

هه‌وای عه‌شیره‌تی هه‌مه‌وه‌ند

له

رۆژنامه و چاپه‌مه‌نییه عوسمانی و بیانییه‌کاند

پروفیسۆر. دکتۆر

یاسین سه‌رده‌شتیی

سلیمانی - ۲۰۲۵

خوینەری خوێشەویست:

ئەم بەرھەمەمی بەردەست، ھەوئیکە بۆ کۆکردنەوە و وەرگیران و پیشکەشکردنی ئەو ھەوأل و ئاواز و زانیاریانەیی کە سەبارەت بە عەشیرەتی کوردی ھەمەوێند، لە بەشینک لە رۆژنامە و چاپەمەنییە عوسمانیی و بیانییەکاندا، لە نیوێ دووھمی سەدەمی ئۆزدەھەم و سەرھەتای سەدەمی بیستەمدا، لەبەردەستدا بوون، بەئامانجی ئەوھمی وەک کەرسەھەمی خاوی میژوویی بۆ ھەر کارێکی ئەکادیمی و زانستی سەبارەت بە میژووی ھەمەوێند و کوردستان بەسوودبیت. ئەو ئاشکرایە کە لەو قۆناغەدا. چ رۆژنامەگەری لە ئیمپراتۆرییەتی عوسمانییدا لەرووی چەندایەتی و چۆنایەتیئەو ھەنگاوی گەرنک و پیشکەوتنی بەخۆوھ بینی و ھەوأل و زانیاری سەبارەت بە رووداوھەکانی رۆژانەیی ئیمپراتۆرییە کە لەسەر رووی لاپەرھەکانی رۆژنامەو بلاوکراوھەکانی پەخشەکرد، چ ولاتانی بیانی، بەتایبەت، فەرنسا و بریتانیا و ھەر وھا ئەمریکاش، بەھۆی پەرۆشیان بۆ بەھیزکردنی پەھوھندییە ئابووری و دپلۆماسیەکانیان لەگەڵ دەولەتی عوسمانیی، زیاتر بایەخیان بە ھەوألەکانی ئەو دەولەتە دەدا و رۆژنامە و چاپەمەنییەکانیشیان، ھەوأل و زانیارییەکانیان سەبارەت بە رووداوھەکانی ئەو دەولەتە، بلۆدەکردوھ، یاخود کۆنسول و ئەفسەر و نوینەران و گەشتیارانیان لە خاکی عوسمانیی یان ئێران، لە بێرھوھری و گەشتنامە چاپکراوھەکانیاندا، ئاواز میان بەو رووداوانە دەدا کە بینیوانە یان بیستووانە، لەئێویشیاندا، ئەوانەیی تاییبەت بوون بە عەشیرەتی ھەمەوێند.

ئاشکرایە کە ھەمەوێند، عەشیرەتێکی دێرینی کوردن و وەک یەکیک لە ھەرە عەشیرەتە جەنگاوەرە بەناوبانگەکانی کوردستان ناسراون کە قسە و بیرورای جیاواز لەسەر ریشە و شوینی بنەرەتی ژیانیان ھەیە، ئەوھمی ئامانجی ئەم بەرھەمە نییە. دیارە ھەندیک وەک ئیدمۆندز پینان وایە کە شوینی بنەرەتیان باشووری رۆژھەلاتی کوردستانە، بەتایبەتی ناوچەیی کرمانشان، بەلام لەسەرھەتای سەدەمی ھەژدەھەمە ھاتوونەتە ناوچەیی بازیان لەنیوان سلیمانی و کەرکوک و لەسایەیی حوکمی بابانەکاندا، ژیاون. ھەندیک ئاواز ھەن بۆئەوھمی ھەمەوێندەکان لەبنەرەتەوھ لە باکووری کوردستانەوھ، لەدەورو بەری دەریاچەیی وانەوھ، بەرھو باشوور کشاون و لەنزیک قەسری شیرین نیشتەجیبوون. لەراستییدا، جیاوازی بۆچوون

سەبارەت بە زادگای خێڵەکانی کوردستان، شتیکی ئاساییە، چونکە بەشێکی بەرچاو لەوانە کۆچەریبون و ھەروەھا میژووی کوردستان چەندین تەوژمی کۆچی ھۆزو خێڵەکانی کوردی، لە قوناغە جیاوازمکاندا، لە ناوھە و بۆ دەرھە، بەخۆھە بینیوھ.

پێویستە بوتریت، کەھەمەمەندەکان، لەپاش رووخاندنی میرنشینی بابان بەدەستی عوسمانییەکان، زۆر بەتوندیی دژی ئەو پرۆسەیی سەنترالیزەکردنە وەستانەھە، کە دەسەڵاتدارانی تورکی عوسمانیی لە ئەستەنبولھە لەدژی دەسەڵاتە خۆجێیە ھەرییمیەکان، بەتایبەتی کوردستان، گرتبوویانەبەر. ھەمەمەندەکان، بە سوودھەرگرتن لە توانای جەنگاھەری ئەندامەکانی و سروشتی سەخت و شاخاویی ناوچەکەیان و ھەروەھا نزیکیان لە سنوورەکانی عوسمانیی- ئێرانەھە، ھەروەھا پەیمەندیی نزیکیان لە گەڵ خێل و کاربەدەستە خۆجێکانی کرماشان و تەنەت ھاوپەیمانییان لەگەڵ عەشیرەتی شەمەری عەرەبی، بەدریژایی نزیک بە نیوسەدە، بوونە کێشەییەکی چارەسەر نەکراو و لەمپەریکی گەورە لەبەردەم چەسپاندنی سیاسەتی سەنترالیزە و مۆدێرنیزەیی عوسمانییەکان، نەک تەنیا لە ناوچە شاخاوییەکانی باشووری کوردستان و ولایەتی شارەزور، بەلکو لەدژی ھەر بوونێکی دەسەڵاتی تورکی عوسمانیی لە پێدەشتەکانیشدا، کە ھەر لە سنوورەکانی ئێرانەھە تاوھکو موسل و رووباری دیجلەیان، خستبووھ مەترسییەھە و بەپەلامارە بەردەوامەکانیان بۆ سەر کاراوانە سەربازی و پۆست و نێردراوەکانی حکومەت و قافلەیی بازرگانییەکانی نیوان شارەکان، ھەر لە موسلەھە تاکو بەغدا، ھێج ئارامیی و چەسپاویی و جێگیرییەکیان بۆ دەسەڵاتی عوسمانییەکان نەھێشتبووھ.

دەسەڵاتدارانی عوسمانیی لە ئەستەنبول، زۆر ریگیان تاقیکردوھ بۆ کۆتاییەنینان بەو کێشە نالۆزەیی ھەمەمەندەکان و دانانی سنووریک بۆ پەلامارەکانیان و رامکردنیان، ھەر بە پێدانی بەرتیل و پێدانی پۆست و پێگە بە سەرۆکەکانیان، تاوھکو ناردنی والییە بەتواناکانیان بۆ بەغدا، وەک میدھەت پاشا و نازم پاشا، تادەگات بە ئامادەکردن و ناردنی چەندین ھەلمەتی سەربازی بۆ سەر ھەمەمەندەکان لە سەرەتای ھەفتاکانی سەدەیی نۆزدەھەم، تا دەگاتە ریکموتی سەربازی و دپلۆماتی لەگەڵ ناسرەدەین شای قاجاری و پیکەھە کارکردن بۆ لێدانی ھەمەمەندەکان. بەلام ھەموو ئەمانە

کۆتاییان به پهلاماری ههمهوندهکان و ناشتهوایی لهگهڵ دهسهلاتدارانی تورکی عوسمانیییدا، نههینا. تهنانهت پاش ئهوهی بههاوکاری ئیران و عوسمانیییهکان، له ساڵی ۱۸۸۷دا، بهشیکێ زۆر لهر ههمهوندهکان به فیل دستگیرکران و عوسمانیییهکان بۆ ئهوهی به یهکجاری لهدهستیان رزگاریان بێت، له شوینی خویان ههلیانکهندن و دووریان خستنهوه بۆ بهنغازی لهباکووری لیبیا لهکیشوهری ئهفریقا، بهلام پاش تیپهرینی ماوهیهکی کهم، به گهرانهوهی بهشیکیان لهریگهی شامهوه، ههشتا کیشهکه لهسهرمتای نهوتهکانی سهدهی نۆزدهیهدا، توندتر له جاران دهستیپێکردوه.

ههر لێرهدا، راستیهک ههیه پێویسته ئاماژهی بۆ بکریت، ئهوهی ئهوهیه که ئهوه ههوال و زانیارییهکانی لهم بهرهمهدا، سهبارت بهههمهوندهکان هاتوون، دهقی ئهوه راپۆرت و راگهیاندن و گهیرانهوانه که له لایهن بهرپرسی تورکی عوسمانیی و رۆژنامهکانیانهوه، یان له لایهن ئهفسهرانی بیانی هاوپییمانیهوه، چاپ و بلاوکرانهتهوه، ههریۆیه له زۆربهی ئهوه دهقانهدا، لهکاتی ئاماژهدان به ههمهوندهکان وشهی وهک "ئهشقی، موتهجاسر، باند، دز و چهته، بهدکار و تالانکار.. هتد" بهکارهاتوون، ئهوهش بابهتیکێ روونه چونکه وهک دهلێن "قلم در کف دشمن است" و ئهوان بهچاوێکی دوژمنانه روانیویانته ههمهوند و بهو شیویه باوهی خویان گوزارشیان لهبارموه کردوون.

دواجار لهم بارهیهوه دهبیت ئاماژه بهراستیهکیش بکریت، ئهوهی ئهوهیه که ریشهی کهلتوریی راووروت و تالانکاریی لهمیژووی ناوچهکه، بۆ قوناغی ژبانی خێلهکیی کۆچهریی ئاژهداریی دهوارنشین و پهلامارمهکانیان بۆسه نیشهجیکان دهگهڕێتهوه، ئهمه جگه لهمیژووی دهسهلاتداریتییه پهلاماردهره دهرمهگایهتییه تالانخوازهکانی ناوچهکه و ههموو ئهوه فاکتهره ئیداریی و سیاسی و ئابوورییهکانی که لهپشت ئهم دیاردیهوه بوون، ئهوهی که له دواي رووخاندنی میرنشینه کوردیهکانهوه و نهمانی نهمز و ئاسایش، ههتاوهکو کۆتاییهکانی بیستهکانی سهدهی بیستم، له کوردستاندا، وهک زۆر شوینی دیکه، بهتهواویی بالادهستبوو.

دیاره، رووخاندنی میرنشینه کوردیهکان که زادهی پهرسهندنێ چهندین سهدهی ژبانی ئابووری و کۆمهلایهتییه خهڵکی کوردستان بوون، شوینگرتههویان به دهسهلاتداریتییهکی بێگانهی تورکی عوسمانیی تادواراده

گەندەل و تالانکەر، لەرێگەیی سەپاندنی باج و سەرانیەکی راستەوخۆ و گرتنی بەزۆری سەربازی لەدانیشتوانەکه و رەوانەکردنیان بۆ نیو دۆزمەخی جەنگە دۆراوەکانی لە روسیا و بەلقان، بێ پێشکەشکردنی هیچ جۆرە خزمەتگوزارییەک، دۆخیکی شلۆق و پر پشێویی و ئالۆزیی لە ناوچەکەدا، بەتایبەت لەهەرێمە سنوورییەکان بە باشووری کوردستانیشەوه، پێکەپنابوو. ئەوهی که زۆرجار بەهۆی نەبوونی ئاسایش و کوێربوونەوهی پرۆژەکانی ئاودیزی و کەمبوونەوهی قەبارەیی زەوییه کشتوکالییەکان، قاتوقریی و برسیتی و کەوتنەوهی پەتاکانی وەک گۆلێراو زەردمنا و تاعونیشی بەدوادا دەهات و تەواوی ژیانی خەڵکەکهی لەتراژیدیای مەرگدا دەهاری. هەولدان بۆ توندکردنی سنوورەکان و رێگری لە کۆچی وەرزیی خێلەکان و بەزۆر نیشتهجێکردنیان لەپینا و روتاندنەوه و سەربازگیربیدا، مەسەلەیهک بوو، بۆ هەمووان، بەتایبەت هەمەوێندەکان قوت نەدەچوو. هەربۆیه لەم دۆخە پشێوییە و لاوازیی دەسەلاتی ناوهندیی و شێواوییە ئابووری و کۆمەلایەتییه، ئەگەری زیاتر بۆ شەرو پێکدادانی خێلەکان دژی دەولەت و دەزگا تالانکەرەکانی و هەروەها لەئێوان خێلەکان خۆیاندا که دژو لایەنگری دەولەت بوون، شتیکی بەربلاو بوو. لەدوای هەموو پێکدادانێکیشدا، تالان دەبوو کاری براوه. شایەنی باسه، لەم قۆناغەدا، خێلە عەرەبەکانی شەمەر و مونتەفیک و جبور و عەنزە و..هتد، بۆسەیان بۆ کاروانەکان دەنایەوه و تالانیان دەکردن. هەندیک جار دەولەت بۆ مسۆگەری سەلامەتی هاتوچۆی هێزو کەسایەتی و کاروانەکانی بەرتیلی بەم خێلانە دەدا، که بیان پارێزن. ئەوهی بەبروای ئێمە پێویستە لێکۆلینەوهی وردی لەبارەوه بکری چونکه ریشەیهکی هێندە قوولی لەناکاری کۆمەلایەتی و دەرونی ئەم کۆمەلگایانەدا هەیە، که زۆر بەروونی لەرووداوه هاوچەرخی کانیشدا دەبینرین و بەشێوهی جۆراوجۆر دەکەونەوه پیش چاو.

پهلاماری هممهوندهکان لهسنووری ئیرانهوه

روژنامهی " روزنامهء جریده حوادث " له ژماره ۱۲۱۷دا، که له روژی چوارشهممه ریکهوتی ۱۸ی ئابی ۱۸۶۹دا، چاپ و بلاوکرارهتوه، له ههوانیکدا لهژیر ناونیشانی "هممهوندهکان" نووسیویهتی که چند سالیکه بهدکارانی هممهوند که سیسهه بو چوارسهه سواره پیکدههینن، له دهوروبهری سلیمانی و شارهزور، کاری کوشتن و تالانکردن دهکن و زیان به خهلهکهکهی دهگههینن. نههسته که شهست و ههشت کهس لهو بهدکارانه، که له خاکی ئیرانهوه هاتوون و لهبهری سنجاغی زهاوهوه، لهگهله بیست و پینج کهسی دیکه لهبهری ئیرانهوه که سهروکهکانیان محهمهه میکائیل و بهچه شیرین و همهه مینه. دهستهی محهمهه میکائیل بهئاراستهه سلیمانیدا رویشتوون و لهگهله سهربازهکان لهوی پیکیانداوه و لهئاکامدا یوزباشیهک و دوو نهفهری دیکه کوژراون. لهههمان کاتدا، محهمهه میکائیل فیشهکینکی بهرکهوتووه و لهئێو خاکی ئیراندا مردووه. بهچه شیرین بهرهو زهنگاباد رویشتووه وفیرقهیهک سهرباز بهدوی کهوتوون و بهدکارانی هممهوند به گههراوهه ئێو خاکی ئیران رزگاریان بووه.

پاش ئهم رووداوانه، دهستهی همهههین له دهوروبهری خانهقین دهرکهوتوون و ریکهوتی کاروانیکیان کردووه که دوو کهسیان تهبهعهی ئیران بوون و چند سهه ئاژمهلیکیان لێسههندوون.

په لاماری همه هوند بو سهر عه شیره تی ره بیعه

" روزنامهء جریده حوادث " له ژماره ۱۲۴۶د، که له روژی سئشه ممه ی ریکه تی ۲۸ ی ئیلولی ۱۸۶۹د، چاپ و بلاو کراوته وه، له هه والیکدا، نووسیویه تی:

له عه شیره تهکانی ئیران شاهمرادخان سه روکی عه شیره تی بی توی، له گهل برا و ئاموزاکانی و ههروه ها شاحوسین سه روکی عه شیره تی بیت یاروه ند و کویرخدر و قادر میروه یس، چ خویان و چ هه ندیک له سنجای و هه مه هه نده کان، هه فته ی پینشو، به دووسه د سواره وه، له نا کاو په لاماری قزل رباتی سهر به خانه قینیان داوه و هیرشیا نکر دوته سهر عه شیره تی ره بیعه و یازده کهسیان لی کوشتون و ژماره یه کی زور کهلوپهل و مهرو مالاتیان تالانکر دووه. جگه له وه، ئه مین پخن که له به دکارانی هه مه هه نده و پینشینه ی له به دکار بییدا هه یه، بو توله کردن هه وه له شیخ زهیدانی سه روک عه شیره تی ره بیعه، منداله دوو سالانه که ی له باوه شی ژنه کهیدا ده رهیناوه و ناگری تیبه رداوه و ههروه ها ژنه خزمه تکاره که شی به دیل بر دووه. پاش ئه وه ی هه وال گهیشتوه، به په له له خانه قینه وه سه رباز نیر دراوه. پاش ئه وه په لاماره و محشییانه، به دکارانی ناوبراو به ره و سنور هه لاتوون.

پهلاماری هممهوندهکان بۆ سههر گوندی خالیدبازیانی

"روزنامهء جریده حوادیث" له ژماره ۱۴۰۵، که له رۆژی چوارشهممه ریکهوتی ۲۵ی ئایاری ۱۸۷۰، چاپ و بلاوکرارهتوه، له خانهدی ههواله ناوخواهیهکاندا، سهبارهت به پهلاماری عهشیرهتهکانی دیوی ئیران، نووسیویهتی:

"عهشیرهته ئهشقیاکانی ئیران، بهتایهت چهند کهسیکی سههر به حوسین قولی خانی حاکی پشتکۆ، ناو بهناو لهوبهروه دین و بویری نهجامدانی بهدکاری دهکن. بهدکاری ناوبراو، به دووسهده کهسهوه پهلاماری گوندی تهویلهمان داوه که سههر به سلیمانیه و لهگهڵ دانیشتوانهکهیدا رووبهروو بوونهتوه و ژمارهیهک له خهڵکهکه کوژراو و برینداربوون. دیسان چهند رۆژیک پاشتر، نزیک به پینجسهده سوار له عهشیرهتهکانی ئیران، له ناوچانهی یهنگدهر بهدکاریان نواندوه و لهگهڵ هیزهکانی سهربازی و زهبتهمیدا پیکدادنیان ههبووه و ده کهس کوژراو و پازده برینداریان ههیه. ههمان رۆژ دیسان پهنا کهسیک له عهشیرهتی سنجایی، پهلاماری گوندی کهشکولیان داوه و چهند کهسیک له رووبهروو بوونهوهدا برینداربوون.

پاشان ههوالهکه باس له پێویستی پهیهندی نیوان ئیران و دهولهتی عوسمانیه دهکات بۆ ریگرتن لهپهلاماری عهشیرهتهکان که بهگشتی نهزان و نااشنان به کاری کشتوکال و پیشهسازی و بازرگانیه و ژیانی مهدهنی و بههوی پهلامار و تالانهوه گوزهرانیان بهرندهکن. دواتر دیتوه سههر باسی پهلاماری پێشوو که پاش تیکشکاندنیان، بیست و پینج کهسیان لێ کوژراوه و ئهمجاره به شهست سوارهوه لهناوچهکانی قزل ربات و خانهقین، پهلاماری گهشتیارانی ئیرانیان داوه و نیسترهکانیان تالانکردوون. پاشان گهماروی ناحیهی قولایان داوه و لهگهڵ دانیشتوانهکهیدا پیکدادنیان ههبووه و کهسیکیان

تیرباران کردووه و چواری دیکهش که یهکیکیان ژنه، برینداربوون.
هتاوهکو ئهوهی که قائمقامی خانهقین هیزی ناردوته سسریان و
کردونیهتهوه به بهودیوی سنوردا.

ننجا ههوالهکه دپتهسر باسی ههمهوندهکان دهلئیت که چوکل
ناویکیان لهگهل شهست کس له هاوریکانی، پهلاماری گوندی خالید
بازیانی سر به قهزای قهره حسهنیان داوه له سنجای شارهزور و
لهگهل دانیشتوانهکهیدا کهوتونهته شهروه. پاش ئهوه دهستهجی
قائمقامی شارهزور هیزی سسربازی رهوانه کردووه و لهگهل
ههمهوندهکاندا پیکانداواوه، که بههویهوه دانیهکیان لی کوژراوه و
دهمی دوانیشیان برینداربووه و لهو گونده ههلاتوون... "

په لاماری هممهوندهکان بۆ سهر دهوارهکانی سولحان ناغا

" روزنامهء جریده حوادث " له ژماره ۱۴۶۰، که له روژی پینجشمهمی ریکهوتی ۱۱ ئابی ۱۸۷۰، چاپ و بلاوکراوتهوه، له لاپهره یهکههدا، ههوالی پهلاماری دووسهد سواری هممهوندی بۆ سهر دهوارهکانی سولحان ناغا و تالانکردنی مهرو مالاتهکانیانی بلاوکردوتهوه. پاش نهوهی هیزی سهربازی رهوانه کراوه، هممهوندهکان بهنیو کاتژمیر پیش نهوهی هیزهکان بگهن، ههلاتوون و بهرهو ئیران سنووریان تیپهراندووه.

ویرای نهوه، هممهوندهکان پهلاماری چهند دهواریکی دیکهشیان داوه و بایی سهه کیسه ئوچه، مهرو مالاتیان تالانکردووه. نهمه جگه له ویرانکاری و سووتاندن.

ههوالهکه باس له ریکهوتنی بهرپرسیانی ههردوو دهولت دهکات بۆ گهراندنهوهی ماله تالانکراوهکان بۆ خاوهنهکانیان، بهلام بههوی پشتگوێخستنی ریکهوتنهکه، ناوچهکه و دانیشتوانهکهی له سنوورمهکان، هیشتا لهمهترسی و زیانیگهیانندی نهه تاقمه بهدکارانه، رزگار نهبوون.

1460

روزنامه خبری دی خوارز

شماره	۱۲۵	تاریخ	۲۳	روز	سه
شماره	۱۲۵	تاریخ	۲۳	روز	سه
شماره	۱۲۵	تاریخ	۲۳	روز	سه

روزنامه «خبر» در این شماره که در روز سه شنبه ۲۳ شهریور ۱۳۳۵ در تهران چاپ شده و در ۱۱ صفحه درج شده است. این شماره در روز سه شنبه ۲۳ شهریور ۱۳۳۵ در تهران چاپ شده و در ۱۱ صفحه درج شده است. این شماره در روز سه شنبه ۲۳ شهریور ۱۳۳۵ در تهران چاپ شده و در ۱۱ صفحه درج شده است.

خوارز خلیفه

خوارز خلیفه در این شماره که در روز سه شنبه ۲۳ شهریور ۱۳۳۵ در تهران چاپ شده و در ۱۱ صفحه درج شده است. این شماره در روز سه شنبه ۲۳ شهریور ۱۳۳۵ در تهران چاپ شده و در ۱۱ صفحه درج شده است. این شماره در روز سه شنبه ۲۳ شهریور ۱۳۳۵ در تهران چاپ شده و در ۱۱ صفحه درج شده است.

روسیه در این شماره که در روز سه شنبه ۲۳ شهریور ۱۳۳۵ در تهران چاپ شده و در ۱۱ صفحه درج شده است. این شماره در روز سه شنبه ۲۳ شهریور ۱۳۳۵ در تهران چاپ شده و در ۱۱ صفحه درج شده است. این شماره در روز سه شنبه ۲۳ شهریور ۱۳۳۵ در تهران چاپ شده و در ۱۱ صفحه درج شده است.

روسیه در این شماره که در روز سه شنبه ۲۳ شهریور ۱۳۳۵ در تهران چاپ شده و در ۱۱ صفحه درج شده است. این شماره در روز سه شنبه ۲۳ شهریور ۱۳۳۵ در تهران چاپ شده و در ۱۱ صفحه درج شده است. این شماره در روز سه شنبه ۲۳ شهریور ۱۳۳۵ در تهران چاپ شده و در ۱۱ صفحه درج شده است.

روسیه در این شماره که در روز سه شنبه ۲۳ شهریور ۱۳۳۵ در تهران چاپ شده و در ۱۱ صفحه درج شده است. این شماره در روز سه شنبه ۲۳ شهریور ۱۳۳۵ در تهران چاپ شده و در ۱۱ صفحه درج شده است. این شماره در روز سه شنبه ۲۳ شهریور ۱۳۳۵ در تهران چاپ شده و در ۱۱ صفحه درج شده است.

شهری نیوان همه‌ونده‌کان و سوپای عوسمانیی له کۆیه

" روزنامهء جریده حوادی " له ژماره ۱۴۷۴، که له رۆژی چوارشهممهی ریکهوتی ۳۱ ی ئابی ۱۸۷۰، چاپ و بلاوکره‌ته‌وه، له لاپهره‌ی دووه‌میدا، سه‌بارت به‌په‌لاماری همه‌ونده‌کان، نووسیویه‌تی:

"به‌دکارانی همه‌ونده‌کان که له‌بهرتدا ته‌به‌عه‌ی ده‌له‌تی عوسمانین و ئیستا که چوونه‌ته‌وه به‌ری ئیران، هه‌رکات ده‌رفه‌یان بۆ هه‌لکه‌وتییت له‌و به‌روه‌ دین و جۆره‌ها به‌دکاریی ئه‌نجامده‌ن که له‌ رۆژنامه‌که‌ماندا جاروبار ده‌ینوسین.

ئهمجاره، به‌دکارانی ناوبراو له‌بهری سلێمانییوه هاتوون و هه‌ندیک خراپه‌کارییان ئه‌نجامداوه. پاش بیستنی هه‌وال، هیزی سه‌ربازی و زه‌بتیه‌یان نێردراوه‌ته‌سه‌ر و له‌ چه‌ندرووبه‌روویان بوونه‌ته‌وه و دواتر له‌ کۆیسنجق بۆ به‌رتسه‌کردنه‌وه‌ی ده‌رفه‌ت له‌به‌رده‌میان پیکدادان له‌نیوانیان روویداوه و به‌دکاران تیکشکاون و په‌ریشان بوون و هه‌لاتوون و هه‌وت نه‌فه‌ریان لێ کوژراوه. پاش ئه‌وه‌ی بیست و پینج سه‌ر ئه‌سپ و ماپینان لێ گیراوه، به‌دکاران راسته‌وخۆ، به‌ره‌و سنوورمه‌کانی ئیران هه‌لاتوون. "

كوژرانی چەند سەرۆكیكى هەمەوهند

" روزنامهء جریده حوادی " له لاپه‌ره‌ی سێیه‌می ژماره ١٥٥٠ ی خۆیدا، که له رۆژی شه‌ممه‌ی ریکه‌وتی ١٧ ی دیسه‌مه‌ری ١٨٧٠ دا، چاپ و بلاوکراوه‌ته‌وه، هه‌واییکی رۆژنامه‌ی زه‌ورای بلاوکردۆته‌وه که له سلێمانیه‌وه به‌ده‌ستیان گه‌یشتووه.

هه‌وآله‌که باسی ده‌رکه‌وتنی هه‌مه‌وه‌نده‌کان ده‌کات له ده‌وروبه‌ری سلێمانی و شاره‌زوور، هه‌روه‌ها نارڤنی دوو فیرقه‌ی سه‌ربازی و پیکدانی نیوان سه‌ربازه‌کان و هه‌مه‌وه‌نده‌کان ده‌کات له دوو شویندا و ده‌لیت که له سه‌رۆکه‌کانیان : مسته‌فا و ليله و ئوغل و همه‌ کاک عه‌بدوڵلا کوژراون و ئه‌حه لاریش بریندار بووه.

دخی کسب زرفتنه مدار کلی اولد بختدن بولمن
 طولانی فوق العاده مستفید اوله جغیری اشکار
 ونفس فونیه قصه سببه سله ناحیه سنده بولان
 نوت فدائیری ایکی ملیونی تجاوز اولد بئی کبی
 اولقدارده جهری فدائی بولند بئی رسیده سامعه
 مسارد (فونیه)

کرمان شاه طرفلرند، قول اعلت مدهت سسی
 ظهورینه منی بکنلرده حدودنا فایده اوزرینده وضع
 ایلمش اولان قرانته علت مذکور ملک کاملاً
 اذفاخته منی بوکره رفع والفا ایلمشدر

هموند اشغیبی اشقاوت سابقه بینه ضحیه سلیمانیه
 طرفلرند، سلیمانیه شهر زوردن چیقان ایکی فرقه
 عسکر اوزرینه نصادف ابدرک ایکی محله
 مضار به به لدی الابدار رؤسادن مصطنق ولیله
 و اولغلو جه کاک عبدالله مقبول واحد لاری
 مجروح اولد قلی سلیمانیه دن یاز یله بور (زوراه)

سوق ایلمش بئی و محمد بک (دیپ) و (اورو)
 و (سرکینه) نام بحار پروسیه او طرفندن نخایه
 اولته رقی (هاور) لیجانی محاصره اتمک قصدنده
 بولان دشمن عسکرینک محاصره بی نرک ابه کبرویه
 چکلمکه باشلاد قیری و (لوکمبرغ) ک بی طرفلی
 پروسیا دولتی جانبیندن طاعت بئی مشعر فلک
 دولتک مفر حکومتی اولان (لاهی) ابه (بروکسل
 و) (لوکمبرغ) ، برر قضاعه نوطه رسمه بک ارسال
 قلد بئی مستفاد اولمشدر

لیکن چهارشنبه کوئی طوردن (بورددو) شهرینه
 بوسته و رود ایتمش ایسه ده شهر مزبورده طبع اولمشدر
 بولان (مونبتور) نام فرانسر زرمی غزیه سی شرقی
 وغربدن کلکده اولان قوه امدادیه تک پیدر بی
 قوماندانلر معینتو برانکده و بوجهنله تقاط مهمه
 موجود بینه منانت و بریلوب دشمن طرفندن ضبط
 واسه تیلاستک درجه امتاعه ابصال ضمنده غیرت
 ایدیلر لک امدادیه فرقه لریک (لوار) از دوسی قوللاری
 آره شه بر اشد برانکده ایدو کنی بیان ایتمکده و (مانز) ده
 (ویکر بون) نام محاک اوته طرفنه قدر تمت اولان
 فرانسه عسکرکی صفایله قارشوده بولسان دشمن

به‌ئینی ناسرهدین شای ئیران به راده‌ستکردنه‌وی همه‌هونده‌کان

روژنامه‌ی " روزنامه‌ی جریده حوادث " له یه‌که‌مین لاپه‌ری ژماره ۱۶۰۹ ی خۆیدا، که له روژی چوارشه‌مه‌ی ریکه‌وتی ۱۵ مارتی ۱۸۷۱، چاپ و بلاوکراوته‌وه، له خانه‌ی رووداو‌ه‌کانی نیوخۆدا، باسی له سهردان و گه‌شتی ناسرهدین شای ئیران کردوه بو مه‌زاره پیرۆزه‌کانی شیعە و پاش باسکردنی گرنگی بنیاتیانی په‌یوه‌ندی دۆستانه و ئاشتیانه‌ی نیوان ههردوو ده‌ولەت و یه‌کیتی ئیسلامی، هاتۆته سهر باسی ئه‌و په‌یوه‌ندیانه‌ی که له‌نیوان ههردوو ده‌ولەتدا هه‌بووه سه‌بارەت به‌و کیشمه‌کیش و ئالۆزیانه‌ی که له‌سهر سنور به‌هۆی عه‌شیره‌تی همه‌هونده‌وه هاتۆته‌ئارا که کوشتن و برینداری لیکه‌وتۆته‌وه. له‌م کاته‌شدا که ناسرهدین شا هاتبوه به‌غدا، همه‌هونده‌کان په‌نایان بو ئه‌ودیوی سنوری ئیران و ناوچه‌ی که‌رەند و زه‌هاو برده‌بوو.

نیازخانی حاکمی قاجاری له زه‌هاو، به‌هه‌یزیکه‌وه هه‌لیکوتابووه سهر همه‌هونده‌کان. کاربه‌ده‌ستانی ده‌ولەتی عوسمانی، داوایان له‌ناسرهدین شا کردوه که ته‌واوی همه‌هونده‌کان بگرێت و راده‌ستی ده‌ولەتی عوسمانیان بکاته‌وه. هه‌روه‌ها پێشتر له‌سهره‌تای ریکه‌خته‌وه نوویه‌کان، عه‌شیره‌تی هه‌ورامان وه‌ک همه‌هونده‌کان په‌نایان بو خاکی عوسمانی برده‌وه، به‌لام کاربه‌ده‌ستانی عوسمانی به‌گوێره‌ی ریعایه‌تی ماف و یاسای نیوده‌ولەتی، ئه‌وانیان گرتوه و راده‌ستی ئێرانیان کردونه‌ته‌وه. ناسرهدین که‌له ریگی قه‌سری شیرین و کرماشانه‌وه گه‌راوته‌وه ئیران، له‌ریگه‌ جاوی به‌نیازخان که‌وتوه و له‌پای کاره‌کانی شمشیرکی رازاوه‌ی پێ به‌خشبوه و ته‌له‌گرافیکیش له‌سلیمانیه‌وه گه‌یشتوه ده‌لێت که پاش شه‌رو پیکدادان ژماره‌یه‌ک له همه‌هونده‌کان گیراون و ره‌وانه‌ی سلیمانی کراون، تیااندا که‌ریمه که‌چه‌ل ئامۆزای جوکه‌ل و زۆراب یوسف ناویک زانراون.

هممهوندهکان دوو جامبازی به غذایی رووتدهکهنهوه

له لاپهره‌ی دووه‌می ژماره ۱۳۶۵ ی روژنامه‌ی " تقویم وقایع " که له‌روژی پینجشمه‌می ریکهوتی ۱۱ ی نیاری ۱۸۷۱ د، چاپ و بلاوکراره‌تهوه، هه‌والیک له‌خانه‌ی هه‌واله ناوخوییه‌کان هاتووه و ده‌لئیت: به‌گویره‌ی ئه‌و ته‌له‌گرافه‌ی که له‌خانه‌نقینه‌وه نیردراره، عه‌لی مه‌ردان خانی برای نیازخان (که‌والی کرماشان بووه) له‌گه‌ل حه‌وت کهس له‌به‌دکارانی هه‌مه‌ه‌ند، له‌شونینیکا که نیو کاتژمیر له‌قه‌سری شیرینه‌وه دووربووه، ریگه‌یان له‌ دوو جامبازی به‌غذایی به‌ناوه‌کانی مه‌حبوب و فخرحان گرتووه و ۵۰ سه‌ر نازمه‌لیان له‌گه‌ل نو سه‌ر هه‌یستر و بارگیریک لی سه‌ندوون و ئه‌و دووانه‌ش به‌هۆی به‌رگریانه‌وه برینداربوون.

هممهوهند و سنجابییهکان لهدیوی ئیرانهوه پهلامار ددهن

بهگویره ی ههوالیک که لهروژنامه ی فهرمی عوسمانیی (تقویم وقایع) لهروژی پینج شهممه ی ریکهوتی ۲۶ ی ئایاری ۱۸۷۱ دا ، چاپ و بلاوکرارهتوهو له روژنامه ی (زوراء) وهریگرتووه: لهبهری روژههلاتی بهغداو روژئاوای ههریمهکانی ئیرانهوه له بکسایی و بهنی ههسهنهوه، لهلایهن حسین قولی خانی حاکی پشتکوی ئیرانهوه پیشنیلکاریی کراوهو سالی پاریش ناوبراو دهستی بهسهر بهرههمی کشتوکالی نهو ناوچهیهدا گرتووه. ههروهها پیشتر لهناوهندی بهغداوه بهمهبهستی کووتاییهینان بهو پیشالکارییانه هیزی سهربازی نیردراون. بهلام ئیستا ههوالی نهوه ههیه که ئهشقیای ههمهوهندو سنجابییهکان پهلاماری نهو ناوچانهیان داوه.

۱۲۸۸ ربيع الاول ۵ پنجشنبه

يوفاری
بر رغازمه
کوره بونا
اوله رقی
و بر سنده
ایچون ا
بونلرک فز
قیه سی محلا
بالجه قصه
بولنورسه
اخرا جاته
اوروپادن
بر طاقاده
ادملان تقه

و حدود ابراهیم ده بولان غریبه و بکسای و بنی حسن
اراضیسی ممالک محروسه حضرت پادشاهیدن اولدیغی
خالده بو محالردن بک ای نام محله ابران دولتک بشتکوه
لورستان حاکی حسین فولی خان طرفندن تجاوز
و تخطی وقوعه واسیله بکن سنه اورا لک محصولات
ومرزوعاتی حاکم مومی البهک غارتگرانی لندن تخلص
اولمق اوزر، مرکز ولایت بغداد دن مخصوص عسکر
گوندرلشیدی بوسنه دخی روطر فلرد، متعاقب الظهور
اولان هموند اشقباسنک و سجا بیلردن بعض غارتگرانی
افغانه افتاء غریبه و بکسای طرفلرینه بکیدن بشتکوه
لورستان طرفندن بعض تجاوزات وقوعی خبر النمله
طرد و دفع و تبیدلر سنه تشبث اولمش اولدیغی خبر
النمدر
(زوراء)

پیکدادان لهگهل هممهوندهکان و دامهزراندنی خالی پاسهوانیی له سنووری ئیران

روژنامهی "تقویم وقایع" له لایه‌یهی دووهمی ژماره ۱۳۷۲ی خویدا، که له روژی سیشهممه‌ی ریکهوتی ۲۰ی حوزه‌یرانی ۱۸۷۱دا، چاپ و بلاوکراوه‌تهوه، له دوو ههوالی جیاوازا سهارهت به هممهوندهکان، زانیاریی له‌خوگرتوه.

ههوالی یه‌که‌م باس له‌وه‌ده‌کات که زۆربه‌ی ژماره‌کانی روژنامه‌ی زه‌ورا، که ئه‌وکات له‌به‌غدا ده‌رده‌چوو، هه‌والی په‌لاماره‌کانی هممهوندهکان له‌سنووره‌وه و به پالپشتی به‌رپرسانی ئیرانیی بلاوده‌که‌نه‌وه، به‌تایبه‌ت، نیازخانی حاکی زه‌هاو. هه‌روه‌ها زانراوه که به‌دیعو‌لمولک میرزای کوری عی‌مادوله‌وله‌ی کرماشان، هممهونده‌کانی بر‌دۆته خزمه‌تی شا و له‌نیوان ئه‌وان و حکومه‌تی کرماشانیشدا پایه‌ندبوون هه‌یه.

که‌چی ره‌وشه‌که به‌شینه‌یه‌که جاریکی دیکه هممهونده‌کان دیسانه‌وه له‌گهل هه‌ندیکی دیکه، به شه‌ست سواره‌وه په‌لاماری ته‌به‌عه‌ی ده‌وله‌تی شکۆمه‌ندیان داوه‌ته‌وه و به‌تالانکاری و ویرانکاری، زیانیان گه‌یاندوه. کاتیکیش هه‌وال گه‌یشته‌وه، سه‌رباز و زه‌بته‌یه‌کان له‌ قوله‌کانه‌وه بۆیان چوون و پیکدادان له‌نیوانیان روویانداوه و دوو نه‌فهر له‌وان له‌گهل ئه‌سپه‌که‌ی مه‌حمود په‌ری سه‌روکیان له‌ناوچوون و له‌ زه‌بته‌یه‌کانیش چه‌ندک‌ه‌س برینداره...

هه‌والی دووهمیش باس له‌دانانی هه‌فتا خالی پاسه‌وانی یا قه‌ره‌قول له‌گرنگترین شوینه‌کانی سنووری ئیران ده‌کات که سه‌ربازیان تیداجیگیرکراوه، به‌وه مه‌به‌سته‌ی ریگه له په‌رینه‌وه و په‌لاماری هممهونده‌کان بگیری‌ت.

اولدینگی معلومدر
 بوکره نظرمطالعاه به التان وروزنامه تعبر اولشان
 ایران دولتک ۶۵۰ نومر اولرسمی غزه سنده ذکر
 اولشان هموندطائفه طایفه سی کرمانشاه حاکی
 عمادالدوله ک مخدومی نائب الایاله بدیع الملک میرزا واسطه
 سبله حضور شاهلی به تقدیم اولدینگی مندرج اولسنه
 نظرا اشقبای مر قومدک کرمانشاه حکومتی طرفندن
 دخی التزام وصحابت ابدلیبکی اکلاشلیه یور
 اشته بودفقه دخی هوند اشقبای سندن سنه بیسر
 فرقه سنه ایران تبعه سندن وبتاره وندطائفه سندن
 التمش قسراتلو قاتله رق تبعه دولت علیه ک اضمراری
 ونوب وغضب اموالاری ایچون بر طرفه کچدکلی
 امتحبار اولنسی اوزرنسه مر ور وعبورازی ملحوظ
 اولان محله نظمامیه وضبطیه دن متعدد قوللر
 چیقارلدینگی واشبو قوللرک برسی اشقبایه نصادفله
 اولتان مصادمه ده ابکی نفر یله رئیس لری محمود
 پرنک حیوانی اتلاف ایدیلوب ضبطیه نفر اتندن
 دخی چسندنفر مجروح وهوعبولدینگی تلفراف ایله
 التان خیرلر دن اکلا شلمسندر (زوراه)

بغدادده یولتان نواب اقبال الدوله حضرتنری طرفندن
 مکتب صنایعه ۳۰۰ عدد روپی (هند سکمی اولوب
 هریری اون یجق غروشدر) اعطاء اولمشدر
 ایران حدودنده واقع محار دن الهمه اولان نقطه لره
 تمش قدر قره غوخلانه بایسه لرق یونک ایچون حدود
 عسکری نامه برطابور اچله جتی ایشیدلسندر
 یونان وصر پستان ایله همحدود اولان ممالک دولت
 علیه ک جله سنده بویه مترصد و استناد قره غوللری
 وارد دروازلر حدودنک محافظه امتنی دخی بوسابه در
 اگر اشبو قره غوللر بقینده انشا اولنه رقی عسکری ترتیب
 واقامه اولنور ایسه ارتق اوتد دنیروبه وبرو طرفندن
 اویه اشقبای مر ور پنگ اوی کسینه جکی وخصوصیه
 هوند کچی ارباب خبات وملعنک بر طرفه مرور ایله
 ایساح مصر برتبرسه اعغان فانیه جعی کچی غزه من
 دخی اشقبای مر قومدک مضرات و خسارات
 واقعه لینی باز نسدن و غزه منی مطالعاه ایدنلره
 بویه وقوعات مؤله و متاثرین کور مکدن قور تیلور

گرتنی فہقی قادر ہمہوہندی و پاداشتی حاکمی کرماشان

" روزنامہء جریدہ حوادث " له ژماره ۱۷۵۷د، که له روژی سښشممهی ریکهوتی ۹ی نوکتوبهري ۱۸۷۱د، چاپ و بلاوکر اوتهوه، لهههوالیکدا باس لهوهدهکات که لهلایهن حزرهتی پاشاوه دستخوشی له عمادولدهولهی حاکمی کرماشان کراوه، که توانیویهتی پاش راوهدونان، چند کهسیک له همهموندهکان بگریت که لهوانه یهکیک له سروکهکانیانه بهناوی فہقی قادر. بهو هویهشوه ریزی لنینراوه و پهجا تومانی پی بهخشاوه.

پەرىنەھۆى ھەمەھەندەكان لە رووبارى ئاراس لە ئەيلولى ۱۸۷۷

محەمەد عارف، باش كاتىبى پيشوو لە كۆمىسارى بالاي مىسر، لەسالى ۱۹۰۵دا، چاپى يەكەمى بىرەھەرييەكانى خۆى سەبارەت بە دواجەنگى روسيا و ھەروەھا ئەنەدۆل و رەوشى مىسربە ناونيشانى "باشمزه كلانلر" بلاوكردەو، پاش مردنى، دكتور نەجمەدىنى كورى، چاپى دوھمى بىرەھەرييەكانى باوكى لە سالى ۱۹۱۰دا، لە ئەستەنبول، چاپ و بلاوكردەو.

بەو پيىھى كە محەمەد عارف كاتىبى شەخسى موختار پاشاي ھەماندەى گشتى ھېزەكانى عوسمانى بوو لە بەرھى قافقاس و ئەرزرۆم، بەشيكى زۆرى بىرەھەرييەكانى بۆ رووداوەكانى جەنگى عوسمانىي-روسى لەسالى ۱۸۷۷-۱۸۷۸ تەرخانكردو.

ناوبراو لە لاپەرە ۲۶۳ى بىرەھەرييەكاندا، كاتىك باس لە ھەندىك رووداوە جەنگيەكانى ئەيلولى سالى ۱۸۷۷دەكات، ئاماژە بەو ھەلمەتەى ئىسماعيل پاشا دەكات لەناوچەيەكى ئەرمينيا. ناوبراو، لێردا ئاماژە بۆ عەشیرەتى ھەمەھەند و ھەندىك لە سوارەكانيان دەكات كە گەشتوونەتە رووبارى ئاراس و لەويە بەرھە شارى "ئىچميازين" لە نزىك ئىروان دەكات، كەلەوى لەگەل روسەكان تووشى شەرو پىكدادان بوون.

لێرەو، دەرەكەوتى كە بەشيكى ئەو تەفەنگە مارتىنيانەى پاشتر ھەمەھەندەكان لە ملمانى و شەرى خۆيان دژى دەولەتى عوسمانىي و ھەروەھا لە شەپرە نيوخۆييەكان و پەلامارى كاروانەكاندا، بەكارياندەھينا و بالادەستى پيەخشىبوون، لەم جەنگە روسىي-عوسمانىيدا، ھەك غەنيمەى جەنگ، بەدەستيانھيئابوو.

Arif, Mehmet

تأخره کلام

روسیه محاربه اخیوتینک آناطولی قسندن و مصر احوالندن و یوناندا بته
تقیقات مهمه اخلاقیندا باخسیر.

Bagimiza gelenler

از

محمد عارف

مصر فوق العاده قومیسر لکی باش کاتب اسبق

ایکنجی طبعی

هرمفی محفوظ و مهر سز نسوز لر سافه در.

درسات : مرتبین عثایه مطبعی — ابوالسعود پادشاهی نومرد ۶۸

۱۳۲۸

ایسک آناطولی جهتده کی مظفریاتک نتایج حسنمندن استفاده ایدرک آوروپاتک
توسعی طلب واکا موفق اولقانده سی و اقدام ایلی ز یوق اگرچه ساخته
بروقار مسئلهنه تبعیله سوک مرتبهیه قدر حرب ایتمک ایستر ایسک ممالکی
برسوک مخاطره ایفا ایش اوله جغزری مطالعه ایدیوروم. وجدان ووظیفهم
بوممالعاتی اخباره بی مجبور ایشدر.

مشارالیهک بوسوزی هیئت وکلاجه فنا برحاله تلق اولهرق درحال عزل
ایله برسه نااهل اولان عاری پاشا کچیرلی، برقاچ کون سکره بوده عزل اولهرق
برسحرب طرفدار اولان سرور پاشا تمین اولدی اسی (العهد علی الراوی)
بزم مجالس مشورتزده جریان ایدن احوال ومذاکرانی فرنگلرک زدن اول
طوبقاری معلوم و بحرب اولسته کوره کردورپاتک بومعلوماتک پک اوزاغه
آتامه و یوقاردن ری سولتان تفصیلاتدن حاصل اولان قرأشک تأسدمعدنا

ایسی جیشیه ایسک صحت حکم ایتمک لازمکیور نئنده ایسعهده المیزدالله .
اردولرمز قرهغول چانئسی، سواری پاتردیسی کی اهمیتلی، اهمیتسز
وتمعادن هیچ برکون خالی اولیوردی. حتی شوکونلرده ساهیل پاشا اردوسته کی

هموند عشرتندن بیخسید ائدی و قدری آغا رفاقبیه برطاق هموند سواریسی
کولایجه ایه ایگدر آرمندن روسیه ممالکته طوغری ایلمرلیله **ازاس نهری**
کجدکن سکره روان جهتده واقع وارمنیرک ال سوک بطریق سبب
بولان (**اجپازین**) - وارینه قدر سوقلهرق روسیه اردوسته کلکده اولان
برقاهسه عرض بیدرک کاملاً دوکدرمشیر، حولهک درحال نقل ایلسی

قابل اولدیتندن احمالک کاهسی براره طوبلاوب باقر ایکن دشمنک ایکی
طایور یاده بیرمقدار سواریسی یشوب بزمکلیری قوغشلر و حولهک طبعسی
تورنارمشیر ایش. بوجا بولجیر عودت ایدرلر ایکن سکره نفر قزاق سواریسه
کیکده بوتلر بروس پوسته تصادف ایدرک آدملری اولدردکن سکره
پوسته بولان اوراقک کاهسی بعض اسلحه و اشیا، عسکره ایله برابر زور
ایلاشته بولان اردوگاهه کتیردکلیری ساهیل پاشا وقوات بومیه سردهده
لغرافه یازیورایدی. پوستهده ظهور ایدن اوراق آیلوب معاینه ایدرلر بکنده،
روسیه ضابطان وقراتک قلمبازی افرادییه یازدقاری مکاتب شخصیهدن
عبارت اولدینی آکلاشدی.

بته دینجک یازدیم اردو وقواتی بیوکارندن ایلوق اوزره قید ایتمک بر اوضعی خاربه

ش وقوات تحریریه

رهوشی ئالۆزی میسۆپوتامیا و ههمه‌وه‌ندهکان

له لاپه‌ره‌ی سییه‌می ژماره ٦٦٠ی رۆژنامه‌ی "ترجمان حقیقت" که له رۆژی شه‌مه‌می ریکه‌وتی ٢١ی ئابی ١٨٨٠دا، چاپ و بلاوکراوه‌ته‌وه، له‌ژێر ناو‌نیشانی "نامه‌یه‌کی تایبەت له عیراقه‌وه له ١١ی حوزه‌میران" دا، باسیک بلاوکراوه‌ته‌وه که ته‌واوکهری باسیکی هه‌فته‌ی رابردوو ه‌سه‌بارەت به رهوشی ئالۆزی میسۆپوتامیا له‌سه‌ره‌تای هاوینی ئەو ساله‌دا. له‌م نامه‌یه‌ سه‌ره‌تا تیشک خراوه‌ته‌ سه‌ر دۆخی عه‌شیره‌تی مونتەفیک له عیراق و شیوه‌ی ژیان و دابه‌ش‌بونیان و چۆنیتی ملاملانی و یاخیبوونیان له‌ده‌وله‌ت، هه‌روه‌ها هاوپه‌یمانیی و هاوکارییان له‌گه‌ڵ عه‌شیره‌ته‌ عه‌ره‌به‌کانی دیکه‌ له‌ ده‌حله و سه‌ماوه و عه‌ماره‌پاشان باسه‌که‌ دێته‌ سه‌ر باسی ههمه‌وه‌نده‌کان که چۆن له سنووره‌کانی ئێراندا ئالۆزییان ناوه‌ته‌وه و له مئسۆپوتامیا دۆخیک هاتۆته‌ئارا که عه‌شیره‌ته‌کانی شه‌مه‌ر و ئال سه‌عدونیش که‌وتونه‌ته ئازاوه‌نانه‌وه و له‌ناوچه‌ی عه‌ره‌به‌ستانیش له‌نیو عاره‌ماندا، تالان و پرۆ بالاده‌سته.

دواتر، نامه‌که‌ باس له هه‌وله‌کانی ده‌وله‌ت ده‌کات بۆ جله‌وکردنی ئەو خێلانه به‌پیدانی تهنگی مارتینی به عه‌شیره‌ته‌ نه‌یاره‌کانیان و ناردنی هیزی سه‌ربازی بۆ سه‌رکوته‌کردن. نووسه‌ر باس له‌وه‌ده‌کات که پێشتر زۆریک له‌و عه‌شیره‌تانه به‌ کاری چاندن و فه‌لاحه‌ته‌وه سه‌رقالبوون و ئیستا که له‌م دۆخه‌دا ئازاوه‌ بالی به‌سه‌ر ناوچه‌که‌دا کێشاوه و ئەو عه‌شیره‌تانه وازیان له وه‌رزێری و ژیا‌نی نیشه‌جیبوون هیناوه و به‌ گروپی بچووک بچووک ژیا‌نی خیمه‌نشینیی و کۆچه‌ری ده‌گوزه‌رینن. دیسانه‌وه نووسه‌ر دێته‌وه‌ر سه‌ر باسی عه‌شیره‌تی ههمه‌وه‌ند و ده‌لێت که له ریگای نیوان که‌رکوک و سلیمانیدا، که‌وتونه‌ته‌ ریگری و خه‌رمانی دانیشتووانه‌که‌ ده‌سو‌تینن و ئاسایش له‌ناوچه‌که‌دا نه‌ماوه.

عوسدن خبر و تودیدمان مینوع حصار به
فرشو مر کشلکه بنام تر زده سو مضر
غیر قابل ایسه د بونک قسم کیسی فسادن
مستعد اوقای ایجون مشوق قلی اختیار ایدنله
ودوله قارشو عصبان ایدن فر قاره او نده
نیرو عدو بو نماندن نقطه واحده اجتماع
ایدنجه عسارک سلاح دست شقاوت
اولسه متوسط اسباب قدرتی ذاتا از بانک
معلومی اولمندن تلاصیق کندی بکنی کلید ک
ابتدائی نجد انتهای شیخ عبدالله حصر
نزی نقطه منته دکن متعلق اختلاف و سعی
تجمیع اتمک وقوع فرقه بر افساد جو بانک
امانه خادم اولانلرک فرقه منعی اوقای لازم
کلهجی امر مسلمار - هر خضر بشرانی
ماهدنیرو فساد جو بانک دلال حواسنی
اولان صافدو نر مذار نفوسنی اپنی اوج
پوزیک راده سنده بولان بانک بدی مسکر
عشیرتک اتفاق ایتنرکن دحه و مملوه و عماره
عشار بانک دخی بونله اتفاق و لفرندن بخله
التشیرک قدرتی و سلاح دست شقاوت اوقای
اوزر معاشخ بانک امر بکر بسته اولدنی
اشاهه ایدوب بر طرفدن دخی بین العریان حسی
اولان حرکت و اوله دخر حنه طرفه
ایدلان نهب وغارت و شربخسک مر دین
النه قدر طاعتدنی عری بانک ابتدائیکری
خیانت و هموملرک تا اربان حدودیسه فر
اجرامنده اولدقوی شقاوت بر اعفاء اختلاف
استقامتد ر مش ایسه دخر عریانی خیانتک
اسبابله هموملرک اجرامنده اولدقوی شقاوتک
فرجانی تعیین ایتمک کارلرک حرکاته اساس
اتخاذ اتمک مضیقه بدور ایدیشک اویوب
چونکه شریلی منتک نامنی یاد ایدنر و بلکه
اوک ایق اولان ال معدون مایلیسی بدانه
انازره تشکله مقاله اتمکده و هموملرک دخی
تبدیلیتی شقاوتده بولده اولدنی کبی
بین العریان نهب وغارت ایسه رفقه صبا
سیددن تولد ایقوب محضایانن جار به حکمه
کریدن احوال عر بستانه و بخود خطه

بواقطیابه عدو اولون اون اونیکیک
خاهدن عبارت نی لام عشره طرف حکومت
سیددن کوندر به جک بور فرقه صید اوزونه
جمعیتونی بر نیشان اتمک دخی یک سهل
اولوب مع مایه ندی به قدر عریانک امر
تر بیسی بر رز به بو عشره بر مقله حصول
بولدیشنه و منتک ایسه بوتونن بر جزو
اولدیشنه نظر اشاهه ایدیلان عدم اطاعتنک
اوک یک بانک اندجی و سکر مشور کتیبک
اغواسیه سلاح دست شقاوت اولوب
استفاده لری مشرق بر عشیرتک سو مضر تنده
اهمیت اولدنی مرتبه نیسوده و اهمیتی
ششمه لدر مرک ایسه وقوقض لقی
اولدنی رتبه داهنده اولوب ایتقی تصدی
شقاوتلری زمان اندرک و حصاده مصادف
اولدیندن و مسورت حدن کور بانلرک
اطداتسه دخی حواله جمع اعتبار ایدوب
مقدمه شیعه مثله نلنی بره نشینات واقعه
تاخر کوسترمک بالاخر حکومتک لطف
و ماطقتی مسترح اولقد نشانی دانما
مظهر غضب ال معدون اولان بر طاق اوقای
تمک عسارک اموالنی بنما ایدر می انتاج
ایدوب مع مایه اموال دولنک دخی بووزدن
بحر و هوا اولسیه برابر شو صرد لری زمان
استفاده یلان بر طاق یاد کارلرک فدای جانی
یا لکر چادولرک امتیاسب ایدنی بخلت
مخافه سنده حصر ایدرک بولده اولنی
نعمت مدهه عد ایدن عشاره انسی خوف
ودهتنه حکومتک اجرا آتی علیه لرنه نان
ایدر مرک شقاوت و اتمد لرینی تجسم و تحدید
ایدر مرک و بدلا احتمال اولمستندن و ذاتا
بر ایک شته نیرو آل معدون شده حکومت
علیه نده تشو بنات اجرا اتمکله برابر
طرفدن دخی عومیه نعت عریانی فر انا لورک
مظهر صفات و حرمت نامه اولوی نمودری
چاره مستدن تقاض اولدیشیلان دولایر نه بر
قوه نمودر به علامتنی انتاج ایدر مستندن

استحصالی ایجون بصیریه تشریفک عفته
سند صکره مهم امورک مجور استقامتده
جر یاتی صافی اولنه کندوسنی مشار الیه
طاعتدران بصیره منصرف لاسحق مساندلو
مظهر پاشا حضرتتله تاداره اموری و دیبه
متشکله دخی اصلاحات منصوره و بی وجوده
کتورمک و تفرای خطلرک تمیراتی
بترک و حصادوقی اولدنی ایجون سال
حال امواتک استقامتده ساعی اولقه تکلف
مأمور یک اجرا آتیه نظارت اتمک اوزره
متعکه عودت و اصلاحات جمعه ای به دار
بعض تدابیر اتخاذنه مبادرت بوردقوی خبری
شوشو تدابیرک تطبیقانه اجرای فعلی اتمده
دوام اولدنی صورتده اشاهه ایدیلان اهمیت
اختلافاتک سیاسی مجور و منفرس اولغه
حیرت حصوله کتورمک غیر تنده نبات ایدیلان
اجرای اصلاحاتک رقی بدی و تمس و بدخوا
هانک تحصر و اعظامنه چالندقوی اختلاف
عریان دیلان دغدغه اوغر نه حد اولسون
کیسه ک پورنی قایده نین رحمت جزو ایدن
موقبت عظیمه حاصل اولمشور - بین
الهریزده بولان عشار زراعت و فلاحتنه
اشتغال اتمکده اولوب خیمه نشین اولان
یکولرک یکولرک عشیرتو دخی ندی به قدر قسط
و غلاتک مجور ایدنی صارتدیلندن واز
یکه لرک کزته یاد ایدیلان خطه عراقیه
رهزنلرک کوی کسلیش ایدسه کرکوک
ولسلیاسیه جهنده اجرای خیاست ایدن
مسوملرک خرمانی اجمراق و اهدایی
صوبو چیر جیلاک اتمک فعلی اتمده کرک کبی
ترقی ایدوب جتی اختیار اولان نفوسک
تحقیق اتمک اوزره اولمرفه کینن قرینه
اسکتودنی کرکوک رساعت مسافده
اولان بر نوده نیی دست ایتنرکن صرف
نظر حرمان اجمراق کبی فضاحت و شواکه
اجتناس ایتدی تحلی دکامدهه غلابی
دعوت ایدجکشدن زراعت خوف

هه‌مه‌ه‌ند په‌لامار د‌هدات

له‌روژنامه‌ی (THE MERTHYR TELEGRAPH) دا، که له‌روژی ۱۸ی ئوکتۆبهری ۱۸۸۰دا، بلاوکراوه‌ته‌وه، هاتووه: له‌به‌غداوه هه‌والدراوه و به‌گویره‌ی روژنامه‌یه‌کی هنډی، که عه‌شیره‌تی کوردی هه‌مه‌ه‌ند به‌م دوا‌ییه‌ په‌لاماری شارۆکه‌ی لاره‌داغیان داوه‌و تالانیان کردووه. ته‌نانه‌ت ئه‌وان هیرشیانکردۆته سه‌ر سلیمانیش، ئه‌وان ئیدیعای خاوه‌نداریتی ئه‌و شماره‌ ده‌که‌ن. ئه‌وه‌ی ته‌نیا ریگه‌ی ده‌ستبه‌سه‌رداگرتنی ئه‌و شماره‌ی لینگرتوون، که‌شیتنی هه‌ندیک هیزی نيزامی بووه. ده‌وتری کوردان (مه‌به‌ستی هه‌مه‌ه‌نده‌که‌نه‌س) ژماره‌یان ۱۰۰۰ سواره‌یه‌ و هه‌موویان به‌ تفه‌نگی هینری مارتینی چه‌کدارن. به‌هۆی ئه‌و ترسه‌وه ئه‌وان خولقاندوویانه، ریگه‌ی هاتوچۆی نیوان به‌غداو موسل بۆ گه‌شتکاران ئه‌سته‌م بووه. هاتوچۆی پۆسته‌و ته‌ته‌ریش هه‌روه‌ها وه‌ستاوه. سواره‌ی ئالاییگی پۆلیس ره‌وانه‌کراوه، له‌گه‌ل چه‌ند په‌لنکی زه‌بتیه‌ بۆ هاوکاریی له‌سه‌ر کوته‌کردنی کورداندا. گنیرانه‌مکانی رابردوو باس له‌دابه‌شبوونی عه‌شیره‌ته‌که‌ ده‌که‌ن بۆ چوار تیره، ئه‌وانه‌ به‌هه‌مووی ئاراسته‌یه‌کی ولاته‌که‌دا له‌په‌لاماردان. یه‌ک له‌و تیرانه، په‌لاماری قه‌ره‌ته‌په‌و گونده‌کانی تری داوه‌و تالانیانکردوون. دانه‌یه‌کی تریان په‌لاماری عه‌ره‌به‌کانی به‌نی ته‌میمیان داوه‌ له‌ نزیک دوزو ۱۷یان لی کوشتوون و مه‌رو میگه‌لیان داونه‌ته‌به‌رو بردوویانه. به‌م دوا‌ییه‌ش، ئه‌فسه‌ریکی زه‌بتیه‌ له‌لایه‌ن ئه‌وانه‌وه کوژراوه له‌گه‌ل ۸ بۆ ۱۰ زه‌به‌یه‌ی دیکه‌ که له‌گه‌لیدا بوون. هه‌روه‌ها له‌موسل پاگه‌نده‌یه‌ک هه‌یه، که به‌شیک له‌سوپای نيزامی چۆته پالیان. هه‌مه‌ه‌نده‌کان به‌سه‌ره‌گۆبه‌نی و ئازایی ناسراون، ئه‌وان به‌روچی سه‌رکه‌شیی خیله‌ چیا‌ییه‌کانی دیکه‌ گۆشکراون. ئه‌وان سواره‌یه‌کی لیه‌شاوه‌و به‌شیه‌یه‌کی ته‌واو چه‌کدارو بیرفیشه‌کن و له‌ته‌واوی ولاته‌که‌دا ترس و سامیان هه‌یه.

ERS

Telegraph at is firmly re- sitions should f their action, o measures of r, adds:—"I e exception of ill enter upon be induced to but not one cy determined vers does not

delay allowed drawing up a le of the Otto- seen delivered name. The from a respite ste and a fresh accorded to it, quate to con- action. It is noment, when s is inevitable r eagerness to ut at the present ting should be bly attained.

ns on "diplo- rges that the e Bosphorus. count of the atal Question ublish details. Gladstone has of a Christian

ws a deficit of

growths have been observed on the corpuscles of patients suffering from various malarious diseases. Twenty-four hours after Dr. Tanner had broken his fact it was observed that many smooth and fresh corpuscles had been evolved. At the second day about half the blood became normal, while on the third day nearly all the corpuscles were of the normal kind.

PILLAGE OF A TOWN.

It is reported from Bagdad, according to an Indian paper, that the Hamawund tribe of Koords have recently attacked and pillaged the town of Laradagh. They even attacked Sulimaniyah, of which they claim to be the rightful possessors, and were only prevented from taking that place by the opportune arrival of some regular troops. The Koords are now said to number 1,000 horsemen, and to be all armed with Henri-Martini rifles. The road between Bagdad and Mosul is almost impassable for travellers, in consequence of the dread inspired by them, and the parcel post had had to be discontinued. The Allai Begi of Police has been sent out with a further detachment of Zaptiehs to assist in suppressing the Koords. Previous accounts showed that the tribe had divided themselves into four divisions, and were raiding the country in all directions. One division had plundered Kara Tappa and other villages, and another attacked the Bari Tenmin Arabs near Roos, killed 17 of them, and carried off all their sheep and cattle. An officer of Zaptiehs was recently killed by them, together with eight or ten Zaptiehs who were with him, and there was a rumour at Mosul that they have been joined by a party of regular troops. The Hamawund are noted for their turbulence and bravery, and are recruited by the wild spirits of other mountain tribes. They are well mounted, and mostly armed with breech-loaders, and are greatly feared throughout the country.

The Bulgarian Finance Minister has arrived at St. Petersburg for the purpose of entering upon negotiations for the construction of railways.

remanded to the wo and tidy.—Mrs. Pe her sons had straye ing to take them he charged the defenda to look after them f

THE SULTAN

The Princess Fat being seriously ill, t hat her Highness s certain springs exist for the cure of the n a suffering. The eave Egypt, the K uest, and appoint Pacha and Ducarogr ess. The Princess belonging to the h for Mondania, the Prefect at Mondania allow the Princess t of the Sultan. The detail to the Grand begging that the P Three days passed w Vizier, and in the u rdered the steame immediately, and t Khedive that she ha but the whole of the at the conduct of th has since received a hat the family of : being prohibited fro the Princess Fatma to land. The Egi at this *action Messant* who is animated by with the Porte.

John Sybret, a yo for a month, with h for dressing himself

قایمکردنی ریره وهکانی به غدا بو ریگری له په لاماری همه مه وهند

ههروه ها له لاپه ره سییه می ژماره ۱۶ ی ههفته نامه ی "اختر" که له رۆژی چوار شه مه ی ریکهوتی ۶ ی نیسانی ۱۸۸۱، چاپ و بلاو کراوه ته وه، به گویره ی رۆژنامه ی "وقت" ههوالیک له به غدا وه گه شتوه که به مه بهستی ریگری له په لامارهکانی خیلهکانی همه مه وهند، له لایهن ولایهتی به غدا وه له سه ر ریگاگان قایمکاریی کراوه هیزی سه ربازیسی له سوپای شه شه می عوسمانیی لی جیگیر کراوه. ئەم ههنگاوانه که له لایهن فه رمانده ی سوپای شه شه مه وه نراون کاریگریی له سه ر چه سپاندنی ئارامیی و ئاسایشی ناوخۆ هه بووه تاراده یهک له تالان و برۆی خیلهکانی ناوبراوی که مکردۆته وه.

برای استخدام در مأموریت مسابری اداره
رسومات مخصوصاً از المان خواسته شده
چندی قبیل وارد در سعادت گردیده بود در روز
باداره رسومات برای دیدار رفته از فردا واپس
فردا مأموریت خود مباشرت خواهد نمود .

جناب عطفات ادیب آفندی امین رسومات
پاره اصلاحات لازم را که برای انتظام عمل اداره
رسومات ترتیب داده اند در این نزدیکی پس از
مشاوره با مأمور مومی الیه بموقع اجرا خواهد
آورد .
(زرجان حقیقت)

روزنامه (وقت) میگوید . بموجب خبرهایی
که از بغداد رسیده است برای گرفتن جلو تفرضات
عشار (هموند) جانب ولایت بغداد در بعض
مواقع باستانی و استحکامات ساخته شده در آنجاها
مقدار کافی از عساکر اردوی همایون ششم بطور
قراول گذاشته شده است . از جانب کوماندانی اردوی
همایون ششم برای حصول امنیت و آسایش داخلی
اینکونه تدابیر مؤثر و صواب بکار برده شده است .
و بدینوسیله بیکدرجه جلو تاخت و تاز عشار
حذ کوره هم گرفته شده است .

روز پنجشنبه گذشته در محله (صماتیه) از جانب
مأمورین ضابطه پی برده شده است که در یکجا

دزدان بنای مقابله و مقاله گذاشته پاسبان مذکور را
بلیک نفر ضابطه زخمدار نموده از رفتهای خودشان
نیر یکی را با شتاب مجروح نموده اند ولی آخر کار
راه فرار باقیه در چنگ ضابطه گرفتار گردیده
اند .

روز پنجشنبه گذشته بلیک نفر صراف در حالتیکه
در نزد خود دو بیست و چهار لیرا پول نقد داشته
و از یک اوغلی میکشسته است پنج نفر دزد بسر
صراف مذکور با چوب دست رنجته صراف بیمار
با انواع مشقت بیک دکان بقالی ملجعی شده دزدان
بدکان مذکور چند تیر طپانچه خالی نموده فرار
نموده اند . ولی گلوله طپانچهها بکسی نخورده
است .

روز شنبه گذشته در هنگامیکه در خان
(کاروانسرا) بورس (صرافی) تازه باز میشد
چند نفر دزد بلیک جوال خواسته بودند از در بیرون
بشوند کاروانسرادار آنانرا دیده داد میرسد
از اطراف ریخته دو نفر از دزدهارا با جوال
مذکور که در جوفش خیلی پول نقد بود
گرفتار نموده بعد معلوم گردیده است که شب
صندوق آهنی را که در مر به فوقانی در بک حجره
بود شکسته پول موجود را بجوال مذکور خالی
نموده میخواسته اند از میان بربند ممکن نشده چنگ

همراهی نماید . علاوه بر آن (مسیو کینه رس) بدولت انگلیس تکلیف کرده است که . هرگاه این مسئله در میان دولتین عثمانی و ایران ظهور جنسی را نتیجه بدهد دولتین انگلیس و روس باتفاق همدیگر برای منع جنگ اقدام بواسطت نمایند . ولی (لورد کراویل) وزیر خارجه انگلستان این تکلیف را بطور قطعی جواب نداده گفته است که در باب وساطت منع جنگ دولت انگلیس ممکن است که باتفاق دولت روس اقدامات بکار یرد .

که در سرحد دولتین علیین موجب افساح قطنه و فسند و خوزری و غارت میشوند و بعضی فرو کسذاری نکنند . اولیای دولتین یکدل و یکجهت عن صمیم القلب رفع و دفع اینگونه حرکات نا کوار که موجب تفرقه و نفاق بین المسلمین است بکوشند و تدابیر کافی بکار یرنند و از کدشتها چشم پوشند آینده عالم اسلامیت را اقلا از اغتشاشات داخلی و خون همدیگر رخنن این سازند . اغراض و تضامیت باهمدیگر را بکسوتند و چنان کنند که شایسته شان بلند اسلامیت و انسابت است .

روزنامه (کلکنده که از اخبار است میگوید . بموجب خبر معلوم میشود زمان با اینطرف در میان و عبدالرحمن خان میشد نزدیک شده هنگام جنگ و آتش جهانبیان خواهد

روزنامه (وقت) بموجب کاغذی که بتاريخ ۱۵ ماه بنسان رومی از بغداد نوشته شده است میگوید . در باب عشرت هموند که از جندی با بنظر ف در رأس الحد دولتین مصدر حرکات ناشایست کل و غارت میشوند از جانب دولت علیه عثمانی بدولت ایران شکایت و ضمنا طرد آنان را از خاک ایران خواهش شده بود بنا بر این از جانب دولت علیه ایران جناب

شهاب الملک والی کرمانشاه همراهی هفت هزار قشون یاده و سوار . و چهار عراده توپ برای طرد عشرت مذ کوره بحدود فرستاده شده جناب شهاب الملک باتفاق عساکر ابوا یحیی خود مدتی است که بموضع (سرسبز) که در یکساعتی خاک عثمانی که بمسافت هشت ساعت دور تر از محل اقامت عشرت مذ کوره است وارد گردیده در آنجا اردو ده و بکمال استراحت نشسته و تا اکنون در باب طرد عشرت مذ کور اقدامی نکرده است معل است گو یا در حقیه مختاراتی بارو ساری عشرت مذ کور نیر داشته آنان را توپ نداده است که آز آری با آنها تفواد رساید گو یا عشرت مذ کور خیلی هدایا نیز بوالی مشار الیه

صورت کاغذ تقریض کونه فرانسوی العیاره ایست که در باب رساله اصلاح القباوی جدید تألیف کرده باجماع بجدت همراه آلمیرزا رضا نایب جنرال قونسلگری دولت علیه ایران مضمین تقلیس که از جانب جناب دولتسرای کامل پاشا وزیر معارف دولت علیه عثمانی مؤلف موسمی الیه نوشته شده است از جایی با اداره اختر رسیده این ترجمه آن ذیلانگشته میشود .

آقای من . دو نسخه از رساله های الق بای جدید که در نهایت مهارت اختراع کرده در ضمن رقمیه مورخ سوم دیگبر سال ۱۸۸۰ میلادی از راه مودت بمن فرستاده بودید رسید . همه ادیبان و دقائق شناسان خط و لسان بدون تفاوت در چه و شغل لازم است که در تقع تسهیل ابتدای تعلیم و تعلم که وسیله و بنای رسیدن مدارج عالیة علوم میباشد کوشش نمودند و با این مشغله خود را مغفرت دانند .

هه‌لۆیستی توندی ده‌ولته‌ی قاجار سه‌بارت به هه‌مه‌وه‌نده‌کان

هه‌لاپه‌ره‌ی چواره‌می ژماره ۲۵ ی هه‌فته‌نامه‌ی "اختر" که له‌روژی چوارشه‌مه‌می ریکه‌وتی ۸ ی حوزمه‌یرانی ۱۸۸۱، چاپ و بلاوکراوه‌ته‌وه، له‌ژیر ناو‌نیشانی "نامه‌یه‌ک له‌تاران‌ه‌وه" سه‌بارت به هه‌لۆیستی توندو دوژ‌مانه‌ی ده‌ولته‌ی قاجار له‌دژی عه‌شیره‌تی هه‌مه‌وه‌ند نووسراوه :

"وێرای ئه‌وه‌ی ده‌ولته‌ی پایه‌به‌رسی ئێران هه‌میشه بایه‌خی به‌وه داوه که په‌یوه‌ندی دوستانه‌ی خۆی له‌گه‌ل ده‌ولته‌ی پایه‌به‌رسی عوسمانییدا پته‌وبکات و له‌پیناو ئه‌م مه‌به‌سه‌دا، له‌ئهنجامدانی هه‌یج هه‌نگاوێک خۆی به‌دوور نه‌گرتوووه چه‌ندین جار ئه‌م مه‌به‌سته پیرۆزه‌ی خۆی به‌چه‌ندین به‌لگه‌ی ئاشکرا سه‌لماندوووه. هه‌روه‌ک ئه‌وه‌ی سالی پێشو، جه‌نابی فه‌خامه‌ت فه‌خری به‌گی بالیۆزی گه‌وره‌ی ده‌ولته‌ی پایه‌به‌رسی عوسمانی ده‌ریانخست که عه‌شیره‌تی (هه‌مه‌وه‌ند) خاکی ئێرانی کردۆته‌ په‌ناگه‌و جاروبار له‌ویوه‌ جو‌له‌ی ناله‌بارانه‌ ده‌کاته سه‌ر خاکی عوسمانی و کوشتن و تالان ئهنجامده‌دات و له‌کاتی ته‌مه‌یکردندا، په‌ناده‌باته‌وه به‌ر خاکی ئێران، ئه‌و به‌ناوی ده‌ولته‌که‌ی خۆیه‌وه داوای له‌ ده‌ولته‌ی ئێران کرد، که له‌ته‌مه‌یکردنی ئه‌واندا، که‌مه‌تر خه‌می نه‌کات.

له‌به‌ر هه‌مان داواکاری بالیۆزی گه‌وره‌ی ناوبراو، ده‌ولته‌ی ئێران بێ به‌فیرۆدانی کات، پاره‌یه‌کی زۆری خه‌رجکردو هه‌یزیکێ زۆری بۆ ئه‌و ناوچه‌یه ره‌وانه‌کردو له‌ته‌مه‌یکردنی ئه‌واندا، که‌مه‌تر خه‌می نه‌کرد. پاش گه‌ران‌ه‌وه‌ی هه‌یزی ناوبراو، دیسانه‌وه بالیۆزی گه‌وره‌، له‌جو‌له‌ی ناشایسته‌و په‌لاماری ئه‌وان گله‌یی کردوووه. ئه‌مجاره‌یان له‌لایه‌ن ده‌ولته‌ی پایه‌به‌رسی ئێران‌ه‌وه، جه‌نابی شه‌هابولمولکی والی کرمانشان، له‌گه‌ل هه‌یزیکێ شایسته‌، بۆ ته‌مه‌یکردن و راوانانی ئه‌وانه ره‌وانه‌کراو په‌یمان به‌ ده‌ولته‌ی پایه‌به‌رسی عوسمانی درا که پیکه‌وه هه‌ستن به

جلهوکردن و سهركوتکردنى ئهوانه له ههچ لايهكهوه، پشتگيرى و لايهنگرى لهوانه نهكرت تاكو به تهواوى ريشهى ئهم شههنگيزپيشانه لهسهه رووى زهوى، ههلهكهيشريت، بهلام بهداخهوه ههزار ئهفسوس، كه كاربهدهستانى دهولهتى پايهبهزى عوسمانى، به پيچهوانهى بريارو ريكهوتتهكهى خويان، رهفتاريان نهكردو باوهشيان بو ئهوانه كردهوه و سههوكهكانيان به پوست و ئيمتياز نههركردو ديسانهوه لهسهه سنوور، جيگهو ريگهيان بو دابينکردن و بهتهواوى له رهفتارى ناشرين و بهدكارانهى ئهوان چاويان پوشي و دلنهوازييان كردن و لههزى ئيرانييهكان، هانياندان. ههروهك ئهوهى ئيستاكه، ئهوانه لهسونگهى ئهوه سهروشته جانهوهرانهيهى ههيانه، كهوتونهته تالان و بروى ديهاتهكانى بهرى ئيران و له نهجامدانى كوشتوبرى ئهوه ناوچانه دهست ناپاريزن. ئهمه كورتهو پوختهى رهوشى ئيستاكهى عهشيرهتى (ههههوهند)ه، كه هاوسى و دوست و هاوپهيمانهكهمان، شكات و گلهيى لهوان ههبوو و سهبارهت به تههنيكردنى ئهوانه، ئيمهى تووشى خهرجيهكى زورى لهشكركىشى كردو ئيستاكه خويان به ئاشكرا، پاريزگارى و بههركريان ليدهكهن و دوستايهتبيان لهگهلهدا دهكهن.

بوقع (زمین دور) فرستاده اهالی آنجا را
بر ضد عبد الرحمن خان بشورش برانگیختند .
بقرار یکشنبه شب الدین خان نوشته است
خیال داشته است چچی از عساکر سواره
و یاده کابل را بجهت نگاهداری آسایش بوقع
کرشک روانه دارد .

بموجب خبرهای آخری اطلاع حاصل
نمودم که . هاشم خان همراهی ششصد نفر
سوار بمصائب (زمین دور) در حرکت
آمده است .

ابوب خان اسلحه سه فوج از عساکر خود
را که در بوقع (قوش) بودند پاک کرده است .

کافد از طهران

این وقت در طهران مطلب عمده سیاسی که قابل
تذکر باشد نیست مگر قریه عصیان براسالار کرد و انجام
کار شیخ عبید که در انساب نیز شایعات بسیار
در میان است . بعضی میگویند که از جانب دولت علیه
عقابه دستور ارجاع قضی داده شده است که شیخ
و فرزندانش را از سرحد ولایت علیین که در حقیقت
منافع این دولت شاهرا باطن و باطن در یک قطعه
است رفع و تبعید نمایند . بعضی میگویند شیخ
باز در خیال افشاد و تحساون بنگاه ایران است و از
چندی یا بطرف این شایعات در میان مردم شیوع
یافته ولی تشبه فعلی آن تاکنون ن شاهر نشده
است .

پایک دولت علیه ایران پیوسته در صدد این است که
ببازن مناسبت دوستانه خود را بدولت علیه عثمانی
استوار دارد و برای حصول این مقصود از اجرائی
هیچگونه اقدامات خود داری نمیکند و بارها این
بابت مقض خود را بدلائل واضحه اثبات نموده
است چنانکه سال گذشته جناب لغات نصاب
قزوی یک اقدتی شده که دولت علیه عثمانی
اطهار داشتند که قبیله (هموند) ملک ایران را
پناهگاه نموده کاهی مستطاری مکان محمود دولت
علیه عثمانی گذشته بحرکات ناگوار قتل و غارتگری
زداند . هنگام تدابیر تحکیم آن ملحق .

فرقه مذکور به باز جناب سفیر کبیر از حرکات
نشاطت و تعدی آنان شکایت نموده این بار از جانب
دولت علیه ایران جناب شهاب الملوکوالی کرمانشاهان
بمهر اهدا . د . د . د . د . د . د . د . د . د . د .

و تبیه آنان شده بامورین دولت علیه عثمانی
قرار داده شد که بتمامی هم دیگر بدفع آنان پرداخته
آید و از هیچ طرف در باره آنها حسابی
و مصیبت بعمل آورده نشود تا زبشسته این
شرارت پیشه کانی بکنی از زمین برداشته شود .
جناب شهاب الملک بموجب قرار داد در تادیب
و دفع آنان اقدامات فوق العاده بکار برد بطوریکه
همه عشیرت مذکوره نتوانستند در حالک ایران
اقامت نمایند و دانستند که دیگر در آنطرف
زیست نمودن برای آنان ممکن نیست از حالک ایران
که بجنه تشکک عثمانی داخل گردیدند چنانکه

اکنون نیازی از آنان در حالک ایران نمانده است .
ولی افسوس هزار افسوس که مامورین دولت
علیه عثمانی برخلاف قرار داد و تعهدات خود
شان از آنان تصاحب و پدیرایی نموده رؤسای
آنان را بانبص و امتیازات تملیف نموده باز در
سرحد برای آنها مسکن و ملوا معین نموده و از
کردار زشت آنان بکلی انحصار کرده آنها را
کرای داشتند سهل است بر ضد ایرانیان نشوینق
و ترغیبشان میکنند چنانکه از اکنون باقتضای
طبیعت بجهت دارند بانی ناختم و تلذ در دهات
صحت ایران گذاشته از قتل و غارت مزد دین فرو
نیکندارند . این مختصر وضع حالک حلالی
قبیله (هموند) است که همسایه دولت

و معنی ما مستجاب را امان نموده ملارد در باب تبیه
آنان گرفتار بخارج فوق العاده لشکر کشی نموده
اکنون خود شان بصراحت از آنها حاجت
و مصیبت میکنند . دیگر از وضع شیخ عبیداه
و باران او که خارج از کعبه اش حوصله مصدر
قتل و غارت و خرابی در حالک ایران گردیدند شما
خودتان چیزی اطلاع دار بد باینکه در حقیقت
بی اعتمادی او از احد صکذشته و حرکات
و حیثیاته آنان در نزد دوست و دشمن آفتابی شده
است و با وجود وعده های مؤکد و پدیری

دولت عثمانی این همه بخارج و زوجات فوق العاده را
بر خود هموار نموده است . ولی بنیادم آخر این کار
بکجا منجر خواهد شد چه از طول یافتن این مسئله بوقع
خطرات بسیار بزرگ مخلوط است خدای سلاطین را
از تاریخ خطرناک این مسئله نگاهدارد در واقع از این قریه
شرارت صدمه بزرگی بدولت علیه ایران وارد نمیدهد
تاکنون علاوه بر بخارج فوق العاده لشکر کشی این
مسئله مشغولیت عمده برای دولت ایران شده است
هرگاه شواهد لشکری را که احتیاطا در آن محدود
نگاهدانته است عقب بکشند المیزان آسایش
و امنیت ندارد هر کدامین حالت باقی ماند این همه
بخارج فوق العاده را برای چه و بمشقی بر خود
هموار نماید .

باری مطالب نوشتنی کم و بیش در نظر داشتیم
از عدم مجال بوقت دیگر گذاشتیم و امیدواری داریم که
بامهله آینهها نشانده از اقدامات کالیبه اولیای دولین
علیین این مسئله رودی مقرون بحسن ختام کرده

شخصی بحضری از زبیر که معروف و محصل
و توفیق اداره اخراج شرقات ذلیر اسیبید
کرای دوست من .

شود تا بدیانت که بنده بقی از مشرکین اختر
و از هوا خواهان آن فرخنده نامه شویوا بوده
و هنرم و بدین سبب دوست دارم مطالعه آن
نامه را که دور از شوائب اغراض و تقصیبات
و مزاججویی است . و باقتضای سبب مستقیم
مض بقصر از حقیقت نکو بد راه منافع ملت
و دولت بود و تقع خوبشتر بگوید . آری
(چنین کننده عزیران چو کرد باید کار) من نیز
که از دوستانم چیزی میداند که پیوسته خواهان
ترقی ملت و دولت بوده تاکنون بقدر مقدر که
توانسته ام بلوت اغراض و تقصیبات و خوشامد
کو بی در دامن در نیالوده از صکذشته جتی نیز
بروای نداشته ام مطلب اصلی از این مقدمه این
است که خاطر جمعی حاصل نمساید از باره
و فوئیات که کلاه کاهی بداره اختر اطلاع میدهم
مقصودی جز حقیقتی که بی گذارم و امیدوارم که

داسته یضدی زده وادفراسه و لشکر فرانسه بلند آواز شده بازدمام جام بازی (کلوب) بر بنفذه نخست از ویس کلوب در اجساب ترضبه خواسته اقدوی اهالی ایالت اژدهن این اژدهام ناکام بواجده اند بصرهای آئین دار براروی آنجا بسته خود در اقدون خاموش نشسته در کار خود بحیرت المورثه پس اهالی در آن زینتی سه تقررا بنگران ایکه از اهالی هیستند کزته زدیک بود که بایشان در اقلاده که در آن کبرودار پولیس در سیده آن سه تقررا از چنگ اهالی رها یی داده اند . ولی اژدهام رفته رفته کثرت حاصل کرده غوغائی جام در کسرتش پورش به (کلوب) آورده نخست (آرم) ایشالی را از موقع آن پاین آورده باصال و پس از آن در صدر بکنند ستون برقی ایالت در آمده اند . در این وقت (مسبو یول) والی مارسیل و اعضای مجلس بلدی بهر شور نگاه رسیده اقدامات زیاد نگار میرسد بلکه فصاح اهال را از این حرکت باز دارن مکن نمیشود .

پس از باصال شدن (آرم) دائره (کلوب) مسبو (زملو) از اعضای مجلس بلدی بانک اهالی زده که اینک ترضبه مظلوم حاصل کردید شیارا نصحت میدهر که پراکنده بشود باز سود مند نیانده ناچار بوضع مذکور سر باز خواسته شده است . بجهت ایکه یکی از افراد (چاندار) ناچار تریه تناف خود را هکسبیده خود را از شورشیان محافظت میکرد چیری نماده که هنگامیکه بر باشود ولی بافامات و نصایح اعضای مجلس بلدی شورش دوم تریه امکانت میشود .

فرادی آرزو (مسبو یولودو) ویس (کلوب) ایالت کافندی در روز نامه مارسیل انتشار داده در آن نوشته است که . بانک صغیر استرا آئین از (کلوب) نبود کسکشته از آن از سرور لشکر فرانسه از جوار کلوب خبر نداشت هر گاه پیش از وقت آگاهی حاصل بودی البته برای احترام آئینا برقی باز میکردم و بدین جهت که در دائره کلوب از بی اهلاهی برقی افرارنده نشسته است مقنون است که صغیر استرا از خود اهالی فرانسه برای حقارت تریه ایشالی

والحاصل (کلوب) مذکور محصله غرض شد برای نگاهداری تریه ایالتی در هر سو عساکر (چاندار) بطور کرمه گذاشته شده برای نگاهداری فوسلطانته ایالت تریه مقدار کافی از عساکر پولیس عین کرده شده است .

ولی در مواقع مختلفه شیر در میان دولت همه روزه زده خود در اتفاق میاقانده است چنانکه تا بیستم ماه ژوئن فرنگی (مطابق ۲۲ رجب) هشت تقر در این هنگامه جان پخته بقدر بیست و پنج تقر تریه از طرفین زخمدار بوده است که زخم سه تقر از آنجا را تریه مهلک آفنداد میکنند و از کسکسایکه در این آشوب مدخلیت داشتند بقدر شصت وهفتاد تقر کفرار شده اند . زخمدار از به چار خانه قتل نموده دوقتر از آن قوت شده است .

روزنامه (نامس) در باب حیل کاری موسویان خاک روس که ساده دلان اهالی دهات را بحیل و چالوس کول میزند تقره ذیل را از قول اخبار نگار بترسیورک در مصایف خود نقل میکند .

یکی از اهالی دهات بود بد کان یکتفر صرفا چویدی آمده اخبار احتیاج توده ضمنا بکلمات قرض میفرماید چویدی میگو بد کارهن نباشد پول نمیدهر دهاتی بیچاره بوسینی که در برداشت بنشرط بکسنت قرض پیش صرفا رهن کرده بکلمات قرض میکرد چند قدم از دکان صرفا دور نشده چویدی مرد دهاتی را ققیب کرده میگو بد فهمیدم حالا که بکلمات ازین قرض گرفتی برده درونیکه صرفنشراب خواهی کرد بجز آن است که قرض پول مرا پیشتی بدهی بعد هر چه خواهی بکنی مرد دهاتی ساده لوح بکلمات با عنوان قرض دو باره بیویدی پس داده بی بوسین دست حالی راه خانه خود پیش بگیرد .

در باب طرد عسیرت اجندو که از چندی باینطرف دست آور بروز نامه های ترکی این پای نخست شده است صورت تلکرافات از جناب شهاب الملک مورخ ۶ جماد الاخره ۱۳۰۰ زده ۱۶

صورت تلکرافات

خدمت جناب جلالاب امین الملک داماد اقباله

حرکت از سر پلدار بنامه احد و ده چلی عرض کرده بودم چهار ساعت از شب چهارشنبه بیست وهفتم گذشته وارد قصر شد تمصیل را بعضی میرسالقا استعداد کامل ولو از دم از سوار و سر بلا و سر بازم هر سوار فلر فزودند روز دوشنبه ایشخان و حورین رسید اتری یافته معلوم شد باقام کلک بسته از اب دباله کسکشته بطرف کرکوک و موصل رفته اند از نشان تا کنسراب دباله اجندو تا کنسراب رفته از قرار و تحقیق روز جمعه پاشنه که اجندو عبور میکرد تقریبا یکصد و پنجاه نفر از اب کسکشته بودند و در آن وقت و متوقین قتل های آنطرف خبر شده از برای جنگ حاضر میشود دست از عساکر عثمانی

چلی ها مایل میشوند لیکن نمیتوانند چلی را

بگیرند چلی هم حرکتش قشون ایشرفا شنیده همان شباه از اب عبور نموده بجمع شش نفر هم در اب غرق شده اند بحال ایکه سادات از شدت امیصال و ایستکان خود و کارشان را نتوانسته باشند عبور بدهند در بغله و کوهها پنهان شده باشند سوار شده همه جا از کنسراب تا (قوره) و جاهای دیگر که موهم پنهان شدن بود گردیده وقت غروب با قنای که بکتر ضعی قصر و مقابل قله های دولت عثمانی است رسید اتری از اجندو معلوم نشد است از روی تحقیق و التزم عرض میکند که امروز یکتفر از چلی در حال ایران مانده باقام از اب عبور کرده بطرف کرکوک و موصل رفته اند از برای خودشان هم کوبهای شبه و ترند نموده بود که بکتر از این

داده در حال دولت علیه اریان نموده و در حال دولت علیه عثمانی از کر در قلع و قمع و قتل آنها مقصوری شده باشد مسئولیت آن بکترن خود نهیست لایغر

افغانستان

روزنامه نامس در باب خصوصی که در میان امیر عبدالرحمن خان حکمران افغانستان و ابوب خان حکمران هرات از چندی باینطرف بوقوع

رەتکر دنەوہی ھەوآئیکى روژنامەى "وقت" سەبارەت بە ھەمەوہەندەکان

لەلایەپرەى چوارەمى ژمارە ٢٦ى ھەفتەنامەى "اختر" كە لەروژى چوارشەمەى ریکەوتى ١٥ى حوزەيرانى ١٨٨١، چاپ و بلاوکر او تەوہ، ئەختەر ھەوآئیکى روژنامەى "وقت"ى رەتکر دۆتەوہ كە سەبارەت بە عەشیرەتى ھەمەوہەندەو لە ژمارە ٢٦٠٢٦ى خۆیدا، لە روژى پینچشەممەى ریکەوتى ٩ى ژوونى ١٨٨١دا، بلاویکر دۆتەوہ. ناوەرۆكى ھەوآئەكەش ئەوہیە كە فەخرى بەگى كۆنسولى عوسمانیى لەتاران ئەستەنبولى ئاگادار كۆر دۆتەوہ كە دژایەتییكر دنى ھەمەوہەندەکان لەلایەن شەھابولمولكى والى كرماشانەوہ بەدەستورى دەولەت لەتارانەوہ، ھیشتا بریارى تەواوى لەبارەوہ نەدر اوہ.

ئەختەر، ئەو نامەىە بو رەتکر دنەوہى ئەم ھەوآئەى "وقت" دەكاتە بەلگە كە لەژمارە ٢٥ى خۆیدا لەروژى ٨ى ژوون بلاویكر دۆتەوہو جەخت لەوہ دەكاتەوہ كە شەھابولمولك بە فەرمانى دەولەت تەواوى ھەمەوہەندەكانى لەخاكى ئیران دەر كۆوہو تەنانت تاقە دانەىەكیشیان لەو سنوورەدا نەماو تەوہ. بەلكو ئەو كار بەدەستانى عوسمانیىن كە بەلئینەكانى خویان لەگەل دەسەلاتدارانى قاجاردا نەبردۆتەسەرو نەرمییان لەبەرامبەر ھەمەوہەندەكان نواندووە و ھانىان داوون لە دژى ئەوان، بەشیوہیەك كە ئەوانە لەماوہى رابردوودا زیانىكى زۆریان داوہ و ھیشتاش بابەتى ھەمەوہەندەكان كەیسێكە كە ھەردوو دەولەت لەبارەىوہ خەرىكى گۆتوگۆن.

و در باب عشیرت (هموند) نیز در همان نسخه خود میگوید .
 (بموجب خبرهایی که از طهران رسیده است از جانب جناب فزری یک سفیر دولت علیه عثمانی در خصوص عشیرت (هموند) و تشوینی جناب شهاب الملک مرآتارا بدر باز ایران هر قدر تبلیغات بشود مسموع بنفاده در اجاب قرار قطعی داده نمیشود)

حال آنکه مادر نسخه هفت گذشته بموجب کاغذ طهران در باب عشیرت (هموند) تفصیلی نوشته و بطور موقف نقل نموده و درم که .
 جناب شهاب الملک بموجب دستور اعلی دولت شیوه خود آنرا از احکام ایران بکلی برد نموده است چنانکه یک تن از آنها در خاک ایران باقی نمانده از کمال محنت کبری . جناب شهاب الملک عوامیان بطرف گذشته از مامور بنای بطرف رخلاف تعهد و مفاوله و در باره آنان جایت و صحابت بعمل آمده باشناز او منصب خلعت بپذیری عمل آمده بر ضد حکومت ایران تشوینی کرده شده بنای ناخست و تاز دعوات سمت ایران را گذاشته اند حتی مصدر خرابی و خسارت بزرگی در آن طرف شده اند و احتمال هست که در این سبب در میان دولین تاکنون باب مذاکرات هم باز شده باشد .

و تیرمقنون است که رفیق ما خود هم از این مطلب اطلاع داشته است که این تفصیل را مسکوت عنه گذاشته بر عکس آن خبرهایی بی مأخذ از طهران نقل میکند و دانسته و فهمیده برخلاف حقیقت مسئله مضمون میگوید که وجدان شخص بالانصاف اینگونه حقیقت پوشی را قبول نمیکند . خلاصه رفیق خود مدار باز بطور موقف یاد آوری میکند بنول خود ایشان از (اشبای) هموند در خاک ایران یک تن نمانده ولی قضیه بر عکس شده است .

نونس رخو استه و در صد مقاومت نشون فرانسه نیز بوده اند باین مرکز حرکات لشکری را وسعت داده سازای بموقع (یوزنه) فوت لشکری فرستاده شده جولانگاه عشایر عاصیه از جانب نشون فرانسه احاطه گردیده از جانب شرق بر ضد آنان پورش شده است . پیشتر تنها عشیرت حیر بافتسون فرانسه محارب بود ولی اکنون عشایر (مکنه) و (مغود) نیز بر ضد فرانسه رخو استه در باره عملیات کشتی (ساتونی) که گرفتار طوفان شده بود تعدی و مظالم بکار برده بودند . باینبار رضیاً آنان قوت لشکری فرستاده شده آنان نیز استیجاب نموده تاچار از ایجاد گردیده اند . ولی چون تلون مزاج عشایر معلوم است احتمال می رود که دوباره بشورش و عصیان برخیزند لهذا باید تدابیر لازم برای گرفتن جلو حرکات عاصیه آنها بکار برده شود که در آینده بموجب خاطر جعی از اشکالات کردد . و نخستین تدبیر برای عدم تکرار حرکات عاصیه عشایر ساختن راهها است که حرکات نشون و اسبوت عمل آمده برای تدابیر عاصیه لشکر کشی آسان میشود و بدین سبب عشایر نیز نمیتوانند از داره اسایش قدم بیرون بگذارند انقلابات و شورشهایی را که از ابتدای افریک شمال تا صحرای کبیر در میان عشایر بر ضد نشون فرانسه واقع گردیده روز نامه (المستقل) مینویسد است . چه روز نامه مذکور در مقالهای خود عشایر را بر ضد فرانسه تشوینی و تحریک میکند .

(سی المهدی) نام که از ایاطم مشایخ طریقت (سنوسیه) است از طرابلس جنوب آغاز کرده نامتهای افریک شمال همه عشایر را بر ضد فرانسه تشوینی نموده میگوید باید فرانسه را از جزایر هم بیرون کرد . هرگاه حکومت فرانسه بنونس لشکر نفرستاد

مرتب فرانسه در نوزدهم مانده فرنی گذشته جلو شورش مذکور گرفته شد . اکنون شورشیان در سمت (وهران) چون بسیاری عساکر فرانسه را دیدند بسر عتی که مخصوص عشایر است خود شمارا بسمت شرق کشیده در صدد پورش بر دن بسمت (جبل امود) میباشند .

خارجیه

بموجب خبر های لئکرافی پترسبورگ هیئت فرستاده که عبارت از پنج نفر از جانب زکاکان تکه در ضمن تیر یک جلوس اعلا حضرت امپراتور روس بوده وارد پترسبورگ شده بودند در محاربت (کاجینه) بحضور امپراتور رسیده اند .

در میان فرستادگان یک نفر نیز از زکاکان (مرو) بوده است . تکمی سردار نام یکی از فرستادگان بیان نموده است اگر چه زکاکان پیشتر در میدان جنگ بافتسون روس اظهار شخصیت کرده اند نقلی نیست ولی اکنون در ضمن اطاعت و فرمانبرداری و اظهار صداقت بحضور اعلا حضرت امپراتور رسیده اند . فرستاده موهالیسه در هنگام جنگ با جنرال اسکو بلک در (کولونیه) سردار زکاکان بوده در اشای کیرو دار از دو جای زخم برداشته بوده است .

موهالیه در حضور امپراتور معروض داشته است که هر کار خصصت بشود فرزند خود را در پترسبورگ برای تحصیل علم و هنر بگمارد . از جانب اعلا حضرت امپراتور فرستاده موهالیه منصب سرهنگی بانضمام یک قبضه شمشیر و یک دستگاه سلاح بازرنجیر طلا عطا فرموده شده سایر فرستادگان را هم ساعت و زنجیر

پهرینه‌وهی ههمه‌هوند له رووباری زئی وه به‌رهو که‌رکوک و موسل

له‌لاپهره‌ی چوارهمی ژماره ۲۸ی ههفته‌نامه‌ی "اختر" که له‌روژی چوارشهمه‌ی ریکه‌وتی ۳۰ی حوزه‌پیرانی ۱۸۸۱، چاپ و بلاوکراوته‌وه، دهقی ته‌له‌گرافنامه‌یه‌کی شه‌هابولمولکی والی کرماشانی داب‌مزان‌دوه که ناوبراو له ۶ی جه‌مادی دووه‌می ۱۲۹۸ به‌رام‌به‌ر ۵ی مایۆ/ نایاری ۱۸۸۱دا، له‌روژنامه‌ی "ایران" له‌تاران بلاوی‌کردۆته‌وه. ناوبراو ته‌له‌گرافه‌که‌ی بو ئه‌مینولمولک ره‌وانه‌کردوه و تیایدا باسی له ئاماده‌کاریه‌کانی خویان کردوه بو دهرکردنی عه‌شیره‌تی ههمه‌هوند له قه‌له‌مه‌روه‌ی خاکی ده‌وله‌تی قاجاردا و گه‌راندنه‌وه‌یان بو نیو سنووری عوسمانیی.

شه‌هابولمولک، له‌ته‌له‌گرافه‌که‌یدا ده‌لئیت که له سه‌رپه‌له‌وه بو دهرکردنی ههمه‌هونده‌کان، که ئه‌و به "ئه‌حمه‌دوه‌ند چه‌له‌بی" ناویان ده‌بات، که‌وتونه‌ته‌خۆ و دوا‌ی ئه‌وه‌ی له‌ روژی دووشه‌مه‌مه گه‌شیتونه‌ته شیخان هورین، هه‌یچ بوونیه‌کی ههمه‌هونده‌کان له‌وناوه نه‌ماون و ئه‌وان به‌بیه‌ستی سوپای ئیرانی، له‌ رووباری زیوه به‌ره‌و و که‌رکوک و موسل په‌ریونه‌ته‌وه. له‌کاتی په‌رینه‌وه‌دا هه‌زه‌کانی عوسمانیی له سه‌ربازخانه‌کانی به‌ری ئه‌وبه‌ر هه‌ولیانداوه ریه‌گیان لیه‌گرن به‌لام نه‌یان‌توانیوه. شایه‌نی باسه، ههمه‌هونده‌کان له‌کاتی په‌رینه‌وه له‌ رووباری زئی، پینچ شه‌ش که‌سیان لی خنکاوه‌و هه‌زه‌کانی ئیرانیش بو گه‌ران به‌دوا‌ی پاشماوه‌کانی ئه‌ندامانی ئه‌و عه‌شیره‌ته، هه‌ستاون به‌کیوما‌ئکردنی ئه‌و ناوچه‌یه‌وه بو‌یان دهرکه‌وتوه که‌هه‌یچ یه‌کیک له‌وانه له‌نیو خاکی ئیراندا نه‌ماون و هه‌موویان به‌ره‌و که‌رکوک و موسل رویشتون. نامه‌که ده‌لئیت : " ئه‌گه‌ر له‌خاکی ده‌وله‌تی پایه‌به‌رزی عوسمانیی که‌مه‌ترخه‌می له‌ کوشتوبه‌ری ئه‌وانه‌دا کرابی، ئه‌و به‌گه‌ردنی خویانه و هه‌یچ که‌سه‌ی دیکه."

داسته یضدی زده پادفراسه و لشکر فرانسه بلند آواز شده بازدام جام پادشاه (کلوب) بر میخیزد نخست از ویض کلوب در ایجاب ترضیه خواسته اهل ایالتی از بدین این ازدحام ناکاه بواهمه افشود بفره های آهنگین دارم براروی آنجا بسته خود در آمدن خلغوش نشسته در کار خود بحیرت المورثه پس اهل در آن زردی بی صده قرار بگیران اینکه از اهل ایالتی هستند کزفته زدیک بود که بایشان در آمدن از که در آن کبرودار پولیس در رسیده آن سه نفر را از چنگ اهل ایالتی رها کرده اند . ولی ازدحام رفته رفته کثرت حاصل کرده غوغائی که در کسرتش پورش به (کلوب) آورده نخست آرام (ایشال را از موضع آن پایین آورده باصال و پس از آن در صدد برکندن ستون یقی ایالت در آمده اند . در این وقت (مسبو یول) والی مارسیل و اعضای مجلس بلدی بشور نثار رسیده اقدامات زیاد بکار میرسد که بلکه فصاح اهل را از این حرکت بازدارد مکن نمیشود .

پس از ایصال شدن (آرام) دائره (کلوب) مسبو (زلمو) از اعضای مجلس بلدی بکلی اهل زده که اینک ترضیه مطلوبه حاصل کردید ششبار نصحت میدهد که بر آنکه بشود باز سود مند نیانده ناچار بوضع مذکور سر باز خواسته شده است . بحجه اینکه یکی از افراد (چادار) ناچار تیره تنگ خود را حسیکیده خود را از شورشیان محافظت میکرد چیری نماده که هنگام دیگری بر باشد ولی با اقدامات و نصایح اعضای مجلس بلدی شورش دوم تیر اشکات میشود .

فرادی آرزو (مسبو یول) و ویض (کلوب) ایالتی کاهفتی در روز نهمی مارسیل انتشار داده در آن نوشته است که . بانک صغیر استرا انیر از (کلوب) نبود کسکشته از آن از سرور لشکر فرانسه از جوار کلوب خبر نداشت هر گاه پیش از وقت آگاهی حاصل بودی البته برای احترام آنسای بیقی باز میکردم و بدین جهت که در دائره کلوب از بی اهلای بیقی افرانته نشسته است مقنون است که صغیر استرا از خود اهل فرانسه برای حفرات تیره ایسالی

والحاصل (کلوب) مذکور محصله غرض شده برای نگاهداری تیره ایسالی در هر سو عساکر (چادار) بطور کرمه گذاشته شده برای نگاهداری فوسلخانه ایسالی تیره مقدار کافی از عساکر پولیس معین کرده شده است .

ولی در مواقع مختلفه شیر در میان دولت همه روزه زدو خورد اتفاق می افتاده است چنانکه تا بیستم ماه ژوئن فرنگی (مطابق ۲۲ رجب) هشت نفر در این هنگامه جان باختند بقدر بیست و پنج نفر تیره از طرفین زخمخار بوده است که زخم سه نفر از آنها را تیره مهلک گشاد میکند و از کسکسای که در این آشوب مدخلیت داشتند بقدر شصت وهفتاد نفر گرفتار شده اند . زخمخار از راه چار خانه قتل نموده دوتقر از آن فوت شده است .

روزنامه (نامس) در باب حمله کاری موسویان خاکروس که ساده دلان اهل دهارا بحمله و چالوس کول میر "نقره" دلدار از انقول اخبار ننگار بترسیورک در مصایف خود نقل میکند .

یکی از اهل دهکات روس بدکان یکتفر صرفا بودی آمده اخبار احتیاج بوده ضمنا بکلمات قرض میفرماید بودی بیکو بد کارن نباشد پول نیدهد دهاتی بیچاره بوسنی که در برداشت بنسرب بکنسات قاض پیش صرفا رهن کرده بکنسات قرض میکرد چند قدم از دکان صرفا دور نشده بودی مرد دهاتی را ققیب کرده بیکو بد فهمیدم حالا که بکنسات ازین قرض گرفتاری دره دور بیکه صرف شراب خواهی کرد بجز آن است که قاض پول مرا پیشتی بدهی بعد هر چه خواهی بکنی مرد دهاتی ساده لوح بکنساترا بعنوان قاضی دو باره بی بودی پس داده بی و بوسنی دست حالی راه خانه خود پیش بگیرد .

در باب طرد عسیرت اجنود که از چندی باینطرف دست آوروز نامه های ترکی این پای تخت شده است صورت تلکرافات از جناب شهاب الملک مورخ ۶ جماد الاخره ۱۳۰۰ زده ۱۶

صورت تلکرافات

خدمت جناب جلال تابان امین الملک داماد اقباله

حرکت از سر پلدار بنامه اجد و تد جلی عرض کرده بودم چهار ساعت از شب چهارشنبه بیست وهفتم گذشته وارد قصر شده تحصیل را بعضی میرساند با استعداد کامل و لوازم از سوار و سرباز و سرباز هم بازرهم سوار فلر بودند روز دوشنبه استیضاح و حوونین رسیده آری نیافته معلوم شد با تمام کلک بسته از اب دله کسکشته بطرف کرکوک و موصل رفته اند از نشان تا کنار کربله اجنود تا کنسار ب رفته اقرار و تحقیق روز جمعه باشنده که اجنود عبور میکردند تقریباً یکصد و پنجاه نفر از آب کسکشته بودند بآمر بن و متوقین قشله های اطرف خیر شده از برای جنگ حاضر میشود دست از عساکر عثمانی

بچلی ها مقابل میشود لیکن نمیتواند جلی را بگیرد جلی هم حرکات قشون انطرف را

شونده همان شباه از اب عبور نموده بجمع شش نفر هم در آب غرق شده اند بحال اینکه میساده از شدت امیصال و ایسکان کسان خود و کارشان را نتوانسته باشند عبور بدهند در بغله و کوهها پنهان شده باشند سوار شده همه جا از کنار آب تا (قوره) و جاهای دیگر که موه پنهان شدن بود کرده وقت غروب با دفاع که بکتر ضعی قصر و مقابل قشله های دولت عثمانی است رسید آری از اجنود معلوم نشد است از روی تحقیق و التزم عرض میکند که امروز یکتفر از چلی در حال ایران مانده با تمام از اب عبور کرده بطرف کرکوک و موصل رفته اند از برای خودشان هم کوبهای شبیه و ترند نموده بود که بکتر از این

داده در حال دولت علیه این نموده و در حال دولت علیه عثمانی از کرد دفع و قتل آنها مقصود شده باشد مسئولیت آن بکرن خود نهیست لایغر

افغانستان

روزنامه نامس در باب خصوصی که در میان امیر عبدالرحمن خان حکمران افغانستان و ابوب خان حکمران هرات از چندی باینطرف بوقوع

پهيامنیک له ديار به کړه وه

رؤژنامه‌ی عوسمانیې "STAMBOUL" که به زمانې فهرنسیې چاپ و بلاوده کرایه وه، له لمرؤژې چوارشهمه‌ی ریکه‌وتې ۲۸ ی نابی ۱۸۸۲ د، په‌یامنیکې په‌یامنیزه تاییه‌ته‌که‌ی له ديار به کړ بلاو کړدو ته وه که میژووی ۱۰ ی نابی به‌سهره‌ویه و ده‌لئیت:

"ته‌حسین پاشا قایم‌قلمی گشتی ویلایه‌تی موسل، پیړی گه‌یشته شاره‌که‌مان، دواي چهند کاترمیریک پشودان به (که‌له‌ک) شاره‌که‌ی به‌جیه‌نېشت.

رؤیشنتی به‌په‌له‌ی جنابی پایه‌دار، به‌دلنیا‌ییه‌وه ته‌نیا ده‌توانرا به‌هؤکاری ئه‌و هه‌واله بیزار که‌روه بوو بیت که پیده‌چیت له که‌رکوه‌وه وهریگر تېت، ئه‌ویش سه‌بارت به هؤزی به‌دکاری هه‌مه‌ونده‌کانه. هر که‌سیک ژماره‌ی ئه‌م یاخیبووانه نه‌زانتیت، له‌گه‌ل ئه‌و شوینه پاریزراوانه‌ی که ئه‌م یاخیبووانه داگیریان کړدوه، پیگه‌یه‌ک که له‌نړو شته‌کانی تردا، به‌هؤی نزیکي له سنوره‌کانی فارسه‌وه که هه‌میشه وه‌ک په‌ناگه‌یه‌کی سه‌لامه‌تیبان بووه، بی‌گومان خه‌یالی ئه‌وه ده‌کات که ئه‌م هؤزه که بووته هؤی ویرانبوونی ویلایه‌تیک، ته‌نھا له هه‌مه‌ونده‌کان پیگه‌تووه. ئه‌گه‌ر به دروستی قسه‌بکه‌ین و به‌حوکمدان سه‌بارت به‌و به‌رگریه‌ی سالانتيکی زوره به‌رامبه‌ر سه‌بازه‌کان ده‌یکه‌ن، باورده‌کریت که له‌ده‌روه‌ی پیگه‌کانیان، ئه‌وانه له‌وه زورترن که بتوانریت تیکبشکینرین. ئه‌مه هه‌له‌یه، به‌شيوه‌یه‌ک وایکړدوه خه‌که بیئاگاکه بیر له‌وه بکه‌نه‌وه که سه‌بازه‌کان ناتوانن کؤنترؤلی مشتیک یاخیبووان بکه‌ن که ناوبانگیان هه‌یه به بویري و لیه‌تووی له مامه‌له‌کردن له‌گه‌ل چه‌کدا. ئیستا، له خودی هه‌مه‌ونده‌کان، به‌رحمته‌ت سه‌د مال ماونه‌توه، که توانای ئه‌وپه‌ری دا‌بین‌کردنی هیزیکي سی سه‌د چه‌کدار بیان هه‌یه، به‌لام به باشی چه‌کدار کراون به تفهنگی مارتینی، که که‌س نازانتیت چؤن له

کاتی شهری تورکیا و پروسیادا، که تئیدا وهک نهفیر عام بهشدار بیان کردوه، بدهستیانهیناوه.

بهلام ژماریهکی زور له هوزه جیاوازهکانی دیکهش به تالان و پرویهوه پیوستیون، ئهوانهی که ههمان جلوبهرگی ئهوانیان لهبیردا بوو و له ژیر ئهم روالهته فریودهردها، تهواوی گوندهکان تالاندهکمن بهبی ئهوهی کهمترین بهرنگاریی خهکی گوندهکه ببنهوه، کهههر ناوی ههمهوند بیستن تووشی ترس و توقین دهبنهوه. سهارهت به پینگهکانیان له دۆلی جوانی چهچهمال و لهلایهن پایهدار رمئوف پاشاوه پینانبهخشراوه، بهوهیوایهی بهدانیاییهوه که بهپیی بهلینهکیان، واز له چهکهکانیان بهینن بو ئهوهی گاسن بگرندهست و فهلاحهت بکمن. ئهوان بههوی چیاپهکی سهختهوه پاریزراون که پر بهرد و ههلهیره، له پشتهوه که خویمان مهلاس ددهن و له چاوهروانیدا دهبن، پهنجیهان لهسهر پهلهپیتکهی تفهنگهکانیان، بو هاتنی سهربازه ریزکراوهکان، که پیش ئهوهی بهرهو خاکی فارس ههلیین، که پهناگی ئاسایی خوینانه، به فیشهکهکانیان دایاندهبیژن. - ههمیشه له ههموو ئهوه ههلمهته سهربازیانیهی که ئاراستهیان کراوه تا ئیستا بهم شیویه بووه و تا ئهوه کاتهی حکومهتی فارس که دانیشتوانی سنورهکهی به ههمان شیوه زیاننکی زوریان بهرکهوتوه له دهست تالانکردنی بهردهوامی ئهم خراپهکارانه، هاوکاری لهگهله سهربازه ئیمپراتورییهکان نهکات بو ریگریکردن له تئیهرینی ههمهوندهکان، ههموو ئهوه ریوشوینه چالاکانهی که تهحسین پاشا دهیگریتهبهر، تمنیا ئهنجامهکهی ماندووکردنی بیهوده و لهخویرای سهربازهکانه.

بیگومان همدی بهگی موتهسهریفی زیرهکی کهرکوک، که ماوهیهکی دریژخایهن لدهوروبهری ئهم هوزانه بووه و زانیارییهکی وردی لهبارهی ولاتهکهوه بدهستهیناوه، لهلایهن والی نویوه لهم پرسهدا و له ههموو ئهوه بابتهانهدا راویژیان پیدهکریت لهپیناو چاکردنی دۆخی ولاتیک که تا ئیستا بههوی ئهم ویرانکهرانهوه ویران بووه.

Publicité Mensuelle

A. G. Gentry, 112 avenue principale de Wyandott, Mich.

Table with 2 columns: Name and Price. Includes 'Machin à écrire', 'Machin à coudre', 'Machin à tricoter', etc.

MESOPOTAMIE

(Revue géographique publiée par la Société)

Publiée, 12 fois, par la Société de Géographie, 112 avenue principale de Wyandott, Mich.

La revue traite de la géographie physique, humaine, économique, etc. de la région de la Mésopotamie.

Les abonnements sont pris en avance. Les prix sont indiqués dans le prospectus.

Les abonnements sont pris en avance. Les prix sont indiqués dans le prospectus.

Les abonnements sont pris en avance. Les prix sont indiqués dans le prospectus.

Les abonnements sont pris en avance. Les prix sont indiqués dans le prospectus.

Les abonnements sont pris en avance. Les prix sont indiqués dans le prospectus.

Les abonnements sont pris en avance. Les prix sont indiqués dans le prospectus.

Les abonnements sont pris en avance. Les prix sont indiqués dans le prospectus.

Les abonnements sont pris en avance. Les prix sont indiqués dans le prospectus.

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

RUSSIE

LA QUESTION DES BÉNÉFICES

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

LES INDUSTRIELS

Le Congrès de l'Union des Républiques socialistes soviétiques s'ouvre à Moscou.

هه‌مه‌وه‌نده‌كان له راپۆرتیكى ولیهم تۆیدی دا

له‌لایه‌ره ۱۵۰۰ ی بهشی B ی بهرگی یه‌که‌می ب‌لاوکراوه‌ی بریتانی "Gazetteer of the Persian Gulf, 'Oman, and Central Arabia" که له‌سالی ۱۹۱۵ دا، چاپ و ب‌لاوکراوه‌ته‌وه، له‌ژیر ناو‌نیشانی "کاروباری خیلایه‌تی له ویلایه‌تی به‌غداد دا (۱۸۷۶-۱۹۰۵)"، پاش ئه‌وه‌ی باسی ئه‌و دۆخه شیواوه ده‌کات که ناوچه‌که به‌هۆی په‌لامار و تالانکاریی خێله‌ عه‌ره‌به‌که‌نه‌وه رووبه‌رووی بۆته‌وه، به‌شیه‌یه‌ک ئاسایشی شاری به‌غدا که‌تبه‌وه مه‌ترسییه‌وه، به‌لام دوا‌ی هانتی میدحه‌ت پاشا بۆ به‌غدا و ئه‌و هه‌نگاوانه‌ی نراون، دۆخه‌که که‌میک باشتر بووه و په‌لامارمه‌کان دوور له‌به‌غداوه‌یه. پاشان له‌وباره‌یه‌وه، ئاماژه به راپۆرتیکی کۆلۆنیل ولیهم تۆیدی (۱۸۳۶-۱۹۱۴) نووسه‌ر و ئه‌فسه‌رو دیپلۆماتی ئینگلیزی ده‌کات که له‌سالی ۱۸۸۱ دا، ببووه نوینه‌ری دانیشتووی بریتانی له به‌غدا و دنه‌وسیت:

"جیاوازییه‌کی بچووک له‌م گۆرانکارییه‌ گه‌شتیه‌دا له‌ خێلی هه‌مه‌وه‌ندی کوردا هه‌بوو له‌ نزیک سنووری فارس. له‌ سالی ۱۸۸۶ کۆلۆنیل تۆیدی، دانیشتووی به‌ریتانی له به‌غدا، به‌م شیوه‌یه راپۆرتی له‌سه‌ر داوه:

له‌راستیه‌دا، له‌ کاتی نووسینی ئه‌م راپۆرتهدا، هه‌روه‌ک جار‌جاره له‌ ماوه‌ی چه‌ندین سالی رابردوودا هه‌بووه، سنووری پاشالیکی به‌غدا و موسل به‌هۆی په‌لاماره‌کانی کوردانی هه‌مه‌وه‌ند یان ئه‌حمه‌ده‌وه‌ند، مه‌ترسیده‌ره. له‌ ماوه‌ی ئه‌مه‌س‌ادا، ئه‌م هێله‌ پۆسته‌ گه‌وره‌یه‌ جارێک یان دووجار به‌هۆی ئه‌وانه‌وه‌ داخراوه... هه‌روه‌ها، جیگری کونسولی جه‌نابی شازنی خاوه‌نشکو له‌ موسل، کاتیکی له‌م دوا‌ییانه‌دا به‌و رێگایه‌دا هاتووه، راپۆرتیان دا که "پاسه‌وانه‌کانی له‌ سه‌د و سی سه‌ربازی سواره‌وه‌ تاكو بیست بۆ پانزه‌ جه‌ندرمه‌ی له‌گه‌ل‌دا بووه، به‌پێی دۆخی رێگاکه." ئه‌و ئاماژه‌ی به‌وه‌شکرد، هه‌مه‌وه‌نده‌كان به

دریژایی هیله که ترستیکی بهردهوامیان دروستکردووه، ههرچهنده ژمارهیهکی زور له سهربازهکان لهو هیلهدا دین ودمچن، بهلام بیناچیت همرگیز لهگهل ئهوانهدا پینان بکریت. لهگهل ئهوشدا، ئهمه درکیکه له کهمهری ههردوو حکومهتی گهوردا که بههوی کومهلیک کهسهویه که بهزهحمهت پینج سهه پیاوی شهرکه دهبن. ئهوان به تفهنگی مارتینی چهکارن و بهسواری ئهو ماینانهون که له عهرهبی شههمریان بردووه. ئهوانه وهک شاره زهردهواله له ههموو شوینیکدا ههن و دهستتیوهردانیان زهحمهت و کنشیهیه. تهنه پرۆژیکی پیشتر بوو که له لایهن ئهوانهوه و لهنزیک سلیمانیهوه، ئهفسهریک برینداربوو، و سهربازیکیش کوژرا."

**GAZETTEER
OF THE
PERSIAN GULF, 'OMĀN,
AND
CENTRAL ARABIA**

**I
HISTORICAL
Part 1 B**

whole districts, and even threatened Baghdad itself, they were now unable to do more than commit raids and robberies in the desert and on the outskirts of the settled tracts.

Misbehavior
of the Ham-
wand, about
1886.

A partial exception to this general change existed in the Kurdish Hamawand tribe near the Persian border. In 1886 Colonel Tweedie, the British Resident at Baghdad, reported of them as follows :

At the time of writing, indeed, as periodically during many years past, the frontier of the Baghdad and Mosul Pashaliks is dangerous from the raids of the Hamawand or Ahmedawand Kurds. Within the present year, this great postal line has once or twice been closed because of them, to other than the largest Kafilas; and Her Majesty's Vice-Consul at Mosul, when passing over it lately, reported that his "escort ranged from one hundred and thirty mounted infantry to twenties and fifteens besides Dhabitias (*gens d'armes*), according to the state of the road." "The Hamawands," he added, "have created a regular scare all along the line; and although there are large numbers of troops moving about, they never seem to come up with them." And yet, this thorn in the side of two great Governments is represented by a horde of barely five hundred fighting men. Armed with Martinis, and mounted on mares "lifted" from the Shammar, they are as ubiquitous, as mischievous, and as difficult to touch as swarms of wasps. Only the other day an officer was wounded, and a soldier killed, by them near Sulimaniyah.

The Northern
Shammar,
to 1889.

The Northern Shammar continued for long to be ruled by Shaikh Farhan-bin-Safuk; and the history of that Shaikh and his near relations illustrates the degeneracy and disintegration which had now set in among the Arab tribes of Turkish 'Iraq. Shaikh Farhan, who had succeeded to the Shaikhship on or soon after the murder of his father in 1847, appears at a later time to have spent some years, probably as a political *déleuve*, at Constantinople, where he learned Turkish and became imbued with Turkish ideas. After his return to Mesopotamia he was again recognised as Shaikh; and he eventually received an allowance of £3,000 a year from the Turkish Government on condition of maintaining order in the tribal area and inducing his people to adopt a more settled life. To promote the latter object he himself took up a fixed residence at Sharqat on the Tigris, where he was found established in 1878; but no progress had then been made in inuring the Shammar to agriculture, as was hoped might be done. The Shaikh had by that time obtained the title of Pasha, and his younger sons were being instructed in the Turkish language.

A large proportion of the Northern Shammar seem to have been

نیسماعیل حەقی پاشا پەلاماری ھەمەوھەندەکان دەدات

لە لاپەرەیی دووھەمی ژمارە ۱۰ ی روژنامەیی " La Revue d'Orient " کە لەروژی ۸ ی مایسی ۱۸۸۷دا، چاپ و بڵاوکراوھتەو، نووسراوھ:

"وھک دەزانین، مارشال نیسماعیل حەقی پاشا، رەوانەیی پارێزگای موسل کرا بۆ کۆتاییھێنان بە کارەساتەکانی عەشیرەتی تالانچی ھەمەوھەندەکان کە میزۆپۆتامیایان وێران دەکرد، ئەو پەیمانیکی نوویی بۆ کۆشکی ئیمپراتۆریی ناردووھ و راپۆرتی ئەنجامی ئەرکەکەیی و رایگەیانووھ کە جگە لەو تاقمە جوړاوجۆرە تالانچیانەیی کە لە چەندین شەردا بە دیلگیراون، نزیکەیی ھەموو ھەمەوھەندەکان، کە ژمارەیان ۴۲۵ کەسە لە پیاو و ژن و منداڵ، لە ئیستادا لە ژێر رەحمەتی حکومەتدان. تاقمیکی دا براو کە لە ۱۵ بۆ ۲۰ جەنگاوەری سەر بەم عەشیرەتەن پێکدێن بە سەرکردایەتی سەرۆک عەشیرەتەکان سلیمان و مەحمود، کە فەرماندەیی ئەو پەری ۷۰ پیاو دەکەن، مالاتەکانیان لەگەڵ شیخەکانی ھەندیک لە گوندەکان شار دبووھوھ. ئەم نائزەلانە دۆزراوھتەوھ و برارون. تاقمەکانی مەحمود خدر و حەیدەر، ئیوارەیی پێری، بە چەک و کەلوپەلەکانیانەوھ، چوونە بارمگای مارشال بۆ ئەوھیی ملکەچی تەواویان پێشانبدن و داوای لیخۆشبوونی حکومەتی ئیمپراتۆریی بکەن. باقی ھەمەوھەندەکان، کە بە گروپی زۆر بچووک پەرش و بڵاون، بە شیوھیکەیی چالاکانە لە لایەن ھیزی چەکداری عوسمانییەوھ راوھودەنرێن و بێ وەستان قۆلبەستدەکرێن."

aucune arrière-pensée.

La Porte a envoyé une circulaire dans toutes les provinces de l'Empire, par laquelle elle invite les autorités militaires à dresser les listes des conscrits qui n'ont pas été enrôlés cette année, ainsi que de ceux qui doivent être appelés à tirer au sort durant les années 1888 et 1889.

Dernière heure.

L'audience, déjà deux fois ajournée, que M. de Nédloff devait avoir hier du Sultan a de nouveau été contremandée. Décidément les relations du gouvernement ottoman avec le cabinet de St.-Petersbourg deviennent de plus en plus tendues et il doit se passer quelque chose de très grave entre les deux gouvernements lorsque elle éclatera!

Tchoban.

Le maréchal Ismaïl Hakki pacha, qui a été envoyé comme on sait dans la province de Mossoul pour mettre fin aux exploits de la tribu pillarde des Hamavends qui désolaient la Mésopotamie, a envoyé une nouvelle dépêche au Palais impérial faisant part des résultats de sa mission. Il annonce qu'outre les différentes bandes de brigands qui ont été faits prisonniers dans plusieurs engagements, presque tous les Hamavends au nombre de 425 individus, hommes, femmes et enfants, se trouvent à l'heure qu'il est à la merci du gouvernement. Des bandes isolées de 15 à 20 guerriers appartenant à cette tribu et conduites par les chefs Suleyman et Mahmoud qui commandent 70 hommes au plus, avaient caché leur bétail chez les chéikhs de quelques villages. Ce bétail a été découvert et pris. Les bandes de Mahmoud Hizir et de Haïdar s'étaient rendues avant-hier soir au quartier-général du maréchal avec armes et bagages pour faire leur soumission complète et implorer la grâce du gouvernement impérial. Le reste des Hamavends dispersé en très petits groupes est activement poursuivi et traqué sans relâche par la force armée ottomane.

CRETE

A la suite d'un malentendu causé, dit-on, par un

me,

Le procès a duré dix jours; il s'est terminé avant-hier soir; voici la sentence prononcée:

Trois des accusés, les capitaines Laños et Pinio et le sous-lieutenant Papacharalambos, aide-de-camp du feu major Lori, ont été condamnés à la peine capitale; tous les autres ont été mis en liberté, leur innocence étant reconnue par le tribunal.

L'opinion publique paraît soulagée, non-seulement parce qu'elle trouve cette sentence juste, mais encore et surtout parce qu'il vient d'être prouvé qu'il n'y a pas eu de trahison et que les pauvres condamnés ont été en quelque sorte les victimes de la mauvaise foi de l'ennemi.

Nous tombons d'une émotion dans l'autre: Des scènes sanglantes ont eu lieu dans l'île de Crète hier à la suite de l'enlèvement d'une jeune fille grecque de Canée par un Turc. De part et d'autre il y a eu des morts et des blessés. Les dépêches qui ont transmis ces nouvelles ajoutent que la situation est très tendue et que des troubles plus graves sont imminents; on craint que la situation ne s'aggrave d'autant plus que les Crétois ont beaucoup de griefs contre les Turcs. Les navires de guerre européens mouillés au Pirée ont reçu l'ordre de se rendre immédiatement dans les eaux de Crète pour se mettre à la disposition des consuls.

LL. MM. le Roi et la Reine avec le prince héritier et une nombreuse suite quittent demain la capitale pour faire une longue excursion dans le Péloponèse. LL. MM. se rendront à bord du yacht « Amfitriti » à Nauplie; de Nauplie à Myli et Tripoli, où le Roi célébrera son jour de fête, la St.-Georges, jeudi prochain. De Tripoli LL. MM. visiteront Megalopoli, Sparte, Calamata, Catacolo, Pyrgos, Calavryta et Patras et seront de retour à Athènes fin mai.

C'est aujourd'hui qu'ont lieu les élections dans quatre départements: Attique et Béotie, Achaïe et Élide, Arcadie, Laconie pour le remplacement de quatre députés de ces départements morts aussitôt après les élections générales.

meme
à son
sant r
cours
de cha
pronon
bre, le
sité
d'Athi
podist
De no
des m
des pa

A l
produ
mis se
derniè
la not
voir q
tion d
rassur
les br
ce snj
que l
forma
minis
qui o
en ces
entier
certai
se pr
au ex
politi
tache
liste
l'orga
n'est
ou te
tique

كوردان و همه‌وه‌نده‌كان

له‌ژێر ئەم ناو نیشانەى سەر وه‌دا، رۆژنامهى (STAMBOUL) كه له‌رۆژى هه‌ینی رێكه‌وتى ٢٩ى جولای ١٨٨٧دا، له‌ ئەسته‌مبول ده‌رچوو، سه‌باره‌ت به‌ شه‌ر و كێشه‌ى خێله‌كان له‌كوردستان، بابه‌تێكى بلاوكردۆته‌وه‌ و دهنوسیت:

"به‌گوێره‌ى په‌يامنێرى سیاسى، خێله‌ جووربه‌جوورمه‌كانى كوردستان به‌ربوونه‌ته‌ گیانى په‌كه‌ترو كوومه‌لكوژیى لێكترده‌كه‌ن. له‌لایه‌كى دیکه‌شه‌وه‌، خێلى همه‌وه‌ند به‌رده‌وامه‌ له‌ ئەنجامدانى به‌دكارى به‌كانیان و هه‌یزه‌ چه‌كداره‌كان له‌وه‌دا بێتوانان كه‌ بیان گه‌رێننه‌وه‌ هۆشى خویان. خێلێكى دیکه‌ى كوردیى له‌ مه‌له‌ندى وان، له‌كێشه‌و مملاتنیه‌كى كراوه‌دان له‌گه‌ڵ ئەو كوردانه‌ى كه‌ له‌بهرى قه‌لمه‌رەوى وڵاتى فارس نیشه‌جین. په‌يامنێر ئەوه‌ى زیده‌كردوه‌ كه‌ بۆ وه‌ستاندنێ ئەم دۆخه‌ ده‌بیت هه‌یز ره‌وانه‌ى ئەم مه‌یدانه‌ بكریت."

KURDES ET HAMAVENDS.

D'après la *Correspondance politique*, diverses tribus du Kardistan se battent et se massacrent ; d'autre part, les Hamavends continueraient à commettre des méfaits et la force armée serait impuissante à les mettre à la raison : une autre tribu kurde de la province de Van serait en lutte ouverte avec les Kurdes résidant sur le territoire persan. Pour faire cesser cet état de choses, ajoute la *Correspondance*, des troupes seraient expédiées sur les lieux.

Le *Tarik*, en reproduisant cet article, le fait suivre d'un démenti formel.

هه‌واییکی هه‌مه‌هه‌نده‌کان له رۆژنامه‌ی نیۆرک هیرالد

رۆژنامه‌ی "THE NEW YORK HERALD" که به‌زمانی ئینگلیزی له پاریس بلۆده‌کرایه‌وه، له لایه‌ره‌ی یه‌که‌می خۆیدا، که له رۆژی چوارشه‌مه‌می ریکه‌وتی ٤ی نیسانی ١٨٨٨، چاپ و بلۆکه‌راوه‌ته‌وه، له‌ژێر ناوێشانی "تازه‌گه‌شته‌وه‌کانی ئه‌فریقا" نووسیه‌تی:

" بیره‌ زیده‌کردنیکی که‌می خۆش ده‌خریته‌سه‌ر دانیشه‌توانه‌ پیاوکه‌ژه‌کانی ته‌رابلوس. نزیکه‌ی ٣٥٠ هه‌ماوه‌ند، که‌ چه‌ته‌ی ده‌شت و بیابانه‌کان و له‌ نزیک موسڵ ده‌ستگیرکرا‌بوون، هه‌فته‌ی رابردوو به‌ که‌شتی ره‌وانه‌کراون بۆ ئه‌وه‌ی له‌ نزیک به‌نغازی نیسته‌جی بکری‌ن. ئه‌وان سه‌ر به‌ هۆزیک بوون که‌ جاروبار کیشه‌یه‌کی زۆر بۆ حکومه‌تی به‌غدا پیکده‌هینن.

تیکه‌له‌یه‌ک له‌ خۆینی کورد و عه‌ره‌ب، غه‌ریزه‌ی درنده‌بی تاراده‌یه‌کی زۆر له‌ "هه‌مه‌هه‌نده‌کان" دا په‌ره‌ی سه‌ندوه‌وه، که‌ له‌یه‌که‌م سه‌رنجه‌وه، نیگای نا‌ئارامی چاوه‌تیژه‌ هه‌لۆناسا‌کانیان و رووخساری درنده‌یان به‌ شیوه‌یه‌کی به‌رفراوان به‌رجه‌سته‌ی ده‌کات. ئه‌وان هه‌رکاتیک ده‌رفه‌تیکیان هه‌بیت، گاله‌ به‌ دراوسی مه‌سیحیه‌کانیان ده‌که‌ن."

the storm
h, no! I never
my works in
ason that to
need apply."
work."

iting pay, why
lead of enter-

son that I've
like writing at
always had
g and mil-
I chose this
ing. I like
s, and that's
y old friends
e of the most
and again, and
ld be engaged
ldren's dresses,
eat me kindly,
g to see me.
d, and the ex-
ow find useful.
nder my own
y particular in
s in children's
the little ones.
nd when trade
a fortune from
rable distance,
distant future,
rn to pen, ink
at my leisure,
en's busts and
ignorant and

ERATURE.

or of the Uni-
just arrived in

Company. The reproach is being rapidly
lifted from the reputation of British ship-
masters. Forgetful of the fact that more
than three fourths of the steam shipping
that pass up the Bosphorus is under the
British flag, the number of accidents to
English vessels in Turkish waters greatly
enhanced the reputation for careful naviga-
tion of foreign captains at the expense
of Britishers. A few more stupid
manœuvres, however, such as brought the
Dounai to her present condition, and has
now placed *hors de service* for some time to
come the Russian vessels above mentioned,
and we shall hear no more of British reck-
lessness. We see the significant lift of the
little finger as the cause of its display.

AFRICAN COLONISTS.

A nice little addition to the cutthroat
inhabitants of Tripoli is just being made.
Some 350 Hamawends, desert pirates,
captured near Moussul, were shipped off
last week to be settled near Benghazi. They
belonged to a tribe which periodically gives
great trouble to the government of Bagdad.
A mixture of Kurdish and Arab blood,
the predatory instinct is largely devel-
oped in the "Kamawen," as one look at
the restless glancing of their sharp eagle
eyes and ferocious countenances amply
declares, and they make a lively time of it
for their Christian neighbors, whenever
they see a chance.

HELEN BARRY'S FAREWELL.

ANOTHER ENGLISH ACTRESS STARTING
FOR THE UNITED STATES.

[BY THE HERALD'S SPECIAL WIRE.]
LONDON, April 3, 1888.—Miss Helen
Barry, who is about to start for New York,
gave a farewell performance this afternoon

turns out to have been the res-
fought at Osurgo to-day bet
Abraham Gyuerky, Governor
County, and the dead Cou
one of the first Hungarian
By the death of Count Ti
some of the most distingui
garian aristocratic families
into mourning, including
Hungarian Ambassador t
Count Alajos Karolyi,
first cousin of the deceased
Countess Tibor Karolyi, *nd*
Degenfeld, is a sister of the
Hungarian Premier, Kolo
Count Tibor Karolyi played
portant part in public life, and
mark in literature, having v
historical works and transla
"French Revolution" into th
language. The cause of the
quarrel arising from business

REFORMS IN THE

EMPEROR FREDERICK ORDER
IN INFANTRY DRILL REG

[BY TELEGRAPH TO THE
BERLIN, April 3, 1888.—
Imperial rescript, address
Minister of War, dated 1
officially published this even
His Majesty, my father, I sh
immediate and unremitting at
army. The infantry drill regu
duced by the Emperor-King
subjected to repeated change
times—regulations which in
mental principles have up t
proved satisfactory—will
plication in order to
demand, which, owing to
in the art of manufactu

راوه دونانی همه مهونده هه لاتوه کانی لیبیا

روژنامه‌ی "STAMBOUL" که له روژی پینجشممه‌ی ریکهوتی ۲۸ی ئابی ۱۸۹۰دا، چاپ و بلاوکراره‌ته‌وه، له‌یه‌که‌مین لاپه‌ری خویدا، نووسیویه‌تی:

" به‌پرسی موسل رایگه‌یاندووه که رپوشوینی توند دژی ئه‌وه همه‌وندانه ده‌گیریت‌به‌ر که توانیویانه له شوینی دهر‌به‌ده‌ری خویان، له‌ته‌ر ابلوسی به‌ری (واته لیبیا) هه‌لین. ئه‌وه همه‌وندانه‌ی که ده‌چنه‌وه موسل بۆ ده‌ستپنکر دنه‌وه‌ی کاره سه‌رووییه‌کانیان.

ژماره‌ی ئه‌وه همه‌وندانه‌ی که ده‌ستگیرکراون و نیستا له زیندانه‌کانی موسل‌دان، ۷۲ که‌سی تیپه‌راندووه، هه‌روه‌ها ئه‌وه که‌سانه‌شیان هه‌ن که له رووبه‌روو بوونه‌وه‌ی جو‌راو جو‌ردا کوژراون.

مه‌فرزه سه‌ربازییه‌کان به‌رده‌وامن له راوکردنی ئه‌وه چه‌ند همه‌وندانه‌ی دیکه که تازه دهر که‌وتونه‌ته‌وه.

له رووبه‌روو بوونه‌وه‌یه‌کدا که زور له‌م دواییانه‌دا له گوندیکی مه‌نسور روویدا تالانکاریک بریندار بوو.

هه‌روه‌ها هه‌ندیکی دیکه له‌وه همه‌وندانه‌ی ئه‌سپسوار بوون و نازهلپیان له گوندن‌شینه‌کان وه‌رگرتبوو، نازه‌له‌کانیان لئ سه‌ندرانه‌وه و گه‌رینرانه‌وه بۆ خاوه‌نه‌کانیان"

de la 4me classe de l'*Osmanie* ;

Le colonel de cavalerie Ahmed Chevki bey a été décoré de la 3me classe de l'*Osmanie* ;

Le major Mehmed Ali bey a été décoré de la 3me classe du *Méjidat* ;

Mr Grégorios, métropolitain grec de Tripoli de Syrie, a été décoré de la 3me classe du même ordre.

INTÉRIEUR.

L'avènement de S. M. I. le Sultan — On écrit d'Alexandrie que dimanche prochain, un banquet de 120 couverts sera donné par le Khédivé à l'occasion de l'anniversaire de l'avènement au trône de S. M. I. le Sultan.

Le même soir, un autre grand banquet sera également offert par S. E. Ghazi Ahmed Moukhtar pacha, haut commissaire impérial en Egypte.

Entrevues. — M. le baron Calice, ambassadeur d'Autriche-Hongrie, a eu mardi une entrevue avec S. A. le Grand Vezir. Le même jour S. E. Munir pacha, ministre de l'intérieur, a longuement conféré avec Son Altesse.

Le patriarcat œcuménique. — Mardi passé se sont réunis les deux conseils du patriarcat œcuménique pour prendre connaissance du dernier *teskéré* ministériel. On a réuni le comité précédent, composé des métropolitains d'Héraclée, Derkon et Sissano et de Dimitraki effendi Yénidounia, pour rédiger la réponse à faire au susdit *teskéré*.

L'évêque d'Ochrida. — On mande de Monastir à l'Agence de Constantinople :

« Le nouveau métropolitain d'Ochrida est arrivé ici le 24. Il a été chaleureusement accueilli par la population bulgare et salué par plusieurs députations bulgares. Il a célébré le service divin après avoir remis le *bévat* aux fonctionnaires du gouvernement qui, ensuite, lui ont rendu visite. Le vice-consul russe a assisté à l'entrée solennelle de l'évêque; les gérants des consulats ont fait saluer le métropolitain qui s'est rendu aujourd'hui à Ochrida. »

La Bulgarie et les quarantaines. — Il avait été annoncé qu'à la suite de quelques cas survenus à Nicolaiéff provenant

rien avait décidé l'installation provisoire des émigrés circassiens du Caucase à Kavak, d'où ils devaient être dirigés au fur et à mesure sur les provinces pour y être définitivement installés.

Le conseil sanitaire s'oppose à cela disant que ces émigrés étant très nombreux — environ 9,000 — leur installation à Kavak constitue un danger pour la santé publique.

Cette décision a été communiquée au ministère de l'intérieur.

Les Hamawends. — L'*Officiel* de Mossoul rapporte que des mesures rigoureuses sont prises contre les Hamawends qui parvenant à s'évader du lieu de leur exil Tripoli de Barbarie, se rendent à Mossoul pour y recommencer leurs exploits.

Le chiffre des Hamawends arrêtés et qui se trouvent actuellement dans les prisons de Mossoul dépasse 72. Il y a aussi ceux qui ont été tués dans différentes rencontres.

Des détachements de soldats continuent à donner la chasse aux quelques autres Hamawends qui viennent de faire leur réapparition.

Dans une rencontre qui a eu lieu tout dernièrement dans un village de Mensour un brigand a été blessé.

Quelques autres brigands Hamawends à cheval, qui avaient enlevé des bestiaux aux villageois, ont été poursuivis ; les bestiaux leur ont été repris et restitués à leurs propriétaires.

Le choléra. — D'après les rapports officiels, avant-hier, il y a eu à Mardin 2 cas dont un mortel.

Ce même jour, aucun cas à Djésiré.

Le 24 août, aucun cas de choléra ni à Mardin ni à Djésiré.

Mardi, aucune dépêche n'a été reçue ni de la Mecque ni de Djeddah.

Les dépêches télégraphiques arrivées hier annonçaient que le 25 et le 26 août, 20 cas mortels s'étaient produits à Courtal et à Djeddah ; dans ces deux mêmes jours, 5 décès ont été constatés dans la même ville. Cette mortalité serait causée par différentes maladies.

Aucun cas de choléra à la Mecque aux dates indiquées.

Le 25, il y a eu à Mardin trois cas dont un mortel.

ont une enseigne sur leur drapeau ; ce serait intitulé « droit de signature du projet » et la langue turque soit obligatoire.

Ce projet aurait été envoyé à la commission d'augmentation de l'Etat pour y être ét

La Caisse d'épargne. — Le fendi, adjoint au comptable de la Caisse d'Epargne, a été relevé de ses fonctions par le directeur de la Caisse d'Epargne.

On annonce que d'ordre du pacha, ministre des travaux publics, de qui relève la Caisse, Hazaros effendi a été révoqué de son poste, les raisons de la révocation n'ayant pu être indiquées.

Toutefois, par ordre de la commission spéciale a été prononcé sur cette affaire.

Les incendies de Scutari. — Le communiqué du bureau de Scutari des incendies de Scutari a été publié aujourd'hui, à la municipalité où aura lieu, pour la distribution des secours recueillis des sinistres.

Les incendies à Salonique. — Nos correspondants de Salonique ont écrit le 23 courant :

Les incendies de forêts dans nos régions ont un caractère épouvantable. Vous avez emprunté *Sévanik* des détails officiels de destruction barbare perpétrés par divers bergers pour diverses raisons connues des autorités ; vous n'avez pas dit, c'est que Khortalj dont les seules sources sont les eaux de Salonique et la ville habitable, a été, cette semaine, de plusieurs tentatives criminelles. On y a mis plus de cinquante points d'incendie à réussir à couvrir de charbon dres une surface totale de 100 deunums. Il est à croire que le village voisin et les gardes savent quels sont les ignominieux auxquels ont droit cette ville habitable pour la fertilité des plaines et l'hygiène de la ville, mais

ناساندنی ههموهندهکان له کتیبی "تورکیا له ناسیا"

کتیبی "La Turquie d'Asie" که سهبارت به لایهنی جیوگرافی و کارگری و ئاماری و پیناسهی ناوچه و یهکه ئیدارییهکانی بهشی ئاسیایی دهولتهی عوسمانییه، له بابتهی ولایهتی موسل و له لاپهره ۷۶۸ ی بهرگی دووهمیدا، کلهسالی ۱۸۹۱دا، له پاریس، چاپ و بلاوکر اوتهوه، بهم شیوهیهی خوارهوه ههموهندهکانی ناساندوه:

"ههموهند: دهوانریت ههموهندهکان به یهکیک لهههمان رهگزی کورد هژماربکرین. ئهوان وهک زوریک لهوانهی دوایی، له باشووری فارسوه هاتون که بهشیک بووه له کوردستانی کون، و تاکو ئیستاش خێله کوردییهکانی تیدا نیشتهجین. ههموهندهکان هاودهنگیهکی گهورهیان له نیوان خویاندا پاراستوه. چهته و تالانچین. کشتوکال و هونر له نیویاندا نادیاره؛ ئهسپی باشیان ههیه که زور باش دهزانن چون رامیان بکن، ئهوهی یارمهتیدهریکی باشیانه له راووروت و تالانکارییهکانیان.

ئهم خیلانه، تاکو سالی ۱۸۸۷، ویرای ههموو ههولیک بو ملکهچکردنیان و جیگیرکردنیان لهسهر ئهو خاکهی که حکومت ههولیداوو، که له چهندین بونهدا هیزی ناسایی له دژی ئهوان ناردبوو، بهلام سهربهخو مابونهوه. ئهوان نهیاندوهیست جگه له دهسهلاتی سهروکهکانیان که نازناوی ئاغا و پاشایان پیداون، دان به دهسهلاتیکی تردا بنین. لهسالی ۱۸۸۷دا، ئیسماعیل پاشا، به هاوکاری ههندیک ئهفسهری شایسته، سهرکهوتوووو له دهستهسهرکردنی سهرکرده سهرکهکیهکانیان، ئهوانهی که لهگهل خیزانهکانیاندا، ناردیان بو موسل. ئهو هیوای خواست ملکهچییهکی تهواوتهی ههماوندهکان بهدهستهبنیت، بهلام بانگهیشتی نهستهنبول کرایهوه. لهوای رویشنتی، شتهکان لهو دوخه ناتاوودا نهمایهوه. ههندیک له ههموهندهکان، که وهک بارمه له قوستهنتینییه راگیرابوون، دوای ئهوهی توانیان ههلبین،

گهراڻهوه ٻو وڻا تهڪهيان و لهوئ له ڙير سرڪر داڻهتي نهواندا دزي و تالانڪردنهڪان به چالاڪيهڪي نوئ دهستيپنڪردهوه. له ڪوٽاڻيدا، لهم دواڻيانهدا، هيڙيڪي سرڪر داڻي نوئ ڪه دڙي نهه تالانچيانه نيردرا، سرڪر هوتووبوو له ڙيردهستهڪردنيان بهتهواويي. سرڪر هوزهڪان، رهوانهي نهستهنبول ڪران، باندهڪان ملڪهچي دهسهلائي ناوچهڪه بوون و ريكويڪيهڪي زورباش گهريزرايهوه. لهنهجامي نهه ههلمهتهدا، شهنس سهده بنههاله له فارسهوه گهراڻهوه، ڪه دواي ويرانڪردني شويني نيشتهجڻيوونيان لهلاپهن ههماوندهڪانهوه ڪوچيانڪردبوو.

ههروهه له لاپهره ۱۸۵۵ء، ڪاٽيڪ باس له ناحيهي چاوان دهڪات، نووسيوپهتي:

"چاوان: خيلي ڪوردي چاوان ڪه ناحيهي به ههمان ناو پيڪدههينن، ناوبانگيان هيچي ڪهمنتر نيهه له ناوبانگي ههمهوندهڪان، ڪه دراوسنيانن له باشور، بهلام له بوڙي و ليهاوتوويڻدا، لهوان ڪهمنترن، نهههش واپان ليدهڪات ڪهمنتر ترسناڪين.

شاروچڪهي سرڪر مڪي نهه ناحيهيه گرد-خهبره، گونديڪه دهڪهويته سرڪر زيي بچوڪ، له ڪنار گاشهبرديڪي پرداردا، وهڪ هيلانهيهڪ له سهوزاڻيدا. گونديڪي گرنگي ديڪهي نهه هوزه ناغجهلهره، له وڻاٽيڪي فره جوان و سرڪر اڪيش، له ناوهندي هوزهڪهڻدايه.

شويني نيشتهجڻيووني بهريوهبرهڪه له گرد-خهبره"

LA
TURQUIE D'ASIE

GÉOGRAPHIE ADMINISTRATIVE

STATISTIQUE
DESCRIPTIVE ET RAISONNÉE DE CHAQUE PROVINCE
DE L'ASIE-MINEURE

PAR

VITAL CUINET

TOME DEUXIÈME

PARIS
ERNEST LEROUX, EDITEUR
28, RUE BONAPARTE, 28
—
1891

Hamavands. — On peut considérer les *Hamavands* comme appartenant à la même race que les Kurdes. Comme plusieurs de ces derniers, ils sont venus du sud de la Perse qui faisait partie de l'ancien Kurdistan, et qui est encore habité par des tribus kurdes. Les Hamavands ont conservé entre eux une grande solidarité. Ils sont brigands et pillards. L'agriculture et les arts sont inconnus chez eux ; ils possèdent de bons chevaux qu'ils savent très bien dresser, et qui leur sont d'un grand secours dans leurs vols et pillages.

Jusqu'en 1887, ces tribus, malgré tous les efforts pour les soumettre et les fixer au sol tentés par le gouvernement, qui avait à plusieurs reprises envoyé contre elles des troupes régulières, étaient restées indépendantes. Elles ne voulaient reconnaître d'autre autorité que celle de leurs chefs auxquels elles donnent le titre d'*Agha* et de *Pacha*. En 1887, Ismaïl-Pacha, secondé par quelques officiers de mérite, parvint à s'emparer de leurs principaux chefs, qu'il envoya à Mossoul avec leurs familles. Il espérait arriver à la soumission complète des Hamavands ; mais il fut rappelé à Constantinople, et après son départ les choses ne se bornèrent pas à rester en l'état incomplet où il les avait mises. Quelques Hamavands, gardés à Constantinople comme otages étant parvenus à s'enfuir, retournèrent dans leur pays où, sous leur conduite, les vols et les pillages recommencèrent avec une nouvelle activité. Enfin, plus récemment, une nouvelle expédition envoyée contre ces brigands, a réussi à les soumettre totalement. Les chefs de tribus ont été envoyés à Constantinople, les bandes ont fait leur soumission à l'autorité locale, et l'ordre a été si bien rétabli qu'à la suite de cette campagne six cents familles sont rentrées de Perse où elles avaient émigré après la destruction de leurs habitations par les Hamavands.

Koupri. — Koupri, qu'on appelle aussi Altoun-Keupru (pont d'or) et Al-Kantara, est un fort village bâti entre deux bras du Kutchuk-Zab (Caprus des anciens). On y accède par un pont magnifique bâti, dit-on, par Mourad IV le conquérant de Bagdad. Ce pont, comme beaucoup de ces constructions, a l'arche du milieu plus large et plus haute que les autres, ce qui produit un bel effet monumental, mais rend la circulation pénible aux bêtes de somme; ce pont est sur la route des caravanes.

Koupri est à 56 kilomètres d'Erbil et à 40 kilomètres de Kerkouk. On y compte, d'après les chiffres officiels turcs, 1,704 habitants du sexe masculin; 798 maisons; 2 mosquées et un *mesdjid* (chapelle musulmane); 2 *hans* ou hôtelleries; 81 boutiques et magasins; 6 cafés turcs; 5 jardins et vergers; 4 teintureries; 15 moulins et 2,741 champs cultivés.

Les autorités administratives sont le mudir, directeur du nahié, le directeur du télégraphe, un employé des contributions et un employé des dîmes.

Les habitants de ce nahié, pour la plupart Turcomans, sont presque tous cultivateurs.

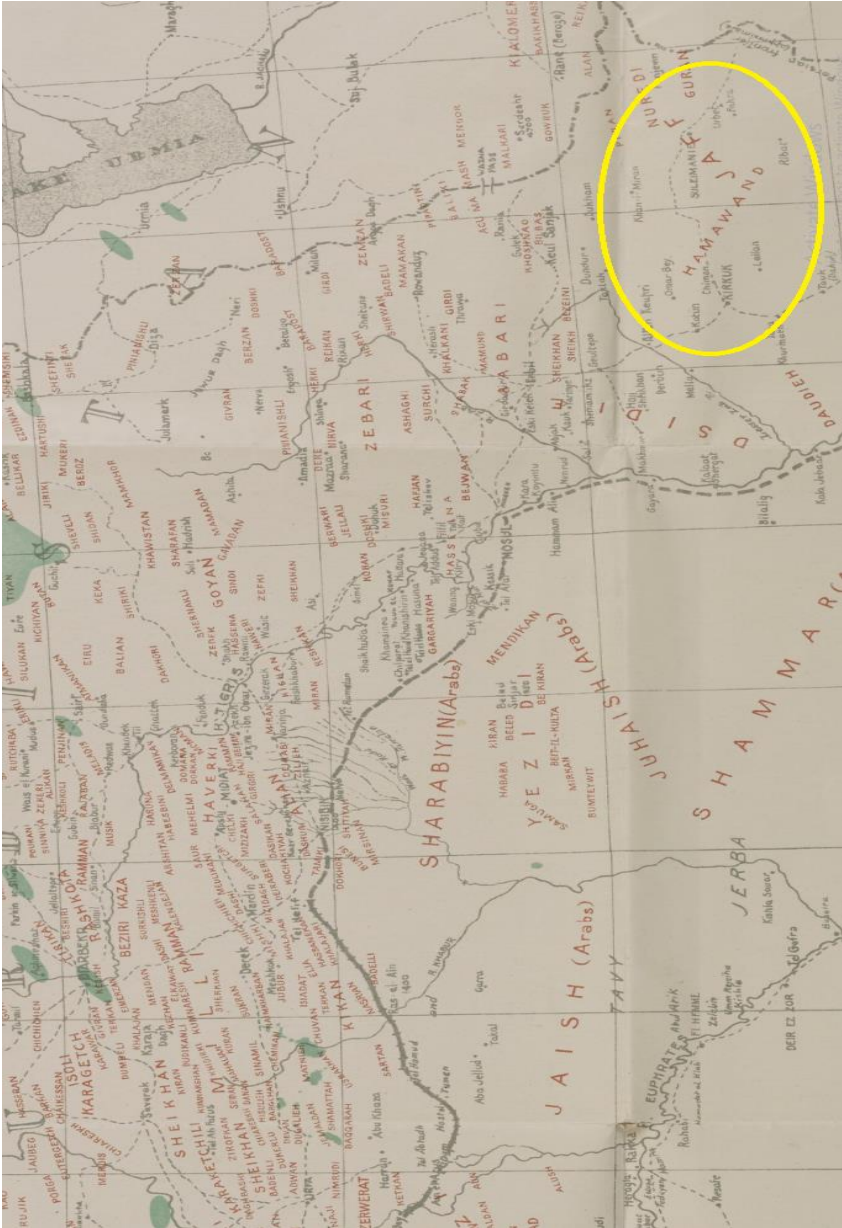
Chaouân. — Les *Chaouân*, tribu kurde qui forme le nahié de même nom, ont une réputation égale à celle de Hamavand, leurs voisins du sud; mais ils leur sont inférieurs en courage et en habileté, ce qui les rend moins redoutables.

Le chef-lieu de ce nahié est Guert-Khabar, village situé sur le *Kutchuk-Zab*, au flanc d'un rocher boisé, comme un nid dans la verdure.

Un autre village important de cette tribu est Aghdjélâr, dans un pays magnifique et des plus pittoresques, au centre de la tribu.

La résidence du mudir est à Guert-Khabar.

Touz-Khourmato. — Le gros village de ce nom, chef-lieu d'un nahié du même nom, est situé dans une position agréable, sur la route de Kerkouk à Bagdad. Son nom, qui signifie *sel* et *dattes*, indique sa principale richesse. Ses salines et ses sources

پهيامی هممهوندهگان بۆ بابی عالی

رۆژنامهی "STAMBOUL" که له رۆژی چوارشهمه‌ی ریکهوتی ۲۳ی سێتته‌مبهری ۱۸۹۱دا، چاپ و بلاوکراوتهوه، لهیه‌که‌مین لاپه‌ره‌ی خۆیدا و لهژێر ناوێشانی "عه‌شیره‌تی هممه‌هند" نووسیه‌تی:

" به‌رپرسیکی ئیمپراتۆریه‌ته‌که‌ رایده‌گه‌یه‌نیت که که‌سایه‌تییه‌ دیاره‌گانی هممه‌ونده‌گان په‌یامێکیان بۆ سه‌دری ئه‌عه‌زم ناردوه که تێیدا خواسته‌کانیان بۆ به‌خته‌وه‌ری ژیا‌نی جه‌نابی سو‌لتان ده‌ربه‌ریوه، به‌بۆنه‌ی ئه‌و هاوکاریه‌ی که بۆ هممه‌ونده‌گانی که‌مه‌ده‌رامه‌ت نێردراوه به‌مه‌سته‌ی کرینی خۆراک و تۆو، هه‌روه‌ها بۆ به‌ده‌سته‌ینانی زه‌وی بۆ نیشه‌جێبوونیان."

président de la République de chef suprême de son pays.

dit-on, sans précédent (lettre qui parle). Le labon lui-même, alors (sidence, a refusé d'as-res.

on a réfléchi, à Berlin, llaume, ayant connais-nu du président Carnot, d'être frappé de ces que le toast d' Erfurt, e, était une réponse qu'allait accomplir M.

le correspondant du lui-même répond que s et par lesquelles on partie de sa significat-ion, dont la violence a l'entourage même du ent un moyen de dé-

ruement en France, dit-il, orer à Berlin, assistant à l'ennelles passées dans la acune raison pour qu'ils ment aux revues qui ont s.

l'lettre oubliée aussi que, qu'il croit, le maréchal de n'il était président de la note de présence aux a nos seulement associé à les manoeuvres, aux envi-encore qu'il y a pris lui-

vernement est le chef de t n'a rien fait d'exception-revue en question. Ce qui ant, c'est de voir que l'ig-nières encore plein de dé-til, a dépouillé ses vieilles a chefs les plus renommés sont fiers d'avoir mérité geieurs, M. de Freycinet

nia, lui aussi, l'oué cha-digne et pacifique du not. Le président de la ise s'y est montré ar-ge homme d'Etat, sa-

poser ou à accepter une pareille commu-nion, mais cela signifie qu'en tout cas elle a paru au gouvernement britannique digne d'être prise en sérieuse considération. Il y a en Angleterre de nombreux parti-sans d'une conférence ayant pour but d'abolir les restrictions imposées aux nations européennes pour la navigation des Dar-danelles.

Affaires financières. — S. E. Nazif bey, ministre des finances, a présidé hier une commission à laquelle ont pris part le *moustéchar* Cadri bey, le *mouhassé-bédji* Medjeddin efendi, et quelques autres hauts fonctionnaires du Malié.

.. M. Ivanoff, 1er drogman de l'ambas-sade de Russie, est allé hier au Malié et a eu une longue entrevue avec S. E. Nazif bey, ministre des finances.

Traité de commerce turco roumain. — Nous avions annoncé que le traité de commerce existant entre la Turquie et la Roumanie ayant expiré, la S. Porte avait fait savoir au gouvernement roumain, qu'il resterait en vigueur jusqu'à la conclusion d'un nouveau traité de commerce.

Le *Sandet* apprend que le gouverne-ment roumain a répondu à la S. Porte qu'il faudrait agir conformément aux ta-rifs douaniers qui existaient avant la con-clusion du traité provisoire qui expire.

Le *Sandet* ajoute que la question se trouvant à l'étude, aucune décision n'a été encore prise.

Le député Barzilai. — M. Salvatore Barzilai, député du 1er collège de Rome, qui se trouve ici, comme nous l'avons dit il y a quelques jours, est l'homme du jour à Constantinople. Il a été reçu par S. A. Djowad pacha, qui lui a déjà rendu sa visite; il visitera aussi les autres mi-nistres ottomans.

A l'ambassade italienne un dîner en son honneur a été donné et les membres de la colonie se disputent le plaisir de l'avoir chez eux.

M. Barzilai a retardé de quelques jours son départ.

Il a été envoyé spécialement ici par la *Tribuna*, un des journaux les plus impor-tants de l'Italie, qui se publie à 90,000

exemplaires.

Le crime accompli, ils mirent le corps dans un sac préparé d'avance, le ligottè-rent et allèrent le jeter dans un ravin à proximité de leur habitation.

Voilà les faits dans leur horrible vé-rité; le châtiement, mitigé par des cir-constances atténuantes qui atteins les deux

La tribu des Hamavends. — L'Of-ficiel de l'Empire annonce que les nota-bles des Hamavends ont adressé au Grand Vézir une dépêche par laquelle ils for-ment des vœux pour les jours de S. M. I. le Sultan, à l'occasion des secours qui ont été envoyés aux Hamavends nécessaires pour l'achat de vivres et de semences, ainsi que pour l'acquisition de terrains pour leur installation.

Arrivées. — Sont arrivés hier: M. Grosser, directeur de l'Agence de Con-stantinople, et Mme Grosser.

Départs. — M. Oaou, ministre de Russie à Athènes, qui était arrivé avant hier à Constantinople, venant de Russie, où il se trouvait en congé, est reparti hier pour la Grèce.

.. Le général Chevki pacha, 1er aide de camp du maréchal Ahmed Mehtar pacha, haut-commissaire impérial en Egypte, est parti hier pour Alexandrie, accompagnant la femme du maréchal qui se trouvait ici.

.. Zebidi hanoum est partie hier pour Alexandrie avec toute sa suite, composée de 30 personnes.

Le choléra. — Du 20 au 21 septembre, jusqu'au soir, aucun cas de choléra n'a été constaté à Alep.

Le 19 septembre, il y a eu à Aintab 6 décès.

.. On sait qu'un *taïha* dans lequel on préconise des mesures hygiéniques à prendre en vue de combattre le choléra et de l'extirper complètement avait été préparé par l'administration sanitaire, et, par décision du conseil des ministres, copie de ce *taïha* avait été envoyée aux autorités provinciales.

Le gouvernement impérial, informé que les associations continuent dans ce taïha

de Sardie velés d'a-ver de lu Ses rob un résea compar

Quel F somptue décoratif jardins esclaves, terre av nous ren tence d'i

Mais sa facilité rasion d la condu tense. Er rant per tion; m cacher h veilles.

Sardie sous la d'une ré avait po térieure

une seco Après ce qui r

Tamerla Sarde de ruine font pall Pactole habitatis des gloi

Sous e fouis les affleure cement chesses

et pour trinsqu

patiente splendes

Une t aussi/p archéok Un 1890 conatite

چيروۆكى سەرنجراكىشى ھەمەوئەندەكان لە گەشتنامەكەى چۆلىت ئارماند پيەر دا

ئەفسەرى فەرەنسى، چۆلىت ئارماند پيەر (۱۲۶۶-۱۹۲۴) لەو گەشتنامەيەى كە لە سالى ۱۸۹۲دا، لەپاريس، بەناونيشانى "گەشتىك لە ئاسيائى توركييدا. ئەرمينيا، كوردستان و ميژو پوتاميا"، پاش ئەوئەى باسى چوونى خۆيان بۆ موسل و تيبەرىن بە ھەمام عەليل و گائتەكردن بە خۆھەلكيشان لە ئاوە گەر اوھ كبريتاوييەكيدا دەكات، باسيكى دريژى بۆ چيروۆكى سەرنجراكىشى ئىوان خۆى و ھەمەوئەندەكان تۆماركردووە بەدریژايى رووبارى ديچلە و كەنارەكەى كردووە كە ھەوئەدەين چەند وەرگىراوئىكى لى وەرگىرىن. ئەو نووسيوئەتى:

" ئەم ھەمەوئەنە تالانكارى ترسناكن، كە دەسەلاتداران ناتوانن راميان بكەن و پيشتەر بە يارمەتى سوپا چەندىن ھەلمەتيان لەدژ ئەنجامدراو. لە درندەبيدا بيھوتان، ھىندەى بيھەزەميان بۆ موسلمانان، بەھەمان شيوھش وان بۆ ئاسوورەكان، بەزەيى بەكەس نابەخشن و ھەركەسيكىش كە بەكۆتە بەر دەستيان رەحمى پى ناكن. بەلام ژمارەيان كەمە، بەزەمەت سى سەد كەس دەبن، بەلام بە شيوھەكى تۆكمە چەكدارن بە تەفەنگى نوئ و ئوتوماتىك كە لە سەربازانيان سەندووە يان لىيان كرپون و ترسيكى گەورە بەسەر نەيارەكانياندا دەسەپىنن... لە ئىستادا والى موسل، لەگەل سەربازانى فەرماندەيى سەربازيى كركوك، گوايە لە سنوورى فارسدا بەدوئايدا دەگەرىن، كەچى ئىمە لە ناوھراستى دۆلى ديچلە، كەمىك لە خوار يەكگرتنى زىي بچووك، لەسەر لىوارەكانى جيبەل ھەمرين، چاومان پىيان كەوت!

چەندىن جار كەسايەتییە بالاکان باسى ئەم باندا بەناويانگەيان بۆ كردووين و سەرگەرميەكانيان بۆ باسكردووين. بەراستى تەنيا لە توركيادا، كە ئەم جۆرە رووداوانە دەتوانن رووبدەن.

باندە رینگریبەکه‌یان که ماوه‌یه‌کی زۆره هه‌یه، پێشتر تالانکاریکی به‌ناوبانگی سه‌رکردایه‌تی ده‌کرد، که نزیکه‌ی سی ساڵ له‌مه‌وبه‌ر مرد. ناوبراو له‌ کاتی مردنیدا، غه‌نیمه‌ته‌کانی به‌سه‌ر سی کورمه‌که‌یدا دابه‌شکرد: جوامیر، حوسین و مامه سلیمان، ئەمانه جیا‌بو‌ونه‌وه هه‌ریه‌که‌یان بۆ خۆی ئەو پێشه‌یه‌یان درێژ‌پێدا که له‌ سایه‌ی باوکیاندا فیزی ببوون. حوسین که به‌روا‌هت سه‌رکه‌وتوو نه‌بوو، له‌ مملانه‌یه‌کی نادیاردا زوو ون بوو، به‌لام دوو براکه‌ی، ناوبانگیکی گشتگیران به‌ده‌سته‌ینا. ئەوان به‌دابه‌شکردنی ئەو پیاوانه‌ی پێشتر له‌گه‌ڵیان جه‌نگاون بۆ دوو گروپ، به‌رده‌وامبوون له‌ زنجیره‌ تاوانه‌کانیان.

دوای ئەوه‌ی جوامیر چهند جارێک به‌دی‌گیرا، به‌لام له‌لایه‌ن ده‌سه‌لاتدارانه‌وه به‌رامبه‌ر فیدییه‌کی گه‌وره‌ نازادکرا و لێخۆشبوونی له‌ شای فارسه‌وه به‌ده‌سته‌ینا، به‌و مه‌رجه‌ی که له‌مه‌ودوا به‌ ئارامی بژی له‌ قه‌لایه‌کی کۆندا، که ده‌که‌وتیه‌ سه‌ر سنووری ئەو دوو ئیمپراتۆریه‌ته‌که و راست له‌ ته‌نیشته‌ ریگای ئاسایی زیاره‌تکارانه که ده‌چنه‌ سامه‌را و که‌ربه‌لا. جوامیر دوای ئەوه‌ی درکی به‌وه‌کرد که قه‌لایه‌کی بکاته قه‌لایه‌کی راسته‌قینه و وێرای سوینده‌کانی، زۆری نه‌خایاند جارێکی دیکه ده‌ستی به‌ دزی و تالانکردن کرده‌وه. هه‌روه‌ک پێشتر، فارسه‌کان و هه‌روه‌ها تورکه‌کانیشی بۆ جیاوازی کۆمه‌ڵکوژ ده‌کرد، به‌و بیانوه‌ی گوايه‌یه‌که‌میان له‌به‌ر ئەوه‌ی شیعه‌ بوون و دووهمیان سوننه. ئەوه‌نده کرا که گله‌یی له‌ هه‌موو لایه‌که‌وه‌ پرژا. به‌لام حاکی و لایه‌ته‌کانی سنووری، ویستیکی که‌میان هه‌بوو بۆ پێوانه‌کردنی خۆیان به‌رامبه‌ر به‌و تا‌قمه‌ توند‌روه‌ه و رووداوێکی ده‌ویست که راسته‌وخۆ کاریگه‌ری له‌سه‌ر که‌رامه‌تی شا هه‌بوو تاوه‌کو بریاریناندا رێشووین له‌ دژی یگرنه‌به‌ر. به‌راستی ئەو دوای ئەوه‌ی زانی که کچیکی ئەم خاوه‌نشکوویه، به‌م زوانه‌ له‌گه‌ڵ کاروانیکی ده‌وله‌مه‌نددا ده‌چێته‌ میزوپۆتامیا بۆ ئەوه‌ی نزا و په‌رسنه‌سه‌کانی له‌ گۆره‌کانی عه‌لی و کورمه‌کانیدا بکات. جوامیر به‌ی دوولایی چوو بۆ پیشوازیکردن و ده‌ستی به‌سه‌ر خۆی و که‌لوپه‌له‌کانیدا گرت و بریدییه

مالمکه‌ی خوی. پاشان بۆ ماوه‌ی زیاتر له سێ مانگ له حهره‌مسهرای خۆیدا هیشتییه‌وه و وه‌ک یه‌کیک له که‌نیزه‌که ساده‌کانی مامه‌له‌ی له‌گه‌لدا ده‌کرد. دوا‌ی ئه‌وه نارده‌یه‌وه بۆ تاران. شازاده به توور په‌یه‌وه له کاتی گه‌رانه‌یه‌یدا سه‌کالای لێ‌کرد و داوای له باوکی کرد که تاوانباره‌که ده‌ستبه‌جێ سزابد‌رێت. دوا‌ی ئه‌وه‌ی ب‌پاریکی هاوبه‌ش وهرگیرا، دوو هیزی سه‌ربازی، یه‌کیکیان تورکی عوسمانی، ئه‌وی دیکه‌یان فارسی، توانیان به‌ی گرفت قه‌لای بانه‌که گه‌مارۆ بده‌ن و فه‌رمانیان پێ‌کرد خۆی راده‌ستبکات. بێ‌گومان ره‌تی‌کرده‌وه، به‌لام به فیئ و غه‌در را‌کئیشرايه ده‌رو، چه‌ند رۆژیک دواتر، له ناو ئوردوگای فارسه‌کان، قۆلبه‌ستکرا، تا ملی له‌خاکدا نێژرا و پاشان سه‌ری په‌رێندرا.

سه‌باره‌ت به مامه سلیمان، ئه‌و تا‌کو ئیستا ژیا‌نکی هینده‌ی تر سه‌مه‌ره‌تری به‌رێ‌کرده‌وه و به ته‌نیا له‌و سێ براهیه، هه‌میشه بۆ به‌ده‌ختی ئه‌و رێ‌یوارانه ماوه‌ته‌وه که راویانده‌کات و بۆ گیانی ئه‌و کاروانانه‌شی که به‌ی به‌زه‌یی تالانیانده‌کات.

دوا‌ی ئه‌وه‌ی ئه‌ویش بۆ یه‌که‌مجار ده‌ستگیرکرا، فیده‌یه‌کی هینده چه‌وری پێشکesh به والی کرد و سویندی هینده جوانی پێدا، که ناوی لێ‌نرا کاپنتی جه‌ندرمه‌ی که‌رکوک و به‌رپرسیاریتی چاودێری‌کردنی سه‌لامه‌تی ئه‌و دانیشتوانه‌ی خرایه‌ئه‌ستۆ که زۆرجار خۆی بێ‌زاری کردبوون. دوا‌ی ماوه‌یه‌ک هه‌مه‌وه‌نه‌که‌مان له‌م پیشه بێ قازانجه بێ‌زاربوو و هه‌ندیک له پۆلیسه‌کانی له‌گه‌ل خۆی برد بۆ سیخناخ‌کردنی سوپا کۆنه‌که‌ی و گه‌رایه‌وه بۆ شاخه‌کان و به‌ی دوا‌که‌وتنی زیاتر دیسانه‌وه چووه‌وه سه‌ر پیشه کۆنه‌که‌ی. ئه‌و ئه‌وه‌نده باش کاره‌کانی راده‌په‌راند که پێ‌ویسته‌بوو مه‌حمود پاشا داغستانی له‌ دژی بێ‌د‌ر‌ریت. ئه‌وه‌ی که توانی بۆ جاری دووم قۆلبه‌ستی بکات، ئه‌ومش ئاسان نه‌بوو، به‌ل‌کو به‌هۆی هینانی چه‌ندین فه‌وجه‌وه بوو. له‌م کاته‌دا، بۆ هه‌ر پیاویکی عاقل وا ده‌رده‌که‌ویت که باشترین شت که بیکات ئه‌وه بوو که به‌ خێرای هه‌لیواسنیت؛ که‌چی به پێ‌چه‌وانه‌وه، مامه سلیمان ئه‌وه‌نده

به‌باشی دهمزانی چون والی رازیکیات، که ره‌نگه بو پاداشتی
 نهمجاره‌یان بو نهم به‌ره سهر‌بازییانه‌ی که له به‌رگریکردن له خو‌ی
 له به‌رامبه‌ر سهر‌بازانی حکومه‌تدا نیشانی‌داوه، کرایه‌ فهرمانده‌ی
 جه‌ندرمه و به‌ ئارامی و که‌مالی ئیسراحت له که‌رکوک نهم‌که
 نوییه‌کانی راده‌په‌راند. به‌لام به‌ بیستی هه‌والی له‌سیداره‌دانی براکه‌ی،
 جاریکی دیکه‌ هه‌لات و هه‌موو نهم هه‌مه‌وانانه‌ی که هیشتا مابوون
 کو‌یکردنه‌وو جاریکی دیکه‌ ده‌ستی‌کرده‌وه به‌ تو‌قاندنی ولاته‌که.

له‌و کاته‌وه، تا‌کو ئیستا نه‌توانراوه مامه‌ سلیمان قو‌لبه‌ست بکرنه‌وه،
 نهمه‌ سهر‌ه‌رای هه‌لمه‌ته‌ سالانه‌کانی والی، که جگه‌ له‌وش عه‌ره‌به‌کان
 ئیدیعی نهمه‌ده‌که‌ن، که نیوه‌حسابی بو ده‌کریت، هیشتا سلیمان
 به‌رده‌وامه‌ له‌ دزه‌کردن و تالان‌کردن و سووتاندنی ههر شو‌ینیک
 رووی تییکیات. ئیستا‌که پیمان راده‌گه‌یه‌نریت که نهمه‌ خو‌یه‌تی که به‌
 به‌شیکی زوری چه‌کاره‌کانییه‌وه له‌م ناوه‌یه و به‌م هه‌واله‌ سهرمان
 لیشیواوه، چونکه‌ ئیمه‌ هیشتا موسلمان جی نه‌هیشتیبوو که به‌ فهرمی له‌
 حاکی ویلایه‌ته‌که‌وه له‌ ریگه‌ی کونسوله‌وه، دلنیا‌ییمان پینگه‌هیشتیبوو،
 که بانه‌کان له‌ ئیستادا له‌لایهن سهر‌بازه‌کانه‌وه گه‌مارو‌دراون و له‌ هیچ
 بارو‌دوخینکا نه‌بوون که زیانمان پی‌گه‌یه‌نن.

دوای نهمه‌ی چه‌ند کاتر‌میریک وه‌ستاین و به‌شیه‌یه‌کی کاتیی
 خو‌مان خسته‌ ژیر پاراستنی عه‌شیره‌تیکی کو‌چهری، نهمه‌ عه‌ره‌بانه‌ی
 که بو هه‌والگری نارده‌بوومان، ده‌گه‌رانه‌وه، مژده‌یه‌کی خوشیان بو
 ده‌هیناین: هه‌مه‌وه‌نه‌کان وازیان له‌ چاو‌ه‌روانی ئیمه‌ هیناوه... پیویسته
 ده‌ستبه‌جی له‌م ده‌رفه‌ته‌ باشه‌ که‌لک و ده‌رگرین و به‌ هه‌موو په‌له‌یه‌که‌وه
 به‌ریکه‌وتین، خو‌شبه‌ختانه‌ ناگاداری نهمه‌بووین که سی که‌لک
 له‌پیشمانه‌وه‌ن، نه‌وانیش وه‌ک ئیمه‌ به‌رمو به‌غدا ده‌رو‌ن. به‌لام،
 به‌زه‌حمه‌ت بو ماوه‌ی پینج شه‌ش کیلو‌مه‌تر له‌ ناوی دیجله‌دا
 ده‌رویشتین، کاتییک به‌رمو کاتر‌میر چواری پاشنیوه‌رو، له‌نا‌کاو
 سهر‌نجماندا، له‌ پیچیکی رووباره‌که‌دا، هیژیکی گه‌ره‌ی سواره‌ که
 پی‌ده‌چوو پاسه‌وانی ریره‌وه‌که‌ بکه‌ن. نه‌وانه‌ی دووربین به‌ده‌ست بوون.

ئیمه به تور هییهوه تیبینیمان کرد که ئه زانیاریانهی به نیردر اوه کانمان دهدرا، ههلهن و بهراستی ئهم ههمهونه نهرهتلیکراوانه بوون لهوی جیگیر بیوون بو ئهوی کاتیک گهیشینه ههرازهکه، ئیمه بوهستین .

ئهوان به شیوهیهکی سهرسورهینهر شوین و پینگهی خویان ههلبژاردبوو. رووباری دیجله لهو گهرووهدا تهسکبووهوه که ئاوهکانی بهناو چیا ی حهریندا ههلیانکهندبوو، دوو پیچ و گوشیهکی راستی دروستکردبوو؛ که بهئاسانی دهکوتینه بهر فیشهکهکهنیان. ئهوان ئیستاکه پیشروهی دهکهن بوئهوی لهوی بینهسهرمان. ئیمه به شیوهیهکی سهرسورهینهر ئهوانمان دهبینی که له پشتی پالتو رهشه دریزهکانیانهوه، چهکهکانیان له ژیر خورتهاوهکهدا دهرهوشینهوه. ئهگهر لایهنی تراژیدی رهوشهکهی ئیمه نهوایه، ئهمه خوی لهخویدا وینهیهکی دلرفینه. له پشتیشهوه، کهناره بهرز و بهردهلانییهکهی شاخهکه، که له دامینیدا ئاوه هیمنهکهی دیجله پینچاوپینچ دهرویشته؛ لهم نیوهندهدا، به رووناک، حهفتا و پینچ جهردهی ریگر، به ئاماژه و هاوارکردن دهبینران. پۆشاکه تاریکهکانیان هیشتا لهسهروو سهرجلی سپی ئهسپهکانیانهوه تاریکتر دهردهکهن و ئهوان له لیواری رووبارهکه نزیک دهبوونهوه. بهراستی ئهوه کهلهکهی له پیش ئیمهوه بوون، دهکهنه بهردهستیان.

له خۆشبهختیمان ، بهلمهوانهکامان توانیان به سهولهکانیان، فریمان بدهنه کهناری بهرامهر، که بهزهحمهت چند سهد مهتریک له ههمهونهکانهوه دوربوو. ئهوهش دهرهتلیکیوو بهدهست هاتبوو، بهو پینهی، پیمان وتراوه، نهیارهکانمان هیچ ئامرازیکیان نییه بو پهرینهوه له رووبارهکه. رهنگه پنیوست بیت سوود لهم شته وهربگراین بو ئهوی ههولی ههلاتن بدهین، کهلوپهل و بارهکانمان بهجیهیلین؟ ههر ئیستاکه، دوو عهرهه که یاوهری ئیمهن و یهکی له کهلهکچهیهکانمان خویان بو ههلاتن ئاماده دهکهن، دهرۆن وازمان لیدههینن؛ بهلام جولیان به تیخورییکی توندهوه دهیانهنینهوه سهر ئهرکهکهیان و دهیاننیریت بو

ئەوھى بزىانن ئايا ھىچ چانسىكىمان ھەيە، ھەرچەند بچووكىش بىت، بۆئەوھى لەوئى دەربچىن.

لە ھەمان كاتدا، ئىمە كە بەزمەت سى سەد مەتر لەوانەوھ دورىين، دەتوانىن كە پىشوختە بىربكەينەوھ لەو چارەنوسەى چاومروانمان دەكات. ئايا كەلەكەكانى پىش ئىمە گەيشتوونەتە دەست تالانچىبەكان، ئەوانە كە بە رىژنەى فېشەك پىشوازييان لىدەكرىت؛ زۆرى پىناچىت پىچىك لە چاوى ئىمە دەيانشارىتەوھ، بەلام لە لاپەكى دىكەوھ بە شىرەيەكى سەرسورھىنەر ئەو بانداڤە دەبىينىن كە شوئىيان دەكەون و لە كەنارەكەوھ چەندىن دەستريژيان لىدەكەن. دواى چەند ساتىك، ھەموو دەنگە دەنگىك وەستاوھ، كەلەكچىبەكان دەكوژرىن و كەلەكەكان دەستيان بەسەردا دەگىرىت! بەم زووانە نۆرەى ئىمە دىت، چونكە ئىدى ئىستا ئەوان خاوەنى كەلەك و نامرازى پىويستن بۆ پەرىنەوھى رووبارەكە بە خۆيان و ئەسپەكانيانەوھ، بىگومان ھەمەوھەكان، رووبارى دىجلە دەبرن و بەكسەر دىن ھىرشان دەكەنەسەر.

بەلام، سوپاس بۆ خودا! ئەم مەترسىبە ھىشتا ديارنىبە. بەكىك لە ەربەكەنمان دىت و پىمان دەلەت كە ئىمە لە دورگەبەكدا لەنگەرمان گرتووھو تەوژمى ئاومەكە ئەوھەندە توندوتىژە كە كاتىكى زۆرى دەويست تا كەلەكىك بەرھو ھەمرازەكە سەركەوئ و بتوانرىت لەوئى دابەزىت. بەلام ئەمانە تەنھا چەند ساتىك دەگىرنەوھ، چونكە، بە ئامادەبوونى ژمارە كەمەكەمان (لە ھەموومان شەش كەسىن كە چەكدارىن)، كى نالەت ھەفتا و پىنج رىگرەكە لە رووبارەكە ناپەرنەوھ بىن لىرەدا لەم پەناگەبە ھىرشان بەكەنە سەر؟ ئەوھى دەبوو بە خىرايى بىر لە پلانى شەركردن بەكەينەوھ كە رىگەمان پىبىدات لانىكەم بەرگرىيە لە ژيانمان بەكەين.

مەسەلەى جىھىشتىنى دورگەكە و ھەولدان بۆ ھەلاتن بە پى، ناتوانىن بىرى لىبەكەينەوھ؛ چونكە ھەمىشە دەبوو لە كەنارىك لەمبەر يان ئەوبەرى رووبارەكە بەگىرسىنەوھ و لە ئىستاوھ ھەردووكيان لە ژىر

دهسه لاتی ههموه نه کاندان، که له دوورییه کی کورتهوه سواره پیشره وه کانیاں ده بینین. بویه نیمه خومان بو برگری ناماده ده کهین. بهو پییهی ئم ریگرانه هرگیز رحم ناکهن، هر بویه نیمه ناماده نابین که سازشیاں له گه لدا بکهین، و، ئهوان که له پینا و مردندا ده مرن، خو لانی کهم ده بینن که نیمه کین. له بهر نهوه، ده سته جی سهنگری شه رکهانمان له سه ر که له کهکان دروست ده کهین: دوشهک و سهندوق و کهلوپه له کهانمان به درژیایی قهراغی بچوکی که له که که ریز کرد؛ که هر یه کهمان شوینی خوی بگریت. له نهگه ری هیرشکردن له ریگه ی وشکانییه وه، نیمه که له کهمان پال ده نین بو ناوه راستی ناومه که و پاشان، هر چیه که بیت، هرگیز له نگه ر ناگرین وه وه لده دهین، به هر رخیک بیت، گهروه که بپرین.

به لام ههمووان له قوولایی دلماندا هیوایه کی نه نینی هانده رمان بوو، دواهیوایه که به به هاداری ده زانین (که هر چهنده به زحمهت ده بی له سه ری حساب بکهین، چونکه بنه مایه کی زور که می ههیه!)، واته نهگه ر تاکو شهو هیرش نه کریته سه رمان، ئهوا رهنگه بتوانین، به یارمهتی خودا، خومان بهدم تهوژمه که وه بدهین و له گه مارو که ده رچین.

چهنده درژن ئه و کاتژمیرانه ی که مروف بهم شیویه له به رامبه ر مردنیک ی نزیک ی مسوگردا به سه ریده بات، به دلهر اوکییه وه له هر ساتیکدا چاوهری سه رهتای شه ری کوتایی بیت! نازترین پیاو کهانمان له راده بهدر له دلهر اوکییدا بوون، هه ندیک ی تر له تر سدا ئاره ق ده که نه وه، ئه و ئاره قه ی که به دلۆپه گهوره به سه ر ده موچاویاندا ده رژیته... من و جولیاں جنیو به یه کتر ده دهین، له دلوه به تووره یی جنیو بهو به خته خراپه ده دهین که وامان لیده کات بهو شیویه گه مژانه کوتایی به ژیا نمان بیت. ناخ! نهگه ر ته نیا سه رییه کی سه ربازانی فه رهنسیی خومانمان له گه لدا بوایه، چه کوشتا ریکی جوانیا ن له م تا قمه به ره لایه ده کرد! ئهوان متمانیا ن به پیگه ی سه رسور هینه ری خویان هه بوو و له وه دلنیا بووین که نه ده توانین لیا ن رزگارمان بیت و نه

ARMÉNIE

KURDISTAN ET MÉSOPOTAMIE

PAR

LE C^{TE} DE CHOLET

Lieutenant au 76e Régiment d'infanterie

OUVRAGE ACCOMPAGNÉ DE GRAVURES ET D'UNE CARTE

PARIS

LIBRAIRIE PLON

E. PLON, NOURRIT ET CIE, IMPRIMEURS-ÉDITEURS

RUE GARANGIÈRE, 10

bons que de célèbres bandits, ces Hamawan, sont dans le pays et que les nombreux postes de cavalerie que nous avons entrevus pendant la journée sur les bords du Tigre sont placés de la sorte pour les empêcher de franchir le fleuve. Aussi durant toute la nuit nous faisons bonne garde, mais nous n'apercevons et n'entendons que des bandes de chacals qui viennent hurler à quelques pas du kélek. Cependant, pour plus de sûreté, nous nous mettons en route deux heures avant l'aube, moment habituel des attaques à main armée dans ces régions, et, à peine avons-nous fait quatre heures de navigation, que, de toute part, les gens qui suivent la berge du fleuve nous interpellent en nous prévenant de nous arrêter en toute hâte, nous donnant comme raison la présence dans les environs immédiats d'une centaine de Hamawan qui nous guettent depuis trois jours et cherchent à nous empêcher de traverser le fleuve.

Ces Hamawan sont des brigands redoutables que l'autorité ne peut parvenir à dompter et contre lesquels on a déjà fait de nombreuses expéditions avec le concours de l'armée. D'une cruauté sans pareille, aussi impitoyables pour les musulmans que pour les chrétiens, ils n'épargnent personne et ne font jamais grâce de la vie à quiconque tombe entre leurs mains. Ils sont cependant peu nombreux, deux à trois cents à peine, mais supé-

rieurement armés de fusils à tir rapide pris ou achetés aux troupes envoyées contre eux. et imposent une telle crainte à leurs adversaires que ceux-ci se laissent généralement égorgés sans lutte. Actuellement le vali de Mossoul, avec les troupes du commandement militaire de Kerkouk, les cherche soi-disant sur la frontière de Perse, et nous les rencontrons au beau milieu de la vallée du Tigre, un peu au-dessous du confluent du petit Zab, sur les versants du Djebel Hamrin!

Déjà plusieurs fois de hautes personnalités nous ont entretenus de ces illustres bandits, nous ont conté leurs aventures et vraiment il n'y a qu'en Turquie que de pareils faits puissent se produire.

Leur bande, existant depuis longtemps, avait jadis à sa tête un brigand célèbre, qui mourut il

y a une trentaine d'années. Ayant au moment de sa mort distribué son butin entre ses trois fils : Djouamir, Hussein et Mama-Souleïman, ceux-ci se séparèrent et continuèrent chacun pour son compte le métier qu'ils avaient appris à exercer sous les ordres de leur père. Hussein, mal doué, paraît-il, pour réussir, disparut dès le début dans quelque lutte ignorée, mais ses deux frères ont acquis au contraire une réputation universelle. Divisant en deux bandes les hommes avec lesquels ils avaient précédemment combattu, ils continuèrent la série de leurs forfaits.

L'aîné, après avoir été pris plusieurs fois, puis relâché par les autorités moyennant de fortes rançons, obtint du Shah de Perse, à condition de vivre désormais en repos, un vieux château situé sur les confins des deux empires et tout à côté de la route habituelle des pèlerins qui se rendent à Samarra et à Kerbela. Ayant eu soin d'en faire une véritable forteresse et malgré ses serments, il recommença bientôt, tout comme avant, à voler et à piller, massacrant indistinctement les Persans comme les Turcs, les uns soi-disant parce qu'ils étaient Schütes et les autres Sunnites, tant et si bien que de toute part les plaintes affluèrent. Cependant les gouverneurs des pays limitrophes n'avaient guère envie de se mesurer avec le farouche brigand, et il fallut un incident qui portât directement atteinte à la dignité du Shah pour qu'on se décidât à sévir contre lui. En effet, ayant appris qu'une nièce de ce souverain avait prochainement se rendre avec une riche caravane en Mésopotamie pour y faire ses dévotions aux tombeaux d'Ali et de ses fils, Djouamir sans hésiter se porta à sa rencontre, s'empara de sa personne et de ses bagages et la conduisit chez lui. Puis, pendant plus de trois mois, il la tint enfermée dans son harem, la traitant comme une de ses simples concubines, après quoi il la renvoya à Téhéran. Furieuse, la princesse se plaignit dès son

arrivée et obtint de son père qu'on châtierait immédiatement le coupable. Une action combinée ayant été décidée, deux corps de troupes, l'un turc, l'autre persan, parvinrent non sans peine à cerner le château du bandit et le sommèrent de se rendre. Il refusa, bien entendu, mais attiré traîtreusement, quelques jours après, dans le camp persan, il fut saisi, enterré jusqu'au cou, puis décapité.

Quant à Mama-Souleïman, il a mené jusqu'à présent une existence bien plus curieuse encore et seul des trois frères il vit toujours pour le malheur des voyageurs qu'il égorge et des caravanes qu'il détrouse sans pitié.

Ayant été pris une première fois, il offrit au gouverneur une si jolie rançon et lui fit de si beaux sermons, qu'on le nomma capitaine de gendarmerie à Kerkouk et qu'on le chargea de veiller à son tour à la sécurité des habitants qu'il avait si souvent molestés. Au bout de quelque temps notre Hamawan s'ennuya de cette profession peu lucrative, et, emmenant avec lui quelques-uns de ses zaptiehs pour grossir son ancienne troupe, il reprit le chemin des montagnes où, sans plus tarder, il exerça de nouveau son ancienne industrie. Il fit tant et si bien qu'il fallut envoyer contre lui Mehemet Pacha Daghestani (ancien officier russe) qui parvint non sans peine, et grâce à de nom-

breux escadrons, à s'en emparer pour la deuxième fois. Il semblerait à tout homme sensé que ce qu'on aurait eu de mieux à faire en l'occurrence eût été de le pendre au plus vite ; bien au contraire, il sut si bien amadouer le vali que, vraisemblablement pour le récompenser cette fois des talents militaires dont il avait fait preuve en se défendant contre les troupes du gouvernement, il fut nommé commandant de gendarmerie et vécut paisiblement à Kerkouk dans l'exercice de ses nouvelles fonctions ! Cependant, à la nouvelle de l'exécution de son frère, il déserta de nouveau et, rassemblant en une seule bande tous les Hamawan encore existants, il se mit de rechef à terroriser le pays.

Depuis ce moment on n'a pu le reprendre, et malgré les expéditions annuelles des valis, avec lesquels, d'ailleurs, prétendent les Arabes, il est de compte à demi, il continue à égorger, à piller et à brûler partout où il dirige ses pas. C'est sa présence qu'on nous annonce avec une forte partie de sa troupe et cette nouvelle nous stupéfie, car nous n'avons quitté Mossoul qu'après avoir reçu officiellement du gouverneur du vilayet, par l'entremise du consul, l'assurance que les bandits, actuellement environnés par les troupes, étaient hors d'état de nuire !

Après nous être arrêtés quelques heures et mis

provisoirement sous la protection d'une tribu de nomades, les Arabes que nous avons envoyés aux renseignements reviennent, nous apportant de bonnes nouvelles : les Hamawan ont renoncé à nous attendre ainsi qu'à traverser le fleuve et se sont enfoncés à l'intérieur. Il faut de suite profiter de cette bonne occasion, et nous partons en toute hâte, ayant soin heureusement de nous faire précéder par trois kéleks qui se dirigent comme nous vers Bâgdad. Mais, à peine avons-nous descendu le Tigre pendant cinq ou six kilomètres, que, vers les quatre heures de l'après-midi, nous apercevons tout à coup, à un coude du fleuve, une troupe nombreuse de cavaliers qui semblent garder le passage. Vite la jumelle à la main... et nous constatons avec nâvrement que les renseignements donnés à nos émissaires étaient erronés et que ces maudits Hamawan sont bien là qui déjà se déploient pour nous arrêter lorsque nous serons à leur hauteur.

Ils ont d'ailleurs choisi leur endroit à merveille. Le Tigre, resserré dans la gorge que ses eaux se sont creusée au travers du Djebel-Hamrin, fait deux coudes brusques et à angle droit; ils les commandent facilement de leurs feux croisés, et maintenant ils s'avancent sur la berge à notre rencontre. Nous distinguons à merveille leurs longs burnous noirs sur lesquels se détachent leurs armes étin-

celant au soleil. N'était le côté tragique de notre position, c'est là un charmant tableau. Au fond, les flancs escarpés et couverts de verdure de la montagne, au pied de laquelle serpentent les flots moirés du Tigre, éblouissants de clarté; entre deux, galopant en ligne déployée, soixante et quinze brigands, gesticulant et criant. Leurs vêtements foncés apparaissent plus sombres encore sur la robe blanche de leurs montures; ils s'approchent jusqu'au bord du fleuve, et déjà les kéleks qui nous précèdent vont tomber entre leurs mains.

Par un bonheur providentiel, nos bateliers ont pu, à force de rames, nous jeter à la côte opposée, à quelques centaines de mètres à peine des Hamawan; c'est toujours un moment de gagné, puisque, nous a-t-on dit, nos adversaires n'ont pas le moyen de traverser le fleuve. Peut-être faut-il en profiter pour tâcher de fuir en laissant radeau et bagages? Déjà deux Arabes qui nous accompagnent et l'un de nos kélekdjis se préparent à déguerpir en nous abandonnant; Julien les ramène au devoir par une admonestation bien sentie et les envoie reconnaître si nous avons quelque chance, bien improbable cependant, de nous tirer de là.

En même temps, nous pouvons nous offrir la satisfaction de contempler par avance, à trois

cents mètres à peine, le sort qui nous est destiné. A peine arrivés à hauteur des brigands, les kéleks qui ont continué leur route sont accueillis par une grêle de balles; un tournant les dérobe bientôt à notre vue, mais en revanche nous apercevons à merveille les bandits qui les suivent en leur envoyant de la berge de nombreux coups de feu. Quelques moments après, tout bruit cesse, les kélekdjis sont tués et les radeaux conquis ! Bientôt ce sera notre tour, car, possesseurs maintenant du véhicule nécessaire pour traverser le fleuve avec leurs chevaux, les Hamawan vont sans nul doute franchir le Tigre et venir nous attaquer sur l'heure.

Mais, Dieu soit loué ! ce danger n'est pas encore immédiat. Un de nos Arabes vient nous rendre compte que nous avons abordé sur un ilot, et le courant des eaux est si violent qu'il faudrait longtemps pour remonter un kélek jusqu'à sa hauteur et pouvoir y débarquer. Ce ne sont cependant que quelques instants de gagnés, car, en présence de notre petit nombre (nous sommes six en tout qui soyons armés) (1), qui nous dit que les soixante et quinze brigands ne vont pas traverser le fleuve avec des outres, à la mode du pays, et venir nous

(1) Les dimensions du radeau ont forcément limité le nombre d'hommes que nous avons pu emmener avec nous et nous ne possédons en plus de Zéchiria-bey et du Monténégrin que deux gendarmes.

attaquer sur notre refuge? Il s'agit de combiner vivement un plan de combat qui nous permette au moins de défendre chèrement notre vie.

Quitter l'île et chercher à fuir à pied, on n'y peut songer; il nous faudrait toujours atterrir à l'une ou l'autre rive et déjà elles sont toutes deux au pouvoir des Hamawan, dont nous voyons les vedettes à peu de distance. Nous nous préparons donc à la résistance; puisque ces bandits ne font jamais de quartier on n'a pas la tentation d'entrer en composition avec eux, et, mourir pour mourir, ils verront au moins qui nous sommes. Nous faisons de suite sur notre kélek notre branle-bas de combat: malles, traversins, matelas sont empilés le long des murs de la maisonnette; on distribue à chacun son poste. En cas d'attaque par terre, nous repousserons notre radeau au large, et alors, adviene que pourra, nous n'aborderons jamais et tâcherons, coûte que coûte, de franchir le défilé.

Mais au fond nous nourrissons tous un secret espoir, nous caressons une dernière espérance (sur laquelle cependant il ne faudrait guère compter, car elle a si peu de fondement!), c'est que, n'étant pas attaqués jusqu'à la tombée de la nuit nous puissions peut-être, avec l'aide de Dieu, nous rejeter dans le courant et forcer notre blocus.

Qu'elles sont longues les heures que l'on passe

تایه‌فهی همه‌هوند له کتێبه‌که‌ی عه‌لی جه‌واد دا

عه‌لی جه‌واد که توپباشی سه‌ربازی و مامۆستای قوتابخانه‌ی ئامادی مولکییه بوو له هه‌ریمی ئه‌سکوداری پایته‌ختی ئیمپراتۆری عوسمانیی، له لاپه‌ره ٧٨٩ی به‌رگی سێنه‌می کتێبه‌که‌یدا که به‌ناونیشانی "ممالک عثمانیه‌نک . تاریخ و جغرافیا لغاتی" که له‌سالی ١٨٩٦ له چاپخانه‌ی "قصاب" له ئه‌سته‌نبۆل چاپ و بلاوکراوه‌ته‌وه، نووسیه‌تی:

"تایه‌فهی همه‌هوند وه‌ک وشه‌که له بنه‌ره‌تا له باشووری ئێرانه‌وه هاتوو و به‌شیکن له قه‌ومی کورد و له‌واری ئه‌سپسواری و به‌کاره‌ینانی چه‌کدا، شاره‌زاییان هه‌یه. "

شایه‌نی باسه، ناوبراو له لاپه‌ره‌یه‌ک پێشتردا واته لاپه‌ره ٧٨٨، کاتیک ولایه‌تی موسڵی پیناسه کردوو، ژماره‌ی تیکرا دانیشتوانه‌که‌ی به ٣٠٠٢٨٠ که‌س له‌قه‌له‌مداوه، ئیزدی و همه‌هونده‌کانی له کورد جیاکردۆته‌وه له‌و کاته‌دا همه‌هونده‌کانی به‌ته‌نیا ١٠٠٠ که‌س داناه.

مَا لِكُتُبِنَا نَبِيْنَا

فانـج
و

مخبر افغانی

از

طوپقانی عسکری رشدی واسکندار مکتب اغدادی منگیسی
جغرافیا معلمی قول افغانی

علی جواد

(قسم اول لغات جغرافیه)

جلد ثالث و تری

قوم کتاب جنگریه ایولانه مجلس معارف عسکریه طرفندن قرار ویریشد.

معارف لغات جلد ستمه ۱۸۶ نومبر و ۱۸ مایس سنه ۱۳۱۲ تاریخلی
رخصتنامه سیمه طبع اولمشدر

استانبول

(نصبار مطبعه سن) باب عالی جاده منیره نومبر و ۲۵

۱۳۱۴

آسیای عثمانیك
موصل - سمت شرقیستند

ووجه حوضه بنده پرولا بندر .

مذكور ولایت ۳۸.۳: ۴۴: ۴۴ درجه

طول شرقی و ۳۵.۱۵: ۳۷.۱۵

عرضی شمالی بنده واقع اوله رقی شمالاً

دیار بکر و وان ولایتی شرقاً ایوان

مملکتی جنوباً بغداد ولایتی غرباً زور

- سجانی ایله محدوددر .

وسعت و جسامتی ترتیباً ۷۵۷۰۰

کیلومتره در .

ولایت مذکوره اهالیسی اویچوز

بیک ایکوز سکدان نفوسدن عبارت

اولوب قرمیت جهنله روجه آتیدر :

سوریهلی عرب ۸۰۰۰۰

عشایر عربان ۹۳۰۰۰

کرد ۴۶۱۸۰

ترکان ۱۶۰۰۰

شانا ۱۲۲۰۰

موند ۱۰۰۰

کادانی ۱۸۰۰۰

سربانی قنولکی ۷۰۰۰

مقوی ۵۰۰۰

اسرائیلی ۶۰۰۰

پزیدی ۱۴۹۰۰

ساره ۱۰۰۰

یکون ۳۰۲۸۰

سربانی عرب: اشبو اعالی اصلیه تک

قسم اعظمی سلسلیکیزک تحت اطاعتنه

ادخال اولنان قدیم سربانیزک نسلی

اولوب بونلر حمله و زراع صنایک

قسم اعظمی دخی حاوی اولنی اوزره

ایتنک باغچیلرله هر نوع میوه و سبزه
حاصل اولور .

تاز لالزده آریه بندای نخود و جو .

دارکی حبوبات زرع اولمشدر .

اوومنی محید ایتن اولال تیه لوزک

اتکری لوانت جوزی کولدرین اوزوم

باغلی و تخوتون محسولی ایله تزیین

اولمشدر .

موش سجانی سنوی ۴۰۰۰۰۰

کیلو غرام شراب و ۱۰۰۰۰۰ کیلو

غرامدن زیاده توغول پشدریمکنه در .

حیوانات اهالیسی روجه زردوز:

صغیر ۲۰۰۰۰۰

قبول و بگی ۸۰۰۰۰۰

سراکب ۱۲۰۰۰۰

آت ۳۰۰۰۰

فاطر ۲۰۰۰

یکون ۱۱۵۲۰۰۰

تقسیمات: موش سجانی بش قضا

ایله ۵۹۰ قریهی محتوبدر :

بشار مرکزداره لری ۵۵۵۰۰

موش ۱۹۴

پولایتی غوب ۱۳۵

ملازکرد ملازکرد قلعه ۵۰

وارطلو کوم کوم ۹۳

ماسون حاسکوی ۱۱۸

یکون ۵۹۰ قریه

آنقره

موش علی قلعه سی - ولا

تک بوزخا سجاغنددر قریه ۵۵۵۰۰

کردار: موصل ولایتده ساکن
اولان کردار برلی اهلانک بر قسم
مهمی وجوده کتوردر.
بوولایتده ساکن اولان کردارک
بر قسمی حییه نشین ایسه ده قسم اعظمی
حیویات و مپوه و باموق و توتون زراعتی
ایله امیش ایدر.

ترکدار: دجله تک سمت شرقینده
متمکن اولوب زراعت و حیویات
پشدرمک ایله یکینورلر.

بونلر فی الاصل ترکستان اهالیمی
اولوب سلجوقلر و عثمانیلری متمماً
اناطولی و سربو تامیایه هجرت ایشلدر.
لسانلری ترکیه در. انسانی ملج.
الوجه قناعتکار و چالشیقل اولوب
شاهلر، کجهن معمه لدر.

هموند طاقه سی: عن اصل جنوبی
ایراندن که کرد قومنه منسوب اوله رق
بونلر آتیه ییقلک و سلاح قولانیق
خصوصلرینده مهارتلی واردر.

ولایت طاقه سی: موصل ولایتک
باشلوجه طاقه سی شالده و قرقه قضا.
سند و عطر و ش و ماروزیه شرقه و شهر
زور سجاغنده قودیل و سلیمانیه سجا.
غنده آرمیر و قره طاقه جنوبده جبل
حرین عربینده سجا طاقه دن عبارت
درکه سجا طاقه دن یزدی طاقه سی
مسکوندر.

وسطه دخی جبل محلوب و قره
چون طاقه سی واردر.

اهالی اصلیه یی تشکیل ایدر. فایحان
تمکنک احمادی اولق اوزره موجود
بولان اهالی اسلامیه نسل عربدن
اوله رق بر قسه بده داخلدر. بونلر
تمکنک زراع و تجار صنعتی و اراضی
صاحبلی اولوب حکومت مأمورینلرینده
دخی استخدام اولنورلر.

جیور هایدن ابو یدران آقیدان
نام دوت عدد عشایر عربان اوتوز
سند تیری دجله تک ساحل غربینده
اسکان ایشلدر.

قبائل و عشایر عربان: مشیرک
احمادی حضرت سلیمان مثنی اولدی
قبول اولمش بر مسئله کبیر.

بونلرک حیاتیلی بدویت عائلده
کدران ایدر.

موصل حواله بینه کشت و کنار
ایدن قبائلک باشلوجه لری قبیله ملی
ایله شماردوکه بونلر کثیرالنسل حیوا.
یایله سبورتنه دائمه اقامت ایتمک
آوزره ملولاشورلر.

کریمی قبائل جمعی قیامتی یایه دن
اولوب دجله تک آشالی طرفندن بقداده
قدر یایلورلر.

شمار ایسه عشایر تجدیدن اولوب
کرکوکدن زوره قدر امتداد ایدن
اراسینده ملولاشورلر.

شمار عشایر تک موصل حواله بینه
دخولی تک قدیم او ایوب آتقی ۸۰
سده تک بر زماندن عبارتدر.

هممهوندهكان له گهشتهكهی "جۆرج پیسون" دا

له لاپهره‌ی ۱۵۰-۱۵۱ی ژماره ۹۹۶ی گۆفاری فهرنسیی "Journal des Voyages" که له رۆژی یهکشهمه‌ی ریکهوتی ۹ی ئابی ۱۸۹۶دا، چاپ و بلاوکراوتهوه، بهشی پینجهمی گهشتهكهی جۆرج پیسون بهناونیشانی "له ئهرمینیاوه بۆ ولاتی فارس بهکوردستاندا" بلاوکراوتهوه که تیایدا باسی سهردانی موسل و سلیمانی کردوه. ئهو پاش ئهوه‌ی باس له چۆنیتی چوونی له سيعرتهوه بۆ موسل دهکات و نامازه به ئیزیدییهکان دهکات کهچۆن له پهلاماری دهشتهکییهکانی عهرهب سلهمیونهتهوه، پاشان باسی سهردانی ئهرییل و رووباری زێ دهکات وهک شوینیکی لاوهکیی که کوردان بهرهمهکانی خۆیانیان لێ ساغکردوتهوه و لهوبارهیهشسهوه نامازه‌ی به رووداوی کۆنی جهنگی گهگهمیلا لهنیوان ئهسکهندهری مهکدونی و شکاندنی داریوس کردوه. دواتر ناوبراو دیته سهر چوونیان بۆ کهرکورک و لهویوه بۆ سلیمانی و دهنوسنیت:

"جارجاره به دهگهمن جوتیاریک دهبینین که گویدرێژیکی بهدبهختی پیش خۆی داوه که قاچهکانی له ژێر بارهکهیدا دهچمهینهوه. ولات ئاسایش نییه؛ کهس له ترسی رووبهرووبوونهوه‌ی هممهوندهکان ناویریت له شارهکان دووربکهوێتهوه. ئهوان کوردیکی زۆر ئازا و شارهزان له بهکارهینانی چهکدا و دوانزه ساله خهریکی کاری جهردهیین. له سهرووی هممووشیانسهوه سوارچاکی نایاب و ناوازه‌ن. ژناتی ئهم خێله سواری ئهسپ دهبن و وهک پیاو شهردهکن. هممو ئهو ههلمهتانه‌ی که ئاراسته‌یان کرابوون، بێ ئهنجام مانهوه. دوو مانگ پیش سهردانهکهمان، له نیوان کهرکورک و سلیمانی، هیرشیان کرده سهر کاروانیکی دهوله‌مه‌ند که زیاتر له سه‌د چهکدار پارێزگارییان دهکرد. ئهوان کوژران و برینداربوون و ته‌واوی کاروانه‌کش تالانکرا. لهو کاتهوه ترس و توقین زاله به‌سهر ولاته‌که‌دا و رینگاوبانه‌کان چۆلن.

ھەر ڪه گھڻتڻنھ شاري ڪھرڪوڪ، ڪه به باخچه دھورھدراوھ و دارخورماي لڏھروڻت، ڦالڻئوس دوو ئھفسھري نارد بو پڻشوازيماڻ و داواي لڏڪردڻن واز له گھشتھڪھماڻ بڻڻڻن بو سلڻماڻي، دھوروبھري ئھوئ ڪه ھيچ ئاسايشڻيڪي تڏاناڻيھ. سوپاسي دھڪھڻن بو ميھرباناڻيھڪھي، و پھشيمانڻن لھوي ڪه ناٽوانڻن ئاٽھڪھي بھديھڻڻڻڻ ڪه رھنگھ له رڳگھڪھماڻ دووربخاٽھوھ. پاشان، دھبي ئھوش بگوتري، ڪه ئيمھ نارھزووي نھڻنماڻ ھھبوو بو بڻڻڻي ھھمھوندھڪاڻ له نزڳھوھ. ئھفسھرھڪاڻ پڏاگرڻڻاڻ نھڪرد و بھلڻڻاڻدا ڪه بھيانھڪھي سھرھتا ڪاروانھڪھماڻ ئامادھدھڻت. ئيمھ له ژڙر چاودڏري سي جھندرھدا، به سھرؤڪاڻيھتي ئھفسھريڪ دھروڻن.

نزڳھي يھڪسھر چوويڻھ ناو زنجيره چڀاي قھرھداغ " يان شاخي رھش" نيوھرؤ گھڻتڻنھ ئھو شوڻيھي ڪه دوو مانگ پڻشتر ڪاروانھڪھي لڏ روتڪرابوھوھ. دارگوزڏيڪي بھتھمھن و تاقانھ، لقه گھورھڪاڻي بھسھر ڪھمھري قورباناڻيھڪاڻدا شوردهڪاٽھوھ. له چھمچھمال، بو شھوھڪھ وھستاڻڻ؛ پاسھوانھڪاڻماڻ جنڻاڻنھڻشٽڻڻ و گھرانھوھ بو ڪھرڪوڪ. ئھوش ئيحرارجيھڪي گھورھبوو بو قايماڻي نوڻھري حڪومھت له گوندهڪدا. بھھوي ئھوي فھرماڻي له پارڏزگارھوھ وھرگرتوھ، ناڻھوڻت رڳگھماڻ پڻڏاٽ بھبي پاسھواني بھھيز برؤڻڻ، بو خوڻي تھنيا چھند پڻاويڪي لھبھردهستدايھ. ھھرچھنده پڻي بلڻڻ بھلگھڪاڻ بھس دھبڻ بو ئيمھ، ئھو ناڻھوڻت ھيچ شٽيڪ بڻسٽڻت. لڏرھدا شڻٽيڪ ڪه رووي به پڻسٽي بزن داڀوشڻيوو، به سھماڪردن دڻتھ بھردهمماڻ و پڻشڻڻي دھڪاٽ ئھگھر بڻي ياوھر برؤڻڻ ھيرشماڻ دھڪرڻتھ سھر. دواي دانوستاڻيڪي درڏرڏخاڻڻ، قايماڻام وھڪ پارڏزھر "ڪھسيڪ ڪه له سھد سھرباز باشتر بڻت" پڻشڪھشماڻ دھڪاٽ. عھلي ئھفھندي ناوي ئھم "پڻاوه مٽمانھپڻڪراو و بھرڏزھ بوو، ڪه له ھھماڻ ڪاٽدا، ھھم دؤسٽي جھردهڪاڻ و ھھم حڪومھتھ". ئھو پڻاويڪي زور ئازا بوو. ئھم ڪھسيھ ڪه زور پڻش بھياني لهگھلڏا بھرڏيڪھوٽڻڻ؛ شڻخڻيڪي رڏزدارھ

و همموان دین دەستی ماچدەکن. بردینی بو مالهکهی خۆی، بو گوندی باخ، یهکیک له گوندهکانی هممهوند، لهوئ پيشوازییهکی تهواومان لیکرا. روژی دواتر، دواي ئهوهی نانی نیوهرووی پیداین، تهنیا رازی بوو به رینوینی شەش ئهسپسواری هممهوند، که بهراستی کهسانی خراب دههاتنهپیش چاو، ریگهمان پیدات برۆین. ئیمه بهم پاسهوانییه نایابهوه گهیشتینه شاری سلیمانی، له هیرشی جهندرمهکان نهی، له هیچی تر نهدهترساین.

Journal des Voyages

ET DES AVENTURES DE TERRE ET DE MER

(SUS TEXES ET SUS MERS) MIPON PITTORRESQUE, TERRES ALLUSTRES, JOURNAL

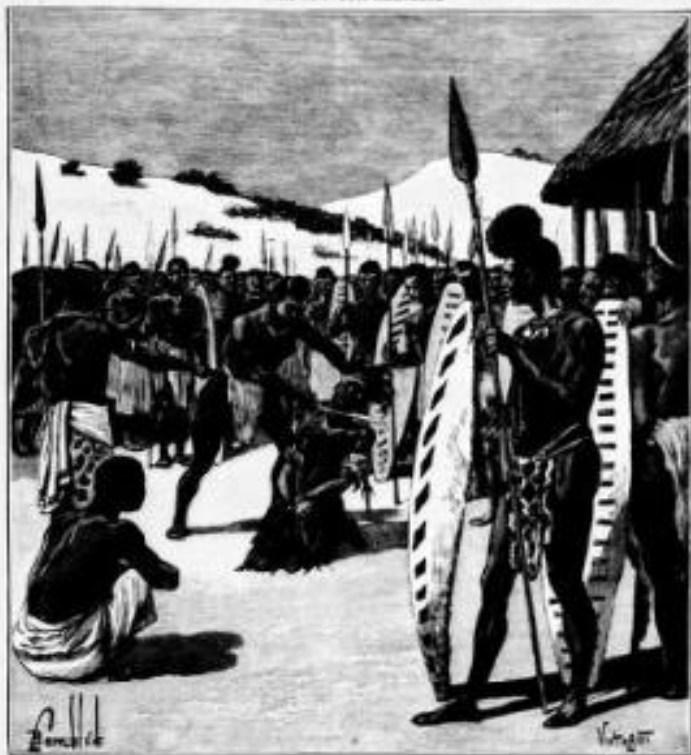
Dimanche 2 Août 1906

Journal Hebdomadaire. 40 ANS. — N. 2. 100 + 25 N. 2. — DIMANCHE, 10 C. — 100 ANS, 10 C. 24. Paris, 14, rue Saint-Jacques

SOMMAIRE	
595	596
595	596

LE PAYS DES MATABÉLÉS

PAR GERVÉIS-BALISSOL

Le service qui épargne par ordre du roi L'Espagne. (N. 14, 15, 16, 17)

105

galés caché par les eaux, il remonte le courant pendant 450 mètres, pour aboutir enfin sur l'autre rive. Le chemin est tracé, nous n'avons plus qu'à le suivre; notre brave gendarme, rendu craintif, ferme la marche. Deux heures après nous nous arrêtons à Geïfan, autre village Yéridi. Dans la campagne sont disséminés de nombreux tombeaux, lieux de pèlerinage; ils sont en pierre, de forme pyramidale, à trois ou quatre étages et surmontés d'un toit conique.

Sans le moindre incident, nous traversons une plaine ondulée, Sakhal-Ghazel fort redoutée des gens du pays qui craignent les attaques des Bédouins, et, après avoir parcouru les buttes de terre où fuirent autrefois Ninive, dont notre gravure représente l'état actuel des fouilles. Nous arrivons à Mossoul, bâtie sur la rive droite du Tigre.

Presque entièrement composée d'Arabes, la population de Mossoul, la Verte est de 50,000 âmes environ; on compte dix mille chrétiens et deux mille juifs très fanatiques. Mossoul n'a que deux mois d'hiver, deux mois de pluie; janvier et février. Durant le reste de l'année la chaleur est étouffante; les habitants passent les journées dans des caves appelées « serdah » et les nuits sur les terrasses où viennent se poser les éperviers qui, avec les chiens, sont les grands nettoyeurs de la rue.

Nous ne quittons Mossoul que pour nous diriger sur la Perse, à travers les plaines de l'ancienne Assyrie. De nombreux tell démodés, sur lesquels s'élevaient des villages, indiquent combien ces pays, presque aussi fertiles que la Babylonie, devaient être peuplés autrefois. Il ne reste plus guère que des ruines. Erbil, où nous arrivons après avoir traversé, en barque, le Ghazir et le Grand Zab, a conservé une importance relative comme marché des produits du Kurdistan. D'origine probablement assyrienne, elle est, en partie, construite sur une butte sillonnée de galeries souterraines. C'est l'ancienne Arbèles déjà célèbre au temps d'Alexandre le Grand; elle dut cette célébrité de donner son nom à la bataille qui eut lieu plus à l'ouest, à Gangamela, et dans laquelle le conquérant macédonien défit les armées de Darius.

Sur un flot de conglomérats du Petit Zab, s'éleva Altun-Koupru, qu'un pont relie à la terre ferme; l'arche de ce pont, haute et hardie de construction, lui a valu le nom de « Pont-d'Or ». C'est un passage très fréquenté par les caravanes de Perse. Sur les maisons, dans les

sous la charge. La contrée n'est pas sûre; personne n'ose s'aventurer loin des villes dans la crainte de rencontrer les Hamavand, Kurdes très braves et très habiles au maniement des armes, et qui, depuis une douzaine d'années, se livrent au brigandage. Ce sont surtout d'excellents cavaliers; les femmes de cette tribu montent à cheval et combattent comme les hommes. Toutes les expéditions dirigées contre eux sont demeurées sans résultat. Deux mois avant notre passage, ils ont attaqué, entre Kerkouk et Souleïmanieh, une riche caravane que protégeaient plus de cent hommes armés. Il y eut des morts et des blessés, et la caravane entière fut pillée. Depuis lors, la terreur règne dans le pays et les routes sont abandonnées.

Dès notre arrivée à Kerkouk, entouré de jardins ou croissent les palmiers, le Valinous envoie souhaiter la bienvenue par deux officiers et nous prie de renoncer à notre voyage à Souleïmanieh, les campagnes n'offrant aucune sécurité. Nous le remercions de sa bienveillance, tout en regrettant de ne pouvoir accéder à son désir, ce qui nous écarterait de notre chemin; puis, il faut le dire aussi, nous avions le secret désir de voir de près les Hamavand. Les officiers n'insistent pas et promettent que notre escorte sera prête le lendemain à la première heure.

Nous partons sous la garde de trente gendarmes commandés par un officier et nous pénétrons presque aussitôt dans la chaîne du Kara-dagh ou montagne Noire. Vers midi nous atteignons l'endroit où, deux mois plutôt, la caravane fut dépouillée; un vieux noyer solitaire étend ses énormes branches au-dessus des tombes des victimes. A Tchémchemal, nous nous arrêtons pour la nuit; notre escorte nous abandonne et retourne à Kerkouk. Grand embarras du caïmakan, représentant du gouvernement dans le village. Ayant reçu des ordres du Vali, il ne veut pas nous laisser partir sans une forte escorte, et il n'a que quelques hommes sous la main. Nous avons beau lui dire qu'un guide nous suffira, il ne veut rien entendre. Un fou, le visage couvert d'un masque en peau de chèvre, vient danser devant nous et nous prophétise que si nous nous mettons en marche sans escorte nous serons attaqués. Après de longs pourparlers, le caïmakan nous offre comme

« cent soldats ». Ali-Effendi est le nom de cet homme sûr et honorable qui est à la fois ami des voleurs et du gouvernement. Fort brave homme que ce com-

meuvaise mine à la vérité. C'est dans ce brillant équipage que nous arrivons à Souleïmanieh, ne redoutant plus guère d'une attaque de gendarmes.

(À suivre.) GEORGES PESSON.

HISTOIRE D'UN ESCLAVE

TIKO'

IV

Arrivés au village — quelques cases parsemées sous de grands arbres — Possou conduisit sa capture — pour lui ce n'était pas autre chose — vers son habitation. Les autres noirs lui marquaient de la déférence, et respectaient en lui sa force extraordinaire. Tiko comprit que les gens de Béché il n'avait pas à attendre sa délivrance.

Possou mena l'enfant à sa case, ne le perdant pas de vue; et, après avoir ravi un feu de brindilles destiné à écarter les moustiques, il s'était assis, cherchant laborieusement le parti le plus avantageux à tirer de cette proie si facilement atteinte. Enfin il parut se décider. Prêt à s'éloigner, il lia cruellement les jambes au pauvre Tiko, malgré ses protestations, et l'abandonna à ses pleurs et à ses réflexions toute la journée.

Le jeune nègre, malgré la douleur que lui occasionnaient ses entraves, s'était endormi, quand il fut réveillé par la bruyante respiration de son bourreau. Possou, couché en travers de la porte, comme pour mieux garder son captif, dormait profondément, devant sans doute quelque boisson fermentée dont il s'était gorge.

Le lendemain, d'assez bonne heure, le noir se trouva en état de poursuivre son projet. Il délivra Tiko de ses entraves, mais il lui mit au cou une sorte de colerette de bois, assez lourde pour obliger le jeune garçon à la soutenance de ses deux mains.

Assuré de l'obéissance de son captif, Possou le conduisit à la pirogue laissée envasée au rivage de la lagune, et il l'aida à y prendre place.

Le jeune garçon, immobilisé dans ses mouvements, demeura étendu au fond de la pirogue. Le noir, sans un grand déploiement de forces, la faisait avancer vers l'orient, en longeant le pays de Jehou.

Toutes les fois que la pirogue en croissait d'autres, c'étaient des interpellations de bord à bord, des salutations et des souhaits à n'en plus finir:

« O Kou! o Kou droit! o Kou! o Kou! o Kou! »

کوشنتیکی ناسانی سەرۆکی هۆزی کهره‌ند له‌لایهن هه‌مه‌وه‌نده‌گانه‌وه

له‌لایه‌ره ١٥١ ی بلاوکراوه‌ی ئینگلیزیی "GAZETTEER OF KERMANSHAH" که‌سالی ١٩٠٧، چاپ و بلاوکراوه‌ته‌وه، می‌سته‌ر تی. سی. پلۆدن، سه‌باره‌ت به‌ میژووی هاوچه‌رخ‌ی خێلی کهره‌ندی کوردیی، باسیک ده‌گیڕیته‌وه و ده‌لیت: که ٥٠ سال له‌موه‌پیش، حه‌یات قو‌لی خانی کو‌ری مه‌له‌ک نیازخان، سەرۆکی کهره‌ند بو‌وه. حاجی خانی‌ش، که‌ تورکیکی نازه‌ربایجانی بو‌وه، والی کرماشان بو‌وه. حاجی خان، زستانیک ده‌چیته‌ کهره‌ند و له‌ریگای سه‌پاندنی باج و سه‌رانیه‌کی زۆر، خه‌لکه‌که‌ی چه‌وساندۆته‌وه. پاشان هه‌ر به‌وه نه‌وه‌ستاوه و داوای له‌خه‌لکه‌که‌ کردووه خوشک و دایکیانی بۆ بی‌ن تاکو خزمه‌تی بکه‌ن. سه‌یدی شارۆکه‌که‌ بی‌ه‌وده قورنایی کردۆته ره‌جا، به‌لام وازی له‌داوای خۆی نه‌هیناوه. دوا‌جا خه‌لکه‌که‌ به‌رگه‌ی ئه‌و سوکایه‌تییه‌یان نه‌گرتووه و دژی حاجی خان راپه‌ریون و په‌لاماری ماله‌که‌یان داوه. حاجی خان بۆ پاراستنی گیانی خۆی هه‌موو ده‌رگا‌کانی له‌خۆی داخستووه. خه‌لکه‌ راپه‌ریوه‌که‌ کونیکیان کردۆته بنمیچی خانووه‌که‌ و له‌ویوه بۆی چوونه‌ته ژوورمه‌وه و هه‌ر زوو ئه‌ویان له‌کۆل کردۆته‌وه، ئنجا به‌ربوونه‌ته ده‌ست و پێوه‌نده‌که‌ی و هه‌رکه‌سیان لێ گرتوون و توویانه‌ بلێ "گوشت"، نه‌گه‌ر ئه‌و وشه‌یه‌ی به‌ شیوه‌ی تورکان و تبیت ده‌سته‌بجی کوشتوویانه. پاش ئه‌و رووداوه، حه‌یات قو‌لی خان فه‌رمانزه‌وای کهره‌ند بو‌وه. پاش مردنی ناوبراو، چوار کو‌ری لێ به‌جیماوه که‌ گه‌وره‌که‌یان ناوی مه‌له‌ک نیازخان بو‌وه و شوینی گرتۆته‌وه. ناوبراو پاش ١٥ سال ژیا‌نی خۆی له‌ده‌سته‌داوه، پاش ئه‌وه‌ی له‌هه‌لمه‌تیکیدا بۆ سه‌ر هه‌مه‌وه‌نده‌گان، ئه‌سپه‌که‌ی هه‌لێده‌گری‌ت و ریک ده‌بیاته به‌رده‌م ده‌واری هه‌مه‌وه‌نده‌گان، ئه‌وانیش به‌ فیشه‌کینک ساردی ده‌که‌نه‌وه.

③
**The property of the Government of India.
Issued by the Division of the Chief of the Staff.**

For official use only.

No. 68

GAZETTEER
OF
KERMANSHAH.

BY

H. L. RABINO.

SIMLA :
PRINTED AT THE GOVERNMENT CENTRAL PRINTING OFFICE,
1907.

Under the authority of the Kerind Governor is the Lur tribe of Jalalavands, numbering 500 houses, and inhabiting the Huleilan district.

The Kerindi supply an infantry regiment composed of 8 companies, nominally 100 strong, and a band. This is the composition of the regiment—

	From.	Number of Companies.
Kerind ...		2
Bivanij ...		2
The Jelalavands ...		2
The Rashid Alis ...		2
Rijab ...		...

Military band.

The Sartip of the regiment is Ali Murad Khan, Ehtesham-ul-Mamalek, formerly Governor of Kerind.

The Kerindi, who are supposed to be a branch of the Gurans, are said to have bought Kerind from the Guran chief of Kalleh Zanjir, some 140 years ago.

Of the recent history of the chiefs of Kerind, this is what was related by Mr. T. C. Plowden in 1881 :

"Some 50 years ago, Hyat Kuli Khan, son of Malek Niaz Khan, was chief of Kerind, and Haji Khan, a Turkoman of Khoi in Azarbaijan, was Governor of Kermanshah. One winter, Haji Khan visited Kerind and sorely oppressed the people, not only by his pecuniary exactions but especially by forcing them to yield their wives and daughters to his desires. In vain the Seyyeds of the town laid the Koran before him, and entreated his forbearance. Haji Khan would not listen to them. At length the people could stand it no longer, and rising against him, attacked the house in which he was living. Haji Khan barricaded all the doors, and for a time he kept his assailants at bay. The latter, however, were thoroughly roused, and climbing on the terrace, broke through the roof and effected an entrance. They made short work of Haji Khan. A massacre of his attendants followed; every man of them who pronounced the word Gosht with a Turkoman accent was cut down. After this event Hyat Kuli Khan ruled Kerind, more or less continually, until his death.

"He left four sons, Malek Niaz Khan, Abbas Kuli Khan, Ali Murad Khan and Karim Khan. Malek Niaz Khan, the eldest, succeeded his father, and lost his life about 15 years ago in an expedition against the Ahmadavands (Hamavands). His horse ran away and carried him to the enemy's tents, where he was shot. His second brother, Abbas Kuli Khan, succeeded to the Chieftainship, and died suddenly about 5 years ago in Kermanshah. The Chieftainship then devolved upon Ali Murad Khan, who now holds it, and whose acquaintance I made at Pa-i-Tak. He is a good looking man of about 45 years, with as fair a skin as any Englishman; his

هممهوندهكان له بيره وهرييهكاني فرديك رۆزن دا

فردريك رۆزن (1856-1935) رۆژه لاتناس و دپلومات و سياستهكار يكي ئەلمانييه و لەسالی 1921دا، وهزيري دهرهوي ئەلمانيا بووه. ناوبراو له 1890كاندا، لهچهندين شاري گهرهوي رۆژه لاتي ناوهراست وهك بهيروت و بهغدا و تاران، نوينهری دپلوماتي و لاتهكهي بووه و بهشيكي زوري تهمني بهگهران بهنيو ويلايهت و شارهكاني ئيمپراتوري عوسماني و قاجاري بهسهر بردووه و كاتيكي زوريشي لهگهل ناسرهدين شاي قاجار بهسهر بردووه. ئەو جگه له زمانهكاني ئەلماني و ئینگليزي، توركي و فارسي و عهرهبيشي زانيوه. فردريك رۆزن له كتبهكهيدا كه بهناو نيشاني "بیره وهرييه رۆژه لاتيهكاني دپلوماتيكي ئەلماني" نووسيويهتي و لەسالی 1930دا. چاپ و بلاوي كردوتهوه، لهكاتي گهشتيكي خوي بهرهو ئيران له كوتايي نهوتهكاني سهدهي نۆزدهيم، ئامازهيهكي به هممهوندهكان داوه و نووسيويهتي :

"له شههربان، دوهمين قوناغ لهسهر ريگاي فارس، لهلايهن بهرپرسی جهندرمه ي توركيهوه، بانگهيشتكرام بو بهشاريكردن له ههلمهتيك دزي بهشيك له كورداني هممهونده. سهركردهي ئەم ههلمهته پيشتر بوخوي چهتهي ريگاوبان بوو، بهلام نيسناكه ببوه يوزباشي يان كاپتن. ئەو، شهوي پيشوو پهيوهندي پيوه كرم و ههموو وردهكارييهكاني كارهكهي پي وتبووم. ههلكوتانه سهر گردهكاني ههمرين نمايشيكي زور سهرنجراكيش بوو، بهلام زياتر سيماي گهشتيكي ههبوو تاوهكو ههلمهتيكي سهربازي جدي و هيچ شوينهواري كورد نه دوزرايهوه."

ORIENTAL MEMORIES
OF A GERMAN DIPLOMATIST

BY
FRIEDRICH ROSEN†

1924/65

WITH TWENTY-EIGHT ILLUSTRATIONS

METHUEN & CO. LTD.
36 ESSEX STREET W.C.
LONDON

1926

The effect of such true or unfounded rumours was a general panic amongst the many pilgrims who began to pour into Mesopotamia at the end of the hot weather. Already during my nightly marches from Kerbelā to Baghdad I was struck by the dismay of the Persians when they noticed our small group of riders in the dark. But I always calmed their fears by giving them the salutation usual amongst Persian pilgrims: 'Iltimās-i do'ā'—which means 'I beg you for your intercession (when you pray at the holy shrine),'—upon which the answer would be given in chorus: 'Muhtāj-i do 'ā'—'We ourselves are in need of your prayers.' On my further march to Central Persia I was always accompanied by and constantly met groups of these pilgrims. Some of them remembered seeing me at Kerbelā and looked upon my presence there as an act of piety. They gave me the honorary title of Kerbelāi, and treated me with the unreserved confidence characteristic of all Turkish-speaking Muhammedans, for most of the pilgrims in this season were Turks from Azerbaidjān and Khorāssān. Their sympathy for me was much increased by my walking the greater part of the mostly easy stages, while allowing old and tired-looking men to bestride my mount.

At Shahrābān, the second stage on the road to Persia, I was invited by the head of the Turkish *gendarmerie* to join an expedition against a section of the Hamāvand Kurds. The leader of this expedition, himself a former highwayman, but now *yuzbāshī*, or captain, had called on me on the previous night and had told me all the details of the affair. The raid across the Hamrān hills was a very picturesque show, but had more of the character of a picnic than of a serious expedition. No trace of the Kurds was discovered.

At Khānekin, the last Turkish town, a picturesque little place at the foot of the first range of the Persian highlands, I met the Persian Consul in a coffee-house

هه‌مه‌وه‌نده‌كان و رووداوه‌كانی ئهرمهن له نه‌ه‌دۆل

بلاوكراره‌ی "Pro Armenia" كه زمانه‌ی ريكخراوه توندرومه‌كانی ئهرمهن و له‌پاریس بۆ بانگه‌شه و پاگه‌نده بۆ كیشه‌ی ئهرمهن له‌نیۆ ده‌وله‌تی عوسمانییدا بلاوده‌كرايه‌وه، له لایه‌ره ۱۴ و ۱۵ی ژماره ۲ی خۆیدا، كه له رۆژی ۱۰ی ديسه‌مه‌ری ۱۹۰۱دا، چاپ و بلاو كراوه‌ته‌وه، له‌ژێر ناوئێشانی "نامه‌یه‌ك له ئه‌ده‌نه‌وه ۲۵ی ئۆكتۆبه‌ری ۱۹۰۱" نووسيوه‌تی:

" له كاتی رووداوه له‌بیرنه‌كراوه‌كانی سالانی ۱۸۹۵-۱۸۹۶دا، زیاتر له سه‌د كوردی حه‌میدی له عه‌شیره‌تی هه‌مه‌وه‌ند، به‌ بریار و فه‌رمانی حكومه‌ت، له شوێنێکی تاییه‌ت له دهره‌وه‌ی شار نیشه‌جیبوون و وه‌ك سه‌ربازێکی ته‌رخانه‌كراو بۆ حكومه‌ت هه‌ژمارده‌كران؛ ته‌نانه‌ت مووچه‌كانیشیان وه‌رگرتبوو. جگه‌ له‌وه‌ش، له ئه‌نجامی ئه‌و پشتگه‌رییه‌ی باشانه‌ی كه والی ئیره، كه بۆخۆی كوردیكیشه، سه‌باره‌ت به‌وان به‌ سوڵتانی دابوو.. تاوه‌كو بتوانن ئه‌گه‌ر پێویست بكات یارمه‌تی حكومه‌ت بدن، كه به‌ واتای كۆمه‌لكۆژی و تالانه‌كردنی گه‌لانی مه‌سیحی دیت.

كوردانی سه‌روه‌ه، به‌ هاندانی ئه‌و سوود و چاكانه، سالانیه‌كه، به‌ نازادی و بێ شه‌رمه‌زاری، ئهرمه‌نه هه‌ژاره‌كان تالانه‌كهن. حكومه‌ت هه‌میشه له به‌رامبه‌ر كاره خراپه‌كانیاندا بیده‌نگبوو و ئه‌گه‌ر كورد به‌ هه‌له‌ توركیه‌ی تالان كرديه‌ت، والی ناگاداری ده‌كردنه‌وه كه موسلمانان نه‌چه‌وسینه‌وه، به‌لكو ئهرمه‌نییه‌كان توشی هه‌موو درنده‌یه‌كانی خۆیان بکهن. كورده‌كان جاريه‌ی تر هاندان، به‌ شیوه‌یه‌کی ترسناك سته‌میان له ئهرمه‌نه‌كان كرد و به‌رهم و نازه‌لی وه‌رزیرانی ئهرمه‌نییان تالانه‌كرد. ئه‌وان بویریان گه‌یشه‌ ئاستیک، كه ده‌ستیانه‌كرد به‌ داوای پاره له به‌رپرسانی حكومه‌تیش. ته‌نیا لهم كاته‌دا بوو كه حكومه‌ت هه‌ستی به‌ ناچاریه‌ی كرد بۆیه‌وه‌ی ده‌ستوه‌ردان بكات

و له‌گه‌ل ئه‌وه‌شدا زۆر دره‌نگ بوو بۆ ئه‌وه‌ی بته‌وانیت کۆنترۆلیان بکات.

حکومه‌ت که له به‌رامبه‌ر ئه‌م هه‌لۆیسته‌ی بێ سنووره‌ی کورددا بێ ده‌سه‌لات بوو، به‌ فه‌رمانی سولتان ده‌یویست بۆ شوینیکی دیکه‌ ده‌ربه‌دهریان بکات؛ به‌لام ئه‌وان، کاتیک زانیان که ده‌ربه‌دهرده‌بن، شه‌وانه هه‌لاتن، جگه له پیره پیاوه‌کان و ژنه‌کان.

حکومه‌ت ده‌یتوانی ده‌ستگیریان بکات، ئه‌گه‌ر بیویستایه‌؛ به‌لام چه‌ند رۆژیک دوا‌ی هه‌لاتتی کورد، زانیان که حکومه‌ت به‌ ته‌واوی ناگاداری پلانه‌کانیان بووه. کورد، چه‌ند رۆژیک پێش ئه‌وه‌ی ببری‌ن، پێشتر هه‌موو ئاماده‌کاریه‌کانی خویان کردبوو.

شه‌وی ٢٥ی ئه‌یلول، کاتژمێر سی به‌ کاتی تورکیا، سه‌دوپه‌نجا سوارچاکی کورد، به‌ چه‌که‌وه له سه‌ر تا نوکی پێ، ئه‌ده‌نه‌یان به‌جیه‌پشت و ئه‌سپ و به‌ر هه‌می وهرزیره ئه‌رمه‌نیه‌کانیان تالانده‌کرد. ئیمه زانیان ئه‌م کوردانه به‌ره‌و وان به‌ریکه‌وتن بۆ ئه‌وه‌ی بچنه پال هه‌قاله‌کانیان و ده‌ست به‌ جیه‌جیکردنی ئه‌و فه‌رمانه ئیمپراتۆرییه‌ی بۆ کۆمه‌ڵکوژی ئه‌رمه‌نه‌کان، بکه‌ن.

به‌پێی ئه‌و زانیارییه‌ تایه‌تانه‌ی له خه‌رپوته‌وه ده‌ستمانده‌که‌وێت، حکومه‌ت جگه له‌وه‌ی باجی ساڵی ١٩٠٢ کۆده‌کاته‌وه، که شه‌ش مانگ له‌مه‌وبه‌ر وهریگرتووه، به‌ توندیه‌کی زۆریشه‌وه باجی ساڵی ١٩٠٣ کۆده‌کاته‌وه."

Pro Armenia

paraissant le 10 et le 25 de chaque mois

Rédacteur en chef :
PIERRE GUILLARD
Jézar

TOUT CE QUI CONCERNE LA CRÉDITE
S.M. PAUL SELLIER
10, RUE NOTER, PARIS

ABONNEMENTS :
France 8 »
Étranger 10 »

Secrétaire de rédaction

PIERRE LONGUET

Toulon

11 R. A. S. M. 17, rue de la

PROPRIÉTAIRE :

SOCIÉTÉ ANONYME DE LIBRAIRIE

ET D'ÉDITION

PIERRE SELLIER

17, RUE COURCEL, PARIS

TELEPHONE 101-10

COMITÉ DE RÉDACTION :

Q. Clemenceau, Anatole France, Jean Jaurès

Francis de Pressensé, E. de Roberty

Pro Armenia est en vente chez les libraires et dans les principaux kiosques de Paris.

SOMMAIRE

Monogénie : Le père L.-M. Alessandri.
Le Génocide : grand-vizir Saïd pacha.
Correspondance : grand-vizir Saïd pacha.
La poésie moderne en Turquie.
Lettres de Trébizonde et d'Adana.
Rassemblement d'artistes : Le Basile et les évêques arméniens — En Macédoine — En Albanie — A Jérusalem.
La République.
Événements de ces jours.
Cronaca.
P. D.

Pierre Guillard.
Georgeo Baris.
Un village du pontarvais.
D. Loust.

NÉCROLOGIE

Le père L.-M. ALESSANDRI

Le 22 novembre, à six heures du matin, le père Léon-M. Alessandri est mort à Venise, au couvent de Saint-Lazare dont il était vicaire-général depuis 1876. Il était âgé de quatre-vingt-un ans.

Il était entré pour la première fois, à douze ans, le 5 juillet 1812, dans ce même couvent de Saint-Lazare, tout entier encore au souvenir de Byron qui y avait fait de fréquents séjours, avant d'aller mourir à Missolonghi pour les Hellènes révoltés.

Pendant huit ans, il étudia les sciences religieuses et profanes. Puis en 1820, pendant la tourmente révolutionnaire qui secoua la France et l'Europe, il vint en France ; il dirigea successivement l'école Raphaëliani puis l'école Mouradian, après un court voyage en Angleterre.

C'est entre cette date et l'année 1848 qu'il composa les cinq volumes de poésies qui l'égalent aux plus grands de sa nation.

A partir de 1872, il s'occupa au couvent de littérature et d'histoire arméniennes. Il était aidé dans ses travaux par une connaissance profonde du latin, du français, de l'anglais et de l'italien ; et il avait aussi des notions du grec, d'arabe, de turc, de persan, d'allemand et de russe. Il a d'ailleurs laissé, outre ses œuvres en langue arménienne, des travaux importants en français, en anglais et en italien, notamment une étude sur les rapports entre les Arméniens et Venise et une notice sur le manufacturier arméno-venète, Eliu d'Alessandri et la famille des Alessandri ; il a publié également une traduction de Byron en Arménien.

Mais l'œuvre capitale de sa vie fut ce prodigieux travail encore inachevé sur la géographie et l'histoire de l'Arménie. Par la plus que personne, il fut un bon artisan de la renaissance arménienne selon le vœu de Mékhitar : faire connaître à l'Europe la langue, la littérature et la poésie de Haïk. C'est ainsi qu'à la fin du siècle dernier, un obscur moine bulgare, Païssi, révéilla la conscience de sa race et prépara aux ruines, courbés sous le double joug des turcs et du clergé grec, un avenir de liberté.

Les quatre grands livres du père Alessandri Ararat, Shirak, Siwan, N-

sonce, aussi haut que ses poèmes, célébrèrent les gloires et les douleurs de la terre originelle, si rude et si charmante : ils disent les âpres hivers et la fièvre d'un printemps riche de fleurs inconnues sous d'autres cieux ; ils disent les luttes, les défaites, l'inextinguible espoir de la race calomniée par ceux qui ignorent son histoire et qui en commencent seulement l'espèce levezine, ni meilleure ni pire que l'Hellène, le Latins ou le Turc des ports méditerranéens, géographie, ethnographie, archéologie, hagiographie, numismatique, botanique, c'est tout un pays qui est évoqué, hommes, bêtes et plantes et dans profils des roches aux cimes des montagnes sacrées.

Jusqu'au dernier jour, le père Alessandri travailla avec la vigueur et la fougue d'un jeune homme, silencieux, presque anonyme, conduisant par les couloirs de San Lazaro les visiteurs étrangers qui ignoraient avoir devant eux en ce simple moine la gloire vivante d'une nation.

Il est entré dans l'ombre éternelle à une heure mauvaise pour son peuple : il avait vu des catastrophes plus tragiques et plus sanglantes qu'aucune de celles qui furent enregistrées par les annales anciens au temps des invasions turques, mongoles ou persanes ; il avait vu massacrer trois cent mille de ses compatriotes avec l'assentiment des chefs d'État qui se disent chrétiens et civilisés.

Quelle pensée suprême le hanta ? et

ocités qui avaient tous des esprits naïfs et supers-

ait commis cette monstruosité, à l'insu des consuls il ne faut pas croire au Sultan une inquiétante révolte qui lui valut des marillances impériales. télégraphia à Constantinople la situation et des-
rs.

par télégramme : sans quoi vous pourriez être zèle.

ses réponses officielles et démontrent, mieux que des paroles, l'infamie gousi que la misère et l'ignominie ont infligés aux chrétiens de la malheureuse

Dr LOUFI.

TRES

TRÉBIZONDE ET D'ADANA

DE TRÉBIZONDE

Trébizonde, 27 octobre 1901.

obscur de la prison huthur, Rizé, village situé entre Van et Erzeroum, se trouvent en ce moment cinquante Arméniens dans la prison et nuité.

de des émigrés qui étaient venus de Trébizonde pour la première fois par les nouveaux moyens de vie et de transport, et ards impôts du gouvernement ont été partis pour se procurer de l'argent et pour améliorer la situation malheureuse de

vaillé durement pendant ces dernières années et désirant ardemment de

ordonne de faire feu et trois Arméniens sont atteints par des balles et tués, les autres sont tous pillés.

Les deux qui s'étaient enfuis arrivent tout essouffés à Rizé (qui était loin d'un quart d'heure), et s'adressant à l'ambassade russe racontent le fait; le gouvernement est averti, et quelques dizaines de soldats arrivent en hâte, et après avoir arrêté les Arméniens pillés, ils les conduisent en prison. On dit que quelques-uns des brigands sont aussi arrêtés, ce à quoi nous ne pouvons ajouter foi.

Le mobile de cet incident nous reste encore obscur jusqu'à aujourd'hui. Quelques-uns disent que c'était là le résultat du plan précédemment préparé dont le capitaine avait connaissance. Beaucoup d'autres expliquent autrement, c'est-à-dire que c'était un ennemi du capitaine qui avait poussé les assallants. La réalité est que le vali du lieu, un jour après l'incident, ordonne de brûler le volier où s'étaient embarqués les voyageurs, et faisant venir tous les capitaines de Rizé, d'Athéna, de Khopa, d'Arkharé et de Vitéz, il ne les renvoie qu'après avoir pris une garantie sérieuse.

La situation des Arméniens emprisonnés dépend de la décision qu'on attend de Constantinople.

Environ cinquante Arméniens des villages de Kharpout, qui se trouvaient en Russie, passant les frontières, rentrent chez eux. Vingt-quatre de ceux-ci sont arrêtés et après avoir passé un mois en prison, on les envoie à Trébizonde pour les réexpédier en Russie. En chemin, l'un d'eux est mort et a été inhumé par les Turcs. A leur arrivée à Trébizonde un autre est mort. Le père de ce dernier avait demandé de soigner lui-même son fils, mais le gouvernement lui défend même de le voir; le malheureux père a en vain essayé de voir seulement le cadavre de son fils. Les autres sont retournés à leur lieu de départ.

Dans le marché de notre endroit, deux vauriens turcs, à deux heures de la nuit, après avoir cassé les vitres du café d'un Arménien avec leurs poignards, prennent la fuite en proférant des injures.

La police, bien que les connaissant, re-

nant personne ne sait quoi faire.

Depuis trois mois il est défendu aussi aux Arméniens catholiques de Khodor-Tchour de quitter leur pays; nous apprenons, en outre, ces jours-ci, que la même défense est faite aux habitants d'Erzeroum.

Les habitants de Van, Mouch et Bitlis, dans la situation intolérable où ils sont, sont obligés d'embrasser l'orthodoxie; la Russie profitant de cette triste situation, sans perdre de temps, envoie des moines pour multiplier les orthodoxes.

La circulation est interdite aux Arméniens; le gouvernement vous ordonne de ne pas recevoir tel ou tel client, sous menace de faire fermer votre boutique, dans le cas contraire.

Le gouvernement établit les musulmans qui arrivent de Russie, dans les cafés et les hôtels de la ville pendant un ou deux mois; il promet de payer de l'argent, mais il ne paye rien. En un mot, la vie est devenue impossible pour l'Arménien.

LETTRE D'ADANA

25 octobre 1901.

Pendant les événements inoubliables de 1895-1896, plus de cent Kurdes hamidiés de la tribu de Hamavan, par décision et ordre du gouvernement, s'étaient établis dans un endroit spécial en dehors de la ville et étaient considérés comme des soldats dévoués au gouvernement; ils touchaient même leur solde. En outre, par suite des bons témoignages que le vali d'Ici, qui est aussi un Kurde, avait donnés au Sultan sur leur compte, on leur avait remis aussi des armes pour qu'ils puissent aider, au besoin, au gouvernement, ce qui signifie massacrer, piller les nations chrétiennes.

Encouragés par ces bienfaits et ces faveurs, les susdits Kurdes, depuis des années, pillaient librement et sans gêne les pauvres Arméniens. Le gouvernement gardait toujours le silence devant leurs méfaits et si les Kurdes, par erreur, pillaient un Turc, le vali les prévenait de ne pas opprimer les musulmans, mais de faire subir toutes leurs cruautés aux Arméniens. Les Kurdes, encouragés une fois de plus, opprimaient les Arméniens

affleurement et pillaient les produits et le bétail des laboureurs arméniens. Leur audace arriva à un tel point qu'ils commencent à réclamer aussi de l'argent des fonctionnaires du gouvernement. Ce fut seulement à cette occasion que le gouvernement se vit obligé d'intervenir et pourtant il était trop tard pour pouvoir les retenir.

Le gouvernement, impuissant devant cette attitude effrénée des Kurdes, voulut les exiler ailleurs par ordre du Sultan; mais ceux-ci, quand ils apprirent qu'on allait les exiler, prirent la fuite, de nuit, excepté les vieillards et les femmes.

Le gouvernement pouvait les arrêter, s'il l'avait voulu; mais quelques jours après la fuite des Kurdes, nous apprîmes que le gouvernement avait eu parfaite connaissance de leurs projets. Les Kurdes, quelques jours avant leur départ, avaient déjà fait tous leurs préparatifs.

La nuit du 25 septembre, à trois heures de la turque, cent cinquante cavaliers kurdes, armés de pied en cap, partirent d'Adana, pillant sur leur passage les chevaux et les produits des laboureurs arméniens.

Nous apprenons que ces Kurdes se sont dirigés vers Van pour rejoindre leurs camarades et leur prêter main-forte dans l'exécution de l'iradé impérial pour le massacre des Arméniens.

D'après les renseignements particuliers que nous recevons de Kharpoint, le gouvernement, outre la perception des impôts de l'année 1902, ce qui avait eu lieu il y a six mois, perçoit aussi les impôts de 1903 avec d'extrêmes sévérités.

NOUVELLES D'ORIENT

LA RUSSIE ET LES RÉFUGIÉS ARMÉNIENS. — Le *Times*, qui avait divulgué autrefois le rapport du prince Galitzine sur les

fonctionnaires turcs ne semblent pas vouloir les laisser retourner dans leur pays. D'après vos rapports, les consuls turcs refusent de donner des visas aux passeports de retour demandés par les réfugiés arméniens. Il est donc nécessaire de considérer que ces réfugiés résideront d'une façon permanente en territoire russe.

Dans ce cas, la présente situation administrative de ces gens ne peut demeurer ce qu'elle a été jusqu'ici.

Je vous informe donc que par décision supérieure vous aurez à préparer toutes les mesures nécessaires pour astreindre tous les Arméniens résidant sur le territoire à la date du 1er mars 1902, à accepter leur naturalisation comme sujets russes.

Il sera nécessaire en outre de tenir prêts des registres cadastraux dans le but de fixer les localités où les Arméniens pourront être installés comme paysans de la Couronne. Les localités occupées auparavant par les Doukobors seront, en beaucoup de cas, inspectées dans ce but. Je vous prie d'envoyer au plus tôt des rapports à vos chefs sur ce point.

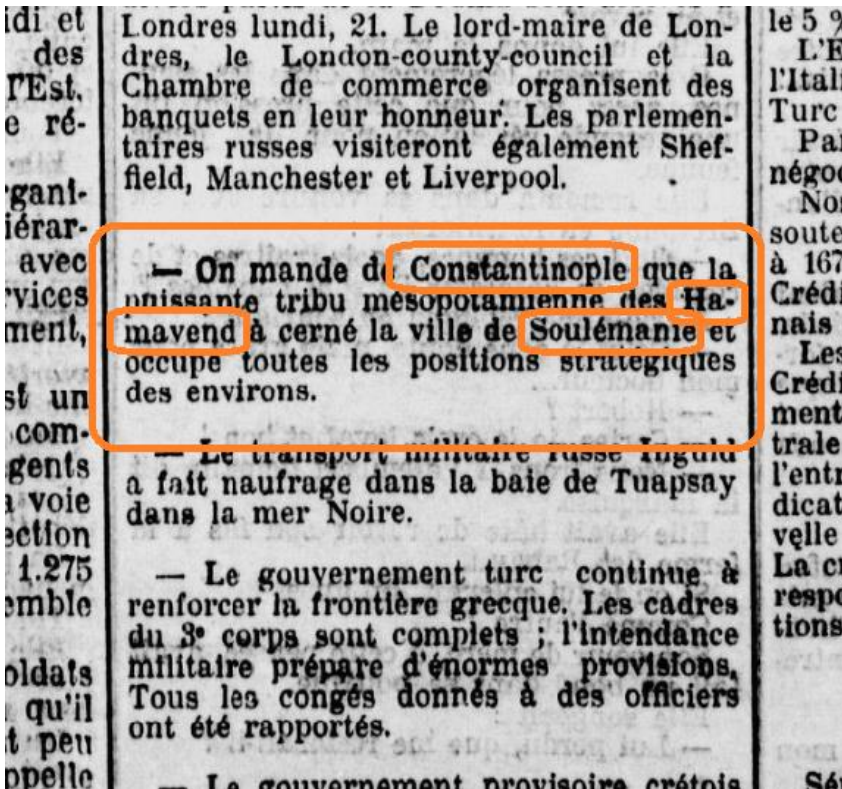
Les commentaires donnés par le *Novoié Vremia* à la circulaire du ministre Sipiaïgin en indique la véritable sens et la véritable portée. Le journal panslaviste avoue ingénument que les autorités russes professent à l'égard des Arméniens des sentiments analogues à ceux des antisémites de tous pays envers les israélites.

D'ailleurs le même journal a indiqué, dans un article récent, quelle était, sinon la politique russe, du moins la politique d'un certain nombre de ministres russes envers la Turquie. On ne peut pas demander à la Turquie de faire immédiatement des réformes; il faut lui donner un délai et la soutenir par une alliance acceptée de son plein gré ou même contre son gré. Une alliance entre la Russie et l'empire

عەشیرەتی ھەمەوھەند دەوری شاری سلیمانی گرتووہ

لەرۆژنامەى فەرەنسىی- L'Indépendant des Basses-Pyrénées) که لەرۆژی ٢٦ ی ژوونی ١٩٠٩دا، چاپ و بلاکر اوتهوه، ھەواییک ھاتووہ که دەلێت:

"لەئەستەمبولەوہ بیستومانە که عەشیرەتی بەھیزی میسۆپوتامیا که ھەمەوھەندە دەوری شاری سلیمانیان داوھو دەستیان بەسەر تەواوی خالە ستراتیژییەکانی دەوروبەری شاردا گرتووہ".

کۆنسولی فارس به‌ئینی دەرکردنی ههمه‌هنده‌کان به بابی عالی دهادات

رۆژنامه‌ی فهره‌نسی "LE NATIONAL" که له رۆژی دووشه‌ممه‌ی ریکه‌وتی ۱۱ی ئۆکتۆبهری ۱۹۰۹دا، چاپ و بلاوکراوه‌ته‌وه، هه‌وآئیکه‌ی له‌ژێر ناو‌نیشانی "فارس. ههمه‌هنده‌کان" بلاوکردۆته‌وه و نووسیه‌تی:

"پشت‌راست کراوه‌ته‌وه که له دوایین روه‌به‌رووبوونه‌وه‌دا، ههمه‌هنده‌کان زیانیکی زۆریان به‌رکه‌وتوو و په‌نایان بۆ خاکی فارس بردوو.

بآلویزخانه‌ی فارس له قوسته‌نتینییه به بابی حالی راگه‌پاندوو که حکومه‌تی فارس له‌پینا‌و رێگریکردن له مانه‌وه‌ی ههمه‌هنده‌کان له خاکی فارسدا، رێوشوێن ده‌گریته‌به‌ر. "

PROPRIETAIRES : ARMAND GABRIEL, JULES LÉVY, 100, 711, 10000 PARIS

LE NATIONAL

DOYEN DES JOURNAUX RÉPUBLICAINS QUOTIDIENS

PROPRIETAIRES : ARMAND GABRIEL, JULES LÉVY, 100, 711, 10000 PARIS

DIRECTION, ADMINISTRATION ET RÉDACTION : 202, Boulevard de la République, 2, PARIS

ABONNEMENTS : 100, 711, 10000 PARIS

Voyage Présidentiel

Le Président de la République a quitté Paris hier matin à 10 heures pour se rendre à Compiègne, où il sera reçu par le Gouverneur de la région.

Le 14 Juillet

Le 14 Juillet sera célébré à Paris par une grande manifestation organisée par le Comité national.

Le 14 Août

Le 14 Août sera célébré à Paris par une grande manifestation organisée par le Comité national.

Le 14 Août sera célébré à Paris par une grande manifestation organisée par le Comité national.

Le 14 Septembre

Le 14 Septembre sera célébré à Paris par une grande manifestation organisée par le Comité national.

Le 14 Octobre

Le 14 Octobre sera célébré à Paris par une grande manifestation organisée par le Comité national.

Le Visage des Pains

Le Visage des Pains est un ouvrage qui décrit les différentes variétés de pain.

La Grande Danseuse

La Grande Danseuse est un roman qui raconte l'histoire d'une jeune femme.

Le 14 Novembre

Le 14 Novembre sera célébré à Paris par une grande manifestation organisée par le Comité national.

ÇA & LA

ÇA & LA est un journal qui traite de l'actualité et de la culture.

Le 14 Décembre

Le 14 Décembre sera célébré à Paris par une grande manifestation organisée par le Comité national.

Le 14 Janvier

Le 14 Janvier sera célébré à Paris par une grande manifestation organisée par le Comité national.

Vendredi le Du aux Mères

Vendredi le Du aux Mères est un ouvrage qui traite de la maternité.

Le 14 Février

Le 14 Février sera célébré à Paris par une grande manifestation organisée par le Comité national.

Le 14 Mars

Le 14 Mars sera célébré à Paris par une grande manifestation organisée par le Comité national.

Le 14 Avril

Le 14 Avril sera célébré à Paris par une grande manifestation organisée par le Comité national.

Le 14 Mai

Le 14 Mai sera célébré à Paris par une grande manifestation organisée par le Comité national.

Le 14 Juin

Le 14 Juin sera célébré à Paris par une grande manifestation organisée par le Comité national.

Le 14 Juillet

Le 14 Juillet sera célébré à Paris par une grande manifestation organisée par le Comité national.

pas limite aux 21 couronnes du dernier exercice ; le chiffre de 25 couronnes est déjà nu au avant. Le Crédit Foncier d'Autriche varie peu à 1.250 fr.

La Banque Ottomane, très aimée, s'avance à 741 à terme et à 735 au comptant sur le succès qu'elle vient de remporter dans les négociations relatives au nouvel et très profitable emprunt Turc. On a, depuis quelques jours, traité un grand nombre d'opérations à primes à des cours assez importants.

de leurs actionnaires pour le 30 octobre, passent à 2.029 ; les Forges et Aciéries de la Marine à 1.158, les Châtillon-Commentry à 1.519, toutes deux en progrès également ; les Aciéries de Longwy regagnent à 1.270, une grande partie de leur gros coupon du 15 septembre. Les Aciéries de Micheville se traitent à 1.142. Le Creusot est assez calme, quoique bien tenu, à 1.330. Les Aciéries de Triguac sont à 113, les Usines Métallurgiques de la Basse-Loire à 236. On inscrit les

Ce qu'on peut visiter en France en empruntant les lignes du réseau d'Orléans

Le réseau d'Orléans, situé au cœur de la France, dessert la riante Touraine, si riche en monuments et en souvenirs historiques (Blois, Chambord, Amboise, Chenonceaux, Loches etc...)

Par la belle région de la vallée de la Loire, il conduit à Angers, Nantes, et à la Côte Sud d'une Bretagne ancienne aux plages ré-

DERNIÈRE HE

EN ESPAGNE

La Répression

On annonce que les Conseils de guerre, qui siègent déjà depuis près de trois mois, n'auront pas terminé leurs travaux avant la fin de l'année. Sur deux mille accusés, à peine une centaine ont été jugés, dont quatre ont été exécutés.

Le procureur général vient aussi de demander la peine de mort contre José Bernal, José Gines et contre une femme, Natividad Riba ; la peine des travaux forcés à perpétuité contre deux autres femmes Eugenia Ruiz et Concha Ortiz, et enfin des peines de dix à vingt ans de travaux forcés pour les autres accusés.

Les ministres examinent soigneusement, disent-ils, les arrêtés et la procédure dans les cas de condamnation à mort. Ils affirment l'absolue impartialité et la loyauté des juges militaires, qui peut-être se sont montrés plus indépendants que des magistrats civils, car ils ne voudraient point, par orgueil et esprit de corps, se faire les instruments des représailles politiques du gouvernement.

EN HOLLANDE

Le choléra

Le cas suspect qui avait été signalé le 8 courant n'est plus un cas de choléra.

AU MAROC

Les Revendications du Sultan

On annonce de Fez à la date du 5 que les nominations de Kebbadj, Bargach, Abdessadok et Ghannem comme adjoints auprès de Guebbas à Tanger, sont faites dans le but d'appuyer Guebbas dans ses revendications auprès du corps diplomatique au sujet de l'action militaire de l'Espagne.

La Guerre Sainte

L'erration de Moulay Hafid, soulevée par les événements de Melilla, augmente chaque jour.

On s'attend à ce que le Sultan proclame la Guerre Sainte si les négociations viennent à échouer.

PERSE

Les Hamavends

Il se confirme que dans une dernière rencontre, les Hamavends ont éprouvé de grosses pertes et se sont réfugiés en territoire persan.

L'ambassade de Perse à Constantinople a déclaré à la Porte que le gouvernement persan prendrait des mesures pour empêcher les Hamavends de rester sur le territoire persan.

EN SERBIE

M. Milovanovitch

Le ministre des affaires étrangères serbe, M. Milovanovitch, partira dans une dizaine de jours pour Vienne, Berlin et Paris. Certaines personnes pensent que M. Milovanovitch voudrait préparer une prochaine visite de Pierre IV aux cours étrangers. On croit savoir que cette question a déjà fait l'objet de conversations et de démarches à Pétersbourg.

En France

LE MONUMENT DELUNS-MONTAUD LE RETOUR DE M. FALLERES

Après la cérémonie de l'inauguration du monument Deluns-Montaud le train présidentiel a quitté la gare de Montier à 4 h. 33 et est parti pour Rambouillet.

A Marnand, Mme Falleres monte dans le wagon du Président, qu'elle doit accompagner jusqu'à Rambouillet.

Le train présidentiel est arrivé en gare de Bordeaux à 5 h. 10 et en est reparti à 7 h. 25. Sur le quai, le Président s'est entretenu avec M. Bouché, maire de Bordeaux,

quoiqu'il n'a renouvelé la promesse de se rendre prochainement dans cette ville.

GREVE DE TISSEURS

Au cours d'une importante réunion tenue aujourd'hui après-midi, à l'Alcazar, par les syndicats rouges et indépendants de Lille et de la région au sujet de l'unification des tarifs, la grève pour demain matin lundi a été votée par 532 voix contre 112.

A PORT-AVIATION

Des voyageurs, qui revenaient de Port-Aviation et qui se plaignaient que leur train soit demeuré trop longtemps en panne, descendirent furieux en gare de Juvisy, où ils manifestèrent violemment. Le service d'ordre fut rapidement débordé et la manifestation alla grandissante. Les voyageurs indocuments pénétrèrent dans les bureaux de la gare où ils succubèrent tout. Des coups de poing furent échangés entre soldats du génie et classeurs à pied chargés du service d'ordre et les manifestants, dont plusieurs furent bousculés et piétinés. Toutefois, on ne signale pas de graves accidents.

Les tentures des wagons furent déchirées et licrées, les vitres furent brisées. La circulation des trains n'a été rétablie qu'à 6 heures.

Le retour s'est ensuite effectué par paquets de 4 à 500 personnes par les gares de Lyon et d'Orléans dans un calme relatif au milieu des chants des voyageurs.

On évalue à plus de cent cinquante mille le nombre des personnes transportées aujourd'hui à Port-Aviation.

LE CONGRES DES CONFERENCES POPULAIRES

Le Congrès de la Société républicaine des conférences populaires a terminé ce matin ses travaux ; il a fixé le prochain Congrès à Dunkerque.

M. Dojardin-Beaumetz est arrivé à 1 h. 15 à la gare maritime ; il a été reçu par la municipalité, par les représentants de la Société des conférences et par les élus du département.

حکومهتی فارس ریوشوینی پیویست دژی پاشهکشهی هممهوندهکان دهگریتهبهر

گوقاری فهرنسی " Le Courrier de Metz " که له رۆژی
پینجشممهی ریکهوتی ۱۴ی ئۆکتۆبهری ۱۹۰۹د، چاپ و
بلاوکرارهتوه، له لاپهرهی سییهمیدا، ههوالیکی سهبارهت به
هممهوندهکان بلاوکردۆتهوه و نووسیویهتی:

" کۆنستنتینۆپل، ۱۴ی ئۆکتۆبهر: له دوایین رووبهرووبوونهوهی
نیوان سهربازانی تورکیا لهگهڵ هممهوندهکان، ئەمهی دوومهیان
زیانیکی زۆریان بهرکهوتهوتوووه و پهنايان بردۆته بهر خاکی فارس.
بالیۆزخانهی فارس" به بابی عالی راگهیاند، که حکومهتی فارس،
ریوشوینی پیویست بۆ ریگریکردن له هاتنه ناوهوهی هممهوندهکان بۆ
ناو خاکی فارس دهگریتهبهر."

nt à verser 60 mk. pour le semestre d'hiver à 50 mk. pour celui d'été. M. le professeur Nickmann, directeur de l'École et M. Wust, professeur d'agriculture à la Judenmatt, près Saffach, se chargent de donner tous les renseignements désirés.

STRASBOURG

(Le ballon Schwander.) — L'« Oberrheinischer Verein für Luftschiffahrt » baptisera dimanche prochain le nouveau ballon « Schwander ». Pendant le baptême la musique des pompiers jouera. Cela dispensera notre vaillante Société de musique des pompiers de Strasbourg de se rendre à l'inauguration du monument de Wissembourg. Mais les vents sont si précieux que le nouveau-né pourrait prendre cette direction.

MUTZIG

(Pas de boycottage de bière.) — Malgré l'augmentation de 2 mark par hectolitre, les débits de Mutzig ont conservé les anciens prix en détail par chope et seidel ; seule la bière en bouteille à emporter se vend 2 pfennig de plus, soit 26 au lieu de 24 pf.

Les SOURCES à DOMICILE

toutes variétés d'Eaux minérales naturelles

EVIAN, VITTEL,
VALS,
VICHY-SAINT-YORRE,
etc.

30 pfennigs le litre
franco à domicile dans Metz
à Siphons-Bonbonnes de 30 litres
simples et plombés aux Sources
(Breveté S. G. D. G.)

rix avantageux pour toutes les Eaux Minérales en
expéditions. bouteilles Port en sus
étail: Pharmacie MARCUS 25, rue Sta-Maria, METZ

100.000 Replants de Fraisières

dans les meilleures variétés

100.000 Oignons à Fleurs

DERNIERE HEURE

BERLIN, 14 octobre. — D'après un bruit qui circule dans les cercles diplomatiques étrangers de Berlin, la Russie ferait prochainement aux puissances des propositions tendant à améliorer le sort de la Serbie et du Montenegro par des concessions dont on ignore la nature.

MUNICH, 14 octobre. — Le tsar arrivera à Munich le 23 de ce mois et fera un court séjour dans cette ville.

PARIS, 14 octobre. — Le Conseil d'administration du syndicat des chemins de fer a décidé d'engager une campagne pour le relèvement des salaires. Cette campagne est motivée par la progression constante de tout ce qui est nécessaire à la vie.

BELGRADE, 14 octobre. — M. Milovanovitch, ministre des affaires étrangères, partira aujourd'hui pour un voyage à l'étranger qui durera plusieurs semaines. Le ministre se rendra d'abord à Vienne.

SALONIQUE, 13 octobre. — Les bandes de brigands arnautes parcourent les villages bulgares qu'ils pillent en plein jour. Les autorités ne les inquiètent pas; du reste, elles ne disposent pas des forces voulues.

CONSTANTINOPLE, 14 octobre. → Dans une dernière rencontre des troupes turques avec les Hamavends, ceux-ci ont éprouvé de grosses pertes. Ils se sont réfugiés en territoire persan. L'ambassade de Perse a déclaré à la Porte que le gouvernement persan prendrait des mesures pour empêcher les Hamavends d'entrer sur le territoire persan.

SAINT-PETERSBOURG, 14 octobre. — Une violente épidémie d'ergotisme ravage la population des provinces de Viatka et de Vladimir où le seigle de la nouvelle récolte est fortement ergoté. On signale des centaines de cas mortels.

Le Gérant responsable : Lucien BEHA.

هه‌مه‌وه‌نده‌كان له بیره‌وه‌رییه‌كانی عه‌ونو‌للا كازمی دا

عه‌ونو‌للا كازمی (۱۸۶۸-۱۹۱۴) له بنه‌رتدا ناوی محمهد سه‌لیمه و كوری حوسین حه‌سنوی كوری عه‌لی به‌گه و له‌بنه‌مه‌آیه‌كی مو‌لكداری ئه‌رز‌رو‌من. ناوبراو نووسه‌ر و شاعیر و رو‌ژنامه‌چی و سیاسیی بووه و له‌سه‌رده‌می سو‌لتان عه‌بدو‌لحه‌میدی دووه‌م، خاوه‌نی رو‌ژنامه‌ی "مروت" بووه و به‌هۆی وتاریکییه‌وه كه‌وته نیو زیندانه‌كانی سنو‌اس و قه‌لای سینۆپ. پاشان محمهد سه‌لیم له‌زیندان هه‌لات. پاش كوده‌تای ئی‌تی‌حاد و ته‌ره‌قی له‌سالی ۱۹۰۸، گه‌رایه‌وه ئه‌سته‌نبول و چالاكانه له‌گه‌ل كه‌سانی وه‌ك مه‌ولان زاده ریفه‌عت به‌گ، به‌كاری رو‌ژنامه‌وانیی و سیاسییه‌وه سه‌رقا‌لبووه. ناوبراو سه‌رو‌کی ریکخراوی "فداكاران ملت" بووه و له‌رو‌ژنامه‌ی "حقوق عمومیة"ش وتاری بلاوده‌كرده‌وه و دژی با‌لی سه‌ربازی ریکخراوی ئی‌تی‌حاد و ته‌ره‌قی بوو. ئه‌و چه‌ند جارێك له‌لایهن ئی‌تی‌حادییه‌كانه‌وه لیکۆلینه‌وه‌ی له‌گه‌لدا كراوه و له‌وماوه‌یه‌دا چه‌ند سا‌لیك پۆستی مو‌تسه‌ره‌ری‌فی كه‌ركو‌کی به‌ری‌وه‌بردووه.

شایه‌نی باسه، ناوبراو له‌سالی ۱۹۱۰دا، به‌شێك له‌ بیره‌وه‌رییه‌كانی و رووداوه‌كانی ژیا‌نی له‌ ئه‌سته‌نبول له‌ژیر ناو‌نیشانی "دیوان عرفی و عون الله الكاظمی" بلاو‌كردۆته‌وه. به‌گو‌یره‌ی زانیاریی بیره‌وه‌رییه‌كانی، پیده‌چیت ناوبراو له‌ ئه‌سته‌نبول په‌یوه‌ندییه‌كی به‌هیزی به‌ كه‌سایه‌تییه‌ كورده‌كانی ئه‌وی‌وه هه‌بووبیت، به‌شێوه‌ك ناوبراو كاتێك ناوی شیخ عوبه‌یدو‌ل‌لای شه‌مزینی ده‌هینیت ده‌نووسیت "قدس سره"، هه‌روه‌ها شیخ عه‌بدو‌لقادری كوری به‌ "كریم ابن الكریم" ناوده‌بات.

پێویسته بوت‌ریت، كه‌ كازمی لهم بیره‌وه‌رییه‌ چاپ‌كراوه‌یدا، كاتێك باس له‌ چونی یه‌كه‌م‌جاری ده‌كات بۆ كه‌ركوك، له‌باسی گه‌شته‌كه‌یدا كه‌ له‌ری‌گای حه‌لب و مو‌سه‌وه هاتووه به‌ره‌و نا‌لتون كو‌پری و له‌وئ له‌لایهن شیخانی تا‌له‌بانی و پیاوماقولا‌نی كه‌ركوكه‌وه پێشوازیی

لیکراوه، له لاپیره ۵۹د، ناماژه به کیشهی هممهوندهکان و نالوزی پیهوندهییهکانیان دهکات لهگهل دهولت و دهلیت من لهسهردهمی نیستییدادهوه ناگاداری ئهم کیشهیهم و جهسارتهی هممهوندهکان بهشپوهیهکی خراپ کاریگری له دۆخی ناوچهکه ههتا موسل کردوه، بهتایبهت سنجاغی سلیمانی.

شایهنی باسه، پهلاماری هممهوندهکان بوسهر پوسنهکانی دهولت و تالانکردنی کاروانهکان لهسهر ری سلیمانی – کهرکوک- بهغدا، دۆخیکی نالوزی بو ناوچهکه هینابووه ئارا و کازمی وهک موتهسهریفی نوپ کهرکوک، چارهسهرکردنی ئهو کیشهییهی به ئهرکی خوی دهزانی . ههربویه سهر نییه ئهگر بزانیته که لهسهردهمی کازمیدا، له ۱۰ی نیسانی سالی ۱۹۱۱د، ههولیک بو بهدییهانی ناشتی لهنیوان سهروکهکانی هممهوند و دانیشتوانی کهرکوک درا بو چارهسهرکردنی ئهو ناکوکی و دوژمنایهتییهی که سالانی پیشوو لهنیوان هممهوندهکان و عهشیرهتهکانی کهرکوکدا روویداوو.

ʿAvnullāh ʿül-Kāzīmī, Mehmed

دیوان عرفی
و
عون السد کاظمی

Dīvan-ı 'urfī ve
ʿAvnullāh ʿül-Kāzīmī اثر:

السید محمد نور الله الكاظمی

مرحقوقی محفوظدر

مهر سبز لسخار ساخته در

در سعادت - ۱۳۲۷

{ نمونه طباعت } مطبعه سی
چاپ عالی قارشوسنده عدایه خاننده

اورتلرینه طوغرو و قیلله قشله اولوب شمعی خراب اولمش بر
یتا موجود در ، اکا قریب بر ایکی کوچک خاتله وارد که
بوراده پوسته ایچون اقامه اولنان دوت ژاندرمه نك مع عالمه
مکنلری دره جیلدن نفت معدن قویولرینه قدر امتداد ایدن بو
عملهک اشقیایتاغی اولق ایچون اک مساعد بر بر ایدیکتی یک
نظرده اک عادی نظرلر بیلله کشف ایدر ، اوللده بورایه قشله
یتا ایلین ذواتک یک اصابت ایتدکلی یک آشکار ایسهده اصل

چتلرینک و ایلمامه هوندلرک سرست جولانته مساعده اولمش
اکلاشیله مازا کویردن برور ابرجه بولان لواژاندرمه قوماندانی
صالح یک قافله کلوب کچهجه قدر اورادن حرکت ایتمک مناسب
اولیه جفتی بیان ایلدی ، رقاقتمزده نظامیه و ژاندرمه اوتوزده
قریب استرسوار و بر جوق عشار آتلولری بولندی سالد
حس ایتدیگمه نظراً حتی یزه دخی تعرض اولسه چنسدن
قورقیورلر ایلدی لکن بن بوللره هیچ برشی آجامنله
برابر بوکی بر تجاوزده احوال و برمامکده ایدم .

زیرا بوجسارتک ایحق هوندلرده بوتسه جفتی هوندلر
ایسه بی اسکی استبداد زمانلرنده و حقایق بولندیم اتناده حقیله
طاییدقلرندن بعونه و کرمه تعالی قطعاً جسارت ایدمه چکلرینی
یحقی بیلدیم . بتم کرکو که مأموریم کندولرینه مقدسجه اخبار
ایدلش و مأموریم دوام ایتدیگجه لوا داخاندده هیچ بر حرکات
باغیاندهه بولویه چقلری بکا موصلنده ایکن بیلدیرلش ایلدی

نەرىتى ھەمەۋەندەكان

رۇژنامەى "صبحا" لە ژمارە ۷۲۹۷ى خۇيدا، كە لەرۇژى شەممەى رېكەوتى ۱۵ى كانونى دوومى ۱۹۱۰دا، چاپ و بلاوكرائەتەۋە، بابەتتىكى بەۋ ناۋنیشانەى سەرەۋە دانائە و دەلئىت كە نامەى كەسئەكە لە موسئەۋە بۇ رۇژنامەى "عوسمانىشەر لۇيد"ى ناردەۋە. نووسەرى نامەكە نووسىۋىيەتى:

"ئەشقىا و شەرەنگىزانى ھەمەۋەند، خىلئىكى بچووكى كوردن كە لە دەوروبەرى چياكانى سلىمانى دەژىن. شەرەنگىزىبى ئەم خىلە لە دىرزەمانەۋە ئاشكرايە. حكومەتى عوسمانىبى بۇ كۇتاييەئىنان بەم بەدكارىيە ھەۋلى زۇرى داۋە، لەكۇتاييدا ئەم خىلە شوئىنى نىشەجىبىۋونى پىشۋوى خۇيان جىھئىلاۋ بەشئەۋەكى كۆچەرىى ژيان دەگوزەرئىن.

ئەۋان ئىستاكە لە دەوروبەرى كەركوك و بەغدا و سلىمانى دەسورئەۋە. ژمارەى ئەم خىلە زۇر نىن، بەتايىبەت بەشى زۇرىان لەپاخىبىۋون و شەرەنگىزىبىدا تياچۋون. ھەمەۋەندەكان نىشانىشكىنى باشن و ئەسپسوارىبى باشىش.

ئەۋە دەزانىن كە ھەمەۋەندەكان بىبىت سأل لەمەۋبەر پەلامارى كاروانئىكى نىردراۋيان دابوو، تالانىان كردبوو. ئەۋ كاتە تابورىك سەرباز بۇ راۋەدونانىان نىردراۋ پاش كوشتنى بەشئىكى زۇرىان، ۸۰۰ تەفەنگى مارتىنىشيان لى بەجئىما. لەراستىبىدا، ھەركاتىك سەبازيان نىردراۋبىتە سەر، ئەۋان لە ھەلاتندا سەركەۋتوۋدەبۋون.

ھەمەۋەندەكان، زۇر نەزان و دەمارگىرن. كاتىك ھەمەۋەندىك بىھۋىت كەسئەك بكوژئىت و گۋىى لە بانگ بئىت، تاۋانەكەى بە

ناته‌واویی جیده‌هیلنیت و جارئ ده‌چنیت نوژمه‌کی ده‌کات، پاشان که ته‌واو بوو ده‌گه‌ریته‌وه تاوانه‌که‌ی ته‌واو ده‌کات.

هممه‌ونده‌کان ئەسپسواری باشن، هه‌ربۆیه کاتیک هیزی سه‌ربازی توپچی و پیاده ده‌نیردرنیه سه‌ریان، هیچ سه‌رکه‌وتو نابیت. هه‌مه‌ونده‌کان هه‌میشه هه‌لدین و به‌ره‌و سنووره‌کان نزیک ئیران ده‌رۆن. نیشه‌جیبوونی ئەوان له سنووره‌کانی عوسمانیی – ئیرانی، زه‌ره‌رو زیانیکی زۆری لئێ که‌وتوته‌وه. ئیستا که ئیران و ده‌وله‌تی شکۆمه‌ندی عوسمانیی له‌سه‌رو به‌ندی هاوکاری و ریکه‌وتن، ئیدی سه‌رکوتی ئەوانه ده‌بینه کاریکی پێویست.

حکومه‌تی عوسمانیی، پێشتر چه‌ندین ریگی هاوکاری گرتوته‌به‌ر و له‌ماوه‌ی پێش‌ه‌ودا، ژماره‌یه‌کی زۆر له سه‌رۆکه‌کانی هه‌مه‌وه‌ند کراونه‌ته قائیمقام و به‌ریوه‌به‌رایه‌تی و موچه و به‌رات و خه‌لاتیان پێدراوه. به‌لام ئەوان رووی شه‌قاوه‌ت و یاخیگیه‌ییان زیاتر پێشانداوه. چه‌ندین که‌س له‌و شه‌ره‌نگیز و به‌دکارانه ده‌ستبه‌سه‌رکران و بۆ ئیعدامکردن ره‌وانه‌ی ئەسته‌نبول کران، که‌چی سولتان عه‌بدولحه‌مید بۆخۆی خه‌لاتیکردن و ره‌وانه‌ی ولاتی خۆیانی کردنه‌وه.

به‌دکارانی هه‌مه‌وه‌ند له‌ریگی به‌رتیله‌وه ژماره‌یه‌کی زۆر له کاربه‌ده‌ستانی به‌غدایان به‌لای خۆیاندا راکیشاوه‌و له‌کاتی نارده‌نی کاروانی پۆستدا هه‌والیان پێده‌ده‌ن، ئەوانیش له‌ریگا په‌لاماری ده‌ده‌ن و تالانیانده‌که‌ن. هه‌مه‌ونده‌کان له‌گه‌ڵ کاربه‌ده‌ستاندا په‌یه‌وه‌ندیان هه‌یه و من بۆ خۆم ئەوه‌م ئەزمونکردوه..."

علی قاری

بهره جانی و دینی ما را در این راه...

SAHAN
JOURNAL POLITIQUE QUOTIDIEN
Maison et Administration - Rue de la République 7 - Bruxelles.

شماره ۱۰۰۰

مبارک

بهره جانی و دینی ما را در این راه...

علی قاری

بهره جانی و دینی ما را در این راه...

SAHAN
JOURNAL POLITIQUE QUOTIDIEN
Maison et Administration - Rue de la République 7 - Bruxelles.

شماره ۱۰۰۰

گویی بر شایسته ایگان و پانچ

عاشق و محبت منم شکر کاشکامی...
شوم و خوشامی امیدوارم...

مستور و مستور در غم غم آن...
تا می بماند...

مبارک

بهره جانی و دینی ما را در این راه...
بهره جانی و دینی ما را در این راه...

بهره جانی و دینی ما را در این راه...
بهره جانی و دینی ما را در این راه...

علی قاری

بهره جانی و دینی ما را در این راه...
بهره جانی و دینی ما را در این راه...

بهره جانی و دینی ما را در این راه...
بهره جانی و دینی ما را در این راه...

شماره	تاریخ	شرح
۱۳۴	۱۳۴۰	...
۱۳۵	۱۳۴۰	...
۱۳۶	۱۳۴۰	...
۱۳۷	۱۳۴۰	...
۱۳۸	۱۳۴۰	...
۱۳۹	۱۳۴۰	...
۱۴۰	۱۳۴۰	...
۱۴۱	۱۳۴۰	...
۱۴۲	۱۳۴۰	...
۱۴۳	۱۳۴۰	...
۱۴۴	۱۳۴۰	...
۱۴۵	۱۳۴۰	...
۱۴۶	۱۳۴۰	...
۱۴۷	۱۳۴۰	...
۱۴۸	۱۳۴۰	...
۱۴۹	۱۳۴۰	...
۱۵۰	۱۳۴۰	...
۱۵۱	۱۳۴۰	...
۱۵۲	۱۳۴۰	...
۱۵۳	۱۳۴۰	...
۱۵۴	۱۳۴۰	...
۱۵۵	۱۳۴۰	...
۱۵۶	۱۳۴۰	...
۱۵۷	۱۳۴۰	...
۱۵۸	۱۳۴۰	...
۱۵۹	۱۳۴۰	...
۱۶۰	۱۳۴۰	...
۱۶۱	۱۳۴۰	...
۱۶۲	۱۳۴۰	...
۱۶۳	۱۳۴۰	...
۱۶۴	۱۳۴۰	...
۱۶۵	۱۳۴۰	...
۱۶۶	۱۳۴۰	...
۱۶۷	۱۳۴۰	...
۱۶۸	۱۳۴۰	...
۱۶۹	۱۳۴۰	...
۱۷۰	۱۳۴۰	...
۱۷۱	۱۳۴۰	...
۱۷۲	۱۳۴۰	...
۱۷۳	۱۳۴۰	...
۱۷۴	۱۳۴۰	...
۱۷۵	۱۳۴۰	...
۱۷۶	۱۳۴۰	...
۱۷۷	۱۳۴۰	...
۱۷۸	۱۳۴۰	...
۱۷۹	۱۳۴۰	...
۱۸۰	۱۳۴۰	...
۱۸۱	۱۳۴۰	...
۱۸۲	۱۳۴۰	...
۱۸۳	۱۳۴۰	...
۱۸۴	۱۳۴۰	...
۱۸۵	۱۳۴۰	...
۱۸۶	۱۳۴۰	...
۱۸۷	۱۳۴۰	...
۱۸۸	۱۳۴۰	...
۱۸۹	۱۳۴۰	...
۱۹۰	۱۳۴۰	...
۱۹۱	۱۳۴۰	...
۱۹۲	۱۳۴۰	...
۱۹۳	۱۳۴۰	...
۱۹۴	۱۳۴۰	...
۱۹۵	۱۳۴۰	...
۱۹۶	۱۳۴۰	...
۱۹۷	۱۳۴۰	...
۱۹۸	۱۳۴۰	...
۱۹۹	۱۳۴۰	...
۲۰۰	۱۳۴۰	...

عەشیرەتی ھەمەوێند یەکیک لە کێشە سەرەکییەکانی قۆناغی سوڵتان عەبدولحەمید

ناشکرایە کە قۆناغی حوکمی سوڵتان عەبدولحەمیدی دووم (١٨٧٦-١٩٠٩) یەکیکە لە قۆناغە ھەرە گەرمەکانی میژووی دەوڵەتی عوسمانییە کە زۆرتەری رووداوی کاریگەر و گەرمی بەخۆیەوێ بێنوو، کە ھەندیکیان کێشە و شەڕ و مەلانیکانی دەوڵەتی عوسمانییە بوو لەگەڵ روسیا و ئەو ھەریمانەیی وەک کرید و مەکەدۆنیا و ئالبانیا و بەلقان و بۆسەنە رۆمیلی رۆژھەلات. ھەر و ھا لە ولایتەکانی وەک یەمەن و نەجد و لوبنان و کویت و ھەندیک لە ناوچە عەرەبییەکان کۆمەڵیک کێشە ھەبوون. بەلام لە کوردستان، وەک شیخ موحسین فانی لە لاپەرە ٥٣ی ئەو کتیبەیدا ئاماژەیی پێداو، کە بە ناوێشانی: "کودتا ١٠ تموز و نتایجی" و لە سالی ١٩١٨ لە ئەستەنبول، چاپ و بلاوکراوێتوو، یەکیک لە ھەرە ئەو کێشە سەرەکییانەیی رووبەرۆوی سوڵتان عەبدولحەمید بوێتوو، کێشەیی: عەشیرەتی ھەمەوێند بوو لە سناغی سلیمانی.

۱۰. تَوَزَانِ الْاِقْلَامِ وَنَيْلِ الْوَجْهِ

/41

تورکيا انفراسنک ما انقري :

ما کدونيا ، آرمستان و سوريه مسئله لری

هجو نلابان برآن تقد تباہ

تقرمی مالدو نامی پادشاه

جلال الدين رومی

شیخ محسن فانی

طابع و ناشری

تجار زاده ابراهیم حلمی

کتابخانه اسلام و مکرری

۶۶ - باب عالی جاده سی - ۶۶

[مطبعة اورخانیه]

۱۳۳۶

- ت - عراقده عربانك متاى عصيانلىرى مسئلهسى
 ن - منك و سمدونيلر
- ۱۱ - بغداد شمن دو فرىك متاى حقدە انگلېز و آلمان وقاى مسئلهسى
 ۱۲ - كرېلا و نجفده شىبلك
 ۱۳ - اران حده
 ۱۴ - ساپاتيه سىجاغنده هموند عشىرى
 ۱۵ - سجادده پىدير
 ۱۶ - آنادولى ايجرىلرېنه طوغرو ايلرېلېن قزلباشق و شىبلك
 ۱۷ - درىم
 ۱۸ - روسىنك شرق آنادولى سياتى
 ۱۹ - عدن ماحقاندىن لىچ امپىرلى
 ۲۰ - سىونىزم و يهودىلر ك أرض فلسطين تهاجرى
 ۲۱ - جبل لبنان
 ۲۲ - درزى ، حوران و كرك
 ۲۳ - سوريده فرانسز نفوذى
 ۲۴ - سوريه اورنودوقسلىرى اوزرېنه روسىنك حايهسى
 ۲۵ - بوغازلر
- مشروطىت بوملكته عودىتتە بودردلىرى بولاشدى . بونلردن :
- بىكى بازار سىجاغىنك اشغالى ؟
 شرقى روم اىلى ؟
 بوسنه - هرسلك ؟
- مسئلهلىرى كىندى كىندىته اهمىتلىرى غائب ايتىدىلر . نهايت ، مشروطىت
 ماكدونىيا ؟
 كرېد ؟
 آرناوودلىق ؟
 طرابلس خىرب ؟

همه‌ونده‌کان له بیره‌وه‌رییه‌کانی میدحەت پاشادا

ئاشکرایه که ئەحمەد شەفیق میدحەت پاشا (۱۸۲۲-۱۸۸۴) که به باوکی دەستووری عوسمانیی دادەنزێت، بۆ ماوه‌ی نزیکه‌ی چوار سأل (۱۸۶۹-۱۸۷۲) والی ولایه‌تی به‌غداوو، ناوبراو له‌و ماوه‌یدا کاری زۆر گرنگی له‌م ویلایه‌ته‌ ئەجامداوه و هه‌ولێداوه کێشه‌ سه‌ره‌کییه‌کانی چاره‌سه‌ریکات و به‌رگیکی نوێ به‌ به‌ری به‌غدا بکات. بێگومان یه‌کیک له‌و کێشه‌ سه‌ره‌کیانه‌ی که ناوبراو له‌ماوه‌ی ولایه‌ته‌که‌یدا رووبه‌رووی بۆته‌وه بریتیبوووه له‌ کێشه‌ی په‌لاماره‌کانی عه‌شیره‌تی هه‌مه‌هه‌ند و کشانه‌وه‌ی بۆ ناو خاکی ئێران له‌کاتی فشارلێکردندا. هه‌ربۆیه‌ ناوبراو له‌ هه‌ولێ ئه‌وه‌دا بوو که به‌ هه‌ماهه‌نگی له‌گه‌ڵ به‌رسانی ده‌وله‌تی قاجار، ئه‌و کێشه‌یه‌ له‌کۆل ویلایه‌ته‌که‌ی بکاته‌وه.

له‌ لاپه‌ره‌ ۱۷۰ی چاپی یه‌که‌می بیره‌وه‌رییه‌کانی میدحەت پاشادا، که له‌لایه‌ن یوسف که‌مال به‌گه‌وه له‌سالی ۱۹۱۳دا، له‌ چاپخانه‌ی هندیه له‌ میسر، بلاوکراوه‌ته‌وه، له‌ژێر ناوێشانی "مه‌سه‌له‌ی هه‌مه‌هه‌ند" دا، ئاماژه‌ به‌وه‌دراوه که میدحەت پاشا، سه‌ردانی ناسره‌دین شای ئێرانی بۆ به‌غدا قۆزتۆته‌وه، تاوه‌کو له‌گه‌ڵ وه‌زیره‌کانی ئێرانا سه‌باره‌ت به‌ په‌لاماره‌کانی هه‌مه‌هه‌ند و کشانه‌وه‌یان بۆ ناو خاکی ئێران له‌کاتی په‌لاماری سوپای عوسمانییدا، گه‌فتۆبکات. شایه‌نی باسه‌، میدحەت پاشا له‌م هه‌ولێیدا سه‌رکه‌وتوو نه‌بووه، هه‌ربۆیه‌ بریاری داوه که به‌چه‌ک و له‌ریگه‌ی به‌کاره‌ینانی هێزه‌وه، سنوره‌کانی ده‌وله‌ته‌که‌ی له‌ ده‌ستدریژی هه‌مه‌ونده‌کان بپاریزێت.

مذكرات

ملححت باشا

DR
568.8
MG
A312
1913

تعريب

يوسف كمال بك حنا
من موظفي نظارة المعارف العثمانية

طُبعت على نفقة امين هندية بمصر

و حقوق اعادة الطبع محفوظة له

الطبعة الاولى

١٩٠٢

مطبعة هندية بمصر

وقرروا أيضاً نقل الاموات الذين يموتون في إيران ويريد ذروهم دفنهم في الاماكن المقدسة بعد سنة من تاريخ موتهم لأن نقلهم في أسبوع الوفاة يتسبب اضراراً وخيمة بسبب الروائح الكريهة

دفائن النجف

ومن هذه المسائل الفخائر الثمينة التي كان يهدبها الهنود والایرانيون الى مدافن شهداء النجف من قديم فان هذه التحف قد دفتت في مغارة منذ (٨٠) سنة يوم هجوم الوهابيين فأخرجها مدحت باشا بحضور شاه العجم ووجدان المصاحف وغيرها من الكتب القديمة قد حل بها البوار أما اليواقبت والجواهر فقد بقيت على حالها وهي تسادي ما يربو على الثلاثمائة الف ليرة واقترح مدحت باشا اقتراحاً وهو بيع هذه المجوهرات وانشاء خط حديدي من النجف الى إيران لتسهيل طريق الحجاج فلم يوافق العلماء فأعاد مدحت باشا هذه الاشياء الى مدفنها وختم باب الزيارة بزره ايران

مسألة هوند

وحادث مدحت باشا في هذه الزيارة وزراء ايران عن قبيلة هوند تلك القبيلة المتوحشة التي تشتغل بالقتل والغارة والسلب فاذا حاولت الحكومة العثمانية ارجاعها الى الرشيد والصواب بلأت الى البلاد الايرانية فلم يوفق الى حسم هذه المسألة واضطرت الحكومة الى استعمال السلاح لحفظ التخوم العثمانية من شر افراد هذه القبيلة بالقوة

الغناء طريقة انخرص من البصرة وتحويل الضرائب الى مقدار الاراضي كانت الحكومة تحصل الاموال الاميرية من أهالي البصرة أرباب التخييل بالتخمين وهذه الطريقة تضر الاهالي وتضر خزينة الحكومة معاً لاسيما وان الحصول الوحيد في تلك الولاية هو النمر وقد اشتهر المحتمون بدسائهم وارثكاباتهم وكان مدحت باشا قد توجه بنفسه الى البصرة بعد مسألة دغاواه وعلم ان مسألة التخمين هي ظلم سريح لان مال انظرية ومال الاهالي يكون بين شفق التخمين

هه‌مه‌وه‌نده‌كان له بیره‌وه‌رییه‌كانی سێر و الیس بودج دا

ئ.ئ.ئ. و الیس بودج (۱۸۵۷-۱۹۳۹) زمانناس و رۆژه‌لاتناس و شوێنه‌وارناسی ئینگلیزی له بیره‌وه‌رییه‌كانیدا که به‌ناو‌نیشانی "له‌ کهناره‌کانی نیل و دیجله‌دا. گێرانه‌وه‌ی گه‌شته‌کانی میسر و میزۆپۆتامیا له‌بری مۆزخانه‌ی به‌ریتانیا له‌ نیوان سالانی ۱۸۸۶ و ۱۹۱۳دا" له‌سالی ۱۹۲۰دا، له‌ لهنده‌ن، چاپ و بلاویکردۆته‌وه‌، له‌به‌رگی دووه‌مدا، له‌چهند شوێننکی جیاوازا، ئامازه‌ی به‌ کوردانی هه‌مه‌وه‌ند داوه‌.

ئهو له‌لایه‌ره ۵۹دا، کاتیک باس له‌ لاوازیی و گهنده‌لیی ئیداره‌ی سه‌ربازی عوسمانیی له‌ میزۆپۆتامیادا ده‌کات و دۆخی خراپی سه‌ربازه‌کان ده‌گێرته‌وه‌ که بۆ په‌لاماردانی عه‌ربه تالانچیه‌کانی شه‌مه‌ر ره‌وانه‌کراون، ده‌لێت که‌ئهو له‌گه‌ڵ شه‌مه‌ره‌کان نه‌جه‌نگاون، به‌لکو ئه‌فسه‌ره‌که‌یان له‌گه‌ڵ سه‌رۆکی شه‌مه‌ره‌کاندا که‌وتۆته‌ گه‌توگۆ و پاش ئه‌وه‌ی تاقمینکی دیکه‌ش له‌ شه‌مه‌ره تالانچیه‌کان هاتوون که مه‌رومالاتیکیی زۆریان پێش خۆیان داوه‌، ئهو شه‌وه هه‌موویان تیکرا خه‌ریکی قسه و گۆشتبرژاندن بوون. پاش گه‌رانه‌وه‌ی سه‌ربازه‌کان، خه‌لکه‌که له‌م کاره بیزارییه‌کی زۆریان ده‌بریری و به‌گالته‌جه‌رییه‌وه ده‌یانوت که پاشا ناتوانیت هیزی پێویست له‌دژی شه‌مه‌ره‌کان کۆبکاته‌وه‌، هه‌ر بۆیه ئه‌وه‌یکردوه که حکومه‌ت له‌ گه‌ڵ کوردانی هه‌مه‌وه‌ند کردووویه‌تی و له‌ ریگه‌ی پێدانی به‌رتیله‌وه رازییکردوون. ئهو کوردانه‌ی که له‌نزیک که‌رکوک ده‌ژین و کاروانه‌کانی ریگای نیوان موسل و به‌غدا، تالان ده‌که‌ن.

هه‌روه‌ها، و الیس له‌ لایه‌ره ۱۲۷-۱۲۸ نووسییویه‌تی: له‌گه‌ڵ عه‌قید تالبۆت باسی ئه‌گه‌ری گه‌رانه‌وه‌م بۆ لهنده‌ن کرد له‌ ریگه‌ی ته‌دمور (پالمیرا) و دیمه‌شقه‌وه‌، که ئهو شاره‌ی دوا‌ییان زۆرت‌رین په‌روشم هه‌بوو بۆ بینینی، به‌لام ریگه‌ی پێنده‌م هه‌ولی گه‌شته‌که بده‌م. هۆزی

جیوور و شهممەر شهری در اوسینکانیان دهکرد و هه‌لیانده‌کوتایه سەر کاروانه‌کان و هه‌موو ولات له باکووری دیزرور له دۆخیکی زۆر نائارامدا بوو. تهنانهت ته‌ته‌ریکی حکومهت یان کاروانی پۆستیش ده‌بوو پاسه‌وانیان بۆ دابینبکریت . دۆخه‌که له که‌ناره‌کانی دیجله له‌وه باشتر نه‌بوو که له که‌ناره‌کانی خاپوور و فوراندا هه‌بوو. چونکه نزیکه‌ی له‌م کاته‌دا، هه‌مه‌هه‌ند و هۆزه کورده‌کانی دیکه، ده‌ستیان به‌سه‌ر کاروانیکی ۳۰۰ و شتریدا گرت و تالانیانکرد، هه‌رچه‌نده یاوهریکی سه‌ربازیشیان بۆ دابینکرابوو، ئه‌وه‌ش به‌به‌رچاوی شاری کارکوکه‌وه که سه‌رباز خانه‌یه‌کی گه‌وره‌ی تورکیی تیدا‌بوو . له کاتی‌دا که کاروانه‌که تالانده‌کرا، پۆسته‌چیه‌که‌ی به‌غداد له‌گه‌ل پیاوه‌کانی و به‌یاوه‌ری چه‌کدارده‌کان سواربوون و هه‌ولیاندا هه‌مه‌هه‌نده‌کان ده‌ربکه‌ن. به‌لام دزه‌کان هه‌ندیکیان لێ کوشتنن و هه‌ندیکی تریشیان بریندارکرد و ئه‌وانی دیکه‌ش هه‌لاتن و بیست هه‌یستریان که بارکرابوون به‌ پۆستی به‌غداد، له ده‌ستی هه‌مه‌هه‌نده‌کاندا به‌جیه‌پشت. ئه‌م دزه چاوقایمانه باری هه‌یستره‌کانیان داگرت، " به که‌لوپه‌له به‌نرخه‌کان ده‌ستیانپینکردو و پا‌که‌ته‌کانیان تۆمار کرد و هه‌موو پاره و که‌لوپه‌لی به‌نرخ و ئاوریشمه‌کانیان ده‌ره‌ینا. دواتر پشکنینیان بۆ کیسه نامه‌کان کرد و هه‌موو ئه‌وانه‌ی که به‌ عه‌ره‌بی یان تورکی ئادره‌سیان له‌سه‌ر کرابوو، سووتاندیان. ئه‌و نامه‌ی که ناونیشانیان به ده‌ستنووسی ئینگلیزی بوو، ده‌یانخسته‌وه ناو جانناکانه‌وه، چونکه نه‌یانده‌ویست کیشه‌یان له‌گه‌ل حکومه‌تی به‌ریتانی و هیندستان بۆ دروستبیت. ئه‌م کارانه‌یان به‌رۆژی رووناک ئه‌نجامدا، که ماوه‌ی دوو میل له که‌رکوکه‌وه دووربوو. ده‌وتریت، که قایماقمه‌ تورکه‌که هه‌یچ هه‌ولیکی بو وه‌ستاندیان، نه‌داوه."

والیس، کاتیک باس له سه‌ردانی ئه‌لقوش ده‌کات له‌موسل و قسه له‌دانیشتوانه‌که‌ی ده‌کات. ده‌لایت که خه‌لکه‌که‌ی مه‌سیحی بوون له ئاسووری یان کلدانییه‌کان که به‌ شیوه‌یاندا له‌وه ده‌چیت له‌ئه‌سلدا کوردبن. پاشان باسی ئه‌وه ده‌کات که‌چۆن سه‌ردانی کلێسای ره‌بان

BY NILE AND TIGRIS

A NARRATIVE OF JOURNEYS IN EGYPT
AND MESOPOTAMIA ON BEHALF OF
THE BRITISH MUSEUM BETWEEN THE
YEARS 1886 AND 1913.

By SIR E. A. WALLIS BUDGE, Kt.,
M.A. AND LITT.D. CAMBRIDGE, M.A. AND D.LITT. OXFORD,
D.LIT. DURHAM, F.S.A.

SOMETIME SCHOLAR OF CHRIST'S COLLEGE, CAMBRIDGE, AND TYRWENITT
HEBREW SCHOLAR.
KEEPER OF THE EGYPTIAN AND ASSYRIAN ANTIQUITIES, BRITISH MUSEUM.

VOLUME II.

With numerous illustrations.

LONDON :
JOHN MURRAY, ALBEMARLE STREET.
1920.

and then his men discovered that no fodder had been provided for their beasts, and no rations for themselves, and no water for men or animals. Most of the soldiers had brought raisins, or dates, or bread cakes baked very hard, and these served as substitutes for the official rations. There was no water near their camp, so the men scattered and searched for pools of rain water, several of which they managed to find, and when they had drunk themselves they brought their animals to drink. Whilst they were in this state of disorder a large body of Shammar Arabs found them, but they did not attack the soldiers, knowing that each of them had his rifle and cartridges with him. On the other hand, the Turkish officer was far from anxious to fight the Shammar, whose skill in the deadly use of their lances was well known. Moreover, the soldiers having been brought so far away without rations were sullen and discontented, and the officer felt that he could not depend upon their loyalty. Whilst the officer and the Shammar chief were discussing matters and smoking, another party of Shammar arrived driving before them a considerable number of sheep which they had that day seized as they were on their way to Syria. The soldiers and the newcomers very soon made friends, and sheep were killed and boiled by the latter, and the Shammar and the soldiers all feasted together that night. What arrangement the officer made with the Shammar chief we did not hear, but it was certain that the soldiers were the guests of the Shammar the whole of the following day, and that the officer was glad to have this escort back to Mōṣul. Comment in the bazār was very bitter for several days, and the indignation of the townsfolk was very great, but the explanation of the matter soon leaked out, and men's bitter anger was changed to bitter laughter. It was openly said that the Pāshā knew quite well that he could muster no force sufficiently strong to beat the Shammar, so he decided to do what the Government had done in the case of the Hamawand Kurds, who lived near Karkūk, and pillaged the caravans passing between Mōṣul and Baghdād, that was, to bribe

questions, and when they had received a little present for their trouble they withdrew, and I had no further bother until I reached Baṣrah. Colonel Talbot's influence was very great, and old Ya'kūb Thaddeus, the great authority on British prestige in Baghdād, told me that if he were to stay in Baghdād he would make things to be as they were in the days of the great Baliōs Beg, who was, of course, Rawlinson.

Having acquired all the tablets I had money to pay for, I made a little journey to the mounds on the Dīyālā river where the natives had found some tablets and several small terra-cotta figures and bronzes, all of which were in a poor state of preservation. I acquired a selection from the "find," and took the objects to Baghdād and arranged for them to be sent to London, where they would be paid for.

Meanwhile the Delegate did not find Baghdād an enjoyable place to live in, and he was anxious to leave it. White also found nothing to do in the town, and the heat, for the weather had suddenly become very hot, caused him acute discomfort. I discussed with Colonel Talbot the possibility of returning to London viâ Tudmur (Palmyra) and Damascus, which latter city I was most anxious to see, but he would not allow me to attempt the journey. The Jabūr and Shammar tribes were fighting their neighbours and raiding caravans, and the whole country north of Dēr az-Zūr was in a very unsettled state. Even the Government *tattariyîn* or postal couriers had to be provided with escorts. Matters were no better on the banks of the Tigris than they were on the banks of the Khâbūr and Euphrates, for about this time the Hamawand and other Kurdish tribes held up and pillaged a caravan of 300 camels, although provided with a military escort, within sight of the town of Karkūk,¹ where there was a large Turkish

¹ A town on the left bank of the Hasa Su, about 100 miles north of Baghdād on the main road between Baghdād and Mōsul. The name "Karkūk" is well known in Syriac under the form ܟܪܟܘܟ

garrison. Whilst the pillage of the caravan was in process, the Baghdád postman with his men and armed escort rode up and attempted to drive off the Hamawand. But the robbers killed some of them and wounded others and the rest took to flight, leaving their twenty mules, which were laden with the Baghdád mail, in the hands of the Hamawand. These bold thieves unloaded the mules, "went through" the "value-parcels" and registered packets, and took out all the money and valuables and silks. They next examined the bags of letters and burnt all those that were addressed in Arabic or Turkish. The letters with addresses in English handwriting they put back in the bags, for they did not want trouble with the British or Indian Government. These things they did in daylight, within two miles of Karkúk, and the Turkish governor, it was said, made no attempt to stop them. There may have been exaggeration in the details of the story which drifted south to

and is a contraction of its ancient name *𐤀𐤊𐤏𐤍 𐤁𐤏𐤏 𐤊𐤁𐤏*
 Karkhá dhê Bêth Sêlôkh, which is commonly met with in Syriac Martyrologies and Chronicles. (See Hoffmann, *Auszuge*, p. 43; Budge, *Book of Governors*, vol. ii, pp. 81, 91, 245, and the authorities quoted in the notes.) The remains of the ancient city, which must have been there in the days of Darius and his successors, lie in the great hill on the top of which the citadel now stands. It was a great centre of Western Persian Christianity, and many churches were built there during the fourth, fifth, and sixth centuries; a hill near the town is still pointed out as the place where an untold number of Christians suffered martyrdom. None of the Arab geographers mention the town, possibly because in their time it was entirely a Christian town. The Muslims of Karkúk have graves in the Mosque of 'Alî which they say contain the bodies of Shadrach, Meshach, and Abednego, and several late apocryphal works state that the "Three Children" are buried there. The Êthiopian Church commemorates them on the second day of the month Takshâsh (November 28th), and the section of the *Synaxarium* which is read on that day summarizes their history. Mr. Wigram gives a photographic reproduction of the Mosque of 'Abd al-Kâdar, a Kurdish shêkh of such surpassing sanctity and zeal for Islâm that 'Abd al-Hamid used to correspond with him in a private cipher, and "was accustomed to ask by telegraph for his prayers, whenever he was meditating anything exceptionally black." (*Cradle of Mankind*, p. 343.)

or chapel. The altar is in reality the tomb of Rabban Hôrmîzd, and the Prior seemed gratified when I asked to be allowed to carry away an envelope full of the earth from the base of it to keep as an amulet to afford me protection on my journey home. I visited the two chambers in the upper church, *i.e.*, the Sanctuary and the Baptistery, and two modern chapels, which did not interest me much. I saw the tombs of several of the Nestorian Patriarchs in the upper church and obtained copies of the inscriptions upon them;¹ and the Prior pointed out to me the names of C. J. Rich, Mary Rich, Dr. Bell and Justin Perkins cut on one of the pillars of the great church. At sunset the Prior announced that supper was ready, and he led us into a chamber where there were several priests and monks, and we all sat down to a long, low, heavy wooden table and ate. The food consisted of boiled wheat or barley, a little very coarse bread, and a large bowl of thin vegetable soup; as a concession to the weakness of his guests the Prior ordered a dish of Sinjâr honey as a finish to the repast, but even with this the meal was not satisfying. A lengthy service was to be held in the church that evening which would last several hours, and he invited me to attend it, but I said that I would rather retire to my "cell" and read the History of Rabban Hôrmîzd if he would let me have a manuscript and a light. He sent for these, and when they arrived he led me up to my "cell." This was a chamber near the upper church, and was in reality a hollow in the rock with a spacious opening on one side through which I looked down on a rocky valley with a brawling stream at the bottom of it. Pointing to this stream the Prior told me that it had been the means of destroying the great library of over one thousand manuscripts, Arabic, Syriac, Karshûnî,² and Greek (*sic!*), which the monastery once possessed. About 1750 the Hamawand and other

¹ I have summarized these and their contents in my *Book of*

Kurdish tribes attacked the monastery several times, and the monks removed the manuscripts to a small building down in the valley. One February there was much rain, and the snow melted and ran down into the valley in such a torrent that it swept the little hiding-place away and carried most of the manuscripts into the stream. Many of them were rescued, but when they were dried it was found that all the ink had been rubbed off and the vellum and paper leaves were almost blank. Between 1840 and 1844 the Kurds attacked the monastery twice and pillaged it. On the second occasion they proceeded most methodically and left the place bare. They killed many of the monks, smashed everything that could be smashed, robbed the church and defiled it, and all the manuscripts they could lay their hands on they hacked to pieces with their knives and threw down into the stream.

When the Prior left me I settled down to read the *Life of Rabban Hôrmîzd*. This work set forth that the saint was born at Bêth Lâpat, or Shirâz, at the end of the sixth or beginning of the seventh century; his parents were Christians and his father was called Joseph and his mother Thecla. At the age of twenty he became a monk in the Monastery of Rabban bar 'Idtâ, where there were 264 monks, and in due course he received the tonsure. He possessed great spiritual gifts; he raised a dead boy to life, and turned water into oil, and though the devils attacked him he always conquered them. Seven years later on the advice of Sylvanus, Bishop of Kardô, he became an anchorite and lived in a separate cell. He fasted for ten days at a time, prayed with tears all day, and never lay down to sleep at night, and his spiritual powers developed exceedingly. He lived for thirty-nine years in the Monastery of Bar 'Idtâ, and for seven years in the Monastery of Abraham of Rishâ in Margâ, and performed marvellous cures. He then went to Bêth 'Edhrâi, near Al-Kôsh, with Abraham of Bêth 'Abhê, and after the latter went from there and founded a monastery at Nineveh, the people of Al-Kôsh came to Hôrmîzd and offered to build him a

تەلەت پاشا و ھەمەوئەندەگان

ئەحمەد صائیب لە لاپەرە ۱۳۷ی ئەو کتیبەیی کە سەبارەت بە میژووی قوناغەکانی دەستووری عوسمانیی و روشی ھەنوکیی لەسالی ۱۹۱۰دا، لەژێر ناوئیشانی "تاریخ مشروطیت و شرق مسئله حاضرەسی" چاپ و بلاوکردهو، ئامازەیی بە ھەلوئیستی تەلەت بەگی (۱۸۷۴-۱۹۲۱) وەزیری ناوخی ئەو کاتی حوکومەتی ئیتیحاد و تەرەقی کردوو، سەبارەت بە عەشیرەتی ھەمەوئەند.

ناوبراو پاش ئەوێ ئامازە بە ھەولەکانی تەلەت بەگ دەدات بۆ چارەسەرکردنی کێشەیی یەمەن، دەلیت کە دەوروبەری سلیمانیش کەبەھۆی عەشیرەتی ھەمەوئەندەو لە قوناغی ئیستیباددا تووشی ئالۆزیی و یەغما بۆتەو، ئیدارەیی عورفی لەو ناوچەیی دامەزراند و ژمارەییکی دیکەیی سەرباز رەوانەکرد و سنوری گرتەدەست و بەو ھۆیەشەو ملکەچی ھەمەوئەندەکانی بەدەستەینا.

تالک مشرق و طیت

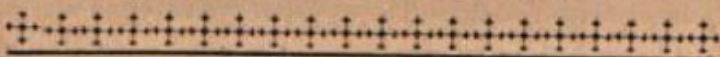
شیر و شیرین

مجزری
احمد صاحب

طابع و ناشری : غیرت کتبخانه سی صاحبی
فاریس فکری

در سعادت
غیرت کتبخانه سی باب عالی جاده سنده

۱۳۲۸

دولت عليه ده برنجی دفعه اجتماع ایدن مجلس مبعوثانمك اغستوس
نهانترنده طانغیلدیفنی یوقاروده سویش ایدك . مجلس طانغیلدقد .
نصكره قوه اجرائیه اجرا آنده سربست قالدی . دها اوج آیه
قدر مجلس طویلانیه جقدی . بوحالین بالاستفاده دولت عليه ده
برنجی دفعه اولهرق طویلانیش اولان . متجانس . وكلا . كندی
هنر واقتدار لر بی ملت عثمانیه و دول اجنبیه كوسترملری لازمدی .
هر كس بونلك شهراه ترقی و تجودده آنه جناری خطومه منتظر
ایدی .

تعطیل زماننده داخلیه ناظری طاعت بك . ین مشایخی ایله
مذاكره كیریشمك اوطرفاره صلح و اسایشی اعاده ابتدی سلیمانیه
جوارنده معهود هموند قبیله سی دور استبداده یوز بولمق او
طرفلری یاغما ایتمك ایشمشدی . اوطرفلرده اداره عرفیه اعلان
اولوندی . برازده اورایه عسکر كوندردی . بوسایه حیدودلغه
الشمش اولان هموندلر اطاعته كتورلدی .

ممالك محروسه مك اسیا ولایتاننده کی احوالی بو مركززده ایكن
روم ایلی ولایتلریك احوالنده دخی قتالقی میدانده ایدی . بالخاصه
شو صرمده شمالی ارناودلق بك بیوك خلیجانه ایدی . اسبابی ایسه
شو ایدی .

ارناودلق وارناودلر . دولت عليه مك وبالخاصه عبدالحمیدك

هه‌مه‌وه‌نده‌كان

رۆژنامه‌ی عوسمانی "STAMBOUL" که به‌زمانی فهره‌نسیی چاپ و بلاوده‌کرایه‌وه، له رۆژی سێشه‌مه‌ی ریکه‌وتی ۱۲ ی ئابی ۱۹۰۹ دا، له‌خانه‌ی هه‌وآلی هه‌ریمه‌کان و له‌ژیر ئه‌و ناو‌نیشانه‌ی سه‌ره‌مه‌دا، ئاماژه‌ی به‌وه‌داوه که پراوه‌دوونانی هۆزی هه‌مه‌وند هینشتا به‌رده‌وامه و له موسڵه‌وه ته‌له‌گراف نیردراره که له دوا‌ی ئه‌وه‌ی زۆر له نزیکه‌وه فشاریان خراوته سه‌ر، سه‌ربازه‌کان سه‌رکه‌وتووبوون له سه‌ندنه‌وه‌ی بریکی به‌رچاو له ئاژمه‌له تالانه‌کراوه‌کان

Provinces

LES HAMAWENDS

La poursuite contre les tribus Hamawend continue toujours. On télégraphie de Mossoul que dernièrement la tribu du chef Kaoud a été serrée de très près. Les troupes sont parvenues à enlever aux brigands une quantité considérable de bétail.

EXECUTION CAPITALE

Une dépêche d'Adana au ministère de l'Intérieur, porte que le nommé Arab Mahmood bin Abdul-Kader, condamné à mort pour avoir assassiné par préméditation le nommé Ali bin Oama, a été pendu, avant-hier, mardi matin, sur la place du marché, aux bûes.

UN CANON DANS UN SÉMINAIRE

La Tunisie annonce que, à la suite de dénonciation, des perquisitions ont été faites au couvent Arménien d'Armache, près d'Ismidt, pour découvrir un... canon dans les caves du séminaire.

Inutile de dire que rien n'a été trouvé, et le dénonciateur, un Arménien d'Ismidt, a été référé à la Cour martiale pour être puni d'une façon exemplaire.

REPRESSION DU BRIGANDAGE

Les autorités d'Ismidt informent télégraphiquement le ministère de l'intérieur que les fameux brigands Abez-Cadri et Pacha-Mousafa, qui comptent à leur actif de nombreux crimes, viennent d'être arrêtés dans les forêts de Candère, où ils ont été cornés par les troupes lancées à leur poursuite.

EN CILICIE

La cour martiale instituée à Djébéli Béréket, vient de donner définitivement sa démission.

Le motif de cette résolution est l'envoi par

dans votre salon ! Prenez un chapeau de paille avant le temps décrété pour cette transformation de l'hiver en coiffure d'été, et vous n'exposerez à être hué par toute la population, à avoir votre malheureux chef aplati par les poings solidement que chevalier des convenances, et à être, vous-même, en poste de police pour avoir provoqué un attroupement !

Ne savez-vous pas qu'il est assez décent de se promener en pantalon à New-York, qu'il le serait, et de sortir en simple caleçon ? Il y a un moyen qui puisse vous arriver, si vous voulez glisser de mettre, avec votre maigre pantalon de flanelle ou de toile, des souliers à semelle de caoutchouc qui permet de supposer à la rigueur que vous allez à quelque partie de campagne, que vous en revenez, est de restreindre vous après avoir seulement subi une querie exaspérante de toutes les personnes que vous aurez rencontrées - achemin, et sans que l'on vous ait volé une demi-douzaine de tomates sur vos jambes.

Le port de la barbe et celui de la canne sont aussi interdits au jeu du monde, qu'il peut l'être, et d'entrer dans un salon le chapeau sur la tête. Un jeune homme qui emporte avec lui une canne à la promenade sera immédiatement arrachée de ses mains et cassée par ses amis ; s'il s'obstine à laisser croître sa barbe il sera immédiatement en quarantaine par les femmes de la société.

Mais enfin, diriez-vous, il y a

یهکیتی ههمه و هندهکان و چهند سهروک خیلکی کوردی روژ ههلات

گۆقاری "LA TURQUIE" که لهپاریس چاپ و بلاوده کرایهوه، له لاپهره یهکهمی ژماره ۲۵۵ ئی خۆیدا، که له روژی ههینی ریکهوتی ۱۲ ی نوڤه مبهری ۱۹۰۹ دا، چاپ و بلاو کراوه تهوه، له ههوالیکدا له ژیر ناو نیشانی "له سهر سنورهکانی فارس" نووسیویهتی:

"وهزارهتی ناوخۆ ئاگادار کرایهوه که سهرکردهکانی فارس، پولادجان مستهفا خان، سهفهرخان، عهلی ئهکبهرخان و شهریف خان، له گهڵ ههمه و هندهکاندا یهکیانگرتوه و له سنورهکانی تورکیا و فارس چهندین کاری خراب ئهجامدهن.

والی بهغدا ریوشوینی پیویستی گرتوته بهر بو ریگریکردن له سهر ههلهدانهوهیان.

وهزارهتی ناوخۆش، به ئامانجی نوینهرایهتیکردن بو حکومهتی فارس، وهزارهتی دهرهوهی له راستیهکان ئاگادار کردهوه. "

— Au cours du combat qui s'en est suivi l'un d'eux fut tué, l'autre a réussi à prendre la fuite.

— D'après une communication adressée à Orléans, le chah a déclaré à Yalta, Crimée. Le gouvernement russe a reconnu officiellement l'apparition de cette épidémie.

D'après un ordre du gouverneur de Pékin, tous les voyageurs légitimes et les hôtes de Pékin devront être inscrits dans les registres du Ministère de l'Intérieur. Des agents ont été chargés de ce service.

Patriarcat de Jérusalem

Aujourd'hui, le St Synode et le conseil mixte et ecclésiastique orthodoxe tiendront une séance commune pour délibérer au sujet des questions du patriarcat de Jérusalem.

Deux membres de la commission des orthodoxes arabes qui se trouvent depuis quelque temps en notre ville, ont été reçus avant hier par le patriarche, Mgr Joachim, et lui ont exposé longuement leurs demandes.

Sur la frontière persane

On mande au ministère de l'Intérieur que les chefs persans Bala Djanis Moustafa Khan, Séfer Khan, Ali Ekber Khan et Chérif Khan se sont unis aux Hamawendis et commettent beaucoup de méfaits à la frontière turco-persane.

Le vali de Bagdad a pris les mesures nécessaires pour empêcher leur renouvellement.

Le ministre de l'Intérieur a porté les faits à la connaissance du ministère des Affaires étrangères en vue de faire des démarches auprès du gouvernement persan.

Le brigandage à Aïdine

Le gouvernement, en vue de réprimer le brigandage dans le vilayet d'Aïdine, a pris diverses mesures pour atteindre le but poursuivi. C'est ainsi qu'il a été décidé de donner des primes séparées à tous ceux qui arriveront et fléchissent à la répression du brigandage dans ce vilayet.

Des députés Arméniens

lesquelles ont été condamnés : Mousa Sahim à 15 ans de travaux forcés et Moullî Akoglou Hakki à 10 ans de la même peine pour avoir pris part aux désordres d'Adana et pour avoir tué.

Le brigandage en Macédoine

L'on sait que la bande de Taki a été dispersée. Les vilayets de Salonique et de Monastir, dans leurs dépêches au ministère de l'Intérieur, donnent des détails supplémentaires à ce sujet. Le 25 courant (v. s.) un détachement de 10 hommes rencontra à Norissé la bande du chef Taki. Au cours de la rencontre, le chef de bande fut tué et un autre brigand blessé. Les autres qui ont pris la fuite sont poursuivis. Haim essendi et un prêtre prisonniers des brigands ont été délivrés.

Une alliance entre la Turquie et la Grèce

Le point de vue turc

Parmi les nouvelles parvenues de Grèce, dit un confrère d'outre-mer, il y en a une qui est vraiment impoissante.

La presse grecque enregistrée que tant parmi les politiques que dans les hautes sphères de la population, se propage l'idée de se soustraire, désormais, aux recommandations et aux influences de l'Europe pour s'efforcer de conclure une alliance avec la Turquie sur la base de la communauté d'intérêt et des droits des deux pays. Ce point de vue, continue notre confrère, n'est pas une chose nouvelle. Cette politique avait été inaugurée par le Sultan Mourad, qui, après son avènement au trône, a échangé des vues privées à cet effet avec Epaminondas Deligeorgi et le Dr Scallieri.

Le premier a prononcé, à cet effet, à la Chambre grecque, un important discours qui n'a pas été approuvé. Ce discours a produit, en ce temps, un effet si fâcheux que des démarches furent faites à ce propos, tant à Athènes qu'à Constantinople. Finalement avec la déposition du Sultan Mourad, l'idée d'une alliance a disparu. Depuis ce temps, la politique grecque se trouvait toujours sous l'influence étrangère. Les divers cabinets ont suivi tantôt la politique anglaise, tantôt la politique

française, tantôt la politique allemande, tantôt la politique italienne, tantôt la politique autrichienne, tantôt la politique russe, tantôt la politique américaine, tantôt la politique japonaise, tantôt la politique chinoise, tantôt la politique indienne, tantôt la politique africaine, tantôt la politique asiatique, tantôt la politique européenne, tantôt la politique mondiale.

Les bruits mais de nouveauté sur l'abdication imminente de l'empereur allemand.

À la fin, le communiqué officiel nous envoie de la situation pendant pas à la situation.

Le prince Sabah

Paris, 11 nov. — Le prince Sabaheddin a déclaré qu'il n'aurait pas de relations avec le sultan.

Les attaques dont je suis l'objet sur aucun fondement. Mon passé en est la preuve. Pendant dix années j'ai vécu dans le régime monarchique, comme aujourd'hui j'aspire à la même chose.

La cour martiale et publiquement mon honneur n'est pas à vendre.

Il est faux que j'aie été nommé ministre en France et en Angleterre.

Je souhaite que le régime républicain s'établisse en Turquie.

Je n'ignore pas qu'il y a un groupement hostile à moi, je n'ai aucun rapport avec eux.

Le seul but que je poursuis est le développement de l'Instruction publique. (A. O.)

Conseil général de

La deuxième session de la préfecture de la ville de Paris, le 11 heures et des discours du préfet l'absence des délégués municipalités de la capitale.

Le préfet, dans son discours, a déclaré que le conseil municipal, et selon le régime

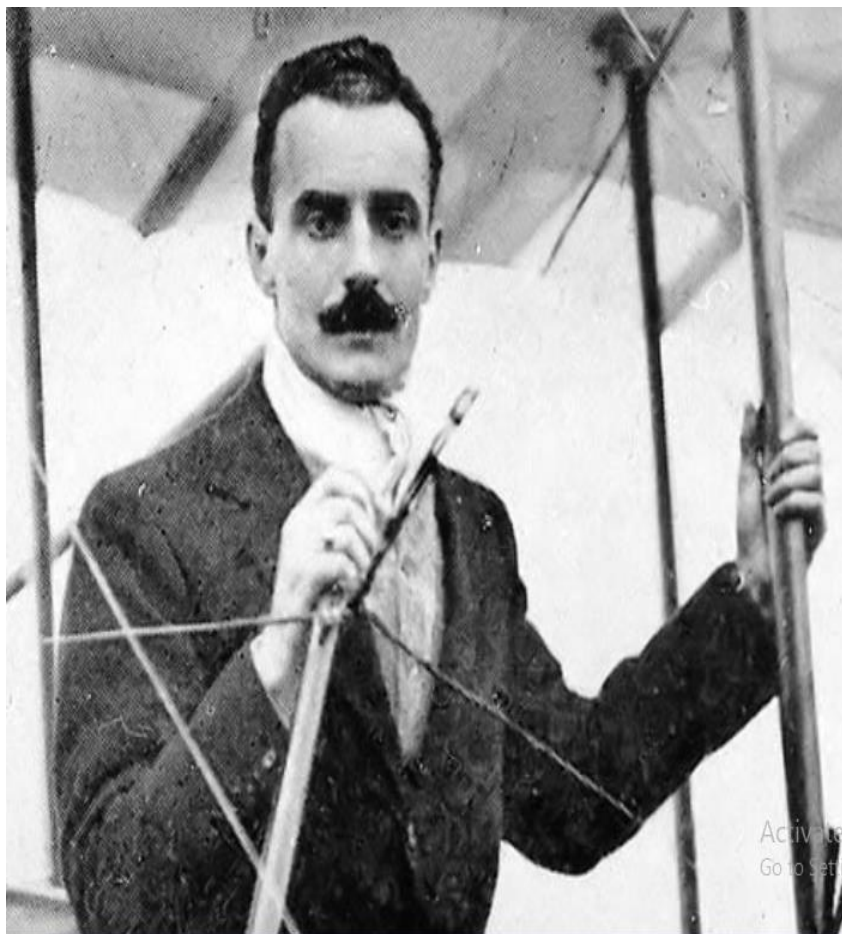
هه‌مه‌وه‌ند له بیره‌وه‌رییه‌کانی کاپتن دیکسون دا

رۆژنامه‌ی ئه‌مریکی "The Abbeville press and banner" که له رۆژی چوارشهمه‌ی ریکه‌وتی ۱۸ ی ئایاری ۱۹۱۰دا، چاپ و بلاوکراوه‌ته‌وه، له لاپه‌ره‌ی هه‌وته‌میدا و له‌ژیر ناونیشانی " له کوردستان که گه‌شتی بۆنه‌کراوه" له کۆتایی وتاریکدا، که کاپتن بێترام دیکسون (۱۸۷۳-۱۹۱۳) وابه‌سته‌ی سه‌ربازی و جیگریی کۆنسولی بریتانی له شاری وانی باکووری کوردستان، له‌به‌رده‌م کۆمه‌له‌ی جیوگرافی پاشایه‌تی له‌ه‌ندن، پینشکه‌شیکرد، کۆلۆنیل فرانسیس ئار مۆنسیل، ده‌ستی به‌ قسان کرد سه‌بارت به‌ ناوچه‌ی سات داغ له‌رۆژه‌لاتی کوردستان که ده‌که‌ویته ۴۰۰ میل له‌ باکووری رۆژه‌لاتی هه‌له‌به‌وه‌ به‌ئاراسته‌ی سنووری ئیران. کۆلۆنیل فرانسیس، که ئه‌ویش وه‌ک کاپتن دیکسون، سه‌ر به‌ سوپای بریتانی بوو، وتی که یه‌که‌مین که‌س که سه‌ردانی ئه‌و ناوچه‌ی کردوه کاپتن دیکسونه. ناوبراو دوو گه‌شتی بۆ ناوچه‌ ناوخوا‌ییه‌کانی کوردستان ئه‌نجامداوه و سه‌ردانی رۆژئاوای رووباری دیجله‌ی کردوه و په‌یوه‌ندییه‌کی باشی به‌ خێله‌کانی ناوچه‌که‌وه‌ هه‌بووه. پاش قسه‌کردن له‌ چیا‌ی ئارارات و شاخی جودی و نیشته‌هوه‌ی که‌شتییه‌که‌ی نوح پاش لافاوه‌ مه‌زنه‌که‌ که به‌لای دیکسونه‌وه‌ هه‌ر سه‌ گه‌لی کورد و مه‌سیحه‌یه‌کان و ئیزیدییه‌کان له‌سه‌ری کۆکبوون، باسیشی له‌وه‌ کرد که هه‌موو سائیک له‌ مانگی ئابدا، ئیزیدییه‌کان ۷۰۰۰ لایی به‌سه‌ر چیاکه‌دا سه‌رده‌که‌ون و ده‌چنه‌ سه‌رمه‌زاریک له‌سه‌ر لوتکه‌ی چیاکه‌ که به‌ شوینیکی پیرۆزی ده‌زانن.

نوسه‌ر ده‌لێت: " کاپتن دیکسون له‌لایه‌ن خه‌لکه‌ چیا‌یه‌که‌ و پیاوانی ده‌سته‌که‌نه‌وه‌ میوانداری و پینسوازی لێکرا. زۆریک له‌ ره‌گه‌زه‌کانی ئابینی جیاواز له‌ گونده‌کاندا ده‌ژین، هه‌ر هۆزیک تاییه‌تمه‌ندییه‌کانی خۆی ده‌پاریزیت و له‌ هه‌موو هۆزه‌کانی دیکه‌ دوور ده‌که‌ویته‌وه. له‌ به‌رزاییه‌کاندا کورد و ئه‌رمه‌نی هه‌ن، و ناوبه‌ناو

ئاسووری و ئیزدی، بەلام زۆربەى ئاسووربىهکان دەشتەکان بە باشتر دەزانن. پاشان یاقوببىهکان لە قەزای موسلدا هەن و نشینگەى جولەکەکان لە شاخەکانى هەکارى هەن. کورد رەگەزى زالە و بەردەوام لە نێوان خۆیاندا بەهۆى ناکۆکىی خۆینەوه لە شەردان. ئەوانەى ناوچە بەرزایبەکان، ریکخراوى سەربازىی خۆیان دەپارێزن، تەفەنگى مارتینیش هەلەدەگرن و بە لاسایکردنەوهى گۆزاکەکان، بەرگى یەکیۆشى لەبەردەکەن. ئەم چیرۆکە بۆمان روون دەکاتەوه کە موسولمانەکان زۆر وابەستە نین: "کوردیک هاتە لای شىخى شەمەدیان و وتى کە کەلەشىرێکى هەیه لە سى بۆنەى جیاوازدا قسەى کردووه و وتویەتى: ئایینى مەسیح تاکە برىوايه". پرسىارى لە شىخ کرد: کە ئایا دەبیت بىتە مەسیحى یان کەلەشىرەکە وەک کافرێک بکوژیت؟! شىخ دواى بىرکردنەوهیهکى زۆر بریاریدا کە دەبیت کەلەشىرەکە بەیڵنەوه بۆ ئەوهى بزەن دەلێت کام لە ئایینەکانى مەسیح ئایینى راستەقینەیه، و لەم نێوەندەدا بەردەوام دەبن بۆ ئەوهى وەک موسلمان بماننەوه."

جلوبەرگ و خواردن و کەلوپەلى ناوماڵ و داب و نەرىت و شىوازى قسەکردن لە نێو کورد و ئاسووربىهکاندا، لەدواى ئىبراهیمەوه هىچ گۆرانکاربىهکى بەسەردا نەهاتووه. تاکە دیاربىهک کە لە شارستانىهتیا ن وەرگرتووه، تەفەنگى مەخزەنداره. رىگابان نىیه؛ پردهکانى سەر چەم و رووبارەکان قەدى دارەکان کە بە زەقى پىکەوه فرێدراون. بە کەلەکەک و بەسەر دارتەختەکانەوه لە چەمەکان دەپەرنەوه. بزەنکىوى و ورج بەسەر گاشەبەردەکانى ئۆرەماردا دەسورینەوه، بەلام رووبەر و بوونەوهیهکى لەناکاو لەگەل و رچیکدا بزار دەبەکى لەپىشترە تاووکو لەگەل یەکیک لە کوردهکانى هەمەهەند رووبەر و بىت، ئەو سەربەرانەى کە سەرپىچى لە دەسەلاتى تورکيا دەکەن. لە شارى سولیمانى کە شارۆچکەیهکى شىوه فارسىیه، گەرىدەکە لاسایکردنەوهیهکى باشى تەفەنگى مارتینى بىنیه، کە لەلایەن چەمخاسازەکانى ناوچەکەوه دروستکراوو. کاپتن دىکسون شتىکى گرنگتر لە باسى ئەفسانەى نوح دەگىریتەوه و پىی وایە ئەم بەشەى کوردستان "بەهەشتیکە بۆ شوینەوارناسى".

کاپتن بیترام دیکسون ۱۸۷۳-۱۹۱۳

have been held sacred at all times, and certainly it has a wonderfully awesome fascination about it, with its huge precipices and jagged, tangled crags watching over the vast Mesopotamian plain. The villagers showed me the exact spot where Noah descended, while in one village, Hassans, they showed me his grave, the vineyard where he is reputed to have indulged overfreely in the juice of the grape, the owner declaring the vines had been passed from father to son ever since."

Perhaps Jebel Judi is the height to which the Hon. James Bryce should have made his pilgrimage. It is more accessible than Ararat, and the ascent is much easier. Captain Dickson was hospitably received by the mountain people and the men of the plains. Many races of varying faiths live in the villages, each tribe retaining its characteristics and holding aloof from all others. In the highlands there are Kurds and Armenians, and occasionally Assyrians and Yezidis, but most of the Assyrians prefer the plains. Then there are Jacobites in the Mosul district, and colonies of Jews in the Hakkari mountains. Kurds predominate, and they are perpetually at war among themselves on account of blood feuds. Those of the high plateau preserve a military organization, carry Martini rifles and wear a uniform in imitation of the Cossacks. This story is told to illustrate that the Moslems are not always very orthodox:

"A Kurd came to the Sheikh of Rhemsdinan and said that he had a cock which had spoken on three separate occasions, saying, 'Christ's religion is the only faith.' He asked the Sheikh whether he should turn Christian or kill the cock as an infidel. The Sheikh after much thought decided that they must keep the cock to see which of Christ's religions it said was the true religion, and in the meantime they would continue to be Moslems."

The clothes, food, domestic utensils, customs and mode of address among the Kurds and Assyrians have not changed since Abraham. The only gift they have asked of civilization is the magazine rifle. There are no roads; the bridges over the torrents are trunks of trees roughly thrown together. Streams are crossed on rafts of brushwood. They and bear roam the Oramar crags, but an encounter with a bear is to be chosen to contact with one of the

defy Turkish authority. At Sultmanie, a town of Persian type, the explorer found good imitations of the Martini rifle, made by the local gun-

smiths, as is well known in Malabar, in their idle hours or by the campfires they whittle out of fragrant cedar blocks miniature barrels, boxes, caskets and the like, hollowing them out and filling them with the choicest of gum from which they have excelled and expressed every mite of impurity. These they bring into the settlements when they return in the spring as gifts for sweethearts, wives, children or friends.

"Doctors up our way say that the pure spruce gum is an excellent tooth preserver and aid to digestion. The adulterated article is known locally as 'patent gum' and there is always a ready and profitable market for it."—Sun.

Brain Currency.

By ELLIS O. JONES.

While we are doing the white thing by the bankers in enabling them at a moment's notice to issue currency issued upon their assets, why not extend the principle to those of us who have brains, but who, at certain crises, such as the shutting-down of factories or the closing up of our favorite savings bank, are unable to realize on either the failure or the safe products of those brains?

To some people this may appear so revolutionary, but surely brains are still worth a little something, and, if so, the Government ought to be willing to let us hock them when occasion requires.—From Life.

Not That Kind of Papa.

A certain ensign in the navy had an overwhelming desire to marry the daughter of a Rear-Admiral, who was noted in the service as a frank, not to say harsh, man.

The ensign went, with much trepidation, into the office of the man he desired to make his father-in-law.

"So you want to marry my daughter?" inquired the Rear-Admiral in deep chest tones.

"Yes, sir."

"Well, what are you going to support a wife on, with nothing but the pay of an ensign?"

"Well, Admiral, if I am not mistaken, you were married when you were an ensign."

"Yes, young man, I was, but I lived off my father-in-law, and I'll be pleased if you are going to do that."—Saturday Evening Post.

Or an Immunity Bath.

A colored man who was much worried by the attentions paid to his wife by a man of the same color went to the judge and told him all about it. The magistrate advised him to begin

quered generals, and army were obliged to grace the triumphs of the victors before they were condemned to death or to ignominious bondage. Alexander the Great, after the capture of the City of Tyre, ordered two thousand of the inhabitants to be crucified, and the remainder of the population were put to death or sold into slavery.

Let us contrast the conduct of Titus toward the Jews with General Grant's treatment of the defeated Confederate forces. When General Lee surrendered his sword to Grant at Appomattox Courthouse, he and his brave army were permitted to return without molestation to their respective homes.

Imagine General Lee and his veterans led in chains to Washington, followed by the spoils and treasures of Southern homes and Southern sanctuaries. Imagine the same Confederate soldiers compelled to erect in the capital of the nation a monument to commemorate their own defeat and the triumph of the conqueror. That would be completing the parallel. Would not the whole nation, north as well as south of Mason and Dixon's line, rise up to its might and denounce a degradation so revolting to their humanity?

The Roman and the American general, in their opposite conduct, were reflecting the spirit of the times in which they lived. Titus, in exercising cruelty toward the vanquished, was following the traditions of paganism. Grant, in his magnanimity toward the Confederate troops, was obeying the mandate of Christian civilization.

The friends and advocates of international arbitration are engaged in a most noble and benevolent mission that can engage the attention of mankind—a mission to which are attached the most sublime title and the most precious reward. "Blessed are the peacemakers, for they shall be called the children of God."

A hundred years ago disputes between individuals were commonly decided by a duel. Thanks to the humanizing influence of a Christian public opinion, these disagreements are now usually adjusted by legislation and conciliation. Have we not reason to indulge the hope that the same pacific agencies that have checked the duels between individuals will, in God's own time, check the duels between nations?

In our school days the most odious and contemptible creature we used to encounter was the bully who played tyrant toward the weak, but cringed before his strong companion. But still more intolerable is a bullying nation that picks a quarrel with a feeble nation, with the base intent of seizing her possessions.

Let the friends and advocates of international arbitration use every effort to protect the weak against the strong, and then to the ruler of a feeble nation, conscious of the justice of its cause, may be applied the words of the poet:

that
pora
our
sett
will
faith
of t
been
that
the
"Wl
dwa
ple,
surp
desc
assi
tion
riag
and
shar
of ti
diffi
pear
ever
their
patr

L
day
the
esta
spir
the
cabl
will
mies
bitr
not
of e
not
whi

C
"As
in 3
tain
whi
he t
wha
the
pum
air.
I ca
amo
I fo
stro
yon
peri
sian
to t
feel
cous
upo
"

In t
best
that
you
the
com
stud
chol
God
pres
den
pow
in t
doe
let t
Itua
The

گرتن و دادگایی سهد کس له ههمهوندهکان

"LA JEUNE TURQIE" که بهفرنسی لهپاریس چاپ و بلاودهکرایهوه، له لاپیره یهکهمی ژماره ۱۵ ی خویدا، که له رۆژی شهممهی ریکهوتی ۹ ی جولای ۱۹۱۰ دا، چاپ و بلاوکرارهتوه، له ههوالیکدا نووسیویهتی:

" والی موسل، له نامهیهکدا، وهزیری ناوختی ئیمپراتوریهتی عوسمانیی ناگادارکردهوه، که له دوایین پیکدانی ژاندرمهکان لهگهڵ عهشیرهتی ههمهوندهکاندا، نزیک به سهد کسین بهدیگیرون و رایچی بهردم دادگا کراون."

LA JEUNE TURQUIE

Journal pour la Défense des Intérêts de l'Empire Ottoman

PARAISSANT LE SAMEDI

Administrateur: **ACID BIL GEMERLIDOU** (M. de l'Empire Ottoman) - 10, rue de Valenciennes, Paris (10e)
 Rédacteur en Chef: **YUSUF KAYA** - 10, rue de Valenciennes, Paris (10e)
 Directeur: **YUSUF KAYA** - 10, rue de Valenciennes, Paris (10e)
 Rédaction: 10, rue de Valenciennes, Paris (10e)
 Imprimerie: 10, rue de Valenciennes, Paris (10e)

ANNONCES

Le Directeur de la Jeune Turquie se réserve le droit de refuser toute annonce qui lui paraîtrait contraire à la morale ou à l'ordre public.

Les annonces sont reçues à l'adresse ci-dessus.

Un jeune homme de 25 ans, diplômé de l'Université de Constantinople, cherche une situation de professeur ou de directeur d'école. S'adresser à M. S. E. D. J. à Paris.

S. E. D. Javid Bey à Paris

Notre interview avec le Ministre des Finances de l'Empire Ottoman

S. E. DAVID BEY

« Je suis très heureux de venir à Paris, et de pouvoir vous parler de la situation financière de l'Empire Ottoman. »

« La situation financière de l'Empire Ottoman est très grave. Nous sommes obligés de demander de l'argent à l'étranger. »

« Nous espérons que vous pourrez nous aider à résoudre ces problèmes. »

Encore le Reparlait

Le député turc qui a été élu à la Chambre des Représentants de l'Empire Ottoman, a été élu à la Chambre des Représentants de la République de France.

LES 10 GRANDES PAGES POUR TRANSMETTRE LA VOIX

Toujours l'obscurité

« L'obscurité est le sort de tous les députés turcs qui ont été élus à la Chambre des Représentants de l'Empire Ottoman. »

« Ils ne peuvent pas faire entendre leur voix à Paris. »

CHACUN SON TRANSMETTEUR

« Chaque député turc doit avoir son propre transmetteur pour pouvoir parler à Paris. »

« C'est la seule façon de faire entendre sa voix. »

La Semaine Politique

LA CROIX DE LA LIGNE PARLEMENTAIRE OTTOMANE

« La Croix de la Ligne Parlementaire Ottomane est un symbole de la démocratie en Turquie. »

PROLOGUE BRASÉ PARAI

« Le prologue brasé parai est un genre de littérature turque. »

Le Dile

« Le dile est un genre de littérature turque. »

Les Grands Écrivains de l'Empire Ottoman

« Les grands écrivains de l'Empire Ottoman ont écrit de belles œuvres. »

ÉCHOS

« Échos de la vie politique et sociale en Turquie. »

ÉCHOS

« Échos de la vie politique et sociale en Turquie. »

ÉCHOS

« Échos de la vie politique et sociale en Turquie. »

ÉCHOS

« Échos de la vie politique et sociale en Turquie. »

ایچیدن هر نه
ره اوغرار ؛
عرض ایدرک
بر جلوه ایله

شعر اوله رق
ت معینه دکل،
پک ائی حسن

مقتادجه :
کدردر .

مهم کر تاب
قاضای حیات
ت آره سنده
شدر ونه لر
شدر . بونکله
نده بر حقیقت
نمکر لر نده ده
، السه عل

هموند اشقیاسی رؤساستندن جام طویل اسمنده کی شقی، دردست اولندقدن صوکره
[هموند اشقیاستندن، پک جوق قالمز دوکش اولان جام طویل نامنده کی شقی اخیراً الهه
اولوغشدر. معلوم اولدینی اوزره هموند اشقیاسی علیهنده اعلان حریتمدن صوکره تعقیباته باشلاشلش
بو توقیبات کچن سنه سیقیشد برلشدی. بو حریفک سلیمانیه سنجاغنه صالحه لفری قورقو بر درجه ده درکه
ارباب و قورفدن برینک بیانه کوره، اونه کی صحیفه ده رسمی درج ایتمکمز آلتی نفر هموندک
برطابور ایچنه مجوم اتمه سی، آج قوردک برسورو قوبون ایچنه کبره سی قدردهشت آوز ویلور
ایمش! بو یضا کر قیبله نیک بر طرفدن بو قدر محاربلکی، دیگر طرفدن موقفلرینک مناعت و مساعده سی،
سیقیشجه حدوددن ایران طوراغنه کچو بره لری صوکره تعقیباتندن ده بو بوک فائده الهه ایله مه سته
سیب اولمش و اخیراً بونلرک نیکلرندن صرف نظر اولونلوق اسکانلرینه قرار و برلشدر.]

ئەحمەدوھەند بېھتوی و ئەحمەدوھەند چەلبەیی وەك دوو ھۆزی عەشیرەتی ھەمەوھەند

لەلایپرە ۱۸-۱۹ی بەرگی سی و ھەشتەمی گوڤاری فەرەنسی " REVUE DU MONDE MUSULMAN " کە لەسالی ۱۹۲۰دا، چاپ و بلاوکر اوھتەو، سەبارەت بە دوو خێلی ئەحمەدوھەند بېھتوی و ئەحمەدوھەند چەلبەیی، نووسراو:

" ئەحمەدوھەند بېھتوی، لقیکی عەشیرەتی گەورەیی ھەمەوھەندە کە لە خاکی عوسمانیدا دەرژین. نزیکەیی ۱۱۰ سالی لەمەو بەر، ئەحمەدوھەند بېھتوی، سنووری عوسمانیان تالانکرد و گەمارۆی مەندلەبیان دا. ژمارەیی ھۆزەکە نزیکەیی ۴۰۰ خیزانە و ۱۰۰ سوارچاکی نانیزامی بۆ حکومەت دا بیندەکات. ئەم خێلە، لە ھاویندا، لە ناحیەیی زیردەر بەند، بە دووریی نزیکەیی 30 کیلومەتر لە کرمانشانوھە نیشتەجێییە و لە زستانیشدا لە باغچە، لە رۆژئاوای رۆوباری گەیلان و باشووری قەسری شیرین نیشتەجێین. ئەحمەدوھەند بېھتوویبەکان، شیعیەن. ئەوان بە تالانکاریبەکانیان لە خاکی عوسمانیدا دەرژین. لقیکانی ئەم ھۆزە بریتین لە یارمیرەوھەند، دامسەفەوھەند، جانبخانی، خەدج، بەھمیاریوھەند، دژوواروھەند و رەنگویناوھەند. لە سالی ۱۹۰۵دا، سەرۆکەکیان محەمەد خان بوو، فەتحولمەملەکە، کە شوینی نامدارخانی برای گرتبووھو. ئەمە دووھەمیان، لە لایەن برابھەکی تریھو بە ناوی کەریم خان کوژرابوو. ئەحمەدوھەند بېھتوویبەکان لە ۱۹۰۵دا، لەژێر دەسلاتی زاھیرولمولک زانگوینەدا بوون.

ئەحمەدوھەند چەلبەیی: لقیکی تری عەشیرەتی گەورەیی ھەمەوھەندە. زۆر سەردانی دەوروبەری قەسری شیرینی دەکرد. سەرۆکەکی تالانکاریکی بەناوبانگ بوو بە ناوی جوامیر، کەئەم قەزایەیی تۆقاندبوو. حکومەتی فارس، لە سالی ۱۸۸۶دا، بۆ پاسەوانی سنووری

دانا و سالانه ۳ هزار تومن موچهی بو ترخانکرد. سهره‌رای
ئەوش، هیشتا بەردەوامبوو لە تالانکاریبەکانی، لەلایەن نێردراویکی
تارانەوه بانگه‌یشتی چاوپێکەوتنیک کرا و بە خیانت قۆلبەستکرا و
لەسێدارەدرا. ئەو هۆزە‌ی که چەندین جار لەلایەن والی بە‌غداوه وەک
هۆزیکێ تورکی ئیدیعی کردبوو، جاریکی دیکه، لە کاتی مەرگی
سەرۆکه‌که‌یاندا، سنوورەکه‌یان بەزاند و چوونه خاکی عوسمانییەوه
نیشته‌جێ بوون.

REVUE DU MONDE MUSULMAN

Publiée par

LA MISSION SCIENTIFIQUE DU MAROC

TOME TRENTE-HUITIÈME

1920

PARIS
ÉDITIONS ERNEST LEROUX

28, RUE BONAPARTE (VIe)

d'un mur d'enceinte en boue et comptait 1.000 maisons. Sa position sur la route des invasions turques et persanes la laissait exposée à des spoliations continuelles, et à la fin de la guerre turco-persane, vers le commencement du siècle dernier, elle n'était plus qu'un amas de ruines.

La ville de Cheikhan, à 20 kilomètres au nord de Zohab, prend son nom de deux santons dont les coupoles entourées de vergers forment un tableau très pittoresque. Dans une gorge derrière le village il y a un bas-relief élamite et une inscription. Le Père Scheil considère cette dernière comme contemporaine de Sargon d'Agada et de Goudéa, tandis que le bas-relief daterait d'une période bien plus éloignée et serait un des plus anciens spécimens de sculpture en Asie.

Qas-i-Chirin, sur la rivière Holouan, entre Sarpol et Khaniqin, 160 maisons, caravansérail, bureau de poste et de télégraphe, relai de poste, douane, est remarquable par les ruines du palais de Khosrau Parviz. A Kochkouri il y a aussi les ruines d'un palais sassanide. Enfin je citerai Qal'eh Yesdidjird, ou Ban Zardeh, un château fort de dimensions colossales sur un éperon du mont Dalahous et protégeant la ville, Chahr-i-Yezdidjird, qui se trouvait dans la plaine. Baba Yadgar-i-Houssein, à une heure du village de Zardeh, est un lieu de pèlerinage en grande vénération chez les Alioullahi.

Tribus.

Voici les tribus de Kermanschah :

Afghar, branche de la grande tribu de ce nom, sédentaire, chiite, habitant le district de Kangavar.

Ahmadavand Behtoui, branche de la grande tribu Hamavand qui habite en territoire ottoman. Il y a environ

40 ans, les Ahmadavand Behtoui pillèrent la frontière turque et assiégèrent Mendali. La tribu compte environ 400 familles et fournit 100 cavaliers irréguliers au gouvernement. En été elle réside dans le district de Zir-Darband à environ 30 kilomètres de Kermanchah, et en hiver à Baghtcheh, à l'ouest de la rivière Guilan et au sud de Qasr-i-Chirin.

Les Ahmadavand Behtoui sont chiïtes. Ils vivent de leurs déprédations en territoire ottoman. Les branches de la tribu sont : Yaramiravand, Damsafavand, Djanikhani, Khadj, Bahmiaravand, Djaouaravand et Ranguinavand. En 1905, leur chef était Mohammed Khan, Fath oul-Mamalek, qui avait succédé à son frère Namdar Khan. Ce dernier avait été tué par un autre frère nommé Kérim Khan. Les Ahmadavand Behtoui étaient en 1905 sous l'autorité de Zahir oul-Mouk Zenguéneh.

Ahmadavand, tribu sédentaire habitant les villages de Djamehchouran, Hadjialian, Angaz, Koulehou et Bagh-i-Mir-Veis dans le district de Dorou-Paraman. En été elle monte dans les montagnes au sud-ouest de ces villages. La tribu vient de Chiraz, mais on ne sait pas si elle est originaire de ce pays ou si elle ne fit qu'en revenir après y avoir été transportée par Kérim Khan Zend. Les Ahmadavand ont la réputation d'être très actifs et très intelligents. La tribu est divisée en six branches : Hadji Qouli, Sabzevar, Kaiser, Baba-Housseïn, Khondjeh, Chirazi. Une partie de la tribu qui passe l'été dans la montagne de Souleh en a pris le nom. En 1905, le chef de la tribu était Hadji Hassan Khan Kalantar.

Ahmavadand Tchhalabi, autre branche de la grande tribu Hamavand. Elle fréquentait le voisinage de Qasr-i-Chirin. Son chef était un fameux brigand du nom de Djavan Mir, terreur de ce district. Le gouvernement persan, en 1886, le

préposa à la garde de la frontière et lui alloua 3.000 tomans d'appointements par an. Comme il continuait néanmoins ses déprédations, il fut invité à un entretien par un émissaire de Téhéran et traîtreusement saisi et mis à mort. La tribu qui avait été réclamée plusieurs fois par le vali de Baghdad comme tribu turque, repassa la frontière à la mort de son chef et alla s'établir en territoire ottoman.

Balavand, tribu de près de 300 familles habitant le district de Houleilan. Elle comptait autrefois plus de 1.000 familles, mais elle a été réduite par l'émigration de ses membres mis dans la nécessité de se soustraire soit aux représailles que leur attirait leur brigandage, soit à l'oppression des gouverneurs. Les Balavand, qui sont fixés près de la rivière Seimarch viennent camper, en été, au sud-est de la plaine de Mahidacht, leur campement de Pouneh étant le plus rapproché de Sar Firouzabad. Les Balavand se divisent en Balavand et Qausavand.

Bahramavand, tribu insignifiante établie à Sar-Firouzabad, au sud-est de la plaine de Mahidacht.

Bakhtiyaravand, branche des Sindjabl, qui s'est séparée de cette tribu pour se joindre aux Zenguéneh. Les Bakhtiyaravand se trouvent sur la frontière de Kermanchah et du Kurdistan, près de Mian Darband dans les villages de Siah-Siah, Gourgabi, Tamtam, Birda et Goumichtar. On en trouve aussi plus près de Kermanchah, par exemple à Sarab-Niloufar et à Chahini. Le chef, en 1905, était Réza Sultan et la tribu était sous l'autorité de Zahir oul-Mouk Zenguéneh.

Badjlan, tribu sunnite adonnée à l'agriculture et à l'élevage des troupeaux, établie entre Qasr-i-Chirin et la fron-

جوامیر ناغای ههموهند قه لاکه ی قه سری شیرینی بنیاتاوه

له لاپهری ۱۸۵۴ ی بهرگی دووه می " GZETTEER OF PERSIA " سهبارت به ناساندنی قه سری شیرین له پاریزگای کرمانشان، هاتووه:

شاریکی بچووکه که دانیشتوانیکی نزیک به ۱۰۰۰ کهسی ههیه، ئەم شاره بهتھاوویی لهسەر هاتوچوو ترانزیتی گهشتیارانی ئاینیی دهژیا و دابهشکراوه بهسەر دوو بهشدا، که لورستانی و تورک بوو، ئەو دوو جووره خه لکه ی که له بنهچه ی دانیشتوانه که ی ئیستا بهرپرسیار بوون. گهره کی لورستانی، ئەو ژماره که مه ی خه لکی فارس دهگریته خو که له قه سری شیرین نیشته جین. ئەمانه له نزیکه ی بیست کهس زیاتر نین. بازاره که بچووکه، و پیکهاتووه له فرۆشیاریکی خو راک و یهک دوو بهرگفرۆش. پیشتەر دوکانی زیدهتری ههجوون، به لام بهدحوکمرانی شیرخانی سهنجابی (سه مسامولمه مالیک) که بهدوایدا سته می درندانه ی کهریم خانی باجلانی و باج و سه رانه ی که لهوره وه، شوینه که له هه موو پیشه وه رکان و له م دواییانه شدا ته نانه ت له قه ساب و بهقاله کانیش چۆلبووه. شوینی گومرگیکی گهوره ی ههیه که که سیک ی ئەوروپی (به لجیکی) بهرپرستی، ههروه ها سهربازگهیه کی بچووک ی بهکارنه هینراو که له بنه رتدا له لایهن محمه د علی میرزاوه له سه ره تای سه ده ی نۆزده هه مدا دروستکراوه. حاکی شار له قه لایه کی به هیزدا لهسەر گردپک له باشووری شارۆچکه که نیشته جینه، که نزیکه ی ۳۰ سال له مهوبه ر له لایهن سهروکی جهردهکان، جوامیر هه مه وهندییه وه دروستکراوه."

CONFIDENTIAL.

This book is the property of the Government of India, and is intended for the personal information of the individual to whom issued, who is personally responsible for its safe custody. The contents are to be disclosed only to authorised persons.

Serial No. 69

GAZETTEER
OF
PERSIA
VOLUME II.

1914

Catalogue No. P.-50.

SIMLA:
PRINTED AT THE GOVERNMENT MONOTYPE PRESS:
1914.

C3002EB

QĀSIMĀBĀD (9)—

A small village surrounded by poplar trees, cultivation, and gardens, 1 mile west of road, at 8 miles beyond Mahallāt on the road from Qum to Gulpāigān.—(*Bell, 1884.*)

QASIMĀBĀD (10)—

A river in Māzandarān flowing into the Caspian, between Rūd-i-Sar and Salmrūd.—(*Holmes.*)

QASLĀN—

Former chief place of the Isfandābād bulūk of Kurdistān, it is now in ruins (1902.)

QASR-I-DUKHTAR—

Ruins in the Qum district, $3\frac{1}{2}$ miles from the town of Qum, on the road to Burūjird.—(*W. O. Report on Persia, Part II, Route 138.*)

QASR-I-QĀJĀR—

A favourite palace built by Fath 'Alī Shāh, 3 miles from Tehrān, on the road to Gulahak. It is situated on a height near the foot of the hills, and consists of a square brick building, enclosing a quadrangle, with its usual ornaments of tanks and plane trees. Brick terraces and flights of steps conduct from the palace to a large neglected garden, which is spread out in the plain below.—(*Stuart.*)

QASR-I-KHUSRAU—

QASR-I-SHĪRĪN—Elev. 1,800'.—(*Wilson.*)

A small town with a population of about 1,000 deriving a livelihood entirely from the pilgrim traffic. It is divided into two quarters, the Luristāni and Turk, who were the two peoples responsible for the origin of the present population. The Luristāni quarter shelters such few Persians as reside in Qasr-i-Shirīn. These are not more than about twenty people. The bazaar is small, and consists of foodseller and a draper or two. Formerly there were more shops, but the misrule of Shīr Khān Sinjābi (Samsām-ul-Mamālik) followed by the atrocious tyranny of Karīm Khān Bājārī, and the Kalhūr exactions, has emptied the place of all craftsmen, and latterly even of butchers and grocers. There is a large Customs House with a European (Belgian) in charge, and a small disused barrack originally built by Muhammad 'Alī Mirzā at the beginning of the nineteenth century. The Governor resides in a strong castle on a hill south of the town, which was built by the robber chief, Jūnāmīr of the Hamāvand about 30 years ago. Across the river (*i.e.*, on the S. bank) are two gardens, one belonging to Government, built for Nāsr-ud-Dīn Shāh at the time of his pilgrimage to Karbala, one planted by Jūnāmīr, and the last, north of the town at a distance of about a mile and on the north bank, is a garden constructed by the late Qāzī, or Sunni chief priest, who was strangled in it by order of Shīr Khān Sinjābi.

The town is full of caravansarais and houses built to accommodate animals and travellers. Of late years it has been much improved, as the Anglo-Persian company have built houses for their staff in the town. For

هه‌مه‌وه‌نده‌كان له بیره‌وه‌ریی كائون جۆزیف توماس دا

كانون جۆزیف توماس پاریت (۱۸۷۰-۱۹۵۳) كه قه‌شه و گه‌ریده و بایه‌خدارێكى ئینگلیزی بوو كه له‌كۆتایی سه‌ده‌ی نۆزده‌یه‌مه‌وه بوو ماوه‌ی بیست ساڵ له‌ شام و میسۆپوتامیا ژیاوه، له‌سالی ۱۹۱۷دا، نامیلکه‌یه‌کی به‌ناوی " میسۆپوتامیا. کلیلکه‌که بو ئاینده‌". ناوبراو له‌ باسی دووه‌می نامیلکه‌که‌ی باسی گه‌شتێکی خۆی ده‌کات له‌ به‌غداوه به‌ره‌و ناوچه‌که‌نه‌كان باکوور و له‌کاتی چوونی به‌ره‌و که‌رکوک ده‌نوسیت: " ده‌ییت به‌ زووترین کات گه‌شتیک به‌نیو ویلایه‌ته‌که‌دا ئه‌نجام‌ده‌ریت، نه‌ک بو مه‌به‌ستی کارگێری، به‌لکه‌ به‌ شیوه‌یه‌کی سه‌ره‌کی بو ئه‌وه‌ی بزانییت چ ئامرازیک هه‌یه‌ بو فشاری سه‌ر شیخه‌كان و دانیشتوانه‌که‌. زیندانه‌كان له‌م جۆره‌ کاتانه‌دا پر نه‌بوون له‌ تاوانباران، به‌لکه‌ پر بوون له‌ سه‌رۆکه‌ ناگوێرایه‌له‌كان که به‌هه‌ر هۆکارێک بیته‌ نه‌یانتوانیوو ئه‌و باج و سه‌رانه‌ ئاماده‌بکه‌ن که والی سه‌پاندبووی.

دروستکردنی ریگلوبان و هیللی ئاسن و ئه‌نجامدانی کاره‌کانی خزمه‌تگوزاری گه‌شتی به‌م جۆره‌ شیوازانه مه‌حاله‌ بوو. زور کاتیان خایاند بو ئه‌وه‌ی خه‌رجی پێویست بو به‌ره‌و پێشردنی ئه‌و جۆره‌ پلانه‌ نه‌ ده‌سه‌ستیی و والیه‌ تورکه‌كان به‌رده‌وام ده‌گۆران به‌هۆی ئه‌و دیاده‌یه‌ی که له‌ بابی عالی هه‌بوو، ئه‌وه‌ی که که‌سیکی تر بره‌ پاره‌یه‌کی زیده‌تری ده‌دا بو و مرگرتنی ئه‌و پۆسته‌ چه‌وره‌ به‌ره‌و پێشردنی ناوه‌نجی تورکیا به‌ گونجاوتری ده‌زانی که له‌گه‌ڵ تاوانکاره‌کانی ئیمپراتۆریه‌ته‌که‌ و گروه‌ تالانچییه‌كان رێکه‌وتن بکات. ئه‌و عه‌ربه‌بانه‌ی به‌راستی ریزداربوون، به‌ بێرزییه‌وه سه‌یری هۆزه‌ معیادییه‌کانی خوارووی میزۆپوتامیایان ده‌کرد، ئه‌وانه‌ی که دزی شه‌ره‌زا بوون ...

پاره دەدرایه بەرپرسیانی تورک که تالانییهکان لەگەڵ ئەم کۆچەرە درندانه دابەشبوون. ئەو بەرپرسیانەی که بەناسانی دەیاننوانی وا خۆیان پێشاندەن که لە تاونەکانیان بیزارن. کاتیک عەرەبەکان، لە پەلاماریکدا، لەبری حاجییەکی خواپەرست، کۆنسولێکیان فراند، تورکەکان توانییان پەرۆشی خۆیان بۆ چاکە و رەوایەتی پێشاندەن و لە هەلمەتیکە خیرای سزادان و جەردە هەزارەکانیان لە هەموو تالانییهکانی وەرزی رابردوو بێهەشکرد که بەلێنیان پێدابوون.

جاریکیان که لە کەرکوک نزیک بووینەوه، لەناکاو باندیکی هەمەوهەندە تۆقینەرەکانمان بینی. پۆلیسەکە ناگاداری کردمەوه که پارەکەم لە بنی پوتەکەمدا که جۆری ویلینگتۆن بوو، بشارمەوه. هەرۆهە چاویلکە شینەکە لەچاو و کلاوی خۆرەکەم لەسەر بکەم و تاکو دەتوانم وەک ئەوروپییەکی بەرێز دەرکەوم. لە کاتیکدا بۆ خۆی بە سواریی بۆ پێشەوه رویشت بۆئەوهی لەگەڵ سەرۆکی جەردەکان قسەبکات. بە بێدەنگی و شکۆهە لە دەستەبەک سوار نزیک بووینەوه که زیاتر لە پەنجای کەس بوونو باش چەکارابوون. لەناکاو کۆری سەرۆکی دەستەکە، لە نێو ئەوانی دیکەدا، بە پەله هاتە دەرۆه و بە غار هاتەلام. تەنەگەکەمی بەرزکردەوه، ترسم هەبوو پۆلیسە تورکەکە نەیتوانیینت لەگەڵ سەرۆکەکە رێکبکەویت، بەجۆریک بە فراندن مەحکوم بین. تەنیا ئەو کاتەمی که دەمی تەنەگەکەمی یەک دوو مەتر لە سنگمەوه دووربوو، لەناکاو پێکەنی و بەو دیودا وەرگەرا و هاواریکی کرد وەک ئەوهی پێشانم بدات که چ پیاویکی زیرەکەوه و تەنیا لەبەر ئەوهی من ئینگلیزم، پیاوهکانی باوکی هیچ زیانیکیان بە ئێمە نەدەگەیان. کاتیک گەیشتیئە شارەکە، بۆمان دەرکەوت که قایمقام یان جیگری والی، بە کردەوه چەند رۆژیک بوو لە مالی حکومەتدا زیندانی بوو، چونکه ئەم هەمەوندانە، دەرگا و پەنجەرەکانی مالی قایمقامیان بە تەنەگەکانیان گولەباران کردبوو، چونکه ناوبراو بویری ئەوهی هەبوو داوای پشکیکی زۆر گەوره لەو تالانیانە بکات که بەهۆی هەلمەتە وێرانکارییهکانی ئەم دوایانەیان بۆ سەر کاروانە تێپەربووەکان بەدەستیان هێنابوو.

MESOPOTAMIA:
THE KEY TO THE FUTURE

BY

CANON J. T. PARFIT

AUTHOR OF "TWENTY YEARS IN BAGHDAD AND SYRIA," ETC.

HODDER & STOUGHTON
LONDON NEW YORK TORONTO

MCMXXVI

marquee under *force majeure* walked away one night from the British camp.

It paid the Turkish officials to share the spoils with these uncouth gipsies. They could easily pretend abhorrence of their crimes, and when, by a stroke of good luck, the Arabs robbed a consul instead of a pious pilgrim the Turks could display their zeal for righteousness by hurrying forth with a punitive expedition and depriving the poor robbers of their promised share of all last season's loot.

When approaching Kerkuk on one occasion, we suddenly espied a band of the terrible Hamavand. The zaptiah warned me to hide my money at the bottom of my Wellington boots, to put on my blue goggles and sun helmet so as to look as dignified a European as possible, while he himself rode ahead to parley with the robber chief. Silently and solemnly we approached the band of over fifty well-armed horse-men. Suddenly the chief's son dashed out from amongst the others and came galloping on towards me. He raised his rifle, and I feared the Turkish zaptiah had failed to come to terms with the chief, so that we were doomed to be robbed. It was only when the muzzle of his gun was within a couple of yards of my breast that he suddenly burst into laughter, swerved round, and exclaimed that he was only showing me what a clever man he was,

and that because I was an Englishman his father's men would do us no harm.

When we reached the city we found the Kaimakam or Deputy-Governor had been practically a prisoner in the Government House for a few days as these Hamavand had peppered his doors and windows with rifle fire because he had dared to claim too large a share of the spoils acquired by their recent ravages on passing caravans.

The inhabitants of Mosul habitually referred to Mustapha Pasha as "The Pig with a Gun," for the story is current that a wild boar desolated the gardens around a certain village. The terrified villagers were unable to deal with their enemy. They hired a famous hunter, who arrived with his gun ready for the fray. At length he sighted the boar, which made a desperate dash at the hunter, who funked the situation, turned to flee, was overtaken by the boar, which caught the strap of the gun with its tusk, and dashed past with the rifle hanging around its neck. The villagers angrily exclaimed: "We paid you to deliver us from the pig that ravaged our crops, but now you have left us a pig with a gun!"

Mustapha Pasha was a terror to travellers and the inhabitants of the country for many miles north of Mosul. The Turkish authorities, who bleed their subjects with excessive taxation, were unable to suppress the

وهندییهکان و ههمهوهندهکان

بهگویره ی لاپه ره ۶ ی ئه و راپورته ی که له ۱۲ ی کانونی دووه می ۱۹۱۹ دا، سهبارته به قهزای کفری بو ئوفیسی سیاسی ئیداره ی سهربازی بریتانی بهرزکراوتهوه، وهندییهکان خه لکی وانی باکووری کوردستان و ده لیت که ئیستا که ههماهنگی خیزانیکی کوکراوه و یه کگرتوویان نییه. به لام به هوی ژماره ی نه دنامه کانیه وه گرنگ، ئه وانه ی له کاری حوکه مه تدا به شدارن یان مولکدارن یا خود کهسانیکی کاریگهرن له ههریمه کدا.

میژووی خیزانه که که متر زانراوه. ئه وان نه وه ی گروپیکی فه رمانه وه ای پیشووی کوردبوون له ئه رمینیا و کوردستان. پیش کاتی محمه د پاشای ره واندز و بابنه کانی سلیمانی، ده سه لاتی ئه م ههریمه به ده ست پاشای وانه وه بووه. له سه رده می سولتانی تورک مورادی چواره مدا، به شیک له خیزانی فه رمانه وه به هلمه ته که ی سولتان موراده وه بو سه ر به غدا، په یوه ستبوون و فه رمانیکیان له سولتانه وه به ده سه ته ئینا بو حوکمه رانی ئه م ههریمه، ههر له سلیمانییه وه بو چیای هه مرین. ئه وان ئیدیعای ئه وه یان ده کرد که خیزانی چه له بی فه رمانه وه له ئیو ههمه وه نده کاندا، نه وه ی هه مان باوانن، که ئه وانیش به "وه ند" کو تایییان دیت. ئه وان زمانی باوانیان به کورمانجی ده ناسینن، ههر چه نده خیزانه که به هه له وه ک تورکومان ناسینراوه.

Note on the Tribes, Families and Notable Personalities of KIFRI Qadha.

The Kifri Qadha contains tribes—Kurdish, Arab and Turkoman. South of the Jubah Dagh and Jabal Gilafat range, the greater part are Arabs, and north of this line the greater part are Kurds, though there is included a big Arab-Turkoman tribe, the Brijat.

All Arab tribes are sedentary, except a section of the Brijat which sometimes changes its place of cultivation. The Kurdish tribes are completely sedentary except that practically the whole of the nomad portion of the Jaf Tribe enters the Qadha in the winter.

The following are the names of the tribes of the Kifri Qadha:

Kurd	Jaf	Arab	Korweyah,
Zangana,			Lilak,
Danda,			Beni Zaid,
Dila,			Jeboos,
Talchani,			'Obaid,
Gesh,	Arab-Turkoman		Tahrani,
Zend,			Biyat,
Talaal,			
Gaukher,			
Umrid,			

The word "Turkoman" is here not used in the sense of origin from Turkoman tribes from the north-east, but merely that the people to whom it is applied speak Turkish.

THE JAF TRIBE.

The tribe was formerly united under the supreme leadership of Mahmud Pasha. Mahmud Pasha was recognized by the Turkish Government as official Governor of the tribe. He kept order by his ferocious severity and, when in his prime, must have appeared a grand figure of an autocrat. But two or three years before the Hurriyah the tribe complained to the Turks against his over-exactions of taxes, and the Turks issued a proclamation taking from him the government of the tribe. Mahmud Pasha is still alive, but has grown old and is almost blind. But in all sections I have met, his name is still used with awe and reverence. And the Beg Zadeh family seems to be treated with the respect and indeed veneration due to the Chief's family. The sons of Mahmud Pasha are said not to be equal to the work of governing the Jaf.

The Begzadeh family in the Kifri district is represented by Ferid Beg-Z-Fathah Beg; he is nephew to Mahmud Pasha and grandson of Mohammed Pasha. His residence, badly damaged by Russian, Turkish and British steel, is Qubah Shairwarah which was built by Mohammed Pasha by forced labour from the whole tribe, and its strength and beauty is a fitting monument to a wonderful feudal system. Mr. Scanz says it is some years since the Begzadeh family had any influence over the tribe. I do not know how the tribe regard the remaining members of the family, but if they treat them all as they treat Kerim Beg, I would be inclined to disagree with this opinion.

I do not think it would be impossible to coax the Jaf back into unity under one elected chief. Most of their chiefs are well aware that disintegration has weakened and impoverished the tribe, and would be willing to accept a single head who was under British supervision.

The nomad sections of the Jaf, with the exception of the Mikati, winter in the Kifri Qadha on the west bank of the Sarvan from Basit Khutlan Khan southwards as far even as Qizil Robat, returning in spring through Shahrizor and Penjwin to Persian territory near Sima.

Sections of Jaf tribe.

The table of sections given in Mr. Scanz's Notes does not show clearly the big sections as distinguished from smaller tributary and menial sections.

The big nomad sections of the tribe are:—

Mikati	2,000 to 2,500 houses
Shatni	1,000 to 1,500 "
Haruni	1,000 "
Rughzadi	1,000
Gelali	1,000
Tarkhani	500
Kensadeh-i	500

There are also two big sedentary sections:

Yezdan Bekshi	500
Narvadi	1,500

The above figures of houses are of necessity very approximate.

The Mikati (see 89). The Mikati section do not completely enter the Kifri district in the winter, but stretch from Shahrizor to the Gil country advancing south towards the spring. The name of the section is derived from their original habitat Pir Mikat in Persia. The Mikati are probably the largest nomad section, but are divided into four sub-sections, as given below.

SADA FAMILY.

This is the family called Tilishani in Mr. Soane's notes.

Chief: Saiyad Muhsin Agha.

Saiyid Husain Agha was not actually killed by the Turks, but probably died as a result of worry caused by their forced purchases from his property.

Saiyid Muhsin Agha is the senior member of the family, but has very little authority. With reference to Mr. Soane's opinion that "he is naturally anti-Turk," I have found that Saiyid Muhsin Agha is the one man I have met in the Kifri district, of whom one could not make that remark with perfect certainty. It is to be remembered that the Sada had great influence with the local government, and by the disbursement of a little money, usually saved themselves from having to pay their just share of Revenue. Saiyid Mushin Agha is not a man who can assist the Government by thought or knowledge.

Qadir Agha is usually at enmity with Sd. Muhsin Agha, and though possesses more common sense than the latter, is incapable and too weak-minded to be of use to the Government. The most capable member of the family is Saiyid 'Umr Agha, of Jabbara, who is generally referred to as answering for the family.

THE WANDAILER FAMILY.

The Wandailer family or Vanawi—people of Van—family, does not possess now the cohesion of a collected family, but is important for the number of its members, who are engaged in Government work, or are landowners, and generally considered of influence in the District.

The history of the family is little known, but they are almost certainly the descendants of what was formerly one of the Kurdish ruling groups of Armenia and Kurdistan. Before the time of Muhammed Pasha of Ruwançuz and the Babans of Sulaimania, the power in these districts was held by the Kings of Van. In the time of Sultan Murad IV. of the Turks, a section of the ruling family joined Murad in his expedition to Baghdad, and received a firman, recognising them as rulers of the district from Sulaimaniyah to the Jabal Hamrin. They claim that the Chelebi-ruling family of the **Humavand** are of the same descent, hence the ending "Vand." They describe the language of their fathers as northern Kurmanji, though the family is erroneously described as Turkoman.

In the Kifri district the following are members of the family:—Usman Effendi, Rais Baladizah of Kifri, Moosa Beg, Sulaiman Beg, Abdurahman Beg, Dervish Beg, and the chief place in the district of Qara Tepeh has for years been held by the Bait Sami Effendi, a branch now represented by Ibrahim Effendi, to whom belongs the larger part of Qara Tepeh town, and than whom no one has more influence in the Qara Tepeh district.

ARAB TRIBES.

BIYAT.

Chief. Faris Beg.

Sub-sections. Faris Beg, Sulaiman Beg, Amirliyah, Dalalwa.

Sub-chiefs. Sulaiman Beg, Abdullah Sultan Beg, Mulla Rizza, Jakul, Muhammed Hassan.

Strength. Five hundred houses, 70 horse, 100 foot.

Location. Boundaries: Aq Sir, Kifri—Tuz Road, Qurnchai, Jabal Hamrin.

General Remarks. The tribe is sedentary in its own district, though the Amirli sometimes cultivate on the Adhaim. The Amirli claim to be the original section of the tribe. The Amirliyah are led by Jakul and Mulla Rizza. Faris Beg is the paramount head of the tribe but Sulaiman Beg has a larger section. The tribe is on very bad terms with 'Azzeh. In ordinary times the tribe is rich in sheep. Cultivate winter crops only.

KURWIYAH.

Chief. Khalaf al-Jasim.

Principal Mukhtars. Sulman-al-Khalifa.

Strength. 250 houses, 100 horse, 150 foot.

Locality. Baradan in Qara Tepeh district.

Remarks. The Kurwiyah is one of the strongest tribes in the district.

ھاوپەیمانیی عەشیرەتی جاف و ھەمەوھەندەکان

نووسەر و شارەزای ئینگلیزی ئی. جی. ھاوارد، ئەندامی کۆمسیۆنی سنوور، لە لاپەرە ۱۷۵ی کتێبەکەیدا، کە بەناونیشانی "لە کەنداو و ھە ئارارات. ھەلمەتیک بە نۆو میزۆپۆتامیا و کوردستاندا" کە لە ساڵی ۱۹۱۷دا، چاپ و بلاویکردۆتەو، پاش ئەوە باسی خێلی جاف و عادیلە خانم دەکات، سەبارەت بە ھاوپەیمانیی جاف و ھەمەوھەندەکان، دەنووسیت:

" لەو کاتەدا کە ئەم خانمە زەنگ و شکۆدارە لە سەرەتای ژیایدا بوو، ھەموو قەزای شارەزور بە تەواویی لە بن دەسەلاتی ھۆزی جافدا بوو. بە ھاوپەیمانیی لەگەڵ ھۆزێکی بچووکتەر و زۆر جەنگاوەر بە ناوی ھەمەوھەند، ھەموو رێگاکانیان کۆنترۆڵ دەکرد و بەبێ مۆلەتی ئەوان نزیکی لە مەحەل بوو کە کاروانیک لە سلیمانییەوہ بو ھەلەبجە تێپەریت بێ ئەوہی تالانبکریت . ئەستەنبول بە ھیچ شێوہیەک دەسەلاتی نەبوو. کاتیک ھێلی تەلەگرافی حکومی دانرا، پیاوخیلەبێھەکان تەنیا کۆلەکەو وایەرەکانیان بو بەکارھێنانی تاییەتی خۆیان تەرخان دەکرد بەبێ ئەوہی قسەیان لەسەر بکریت. بەلام لەگەڵ دەستووردا، ریکوینکییەکی نوویی شتەکان ھاتە ئاراوہ و کاتیک سەردانی شارۆچکەکەمان کرد، بۆمان دەرکەوت کە خزمەتگوزارییەکانی پۆستە و تەلەگرافی تورکیی بە ریکوینکییەکی جیگەیی ستایشەوہ کار دەکەن. "

From the Gulf to Ararat

An Expedition through Mesopotamia
and Kurdistan

BY
G. E. HUBBARD

SECRETARY OF DELIMITATION COMMISSION

WITH ILLUSTRATIONS

New York
E. P. Dutton & Company
1917

ALL RIGHTS RESERVED

sides several fine houses, which redeem Halebja from being, what it would otherwise be, merely an overgrown squalid Kurdish village.

At the time when this enterprising lady was in her prime, the whole district of Shahr-i-zur was completely in the power of the Jaff tribe. In coalition with a smaller and very warlike tribe called the Hamawand, they controlled all the roads, and without their permission it was next to impossible for a caravan to pass from Suleymanieh to Halebja without being plundered. Constantinople had no authority at all, and when a Government telegraph line was put up the tribesmen merely appropriated the posts and wire for their own private uses without a word being said. With the Constitution, however, a new order of things set in, and when we visited the town we found Turkish postal and telegraph services working with admirable regularity. Adela Khanum, moreover, had to our great disappointment passed more or less into retirement, her husband having died some years before.

She is a personality of such interest, however, and her status presents such a contrast to the ordinary conception of woman's position in Mohammedan countries, that I cannot forbear to quote from Mr Soane's book a description of his meeting with her in 1909. Mr Soane was travelling in Kurdistan disguised as a merchant of Shiraz, and he thus relates the event:—

“In the manner of Kurdistan it was a private interview, so I found no more than twelve ser-

هه‌مه‌وه‌نده‌كان بۆچی له ئینگلیزه‌كان تورهبوون

ئاشكرايه كه سوپای بریتانی هەر له سهره‌تای هه‌لگیرساندنی یه‌كه‌مین جهنگی جیهانییه‌وه، هیزه‌كانی خۆی له فاو دابه‌زاند و بی كیشیه‌کی ئه‌وتۆ (ته‌نیا له كوت نه‌بی كه گه‌مارۆدران و زیانیکی زۆریان پێ گه‌یشت) له‌ماوه‌ی سێ سالی داها‌تو‌دا به‌غدايان گرت، پاشان هیزه سهر‌بازییه‌كانیان به‌رهو باشووری كوردستان كشان سهره‌تا‌خانه‌قین و له كۆتایی مایسی ۱۹۱۸دا، چوونه ناو كه‌ركو‌كه‌وه و نیازیان بوو به‌رهو سلیمانیش برۆن، به‌لام ئه‌ركانی سوپا پێی وابوو كه له‌گرتنی كه‌ركو‌كا په‌له‌كراوه و پێویسته سوپا‌كه‌یان بۆ دواوه بكشیته‌وه و ئه‌وه‌ش بووه هۆی گه‌رانه‌وه‌ی سوپای عوسمانی بۆ كه‌ركوك له‌حوزه‌هیرانی ۱۹۱۸ و بۆ ماوه‌ی پێنج مانگی دیکه له‌هوی مانه‌وه. له‌كاتێ‌كا كه ئینگلیزه‌كان ها‌ت‌بو‌ونه كه‌ركوك، شیخ مه‌حمود په‌یه‌ندی پێوه‌كردبوون و به‌لێنی پێدا‌بوون كه ئه‌گه‌ر هاو‌كاریی بكهن له دامه‌زrandنی ده‌سه‌لات‌دارنێتییه‌کی كوردییدا، ئه‌وا هیچ رێگرییه‌ك له ها‌تنی سوپای ئینگلیزه‌كان ناكات. هه‌ربۆیه كاتیک عوسمانییه‌كان گه‌رانه‌وه بۆ ناوچه‌كه، شیخ مه‌حمودیان به تۆمه‌تی په‌یه‌ندی‌کردن به ئینگلیزه‌كانه‌وه زیندانی كرد.

سێر ئارنۆلد ویلسن له به‌رگی دووه‌می كتیبه‌كه‌یدا كه به‌ناونیشانی " دلسۆزییه‌كانی میسزپۆتامیا : تۆماره شه‌خسی و میژووبیه‌كان (۱۹۱۷-۱۹۲۰) كه له‌سالی ۱۹۳۶ له لهندن، چاپ و بلاو‌كراوه‌ته‌وه، سه‌باره‌ت به‌م دۆخه و هه‌لو‌بستی هه‌مه‌وه‌نده‌كان ده‌نوسیت:

" . داگیرکارییه‌كه‌مان له‌لایهن دانیش‌تووانه‌وه پێشوازیی لێ‌كرا، ئه‌وانه‌ی كه له دۆخی‌کی هه‌ژاریی سه‌خت‌دا بوون كه كه‌متر نه‌بوو له شه‌ش مانگ له‌وه‌و پێشی خه‌لكی خانه‌قین. ناوچه‌كه به‌ته‌واوی له پێدا‌ویستییه‌كان بێه‌ش‌بوو و دانه‌وێله‌ی تێدا نه‌بوو؛ ئه‌وه‌نده گوشت

که مەبوو که زۆر بەی مەرەکان لە وەرزی زاینی بەرخدا سەر دەبردان. مەسیحییەکان بێنیوویان که کلێساکیان، ئەوەی تەلاریکی ناوازی سەدی چوارم بوو، لەلایەن تورکه رویشتوو مەکانەو تەقینرایەو فەرمانگە گشتییە سەرەکیەکان تالان و وێران کرابوون. جۆلە مەکان سووکایەتیان پێکراو و تالان کرابوو، زۆرجار لە ژێر ئەشکەنجەدا، لە هەموو شتیکی بەنرخ رووتکراوونەو. دابەشکردنی خۆراک بەخۆرای پێکخرا، که تەواو کەری بەشدارییە خۆبەخشییە گەرەکانی سەربازەکان بوو... نامەمان لە هەموو مەکانەو پێگەشت که ئامادەبوون هەموو هاوکارییەکان پێشکەش بکەن، و کۆبوونەوێ که سایەتیە دیارەکان لە سلێمانی بەرپوچوو که تیایدا بریاردا حکومەتیکی کاتی کوردی بە سەرپەرشتی شیخ مەحمود دابەزیت، و هەلۆیستیکی دوستانە بەرامبەر بە هیزەکانی بەریتانیا بگریتهەر. شیخ مەحمود خۆی نووسیویەتی 'بەناوی هەموو گەلی کورد لە هەر دوو دیوی سنوور' پێشنیاری رادەستکردنی دەستی حکومەت بە ئیمە یان نوینەرێک بکەن که لە ژێر پاراستنی ئالای شکۆمەندی بەریتانیا حکومەتەکه بەرپوێببات. ئەو وتی که خەڵکی کوردستان، دڵخۆشیوون بە سەرکەوتنەکانمان و بەنازایەتی سەربازەکانمان لە ستەمکاری و دیسپۆتیزی تورکی نازادبوون، بە تامەزرۆییەو چاوەرێی گەشەکردن و سەرفرازیین لە ژێر دەسەلاتی ئیمەدا هەرەک چۆن عێراق 'گەشەکردووە'. لە کۆتاییدا داوی دنیایی کرد که لە هیچ هەلومەرجەکان رێگە نەدەین دەسەلاتی تورک بۆ کوردستان، بگەڕێنێتەو.

بێگومان پاشەکشە ئینگلیزەکان لە کەرکوک و هاتنەوێ تورکه عوسمانییەکان، نەک هەر متمانە خەڵکەکهی بە بریتانیا کەمکردهو، بەلکو ئەوانە کەوتنە بەر قامچی تورکان بە تاوانی پەيوەندیکردن بە ئینگلیزەکانەو، زۆر لە ئینگلیزەکان تۆرەبوون. لەمبارمیەو هاتووە:

" کوردهکان که به هیچ شیوەیهک له گهڵ ئیمه خراب بیریان نەدەکردهو، جاریکی تر بوون بە نیچیری گومان و دوودلی.

وادياربوو پندهچيت بۆئەوان روون بىت كه پيدانى دلنبايى به
 پشتيوانىي , ئەوهى ئازادانه لەلايەن هەندىك ئەفسەرى نابەرپرسەوه
 دەدرا و ناراستەوخۆ لە پيشكەوتنه ناجيگيرهكانى كەركوك لەلايەن
 بولارد و لە كفرى لەلايەن لۆنگريگەوه ئەجامدرا ,مايهى متمانه و
 پشتيپهستن نەبوو. بۆ ئەوان وادياربوو كەئيمه هەمان گەمەى
 روسەكانيان لەگەڵ دەكەين، واتە بەكارهينانى نااسايى پياوه
 خێلەكيبهكان وەك چنگى پشيله. هەندىك لە سەركردهكانيان، لەنيوياندا
 سەرۆك سەركيبهكانى عەشيرهتى هەمەوهەند، لە رێگادابوون بۆ
 كەركوك بگهريئەوه كاتىك كشانەوهكە روويدا. ئەوان بە
 دردۆنگيهكى زۆرەوه بۆ مالهكانيان گهراڤهوه. هەستيان دەکرد كه
 لەلايەن ئيمهوه خيانەتيان لى كراوه : ئيمه هانمان دابوون دەستيان
 پيشانى دۆژمنەكانيان بەن كه توركەكان بوون و لە دۆخىكى خراپدا
 بەجيمانەپشتبوون. سەركردهكانى هەمەوهەند، بە تايپهتى ،هەرگيز ليمان
 خۆشنەبوون، و بۆ چەندىن سال دواى ئەوه دۆژمن لەگەلمان مانەوه. "

LOYALTIES MESOPOTAMIA

VOLUME II

1917—1920

A Personal and Historical Record

BY

SIR ARNOLD T. WILSON, M.P.

K.C.I.E., C.S.I., C.M.G., D.S.O.

*Formerly Acting Civil Commissioner in Mesopotamia, Political
Resident in the Persian Gulf and His Majesty's Consul-
General for Persia, Khavassan, &c.*

πιστός ἀνὴρ χρυσοῦ τε καὶ ἀργύρου ἀντιπρόσωποι
ἄξιος ἐν χολκῆ, Κύριε, διχοστασίη.

THEOCRITIS (550 B.C.)

quoted by PLATO, *Leves*, i

OXFORD UNIVERSITY PRESS
LONDON : HUMPHREY MILFORD

AP

stricken ship. No suggestion was made to me at the time by General Head-quarters, nor by the commander on the spot to Bullard, that the occupation was not to be permanent. I flew up a few days later to discuss the lines on which we could best deal with the many urgent problems arising out of the advance, and in particular to enlist the sympathy and goodwill of the Kurdish tribes, not for operations against the Turks, but to protect our line of communication, and to assist in bringing in supplies of meat, the only local commodity.

Our occupation was welcomed by the inhabitants, who were reduced to a state of destitution not less complete than that of the people of Khanaqin six months earlier. The neighbourhood was completely denuded of supplies and there was no grain; such was the shortage of meat that most of the ewes had been killed during the lambing season. The Christians had seen their Church, a unique fourth-century building, blown up,¹ the principal public offices pillaged and destroyed by the departing Turks. The Jews had been insulted, and despoiled, often under torture, of everything of value that could be removed. A free distribution of food was organized, supplemented by large voluntary contributions from the troops, who were themselves on half-ration. Their largesse was accepted with satisfaction, but without, as a rule, any sign of gratitude.

Letters were received from the Hamawand offering us every assistance, and a meeting of notables was held in Sulaimani at which it was decided to set up a provisional Kurdish Government with Shaikh Mahmud at its head, and to adopt a friendly attitude towards the British forces. Shaikh Mahmud himself wrote 'on behalf of all the Kurdish people on either side of the frontier', offering to hand over the reins of Government to us or to officiate as our representative under the protection of the glorious British flag. The people of Kurdistan, he said, were delighted with our successes, and, freed by the valour of our troops from Turkish despotism, looked forward to prosper under our rule as Iraq had prospered. He concluded by asking for an assurance that in no circumstances would we permit the restoration of Turkish authority

The decision to leave Kirkuk was just then taken, and I was obliged to reply that we were leaving the vicinity during the hot weather, but hoped to return soon. I accepted Shaikh Mahmud's proposal that he should act as our representative, if he could do so, and actually

¹ This act of vandalism was unjustified by any military exigency, for the church had not been used as a magazine, as had the ancient northern gateway at Baghdad, the Bab-al-Tilism, which was also destroyed when the Turks left the city. I received a brief but eloquent telegraphic protest from the local priest beginning with the words *Ut quid, Deus?* The reference was to the 74th Psalm.

nor did it occur to me or to Bullard, that we should ignominiously withdraw from Kirkuk except under the severest pressure of military necessity. 'Before the final withdrawal', says the *Official History*, with the meiosis appropriate to the occasion, 'some sixteen hundred of the local inhabitants who feared the return of the Turks were evacuated as refugees at their own request'; the majority eventually found their way to Basra, spreading as they went the story of British vacillation, or worse. The Kurds, who were by no means ill-disposed to us, became once more a prey to doubts and suspicions.

It seemed clear to them that the assurances of support, freely given by some irresponsible officers, and implicit in the more cautious advances made at Kirkuk by Bullard and at Kifri by Longrigg,¹ were not to be relied on: we were, it seemed to them, playing the Russian game of using unsophisticated tribesmen as cats'-paws. Their leaders, some of whom, including the principal Hamawand chiefs, were on the way to Kirkuk when the withdrawal took place, returned to their homes in high dudgeon. They felt that they had been betrayed by us: we had induced them to show their hand to their enemies the Turks, and had left them in the lurch. The Hamawand leaders, in particular, never forgave us, and remained hostile to us for many years after.

Baghdad. The year 1918 passed smoothly within the walls of the city of Baghdad. Its inhabitants were prospering greatly: the mercantile classes rejoiced to see the road to Persia open once more, and goods coming up the Tigris. The immense sums expended by the army on local labour and local supplies stimulated the demand for piece-goods, sugar, coffee, and tobacco, and the appetite of British and Indian soldiers for articles of diet which even the Field Force canteens did not supply seemed insatiable. Landowners, too, prospered, thanks to the high price of food-stuffs. It was almost impossible to enlist Arab clerks for the purposes of the Civil Administration, for any local man who was reasonably competent was assured of employment in the bazaar at a remuneration far greater than we could offer without upsetting the whole basis of salaries throughout the country. We were obliged to continue to enlist Indian clerks at standard wages, fixed in India; the supply never failed, and the men sent were of almost uniformly high qualifications. No one regretted the necessity of importing Indian clerks more than I did: I realized that not long after the Armistice the demand for their replacement by Arabs would arise, and would have to be satisfied, if only on grounds of economy; for in time of peace Arab clerks would cost less than Indians. For the time being, however, we had no option but to employ even in the districts

¹ The author of a well-balanced and scholarly work, *Four Centuries of Modern Iraq*.

ھەممەۋەندەكان راگەياندىنىكى ئۆفېسى كۆلۇنيالى برىتانى سەبارەت بە كەرىم فەتاح بەگى ھەممەۋەند

رۇژنامەى فەرەنسى "Le Temps" كە لەرۇژى چوارشەممەى
رىكەۋتى ۲۸ى حوزەيرانى ۱۹۲۲دا، چاپ و بلاوكرائەۋە،
لەلاپەرەى دوۋەمى خۇيدا و لەژىرناۋنىشانى "ئىمپراتورى برىتانى"دا،
نوسىۋىيەتى :

" ياداشتىكى نوسىنگەى كۆلۇنيالىزم رابىدەگەيەننىت، ئەۋ دوو
ئەفسەرە ئىنگلىزەى بە ناۋەكانى كاپتن بۇند و ماكانت، كە بەم دوايىيە
لەلايەن كوردەۋە لە مىزۇپۇتاميا كوژراون، بوۋنەتە قوربانى
خىانەتتىك لەلايەن كەرىم فەتاح بەگ سەرۋكى ھۆزى ھەممەۋەندەۋە،
كە دواى ئەۋەى كاتتىكى پىداۋن بۇ ئەۋەى ملكەچى خۇى بنوئىننىت،
ئەۋانى تىرۇركردوون ھەروەھا دوو فەرماندەى خەلكى ۋلاتىش."

d'autant plus que les deux partis nazi et social-national allemand visent à leurs élections un appel pour les ranger aux côtés de leurs représentants et, ainsi, disent-ils, de lutter contre un régime à permettre à la nation le développement par l'appui de la France se dont dépend le sort de l'univers. S'ils qui avaient quitté la salle des dres ont reparu samedi à la Chambre nité à la discussion d'une loi.

AUTRICHE

L'agitation germaniste

épandant de Vienne nous écrit : « dépêche que le Temps a publiée, l'ai ville de Graz était le vrai centre des germanistes en Autriche. Je vous jour d'hui, quelques informations sur association nationaliste allemande Südmärkchen du sud dont le siège central Graz et qui a des ramifications Europe centrale.

de la Südmärk sont, naturellement, les traités de Saint-Germain et de Vercors rattachement de l'Autriche à l'Allemagne poursuit en faisant un probable pour démontrer aussi bien « l'impartialité imposés au mépris des droits » que la supériorité — toujours et de « l'histoire allemande ». A cet effet, de ces conférences et publiés des extraits et des journaux; elle crée et les bibliothèques qui répandent la littérature germaniste. En outre, elle soutient des l'éducation physique et des sociétés encourage des organisations pouvant à un moment donné, une force matérielle, elle subventionne des œuvres de solidarité prévoyance nationales et sociales. Südmärk entretient des relations étroites nombre de sociétés allemandes en République tchécoslovaque, en Hongrie, en et en Allemagne. Je mentionnerai, à la D. A. G. (Deutsche Arbeitergesellschaft) à Vienne, qui s'occupe des rapports intellectuels entre Autrichiens et Allemands qui fait aussi la propagande pour le et de l'Autriche à l'Allemagne; la fédération Allemands du Reich résident « Table ronde, bleue et blanche » le de encouragement de la ligue des étrangers (Ausländergesellschaft der Südmärk) qui groupe les Allemands d'origine et de Yougoslavie; l'Association de conservation du germanisme en Hon- fédération des Allemands à Marbourg, etc. ou que toutes ces sociétés regroupent le des grandes centrales germanistes et de Berlin.

tre dernier, la Südmärk comptait les régionaux et locaux et plus de 100,000 ses recettes se sont montées à 500,000 en 1919, à près de trois millions en 1920, de dix millions en 1921. Les bibliothèques etient sont au nombre de 314 dans les où elle déploie son activité; elle leur l'année dernière, 700,000 volumes. Le annuel d'édité fait paraître au moins une

pays de l'Union sud-africaine.

D'autre part, l'Union presse le gouvernement portugais d'améliorer les transports par voie ferrée et d'améliorer le port de Beira comme celui de Lourenço-Marques, afin de mieux répondre aux besoins du commerce d'exportation croissant du Transvaal, notamment en charbon et en minerai, qui s'écoule vers la baie de Delagoa. Malheureusement la situation financière difficile du Portugal ne le met guère en mesure de répondre à ces desiderata, à moins que l'Union sud-africaine ne lui donne une aide pécuniaire.

Le général d'Andrade se déclare convaincu qu'on arrivera à un accord, la position géographique de l'Union sud-africaine et du Mozambique étant telle que les deux pays ne peuvent vivre et se développer que par une unité étroite.

D'autre part, le général Smuts a déclaré, hier, à l'Assemblée de l'Union sud-africaine, que la reprise des négociations est possible pourvu que les mines du Rand puissent faire leurs propres accords avec les Portugais pour le recrutement de la main-d'œuvre indigène.

Le général a expliqué que le comité de contrôle que l'Union sud-africaine suggère d'instituer à Delagoa-Bay serait constitué sur des bases analogues à celles du canal de Suez. Pour exercer une action efficace, l'Union, dont les intérêts sont prépondérants, devrait avoir la majorité dans ce comité. Si les Portugais sont disposés à s'entendre dans ce sens, un accord est encore possible, autrement l'Union réglerait la question au mieux de ses intérêts, indépendamment d'une convention.

La solution indépendante ainsi envisagée par le général Smuts serait la construction d'un chemin de fer d'Ermedo à Kosi-Bay, dans le Zoutouland, où à grands frais pourrait être créé et développé un port rival de Lourenço-Marques dans la baie de Delagoa.

Tous les partis en Portugal approuvent la suspension des négociations avec l'Union sud-africaine.

NOUVELLES DIVERSES DE L'ÉTRANGER

Tchécoslovaquie. — M. Benš, un 61e nommé, par décret présidentiel, professeur de sociologie à la faculté de philosophie de l'université Charles à Prague.

Empire ottoman. — Une note du Colonel officier annonce que les deux officiers anglais, les capitaines Bond et Makant, qui ont été tués récemment par les Kurdes, en Mésopotamie, ont été victimes d'une trahison de la part de Karim Pacha Bey, chef de la tribu des Hamawand, qui, après leur avoir donné rendez-vous pour faire sa soumission, les fit assassiner ainsi que ses deux ordonnances indigènes.

— L'expédition du mont Everest, ayant à sa tête le général Bruce, est rentrée lundi à Darjeeling, sans avoir pu réussir à atteindre le plus haut sommet du monde. Les dernières escalades de mètres n'auraient pu être franchies que dans des conditions atmosphériques exceptionnellement favorables, et cette année, le mauvais temps aiment par la mousson a commencé de très bonne heure.

AFRIQUE DU NORD

Sur la situation générale de l'armée allemande en France, résumons-les, il n'avait été fait aucune communication malgré l'intérêt que elle eût présenté pour la direction de l'armée d'Italie. L'envoi en Italie de deux corps d'armée, prévus sur les ordres de l'état-major de la 1re armée, ces deux corps seraient devenus opérés devant la région de Lorraine, ou ne pas avoir lieu du tout... Les directives du G. Q. G. arrivaient en retard sur les événements du fait d'un manque de liaison étroite avec la 1re armée qui, placée à l'extrême droite, marchait très vite et parcourait de vastes espaces... La mission de pousser jusqu'à la Basse-Seine n'était pas réalisable faute d'efforts suffisants... A la fin d'août et au commencement de septembre, une intervention du G. Q. G. pour ralentir les opérations aurait pu aboutir à une stratégie plus solide... Si le transport par voie ferrée de fortes masses françaises et une attaque contre le flanc de la 1re armée étaient d'une façon quelconque en perspective, il fallait s'arrêter...

Tout en faisant ainsi le procès de la direction suprême, Kluck n'arrive pas à se disculper de la faute militaire qu'il a commise en n'excitant pas l'ordre qu'il a reçu dans la nuit du 2 au 3 septembre de saisir la 1re armée en écheleon et de continuer à assurer la protection du flanc des armées. A ce moment, la 1re armée est en avance d'une journée de marche sur la 1re ; il faudrait donc que elle reculât deux jours sur place pour s'échelonner derrière la 1re comme le grand quartier général vient de l'ordonner. Mais Kluck, au lieu d'obéir ergote et n'en fait qu'à sa tête: Il estime qu'il lieu de s'arrêter, la 1re armée « doit opérer la poussée principale pour refouler l'ennemi; elle saute le serrer d'avec près et peut exercer une influence sur la direction de son retrait... C'est donc pour la 1re armée, se conformer à l'esprit des instructions du grand quartier général que de continuer la poursuite dans la direction actuelle (lignes du sud-est) et de franchir la Meuse. » Et dans la soirée du 3 septembre, le chef d'armée résumait l'ordre en un ordre où on lit ceci: « La 1re armée continuera demain sa marche en passant la Meuse pour refouler les Français vers l'est. Les Anglais qui s'opposeraient au mouvement seront rejetés... »

La désobéissance du « fin tromper » n'est donc pas niable, et ses conséquences ont été désastreuses pour l'Allemagne; cependant Kluck conserva son commandement et ne fut frappé d'aucune peine. D'autre part, Kluck ne fait nul allusion dans son plaidoyer, sur fameux principe napoléonien. C'est donc ailleurs qu'il faut chercher l'explication de sa coupable indolence. A-t-il pensé qu'en réalisant quand même une de ces manœuvres d'enveloppement qui procurent d'ordinaire des victoires décisives, il acquerrait une gloire personnelle d'autant plus éclatante que le succès de l'opération devrait être attribué à sa propre initiative et non pas à l'habileté de la direction suprême? C'est possible, mais cela n'explique pas la faiblesse dont la direction suprême a fait preuve à l'égard du chef de la 1re armée. Aussi est-on porté à croire que de Molke hésita à rudooyer un général à la fois « peu commode et trop bien en cour ». C'est du moins l'opinion du général Dupont qui a recueilli à ce sujet l'avis d'un officier du grand état-major prussien.

De son côté, le général Debeney qui a préfacé la traduction française de la « Marche sur Paris », condamne implicitement cette faiblesse, mais en l'at-

قاره‌مانی موحاهید عه‌بدولکه‌ریم به‌گ

رۆژنامه‌ی "وارلیق" له لاپه‌ره‌ی دووه‌می ژماره ٧١ ی خۆیدا، که له رۆژی دووشهمه‌ی ریکه‌وتی ١٤ ی ئابی ١٩٢٢ دا، له ساری قامیش چاپ و بلاوکراوه‌ته‌وه، له‌ژێر ناو‌نیشانی "سه‌رگۆزه‌شته‌ی ئینگلیزه‌کان له عیراق" بابه‌ته هه‌وائیکی سه‌بارت به ره‌وشی باشووری کوردستان و راپه‌رینی خه‌لکه‌که‌ی دژی ئینگلیزه‌کان بلاوکردۆته‌وه. له‌م بابه‌ته‌دا هاتۆوه:

" ئه‌وه‌ی له‌عیرا‌قدا به‌سه‌ر ئینگلیزه‌کاندا هاتۆوه، هه‌مان ئه‌و جیرو‌که‌یه که له‌ته‌رابلوس به‌سه‌ر ئیتالییه‌کاندا هاتۆوه. له‌ژماره‌ی پێشوودا، به‌گشتی سه‌بارت به‌ دۆخه‌که نووسییومه‌مانه که له‌عیرا‌قدا چاوه‌روانی هه‌ژانیکی گه‌وره ده‌کریت. دیاره له‌عیرا‌قدا، دروست ئه‌و دۆخه هاتۆته‌پێش و له ١ ی ئابدا، په‌یامنێره‌که‌مان له مار‌دینه‌وه ته‌له‌گرافی بۆ کردووین و تێیدا هاتۆوه که ئه‌حوالی و لاته‌که به‌شیوه‌یه‌که که ئینگلیزه‌کان دوو‌چاری ره‌وشیکی ناله‌بار بوونه‌ته‌وه.

ناوچه‌ی که‌رکوک-سلێمانی-سه‌لاحیه (کفری) له‌دۆخیکی سه‌رتاسه‌ری راپه‌ریندان. عه‌بدولکه‌ریم به‌گی سه‌رۆکی عه‌شیره‌تی هه‌مه‌هه‌ند، که له قه‌زای بازیا‌نی سلێمانی نیشته‌جین، هه‌ستاه به‌ کوشتنی حا‌کمی سیاسی ئینگلیز له چه‌مچه‌مال، ئه‌وه‌ش بۆته مایه‌ی بێزاری ئینگلیزه‌کان و ده‌ستیان به‌ تۆپیا‌ری ئه‌و ناوه‌ کردۆوه.

یه‌که‌م پێک‌دادان له‌گه‌ڵ ئینگلیزه‌کان له "هه‌نجیره" بووه. موقه‌ده‌میک و نه‌قیبیک و چه‌ند نه‌فه‌ر کوژراون و قه‌زای چه‌مچه‌مال له‌لایه‌ن موحاهیدانه‌وه ده‌ستی به‌سه‌ردا گیراوه. پاش ئه‌وه دوو پێگه‌ی سه‌ربازیشیان له که‌رکوک وێران‌کردۆوه و موحاهیده‌کان ده‌ستیان به‌سه‌ر سلێمانییدا گرتۆته‌وه.

پاش ئه‌مه، عه‌بدولكه‌ریم به‌گ، له عه‌شیره‌ته‌كانی جه‌باری و زه‌نگه‌نه و دیزایی هێزیکی كۆكر دۆته‌وه و په‌لاماری سه‌لاحیه‌یان داوه و له ده‌ور به‌ری ئه‌وئ، له‌گه‌ل هێزیکی پێنج سه‌د كه‌سی ئینگلیزه‌كاندا پێکیاندا داوه و به‌هه‌مان شێوه، ئه‌وانیشی به‌ته‌واویی له‌ناو بر دوه و به‌سه‌ده‌ها تفه‌نگ و بیست ره‌شاش و سه‌ده‌ها سندوق فیشه‌کی له‌و شه‌ره‌دا ده‌ستكه‌وتوه. له‌م نێوه‌دا بۆ یارمه‌تی حكومه‌تی فه‌یسه‌ل چه‌ند سه‌د كه‌سیکی دیکه ره‌وانه‌كراون و فرۆكه‌كانی ئینگلیزه‌ش سه‌رقالی په‌لاماری مو‌جاهیده‌كانن.

هاوكات له‌گه‌ل جو‌لان هه‌وه‌كانی عه‌بدولكه‌ریم به‌گ، له‌روژه‌ه‌لاتی سلێمانی شه‌وه، عه‌شیره‌ته‌كانی هه‌ورامان، هێرشیان بر دۆته سه‌ر ئینگلیزه‌كان له‌ ناوچه‌كه‌دا و له‌هه‌ر لاوه ئینگلیزه‌كان و ده‌رده‌نرین.

به‌م شێوه‌یه، ئه‌م راپه‌رینه‌ی سه‌ره‌تا له‌ سلێمانی - كه‌ركوك - سه‌لاحیه‌وه ده‌ستپێكردوه، هه‌رچی دیت به‌ خێرایه‌کی زۆر هه‌موو عێراق ده‌گرێته‌وه. له‌ده‌وره‌ به‌ری كه‌ركوك-سلێمانییدا، ته‌واوی هێزه‌كانی ئینگلیزه‌ گه‌مار دواون و به‌رده‌وام له‌لایه‌ن مو‌جاهیده‌كانه‌وه به‌دیله‌ ده‌گیرین و له‌ناو ده‌برین. فرۆكه‌كانی ئینگلیزه‌ش وه‌ك واشه به‌سه‌ر ناوچه‌كه‌دا ده‌سوڕینه‌وه و بۆمبا ده‌بارین. ئه‌م په‌لامار و هێرشه زیان به‌خشانه‌ی فرۆكه ئینگلیزه‌یه‌كان، به‌رده‌وام عه‌زم و نازایه‌تی مو‌جاهیدان به‌هێز تر ده‌كه‌ن.

له دوو هه‌فته‌ی یه‌كه‌می مانگی ته‌موزدا، ته‌نیا له‌ ده‌وره‌ به‌ری سلێمانییدا، بیست فرۆكه‌ی ئینگلیزه‌ كه‌وتونه‌ته‌خواره‌وه. هه‌روه‌ها هه‌موو ئه‌وانه‌ی وێژدان و ناموسیانه به‌ ئینگلیزه‌كان فرۆشتوه، له‌هه‌موو لاوه یه‌ك به‌ یه‌کیان ده‌گیرین و ئیعدام ده‌كرین.

سیاسه‌تی گه‌نده‌لیی و ساخته‌كاریی ئینگلیزه‌كان، عێراقی دو‌چاری دارمان و نه‌هامه‌تی كردۆته‌وه و ئه‌وان له‌دو‌خه‌کی ناله‌باردان و هه‌تاده‌یت له‌ باكووری عێراق هه‌ل‌دین. له‌كاتێكه‌دا ئینگلیزه‌كان

لەسلیمانییەوه تاكو كەركوكیان چۆلكردوو، ئۆتۆمبیل و چەكە قورسەكانیان لە ئالتون كۆپری دەكشینەوه.

ئەم شەكستەى بەسەر ئینگلیزهكاندا هاتوو، لە باكووری عێراق، لە موسڵ و بەغداش كاریگەرییەكى زۆری دەبیت و لەهەموو لایەكەوه، دژایەتیی و هەڕەشەى خەلك دژی ئینگلیزهكان دەستیپێكردوو. پەيوەستبوونی ئەوانیش بە راپەڕینەوه لە شارى بەسەردا زۆر نزیکە. لەراستییدا، ئیستاكه ئینگلیزهكان ئامادەن بۆ چۆلكردنى موسڵ و لەو رووهوه، بە ئۆتۆمبیل و شەمەندەفەر كەلوپەلهقورسەكانیان بەرەو بەغدا دەگوێزنەوه...

